

EL PLA DE BARRIS DE LA ZONA NORD

JUNY 2017

A LA ZONA NORD
TENIM UN PLA

EL PLA DELS BARRIS DE BARCELONA

Projecte:

Pla de Barris de la Zona Nord

Emplaçament:

Barris de Ciutat Meridiana, Torre Baró i Vallbona, districte de Nou Barris, Barcelona

Promotor i redactor:

Foment de Ciutat

Disseny, maquetació i suport a la redacció:

Urbaning

C/ de Montserrat, 95

08221 Terrassa

www.urbaning.cat

Fotografia:

Andreu Adrover Esquena

Carolina Sánchez Garcés

Dortoka (fotos aèries)

Pla Comunitari de Ciutat Meridiana

Flickr Districte de Nou Barris

Arxiu Històric de Roquetes - Nou Barris

Correcció:

M. Amor Montané March

Edició i producció:

Direcció d'imatge i serveis editorials

Passeig de la Zona Franca, 66

08038 Barcelona

www.barcelona.cat/barcelonallibres

Barcelona, juny de 2017

© de l'edició: Ajuntament de Barcelona

© dels textos i les imatges: els autors esmentats

DL: B.9355-2017

Pla de Barris
Zona Nord

Denominació general del programa “Pla de Barris”

Barcelona la conformen 73 barris que tenen orígens històrics i evolucions molt diversos. Tots tenen elements que sumen per fer de Barcelona un bon lloc on desenvolupar el projecte vital de la ciutadania, on fer efectiu el dret a la ciutat, en el seu sentit més ampli. Això no obstant, el desenvolupament asimètric d'alguns barris al llarg del temps ha generat desigualtats socioeconòmiques importants. En els últims anys, malgrat la recuperació que assenyalen molts indicadors, les diferències territorials han augmentat.

Davant d'aquesta situació, el Govern pren el compromís de treballar per reduir aquestes desigualtats entre els barris en àmbits tan fonamentals com l'habitatge, l'espai públic, l'educació, la salut i la creació de condicions per a la millora de l'activitat econòmica. Per això defineix accions per aconseguir territoris resilients, que sumin les capacitats dels veïns i veïnes.

En aquest context neix el Pla de Barris, com una iniciativa municipal de millora de les condicions de vida als barris de la

nostra ciutat. Té com a objectiu principal reduir les desigualtats socials i territorials, tot impulsant l'accés a la renda, als serveis, a la qualitat urbana i al benestar per a tota la ciutadania.

El Pla de Barris està concebut com un instrument en la lluita contra l'increment de les desigualtats socials a la ciutat. A més, pretén abordar els efectes negatius que es deriven de la concentració dels nivells de renda més baixos en aquells barris que pateixen dèficits urbanístics més acusats i on la qualitat de l'habitatge és menor. I pretén fer-ho aplegant la capacitat, els recursos i la legitimitat de l'Ajuntament amb la iniciativa, la creativitat i l'eficàcia de l'acció ciutadana. Amb aquest criteri, el Pla de Barris vol incidir en quatre àmbits d'actuació estratègica: ecologia urbana, activitat econòmica, drets socials i educació.

Així, els principals trets del Pla de Barris, entès com a eina per aconseguir un abordatge integral i transversal de les mancances de cada territori, són:

- La dotació de recursos extraordinaris.
- La transversalitat de les actuacions que ha d'implicar el treball entre diferents àrees de l'Ajuntament.
- La voluntat de col·laboració interadministrativa.
- L'apoderament veïnal, tant en la definició com en el seguiment i la gestió del programa.
- El reforç i el protagonisme de la xarxa associativa i d'entitats.
- La capitalització de l'experiència en els processos de transformació urbana a Barcelona i a Catalunya.
- El compromís d'avaluació i de rendició de comptes.

Aquest document recull el procés d'elaboració i el conjunt d'accions que es volen dur a terme a la Zona Nord i s'estructura en quatre blocs.

Bloc 1. Context

En el primer apartat d'aquest primer bloc s'exposa la raó de ser del Pla de Barris i se'n contextualitza la necessitat a partir de diversos indicadors del territori. En el segon apartat es presenta una visió conjunta a escala de ciutat, a partir dels tres grans eixos de referència on s'inscriu cada Pla de Barris. En els apartats tercer i quart s'apunten alguns dels indicadors de vulnerabilitat del territori i els objectius generals del Pla de Barris. Finalment, en el cinquè apartat s'exposa la metodologia de treball i d'elaboració del Pla.

Bloc 2. Elaboració

En els tres primers apartats del segon bloc es duu a terme una descripció del barri en el qual s'intervé, una anàlisi quantitativa dels principals indicadors del territori i una diagnosi, la qual permet interpretar les dades de l'anàlisi i identificar els principals temes en els quals el Pla ha d'incidir. Tant l'anàlisi com la diagnosi s'estructuren en quatre grans àmbits temàtics: drets socials, educació, activitat econòmica i ecologia urbana.

Tot i que l'educació és reconeguda com un dret social, té un paper molt important en el marc de les desigualtats socials que s'aborden des d'aquest programa. Per aquest motiu s'ha considerat oportú donar-li entitat pròpia perquè encaïxi un àmbit temàtic independent dins del qual s'aglutinaran totes les actuacions encaminades a garantir la igualtat d'oportunitats educatives.

En el darrer apartat d'aquest bloc s'esmenten els plans actius i l'acció de govern present a cada barri.

Bloc 3. Intervenció

En aquest bloc s'identifiquen els objectius específics per a cadascun dels àmbits temàtics i els projectes motor, que són aquells que per les seves característiques esdevenen centrals en l'actuació del Pla de Barris. A continuació es detallen les propostes i les accions concretes de cada àmbit temàtic i es presenta el pressupost previst per al seu desplegament. Finalment, es mostra una visió de global de la intervenció del Pla de Barris.

Bloc 4. Marc de coproducció i governança. Desenvolupament del Pla

El quart bloc fa incidència en el procés de gestió i governança, en la participació i l'acció comunitària, en els indicadors d'avaluació del projecte i en tot allò que té a veure amb la comunicació del Pla.

ÍNDEX

Bloc 1

Context

1 El context territorial del Pla de Barris

P 12

2 Eixos de referència

P 14

- 2.1 Eix Besòs
- 2.2 Eix Muntanya-Turons
- 2.3 Eix Litoral

3 Indicadors de vulnerabilitat

P 22

- 3.1 Pobresa i desigualtat: renda familiar disponible
- 3.2 L'atur i la renda familiar disponible
- 3.3 Nivell formatiu i igualtat d'oportunitats educatives
- 3.4 Salut física i mental. Les desigualtats en salut als barris
- 3.5 Habitatge
- 3.6 Taxa de població estrangera

4 Objectius generals

P 40

5 Metodologia d'elaboració del Pla de Barris

P 42

Bloc 2

Elaboració del Pla de Barris de la Zona Nord

6 Àmbit territorial d'actuació específic

P 52

- 6.1 Descripció i encaix territorial
- 6.2 Història
- 6.3 Dades generals
- 6.4 Antecedents
- 6.5 Dades sociodemogràfiques

7 Anàlisi P 74

• 7.1 Drets socials

- 7.1.1 Salut
- 7.1.2 Distribució d'atur
- 7.1.3 Habitatge
- 7.1.4 Teixit associatiu
- 7.1.5 Serveis socials

• 7.2 Educació

- 7.2.1 Nivell formatiu
- 7.2.2 Equipaments docents
- 7.2.3 Esclatxa digital

• 7.3 Activitat econòmica

- 7.3.1 Renda familiar disponible
- 7.3.2 Activitat comercial

• 7.4 Ecologia urbana

- 7.4.1 Planejament urbanístic
- 7.4.2 Densitat de població
- 7.4.3 Equipaments
- 7.4.4 Espais lliures
- 7.4.5 Jocs infantils i espais de joc a l'aire lliure
- 7.4.6 Xarxa de bus i la seva influència

- 7.4.7 Xarxa de tren, metro i tramvia, i la seva influència
- 7.4.8 Xarxa de bici
- 7.4.9 Xarxa viària
- 7.4.10 Escales mecàniques, ascensors i pendents del vial
- 7.4.11 Contaminació

8 Diagnosi P 122

9 Plans actius i acció de govern P 136

Bloc 3

Intervenció a la Zona Nord

10 Objectius específics P 144

11 Projectes motor P 148

12 Propostes i accions P 154

13 Pressupost desglossat per conceptes P 190

14 Visió global P 194

Bloc 4

Marc de coproducció i governança. Desenvolupament

15 Gestió i governança P 200

16 Participació i coproducció P 204

17 Indicadors d'avaluació del projecte P 208

18 La comunicació del Pla de Barris P 210

Bloc 1

Context

Bloc 1>

1

El context territorial del Pla de Barris

2

Eixos de referència

2.1.

Eix Besòs

2.2.

Eix Muntanya-Turons

2.3.

Eix Litoral

3

Indicadors de vulnerabilitat

3.1.

Pobresa i desigualtat: renda familiar disponible

3.2.

L'atur i la renda familiar disponible

3.3.

Nivell formatiu i igualtat d'oportunitats educatives

3.4.

Salut física i mental. Les desigualtats en salut als barris

3.5.

Habitatge

3.6.

Taxa de població estrangera

4

Objectius generals

5

Metodologia d'elaboració del Pla de Barris

Bloc 1 >

1 | El context territorial del Pla de Barris

A escala municipal, les desigualtats entre els barris més rics i més pobres de Barcelona s'han incrementat en els darrers anys. I és que el creixement en termes macroeconòmics globals de la ciutat els darrers quinquennis ha anat acompanyat d'un eixamplament de les diferències entre les rendes altes i les baixes, el consegüent aprimament de les classes mitjanes i la desigualtat territorial que ens ocupa aquí.

Les conseqüències d'aquesta situació esdevenen particularment greus als barris més desfavorits de Barcelona, en aspectes com ara l'augment de les situacions de risc de pobresa i d'exclusió social, la manca d'ocupació i l'impacte de l'atur de llarga durada sobre les llars, l'empitjorament progressiu de les condicions laborals, la pèrdua de serveis del sistema de protecció social i la manca de mitjans per a les polítiques preventives i de garantia social.

Davant d'aquest fet, al llarg del present mandat, el desenvolupament del Pla de Barris pretén actuar contra aquestes desigualtats en setze barris de la ciutat, distribuïts en sis districtes, que s'aniran concretant per etapes en deu plans de barris, tenint present que un pla pot incidir sobre més d'un barri.

Els principals criteris de selecció dels barris per dur a terme el programa són els següents:

- Nivell de renda mitjana del barri respecte del conjunt de la ciutat.
- Indicadors socioeconòmics, educatius i socio-sanitaris.
- Presència de col·lectius amb necessitats especials.

- Dèficits urbanístics.

- Estat del parc d'habitatges.

- Existència d'actuacions complementàries.

Amb aquests criteris s'elaboren deu plans de barris, que són els següents: la **Trinitat Nova**, **Bon Pastor** i **Baró de Viver**, el **Besòs i el Maresme**, la **Marina de Port** i la **Marina del Prat Vermell**, el **Raval Sud** i el **Gòtic Sud**, **Sant Genís dels Agudells** i la **Teixonera**, la **Zona Nord** (format pels barris de **Ciutat Meridiana**, **Torre Baró i Vallbona**), la **Trinitat Vella**, la **Verneda** i la **Pau i les Roquetes**. Aquests plans afecten sis districtes de la ciutat: Sant Martí, Sant Andreu, Nou Barris, Ciutat Vella, Horta-Guinardó i Sants-Montjuïc.

D1 CIUTAT VELLA

- 1 El Raval
- 2 El barri Gòtic
- 3 La Barceloneta
- 4 Sant Pere, Santa Caterina i la Ribera

D2 EIXAMPLE

- 5 El Fort Pienc
- 6 Sagrada Família
- 7 Dreta de l'Eixample
- 8 L'Antiga Esquerra de l'Eixample
- 9 La Nova Esquerra de l'Eixample
- 10 Sant Antoni

D3 SANTS - MONTJUÏC

- 11 El Poble-Sec
- 12 La Marina del Prat Vermell
- 13 La Marina de Port
- 14 La Font de la Guatlla
- 15 Hostafrancs
- 16 La Bordeta
- 17 Sants - Badal
- 18 Sants

D4 LES CORTS

- 19 Les Corts
- 20 La Maternitat i Sant Ramon
- 21 Pedralbes

D5 SARRIÀ - SANT GERVASI

- 22 Vallvidrera, Tibidabo i Les Planes
- 23 Sarrià
- 24 Les Tres Torres
- 25 Sant Gervasi - la Bonanova
- 26 Sant Gervasi - Galvany
- 27 El Putxet i el Farró

D6 GRÀCIA

- 28 Vallcarca i els Penitents
- 29 El Coll
- 30 La Salut
- 31 La Vila de Gràcia
- 32 Camp d'en Grassot i Gràcia Nova

D7 HORTA - GUINARDÓ

- 33 El Baix Guinardó
- 34 Can Baró
- 35 El Guinardó

- 36 La Font d'en Fargues
- 37 El Carmel
- 38 La Teixonera
- 39 Sant Genís dels Agudells
- 40 Montbau
- 41 Vall d'Hebron
- 42 La Clota
- 43 Horta

D8 NOU BARRIS

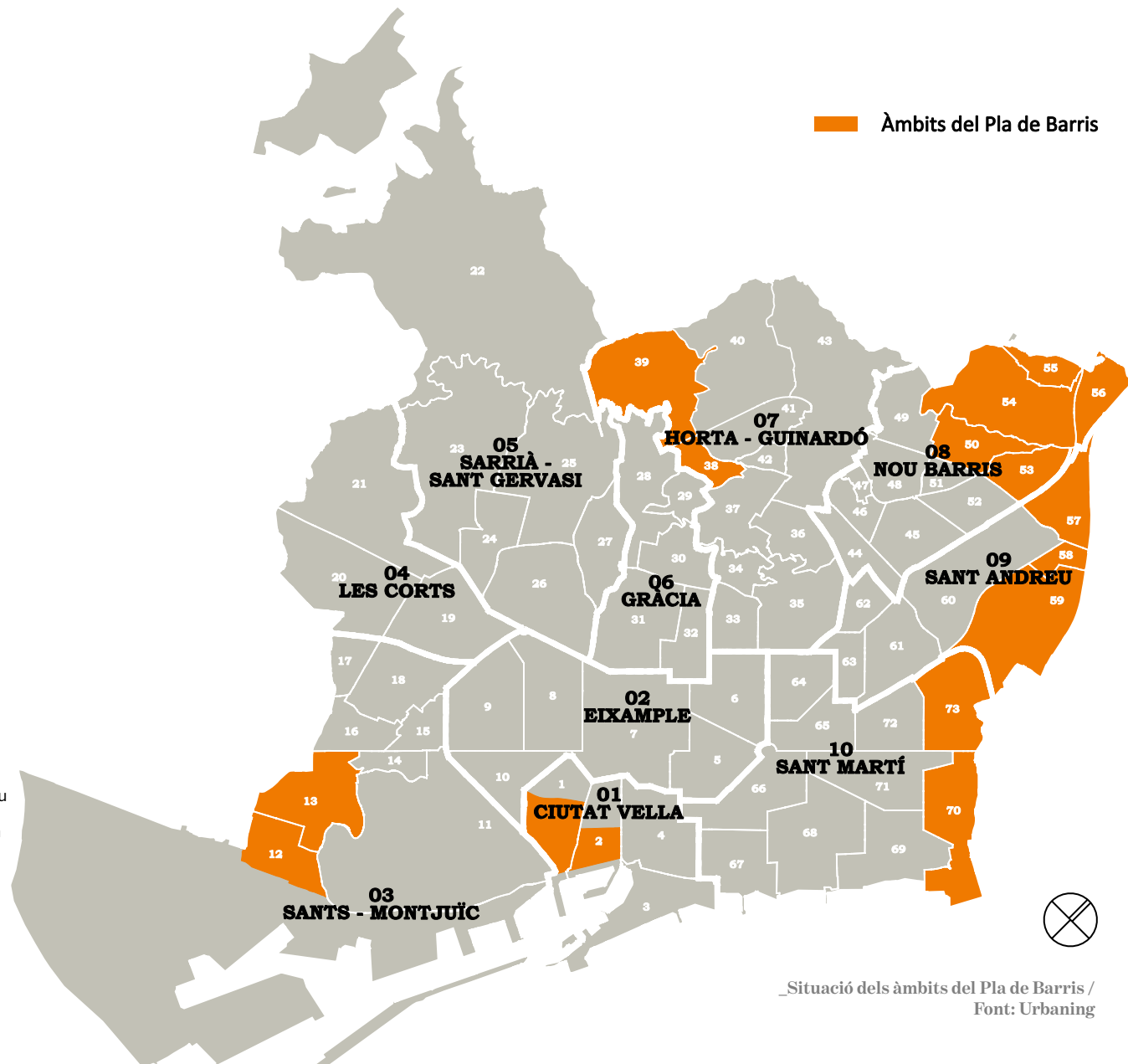
- 44 Vilapicina i la Torre Llobeta
- 45 Porta
- 46 El Turó de la Peira
- 47 Can Peguera
- 48 La Guineueta
- 49 Canyelles
- 50 Les Roquetes
- 51 Verdum
- 52 Prosperitat
- 53 La Trinitat Nova
- 54 Torre Baró
- 55 Ciutat Meridiana
- 56 Vallbona

D9 SANT ANDREU

- 57 Trinitat Vella
- 58 Baró de Viver
- 59 Bon Pastor
- 60 Sant Andreu
- 61 La Sagrera
- 62 El Congrés i els Indians
- 63 Navas

D10 SANT MARTÍ

- 64 El Camp de l'Arpa del Clot
- 65 El Clot
- 66 El Parc i la Llacuna del Poblenou
- 67 La Vila Olímpica del Poblenou
- 68 El Poblenou
- 69 Diagonal Mar i Front Marítim del Poblenou
- 70 El Besòs i el Maresme
- 71 Provençals del Poblenou
- 72 Sant Martí de Provençals
- 73 La Verneda i la Pau

__Situació dels àmbits del Pla de Barris /
 Font: Urbaning

Bloc 1 >

2 | Eixos de referència

Barcelona s'inscriu en un àmbit amb molta influència sobre el territori des d'una òptica econòmica, demogràfica o del medi natural. Aquest àmbit està delimitat pel riu Besòs, el front litoral, la serra de Collserola i la plataforma econòmica del delta del Llobregat.

La naturalesa d'aquests eixos metropolitans els confereix un gran potencial estratègic de transformació i desenvolupament, capaç de fer confluïr sinergies i d'articular el territori d'acord amb una nova manera de construir les ciutats, perquè esdevinguin nuclis generadors de noves centralitats. Tanmateix, aquest gran potencial contrasta amb el fet que bona part dels barris més desafavorits de la ciutat de Barcelona, en termes de renda familiar disponible mitjana, s'inscriuen dins d'aquests eixos. Es constata, doncs, una dissociació entre uns eixos d'abast metropolità amb gran potencial transformador i uns territoris a escala de barri amb dificultats per accedir a les oportunitats que aquests eixos ofereixen en condicions d'igualtat.

Per tant, els eixos Besòs, Muntanya-Turons i Litoral (en connexió amb el parc del delta del Llobregat, a través de la Marina) esde-

venen el marc territorial de referència en el qual s'inscriuen els diferents programes del Pla de Barris que s'implementaran, estableixen un nexa entre els programes i els doten d'una eina addicional per fer front a les desigualtats territorials.

La definició d'àrees territorials perseguix, principalment, els objectius següents:

- Diagnosticar de forma conjunta les problemàtiques i les potencialitats de cada àrea. Algunes actuacions, com ara les vinculades a drets socials o a promoció econòmica, difícilment poden acotar-se a escala de barri.

- Raonar l'equilibri d'inversions i d'actuacions entre els diferents barris, ateses les importants diferències entre ells, les seves necessitats i el volum de població.

- Definir les actuacions en un escenari temporal de llarg termini, ja que es tracta d'accions de fons, estratègiques i no tàctiques.

- Establir una estratègia de generació de centralitat urbana, reforçant la intercon-

nexió i la interacció entre territoris.

- Definir una estratègia d'actuació capaç de mitigar els retards acumulats de les inversions de les administracions públiques (com en l'estació de la Sagrera o les parades de metro a la Marina).

- Establir una prioritització i un cronograma de les actuacions i dels programes previstos, amb l'objectiu d'incidir de la forma més transversal possible sobre les causes estructurals de la desigualtat.

- Coordinar les actuacions amb les altres administracions.

Una de les principals potencialitats i innovacions del Pla de Barris és la interrelació entre l'impuls de projectes de barri i l'adopció d'estratègies d'eix per a diferents àrees de la ciutat. Es tracta de dues línies d'actuació complementàries i que s'han d'enriquir mútuament, per diversos motius:

- Actuen a escales diverses (de barri i d'eix).

- Els horitzons temporals són diferents (quatre anys per als plans de barris, i de mitjà a llarg termini per els eixos).

- El tipus d'actuacions que han de preveure també són diferents (els plans preveuen actuacions de caràcter social, d'equipament i urbanisme local i d'apoderament veïnal, mentre que els eixos preveuen actuacions d'estratègia

econòmica, de reequilibri urbà i d'abast infraestructural).

- Els actors amb què cal comptar són també diferents: els projectes de barri s'han de basar essencialment en l'actuació del propi ajuntament i de les entitats i veïns i veïnes de cada barri, en estreta col·laboració; les estratègies d'eix han d'incorporar, a més, altres administracions i empreses.

Tot i el seu caràcter divers, ambdós tipus d'instruments són indissociables i l'èxit d'un depèn de l'èxit de l'altre.

Pel que fa a la pertinença dels barris als eixos, cal remarcar que, atesa la seva ubicació, alguns barris esdevenen llocs frontissa. És el cas de Ciutat Meridiana, Torre Baró, Roquetes i Trinitat Nova, que se situen en la confluència dels eixos Besòs i Muntanya-Turons. En una situació anàloga es troba la Marina, ja que se situa en la confluència entre l'eix Litoral i l'àmbit d'actuació del Pla Delta.

2 | Eixos de referència

2.1 | Eix Besòs

Els barris que configuren la llera del riu Besòs constitueixen un eix força homogeni pel que fa a la caracterització social i territorial, i delimiten una àrea d'intervenció sobre la qual existeix una necessitat urgent d'acció municipal per afavorir-ne la cohesió. Les iniciatives dutes a la pràctica fins ara necessiten una visió integral, un canvi d'escala per incrementar-ne i intensificar-ne la incidència, i un enfocament col·laboratiu per poder concentrar els esforços en la lluita contra la vulnerabilitat.

Dins de l'àrea que correspon a les dues lleres del riu Besòs, en la qual es concentra un 10 % de la població catalana i on es busca establir sinergies amb els barris dels municipis adjacents (Sant Adrià de Besòs, Santa Coloma, Badalona i Montcada i Reixac), s'hi concentren alguns dels barris de la ciutat que pateixen amb més intensitat la situació més precària. El riu ha de deixar de ser un límit i ha d'adquirir centrali-

tat urbana com a eix cívic vertebrador de la futura ciutat metropolitana.

El Consorci del Besòs, constituït fins al 2015 per Montcada i Reixac, Santa Coloma de Gramenet, Sant Adrià de Besòs i Barcelona, el 2016 s'amplia, incorporant Badalona, i canvia els estatuts per passar de ser un consorci urbanístic a ser un consorci amb plenes competències per desplegar totes les polítiques intermunicipals que els socis acordin. La redacció del Pla Besòs, com a document guia que ha de definir el marc de cooperació i de polítiques conjuntes dels municipis, té per objecte dotar el continu urbà de l'entorn del riu d'una estratègia d'acció compartida per a la millora de la qualitat de vida a ambdues lleres del Besòs en matèria d'infraestructures, mobilitat, espais lliures, equipaments i serveis, així com en promoció econòmica i ocupació, cultura, esports i drets socials, garantint la inclusió i la cohesió social, i

promovent la creació de nous elements compartits de reequilibri territorial entre municipis de centralitat metropolitana.

En aquest eix es planteja una estratègia de desenvolupament urbà sostenible i integral que innova i interrelaciona economia, medi ambient, cultura, societat i política per afavorir la cohesió social i territorial, i per esdevenir un nou eix de centralitat urbana, d'igualtat i de qualitat de vida. Aquesta es duu a terme des de l'Àrea de Drets Socials de l'Ajuntament de Barcelona i les entitats de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva.

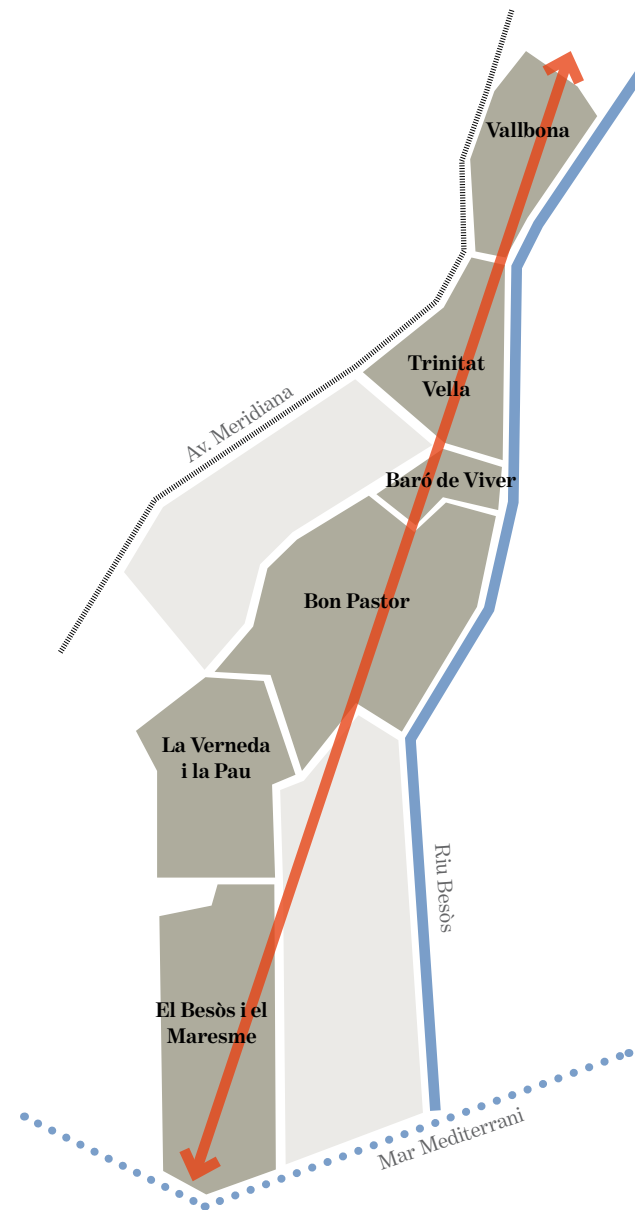
La intervenció en l'àmbit de l'eix Besòs va ser presentada com a projecte específic i diferenciat a la convocatòria de fons FEDER i EDUSI el 13 de gener de 2016, i es resolde favorablement amb una dotació de 30 milions d'euros.

L'eix Besòs en xifres

Dins de l'eix Besòs s'hi inscriuen sis barris sobre els quals s'implementarà el Pla de Barris: Vallbona, Trinitat Vella, Baró de Viver, Bon Pastor, la Verneda i la Pau, i el Besòs i el Maresme. En ocasions, depenent dels projectes, s'afegeixen a aquest eix els barris de la Trinitat Nova, Ciutat Meridiana i Torre Baró.

Aquests barris abasten una superfície de 592 ha, que representa el 5,79 % de la superfície de la ciutat, i tenen una població de 78.402 persones (equivalent al 4,87 % de la població total de la ciutat). La densitat bruta (considerant tota la superfície de l'àmbit) és de 132,52 h./ha (inferior a la mitjana de la ciutat), però la densitat neta (considerant només la superfície de sòl d'ús residencial) és de 655,6 habitants per hectàrea residencial (superior a la mitjana de la ciutat).

Àmbit de l'eix Besòs /
Font: Urbaning

2 | Eixos de referència

2.2 | Eix Muntanya-Turons

L'eix Muntanya-Turons aglutina, en conjunt, barris caracteritzats per les dificultats derivades de l'orografia i de la configuració a partir del creixement urbanístic no gaire planificat dels anys 60 i 70. Les dificultats d'accessibilitat s'agreugen amb l'envelliment de la població. A més, les diverses onades d'immigració i la baixa formació i qualificació professional de la població, fan encara més complexa la situació d'aquests barris.

Un altre punt fonamental és la connectivitat, tant amb els barris veïns com dins dels mateixos barris: les dificultats del relleu, la població reduïda i sovint la densitat baixa de població dificulten la prestació de serveis i la disponibilitat d'equipaments de proximitat.

La precarietat de part del parc d'habitatges afegeix complexitat a la zona. La rehabilitació és una de les àrees fonamentals de treball en aquests barris: cal generar propostes innovadores i dirigides a la sostenibilitat energètica i mediambiental.

El fet que els barris de la Trinitat Nova, Ciutat Meridiana, Torre Baró, Roquetes i Sant Genís dels Agudells facin de frontissa amb el verd metropolità implica la necessària definició d'una urbanització "tova" específica en els contactes entre la ciutat i la muntanya, que permeti millorar la connectivitat ambiental del medi natural i afavorir la penetració del verd dins de la ciutat. Alhora, cal actuar per posar en valor els recursos naturals. En aquest sentit, cal dir que el barri de la Teixonera s'ha inclòs en aquest eix pel potencial que té com a connector entre Collserola i el parc dels Tres Turons (Parc Güell, turó del Carmel, parc de la Creueta del Coll, turó de la Rovira i parc del Guinardó).

Unides al relleu i a la manca de connexions entre barris, cal mencionar dues altres barreres: la manca de permeabilitat i de recorreguts segurs per accedir als grans paquets d'equipaments d'escala de ciutat (per exemple, a l'Hospital de la Vall d'Hebron), i la necessitat de millorar la connectivitat entre les dues bandes de la ronda de Dalt.

L'eix Muntanya-Turons neix amb vocació metropolitana, atès que moltes de les necessitats i de les oportunitats que vol abordar entren en contacte amb el Parc Natural de la Serra de Collserola. L'objectiu proposat comporta passar d'un territori frontera a un espai de connexió, i crear un gran eix de lligam entre el teixit urbà i l'àmbit natural en contacte amb el vessant de Collserola, per tal d'afavorir la cohesió social, la qualitat de l'espai públic, els equipaments i la connectivitat.

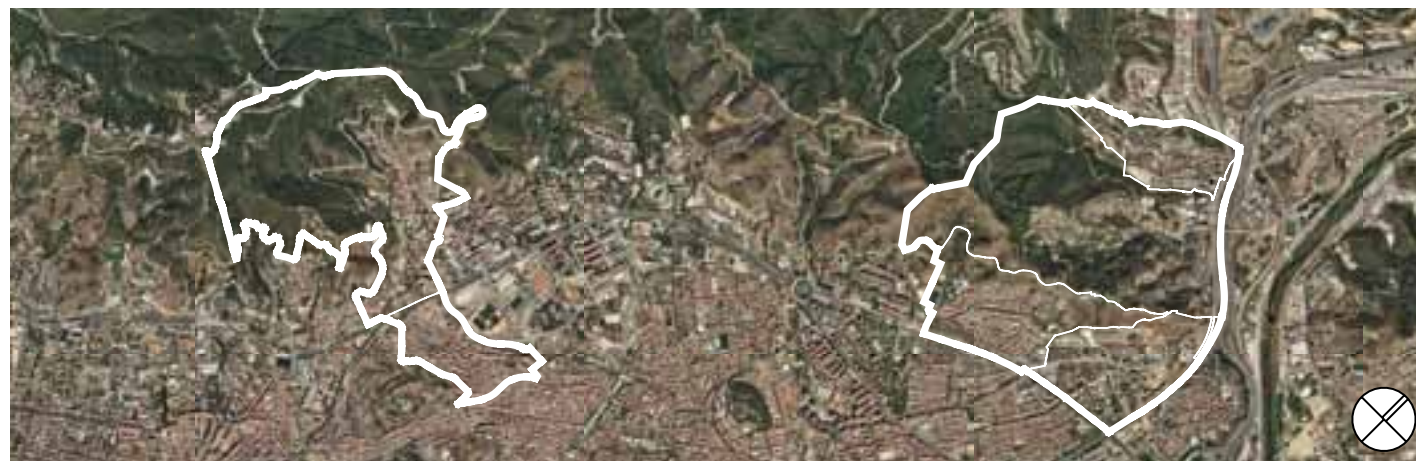
Els barris que configuren la part baixa del vessant de Collserola delimiten una àrea d'intervenció que necessita urgentment l'acció municipal per afavorir la cohesió social. Es tracta d'un territori fragmentat per una gran densitat d'infraestructures i un model urbanístic pendent de definició on, al mateix temps, es concentren barris amb unes característiques semblants i una situació social precària.

Les iniciatives dutes a la pràctica fins ara necessiten un canvi d'escala i una visió integral per incrementar-ne i intensificar-ne la incidència, i concentrar els esforços en la lluita contra la vulnerabilitat. És per això que es proposa l'eix Muntanya-Turons com a estratègia i nou espai de referència. En resum, la part baixa del vessant de Collserola ha de deixar de ser un límit i ha d'adquirir connectivitat urbana com a eix cívic vertebrador de la futura ciutat metropolitana.

L'eix Muntanya-Turons en xifres

Dins de l'eix Muntanya-Turons s'hi inscriuen sis barris sobre els quals s'implementarà el Pla de Barris: Sant Genís dels Agudells, la Teixonera, Ciutat Meridiana, Torre Baró, Roquetes i Trinitat Nova (els quatre últims esdevenen frontissa amb l'eix Besòs).

Aquests barris abasten una superfície de 538 ha, que representa el 5,26 % de la superfície de la ciutat, i tenen una població de 53.884 persones (equivalent al 3,35 % de la població total de la ciutat). La densitat bruta (considerant tota la superfície de l'àmbit) és de 100,18 h./ha i la densitat neta (considerant només la superfície de sòl d'ús residencial) és de 534,5 habitants per hectàrea residencial. Els dos tipus de densitat són inferiors a la mitjana de la ciutat.

Àmbit de l'eix Muntanya-Turons /
 Font: Urbaning

2 | Eixos de referència

2.3 | Eix Litoral

El front litoral de la ciutat està format per un conjunt de territoris de gran diversitat, complexitat i atributs diferencials que han estat en permanent transformació, especialment en els darrers 40 anys, i que tenen per davant el repte que suposa un canvi de paradigma que afronti un nou model de ciutat. Dins d'aquesta complexitat hi trobem punts de gran singularitat, com per exemple el centre històric (que té un clar caràcter monumental, representatiu i ciutadà, i que requereix una mirada diferenciada i sostinguda) o el teixit industrial de la Marina que, a partir de la connexió amb el Pla Delta, pot esdevenir un altre pol de revitalització ciutadana.

Des de finals dels anys 80, el front litoral ha estat un dels principals escenaris dels canvis urbanístics de la Barcelona contemporània. La seva transformació no només s'ha desenvolupat a través de projectes de reconversió de sòls obsolets, de la implementació d'equipaments culturals i d'oci, o de l'establiment de zones residencials o terciàries, sinó que també s'ha aprofitat del volum de recursos públics relacionats amb la preparació dels Jocs Olímpics de l'any 1992 i del Fòrum Universal de les Cultures de 2004. En ocasió d'aquests esdeveniments es van emprendre profundes transformacions de les infraestructures urbanes, amb una visió de ciutat que

anava més enllà d'aquests esdeveniments (com el desviament del corredor ferroviari de la costa, la construcció de les noves infraestructures que els plans de sanejament dels anys 80 preveïen per a la recuperació de les aigües de bany, la substitució tèrmica del fuel del Besòs per una central de cycle combinat, la transformació de l'antiga incineradora en una planta de valorització energètica integral amb simbiosi amb la central de climatització centralitzada del 22@ o les infraestructures marítimes del Port Olímpic i el Port Fòrum Sant Adrià).

Tanmateix, com a resultat de l'evolució soferta des dels anys 80, la ciutat disposa d'un front litoral amb espais que han estat sotmesos a grans transformacions urbanes a favor de la cultura del consum i que no han sabut resoldre les necessitats de la ciutat, o bé que ja s'han esgotat dins d'aquest model, ja sigui pel cycle econòmic de recessió o per la necessitat de generar àrees funcionals i de valor al seu territori. D'altra banda, no s'ha de perdre de vista el potencial que ofereix l'elevada concentració d'empreses especialitzades en serveis logístics d'alt valor afegit als voltants de la zona portuària.

Davant d'aquest escenari, cal retrobar la relació del mar amb la ciutat, reforçar el tarannà propi del territori i la component social i cultural, i superar les reeixides actuacions dels anys 80 i 90. Cal postular un model pel front litoral focalitzat en la capacitat de les persones per donar vida a l'espai urbà, en la regeneració de l'espai i en la recerca de fórmules que n'augmentin la rendibilitat social, a través de nous usos i noves maneres de gestió. L'objectiu és transformar-lo en un àmbit cada cop més habitable, sostenible i econòmicament arrelat. En aquest context,

el Pla estratègic dels espais litorals de la ciutat és l'instrument mitjançant el qual es vol vehicular aquest repte.

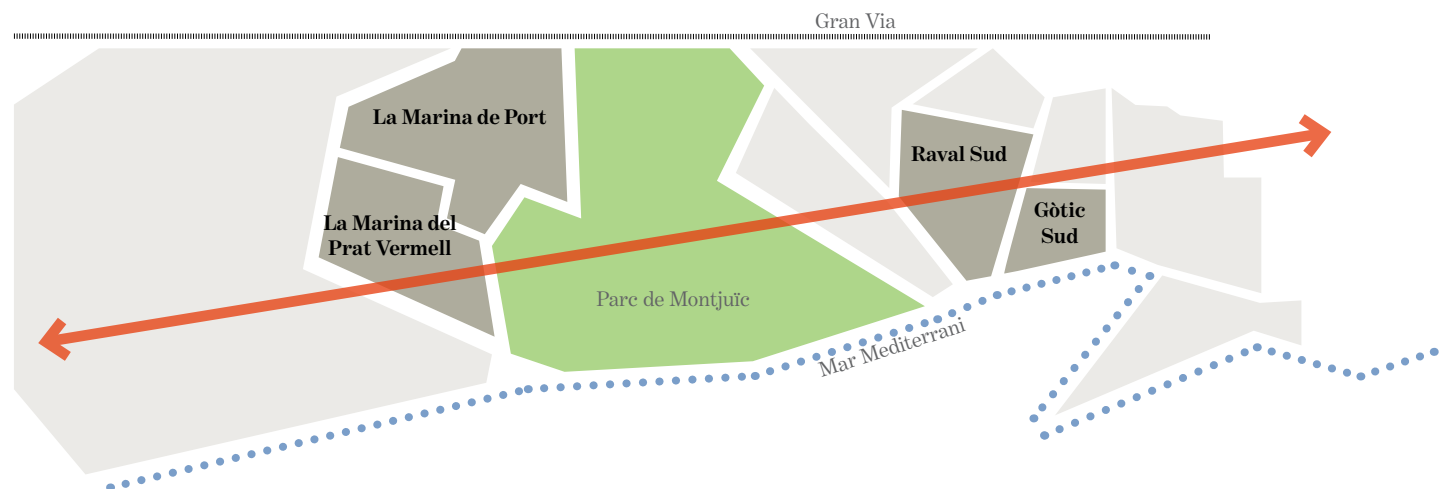
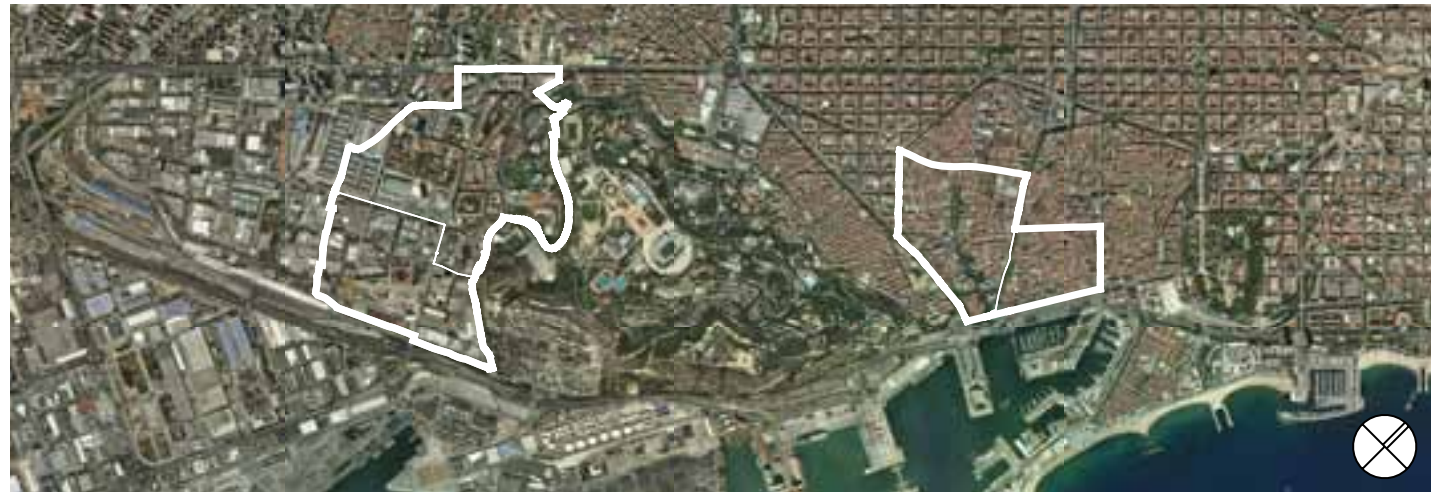
Els barris del Raval Sud, el Gòtic Sud i la Marina són objecte del Pla de Barris i alhora formen part de l'eix Litoral; representen un bon punt de partida per aprofundir en les actuacions, sobretot en matèria social, i com a espai d'oportunitats. Alguns dels temes que cal tractar en aquests territoris en concret són els següents: la pèrdua de població, aprofundint en les causes que generen la marxa de persones i detectant quines eines estructurals hi ha a l'abast per revertir el procés (com ara generar dinamisme local amb els establiments comercials, fomentar el comerç de proximitat o crear oportunitats educatives amb instituts potents i atractius); la diversificació econòmica, en particular d'activitats artesanals i industrials, la qual cal potenciar; la millora de la connexió del districte amb el front marítim i amb Montjuïc; l'ús equilibrat de l'espai públic; els problemes d'accessibilitat i de mobilitat; la rehabilitació del parc d'habitatges; els projectes per fomentar la convivència i la cohesió social, i la consolidació de l'activitat local, pel seu caràcter de ròtula d'encaix metropolità en l'àmbit del Pla Delta.

L'eix Litoral en xifres

Dins de l'eix Litoral s'hi inscriuen quatre barris sobre els quals s'implementarà el Pla de Barris: Raval sud, Gòtic sud, la Marina de Port i la Marina del Prat Vermell (els dos últims esdevenen frontissa amb el Pla Delta).

Aquests barris abasten una superfície de 294 ha, que representa el 2,88 % de la superfície de la ciutat, i tenen una població de 94.405 persones (equivalent al 5,87 % de la població total de la ciutat). La densitat bruta (considerant tota la superfície de l'àmbit) és de 321,24 h./ha (molt superior a la mitjana de la ciutat) i la densitat neta (considerant només la superfície de sòl d'ús residencial) és de 551,8 habitants per hectàrea residencial. Tanmateix, si s'analitza per separat, s'observa que al territori de Ciutat Vella la densitat bruta i neta és molt superior a la mitjana de la ciutat, mentre que a la Marina és inferior.

Àmbit de l'eix Litoral /
Font: Urbaning

Bloc 1 >

3 | Indicadors de vulnerabilitat

Tant l'evidència estadística com la literatura científica indiquen que el confinament de ciutadans i ciutadanes de rendes baixes en els barris més desfavorits contribueix a l'empitjorament de les seves condicions de vida i esdevé una barrera afegida a la igualtat d'oportunitats i a l'accés a la renda i als serveis. En aquest context, el programa per a la millora dels barris està concebut com un instrument en la lluita contra l'increment de les desigualtats socials a la ciutat. Pretén abordar de manera integral i transversal les mancances i les problemàtiques de cada territori, incidint en alguns àmbits estratègics, com ara els següents:

- La igualtat d'oportunitats per a persones amb **rendes baixes**.

- L'**activitat econòmica**, fent especial èmfasi en l'economia social, el comerç de proximitat, la recuperació de la capacitat industrial local i la millora de l'ocupabilitat.

- Els **dèficits urbanístics**, l'espai públic o els equipaments.

- La qualitat i la salut del parc **d'habitatges**.

- Les **oportunitats educatives**.

- Les condicions de **salut** física i mental.

- L'atenció a col·lectius amb **necessitats especials**.

En tots els barris objecte d'aquest programa es detecten dèficits estructurals en molts d'aquests àmbits, cosa que genera greus desigualtats socials entre els residents i la resta d'habitants de la ciutat que cal corregir. Aquestes desigualtats s'evidencien quan s'analitzen indicadors concrets quantificables, com per exemple la distribució territorial de la renda familiar disponible, el nivell formatiu de la població en estudis superiors, la taxa d'atur, la taxa d'embaràs entre adolescents o l'estat del

parc d'habitatges, per citar-ne alguns.

Tanmateix, cal tenir present que els indicadors són el reflex d'una realitat complexa i que, en general, estan molt interrelacionats entre si. Per tant, és mitjançant una anàlisi creuada entre els diferents indicadors que es pot tenir una visió àmplia d'aquesta realitat i, conseqüentment, plantejar accions més efectives per revertir la situació. Mitjançant una anàlisi estadística de correlacions es posen de manifest algunes d'aquestes interrelacions, a escala de ciutat, entre els diferents vectors que incideixen en la desigualtat territorial.

Renda familiar disponible (RFD)

En els territoris de Barcelona amb menor RFD es detecten uns índexs elevats d'atur, d'expedients de desnonament, d'embaràs entre adolescents o d'edificis en estat ruïnós, dolent o deficient. També coincideixen amb uns percentatges baixos de població amb estudis superiors.

Atur

La distribució de l'atur té una relació evident amb índexs baixos de RFD, però estadísticament també es posa de manifest que en els barris amb índexs d'atur elevats es produeixen més desnonaments, l'estat del parc d'habitatges és més deficient i es produeixen més problemes relacionats amb la salut, com per exemple d'embaràs entre adolescents.

Edificis en estat ruïnós, dolent o deficient

Pel que fa a l'estat dels edificis, per una banda, s'observa que en els barris que tenen un índex més alt d'edificis en mal estat hi ha índexs més alts de població estrangera, d'atur i d'expedients de desnonament. Per una altra banda, en aquests barris hi ha pocs locals comercials en planta baixa, menor esperança de vida i un percentatge baix de població amb estudis superiors.

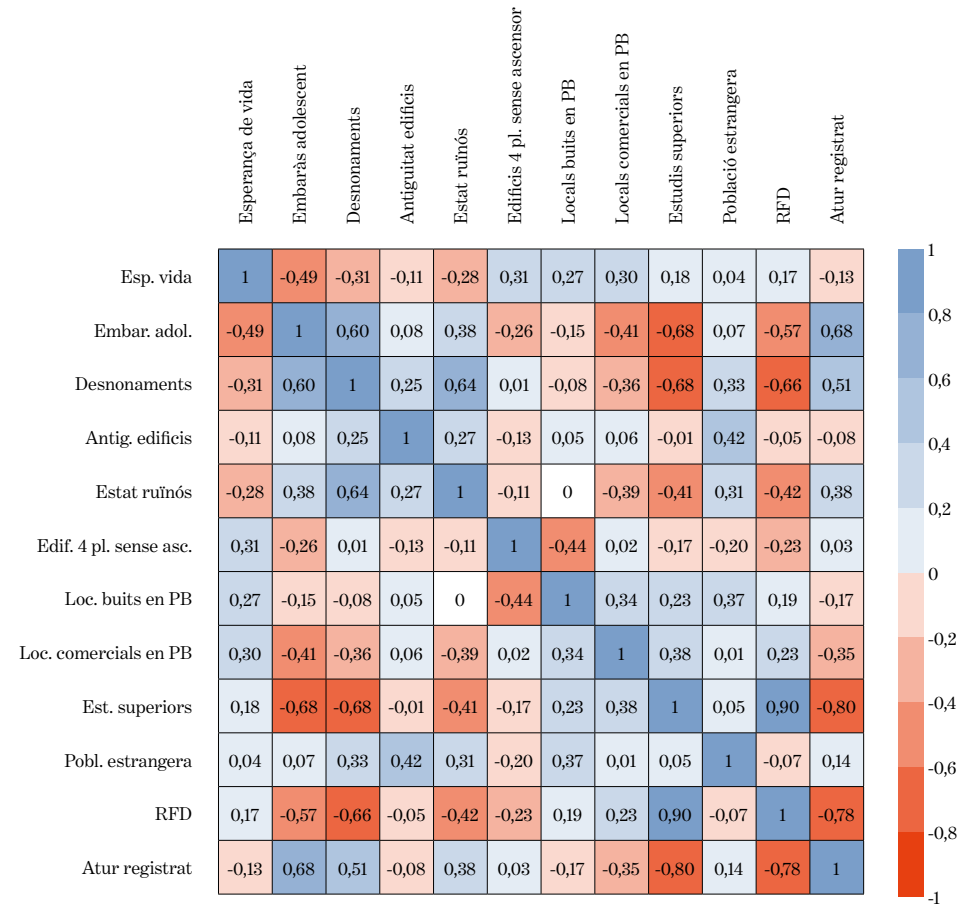
Expedients de desnonament

Els barris amb un major nombre d'expedients de desnonament també tenen un índex elevat d'atur, d'embaràs entre adolescents, i d'edificis antics i en estat deficient. La RFD, l'esperança de vida i la taxa de població amb estudis superiors són relativament baixes.

Estudis superiors

Pel que fa als estudis, s'observa que com més alt és l'índex de població amb estudis superiors, més elevada és la RFD. Per contra, en els barris amb una taxa més baixa de població amb estudis superiors s'hi concentren taxes més altes d'atur, d'embaràs entre adolescents, d'expedients de desnonament i d'habitatges en estat deficient.

Aquestes dades posen de manifest la interrelació dels factors socials, educatius, econòmics, de salut i d'habitatge en el desequilibri que es produeix en els territoris més desfavorits en termes de RFD. Tot seguit es comenten amb més detall alguns d'aquests indicadors que tenen rellevància en els territoris objecte d'aquest programa.

_ Taula de correlacions entre variables / Font: Urbaning

NOTA: En blau figuren les correlacions positives entre variables i en vermell, les correlacions negatives. Els valors i la intensitat del color representen la magnitud de la correlació.

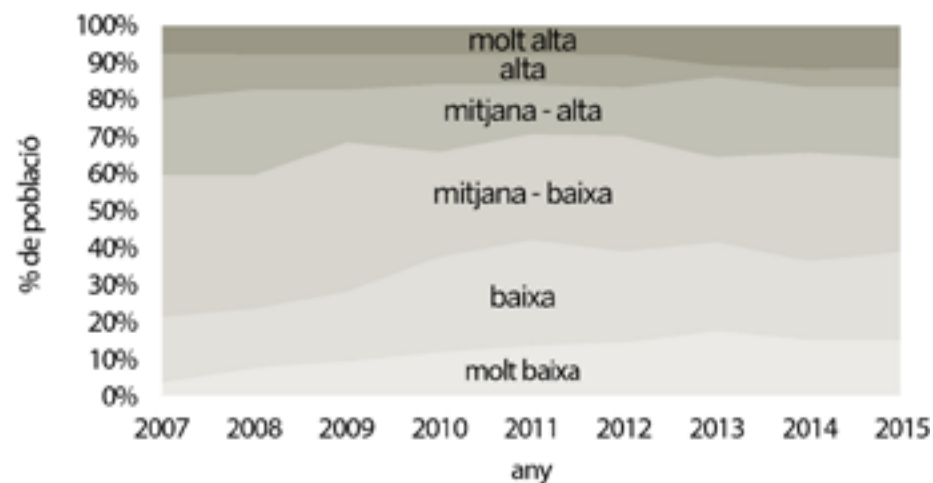
3 | Indicadors de vulnerabilitat

3.1 | Pobresa i desigualtat: renda familiar disponible

L'any 2015, dels 73 barris de la ciutat, 32 tenen un índex de renda familiar disponible (IRFD) inferior al de l'any anterior. Si es té en compte el període des de l'any 2008, el nombre de barris és molt superior.

Dels deu barris amb l'IRFD més alt, vuit es troben entre els barris que tenen una taxa d'atur més baixa entre la població en edat activa, segons les darreres dades disponibles, corresponents a l'any 2015. Aquests barris són Pedralbes, les Tres Torres, Sant Gervasi-Galvany, Sarrià, Sant Gervasi-la Bonanova, la Dreta de l'Eixample, Vallvidrera-Tibidabo-Les Planes, i el Putxet i el Farró.

Per contra, dels deu barris que tenen una taxa d'atur més alta entre la població de 16 a 64 anys, sis estan entre els que tenen un IRFD més baix. Aquests barris són la Marina del Prat Vermell, Ciutat Meridiana, Trinitat Nova, Vallbona, Trinitat Vella i Torre Baró.

_Evolució de la població de Barcelona per grans grups de RFD (2007-2015) /
Font: Ajuntament de Barcelona

En línies generals, la distribució de la renda de 2015 reflecteix una gran estabilitat en comparació amb l'any anterior. Per estrats de renda, el grup de rendes mitjanes (mitjana-baixa i mitjana-alta) continua sent predominant (44,2 % de la població), tot i que les rendes baixes i molt baixes aglutinen el 39,2 % de la població. Ara bé, la novetat del 2015 és que s'ha produït un desplaçament del segment intermedi cap a les rendes baixes, mentre que les rendes altes s'han estabilitzat i mantenen la posició respecte del 2014.

En una visió retrospectiva, des del 2007 la distribució de la població per nivell de renda a la ciutat ha evolucionat seguint unes tendències ben marcades: l'avanç progressiu de les rendes baixes (passant del 20 % al 40 %), la reducció de les rendes mitjanes (passant del 60 % al 44 %) i l'augment del pes dels dos segments extrems, el de renda molt baixa i el de renda molt alta.

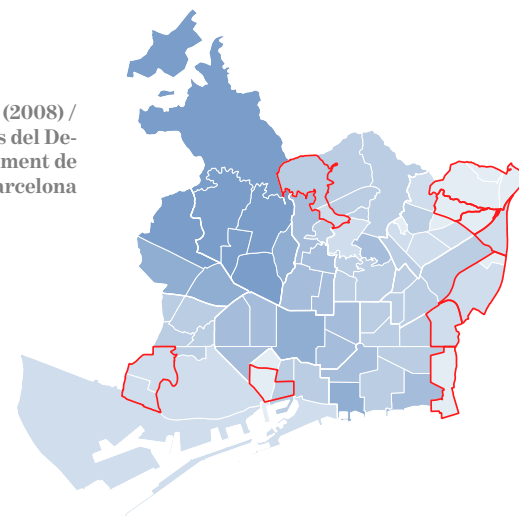

_Fotografia aèria de Barcelona / Font: Ajuntament de Barcelona

D'acord amb el que s'observa en altres ciutats o països, el procés de polarització i d'augment de les desigualtats que s'ha donat a Barcelona en els darrers anys s'emmarca en un fenomen força global que, per ara, no presenta indicis d'esmoreir-se. L'anàlisi dels valors de l'IRFD per barris revela que una gran majoria s'ha tornat a situar en valors pròxims als d'anys anteriors, amb suaus moviments a l'alça o a la baixa, tant del valor dels índexs com de la posició relativa. També hi ha alguns barris amb avenços o retrocessos significatius.

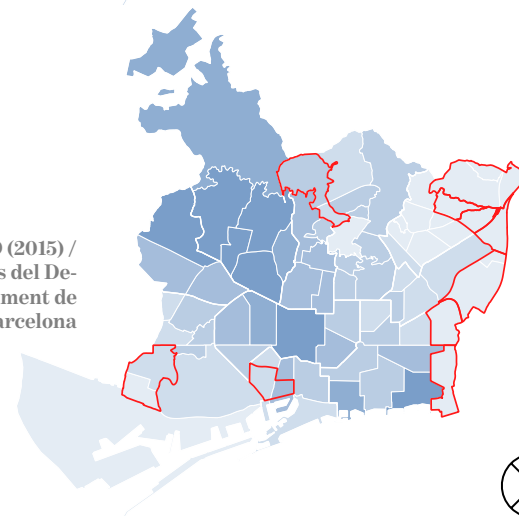
En qualsevol cas, la visió general del mapa de distribució de la RFD per barris continua perfilant de manera acusada el contrast de renda entre els barris de la zona oest (que per primer cop avança de forma discontinua cap al mar) i els de la zona nord-est amb la resta de la ciutat. Entre el 2007 i el 2015 aquesta escaleta s'ha estès de vuit a dinou barris.

Distribució per barris de l'IRFD (2008) /
 Font: Urbaning, a partir de dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona

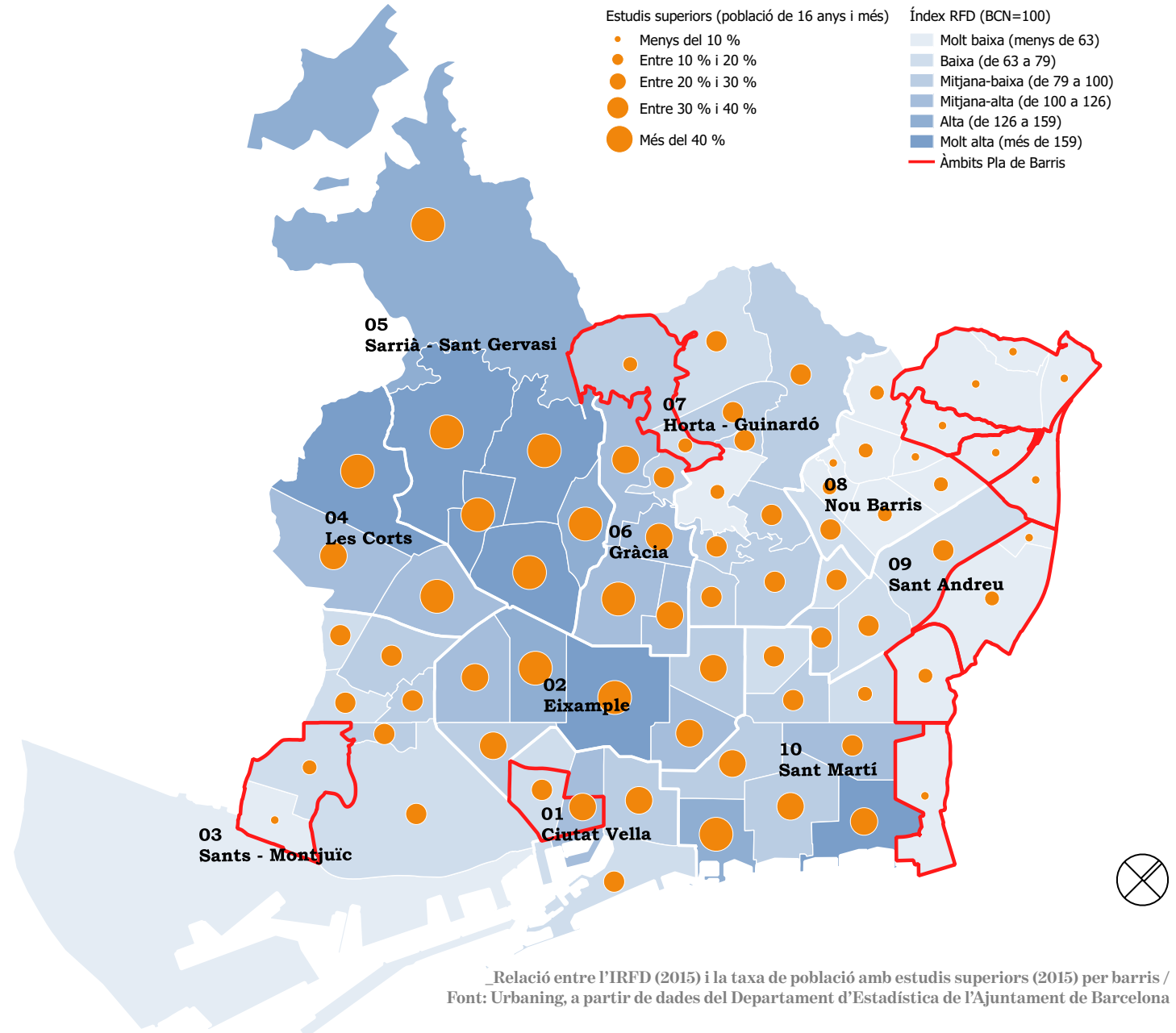

- Índex RFD (BCN=100)
- Molt baixa (menys de 63)
  - Baixa (de 63 a 79)
  - Mitjana-baixa (de 79 a 100)
  - Mitjana-alta (de 100 a 126)
  - Alta (de 126 a 159)
  - Molt alta (més de 159)
  - Àmbits Pla de Barris

Distribució per barris de l'IRFD (2015) /
 Font: Urbaning, a partir de dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona

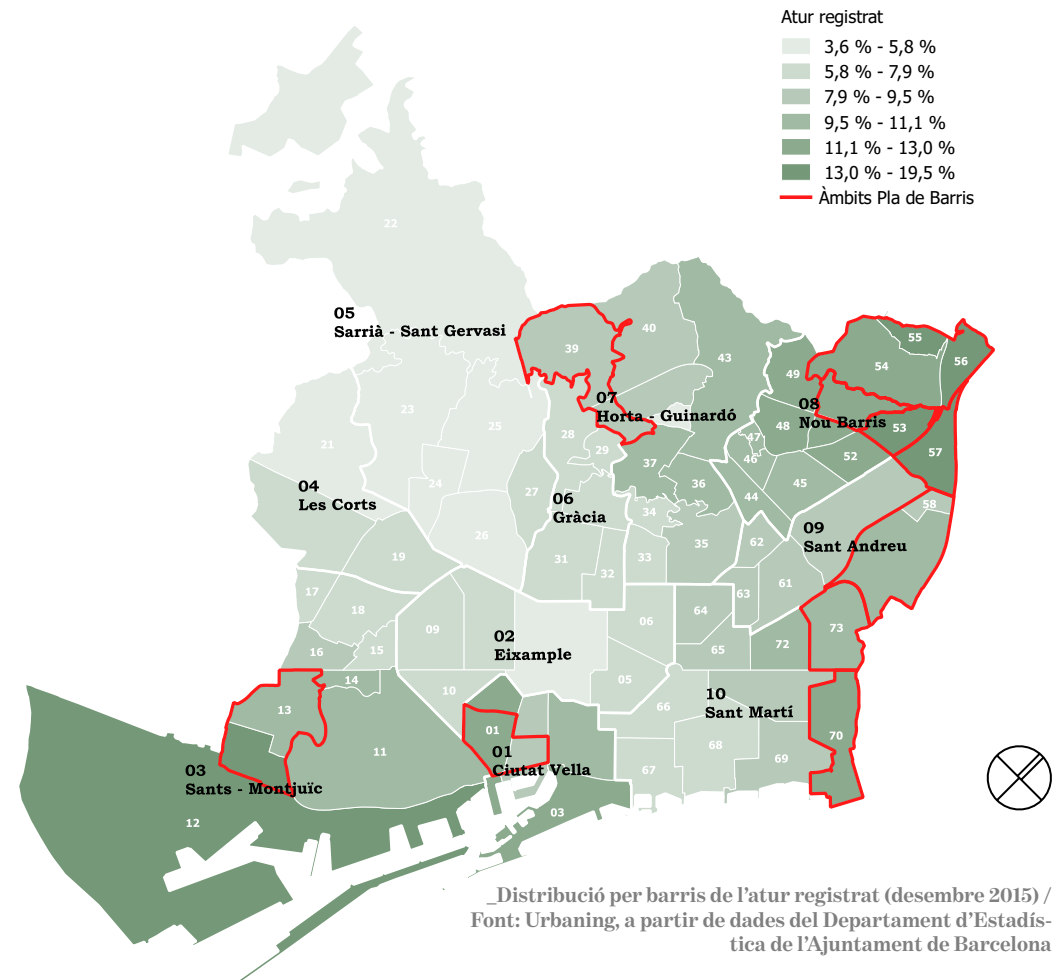
El nivell baix de RFD és un dels indicadors més característics dels territoris objecte del Pla de Barris. En aquest sentit, s'observa que, quantitativament, té una relació directa amb molts dels altres indicadors que reflecteixen la desigualtat social. Aquest és el cas, per exemple, de la taxa de població amb estudis superiors. Així, trobem que en aquells barris on la RFD és baixa, el nivell d'estudis superiors de la població també és baix, mentre que els territoris amb RFD elevada presenten una taxa de població amb estudis superiors també elevada. Aquesta interrelació de la RFD també la trobem amb indicadors com la taxa d'atur, els expedients de desnonament o la taxa d'embaràs entre adolescents.

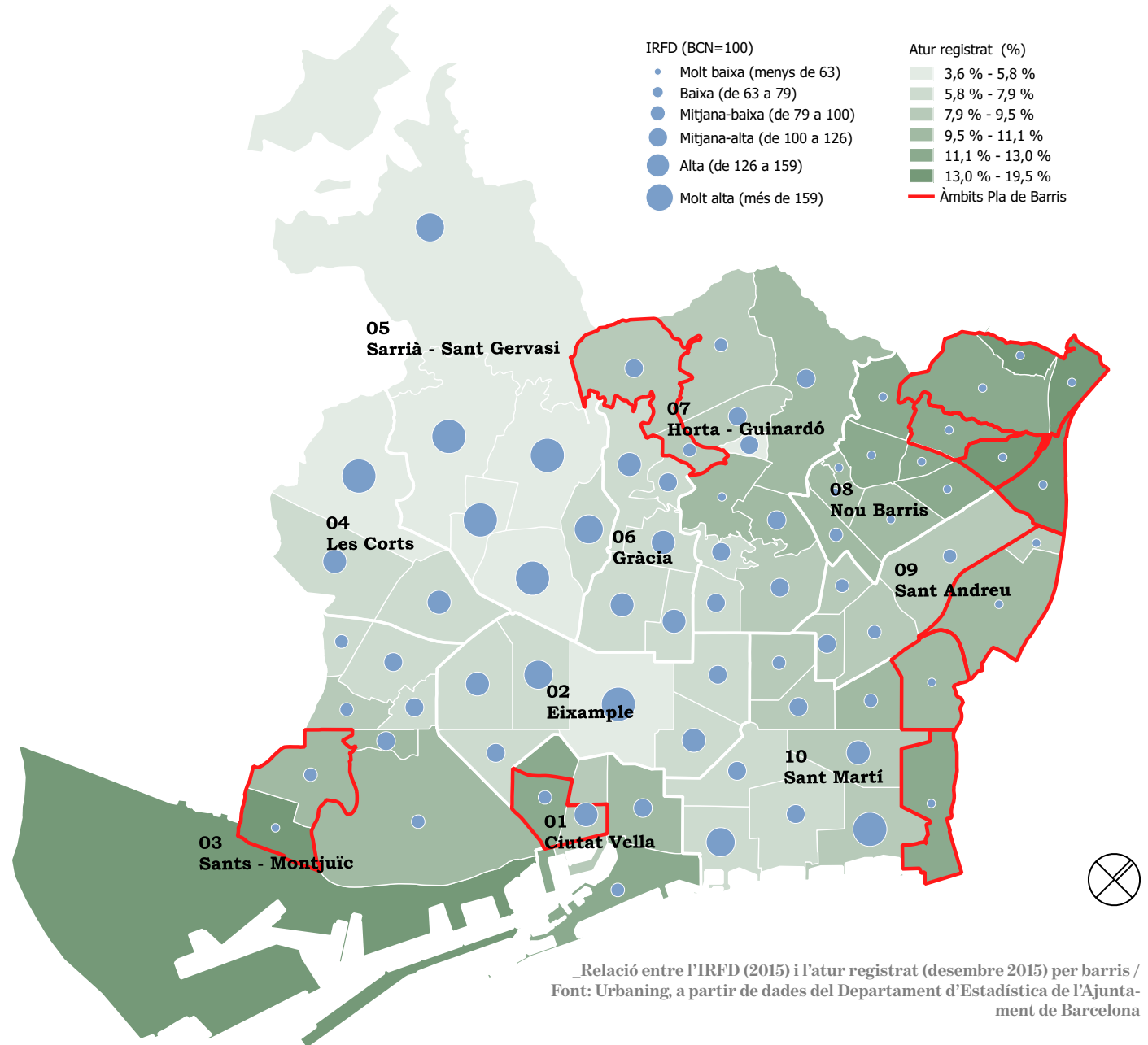
3 | Indicadors de vulnerabilitat

3.2 | L'atur i la RFD

L'accés a l'ocupació és un altre dels indicadors que evidencien l'escletxa territorial. El pes de l'atur registrat en la població de 16 a 64 anys s'ha reduït a tots els barris de la ciutat, menys a la Marina del Prat Vermell, que és l'únic barri on l'atur s'incrementa al llarg de l'any 2015. Els percentatges més elevats d'atur registrat en la població de 16 a 64 anys es troben a barris del districte de Nou Barris, mentre que els percentatges més baixos es concentren al districte de Sarrià-Sant Gervasi. Els deu barris amb major pes de l'atur de llarga durada es troben a Sants-Montjuïc, Nou Barris, Sant Andreu i Sant Martí. D'aquests, Nou Barris és el districte que presenta més barris en aquesta situació. En contrast, més de la meitat dels deu barris que presenten un menor pes de l'atur de llarga durada es localitzen al districte de Sarrià-Sant Gervasi.

D'altra banda, l'anàlisi estadística evidencia que l'atur i la RFD tenen una correlació directa molt significativa. Així, s'observa que els barris amb les majors taxes d'atur sobre la població de 16 a 64 anys són els que presenten IRFD més baixos. En aquest extrem destaquen els barris de Ciutat Meridiana, Vallbona, Trinitat Nova, Trinitat Vella i la Marina del Prat Vermell. En sentit contrari, els territoris amb menors taxes d'atur presenten IRFD més alts.

Relació entre l'IRFD (2015) i l'atur registrat (desembre 2015) per barris /
Font: Urbaning, a partir de dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona

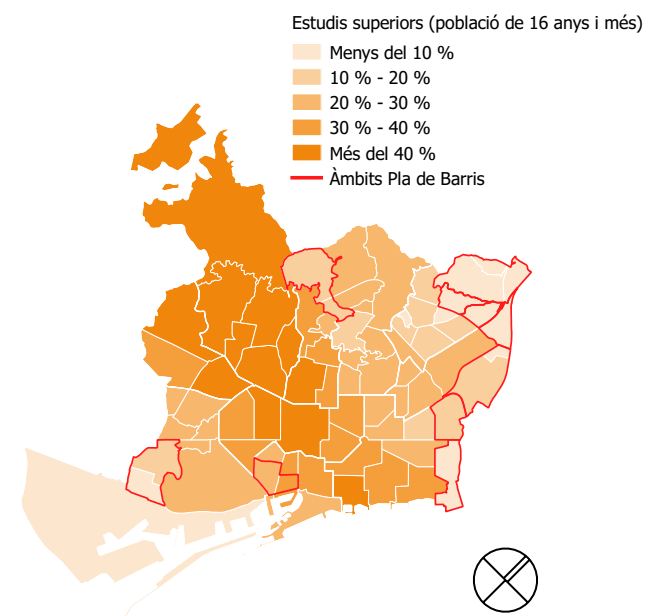
3 | Indicadors de vulnerabilitat

3.3 | Nivell formatiu i igualtat d'oportunitats educatives

El pes de l'atur registrat en la població de 16 a 64 anys també està directament relacionat amb el nivell educatiu de la població. La majoria dels barris amb una taxa reduïda d'atur entre la població en edat de treballar es troba entre els barris de la ciutat que presenten majors percentatges de població amb estudis superiors o amb cicles formatius de grau superior (CFGs). Així, els deu barris amb un major índex de població amb estudis superiors es troben entre els 27 que tenen un menor atur relatiu. A més, tots estan entre els tretze barris que tenen una major RFD. D'altra banda, els barris amb els percentatges més elevats de població que només ha cursat fins a primària són, normalment, aquells on el pes de l'atur registrat en la població de 16 a 64 anys és major: dels onze barris de la ciutat on l'atur és major en relació amb la població en edat de treballar, vuit es troben entre els barris de la ciutat amb un proporció més elevada de població amb estudis fins a primària.

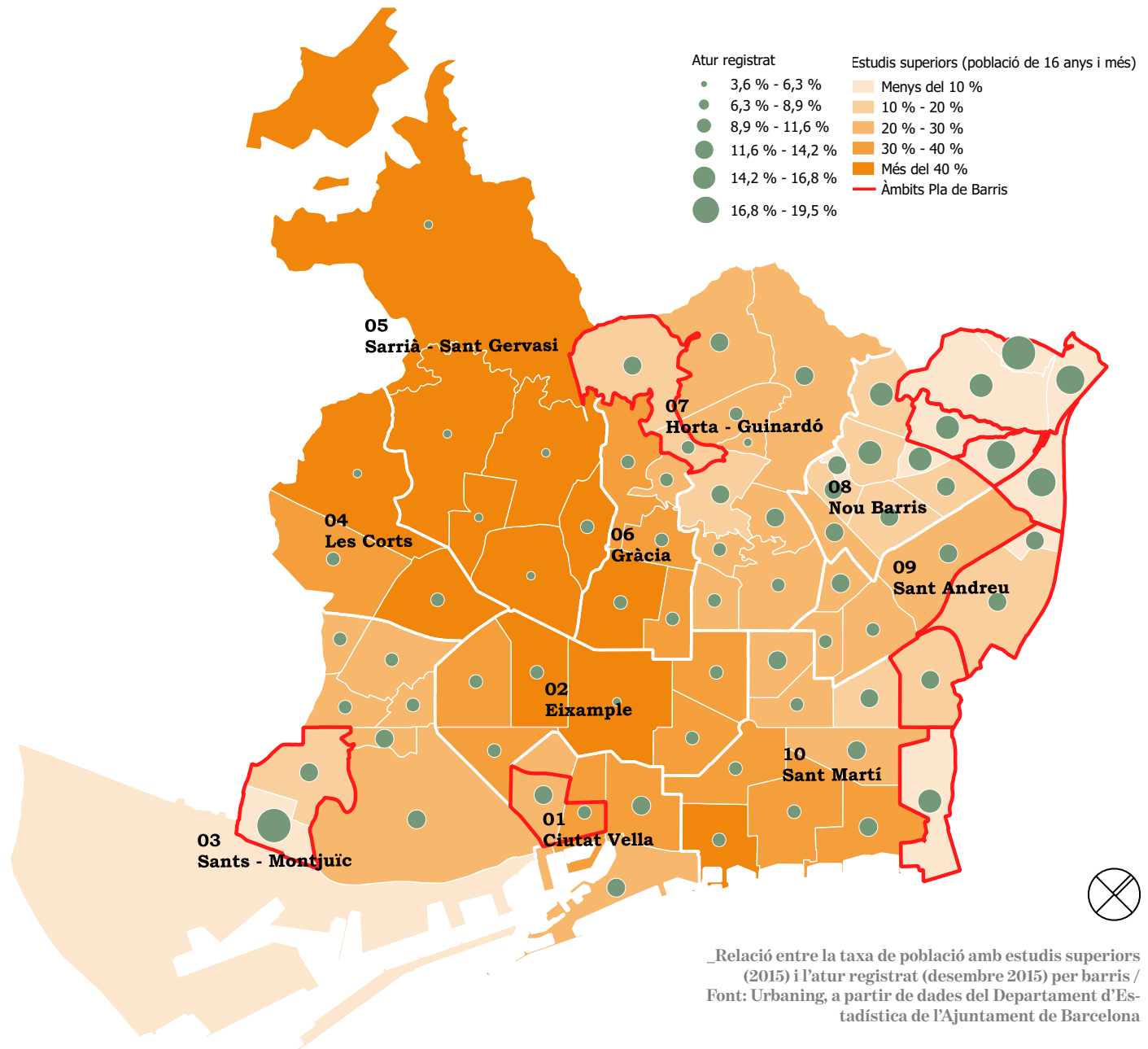
Cal esmentar també les notables diferències que existeixen entre els deu districtes en relació amb l'índex sintètic dels resultats de la prova de competències bàsiques feta a les escoles de la ciutat. En efecte, els resultats d'aquestes proves es poden considerar com un factor de risc que afecta les escoles i els instituts, però n'hi ha altres que són igualment importants, com ara els següents:

- La baixa demanda de sol·licituds.
- La complexitat socioeconòmica.
- El nombre d'alumnes amb necessitats educatives especials.
- Un entorn desafavorit, amb RFD molt baixes.
- Els resultats de l'avaluació anual de centres (AVAC).
- El nombre d'alumnat estranger.

_Distribució per barris de la taxa de població amb estudis superiors (2015) /
Font: Urbaning, a partir de dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona

Entrant en més detall en els territoris objecte d'aquest programa s'observa que, d'aquests set factors de risc, els més generalitzats són uns resultats baixos en les proves de competències bàsiques a 4t d'ESO (educació secundària obligatòria), seguits de la complexitat socioeconòmica i un entorn desfavorit. En segon terme, també és destacable la baixa demanda de sol·licituds de matrícules en aquests barris. Concretament, i segons dades de 2015, la mitjana de factors de risc (la qual té en compte els factors de risc de totes les escoles i instituts de l'àmbit) més elevada correspon a la Zona Nord (Ciutat Meridiana, Torre Baró i Vallbona) (5,58), seguida de la Trinitat Vella (4,75), el Raval Sud i el Gòtic Sud (3,88) i la Verneda i la Pau (3,50).

3 | Indicadors de vulnerabilitat

3.4 | Salut física i mental. Les desigualtats en salut als barris

Els indicadors de salut no estan distribuïts de forma homogènia a la ciutat, sinó que hi ha indicadors diferents segons els barris. L'informe "La Salut a Barcelona 2015" presenta els determinants de la salut, l'estat de salut i la desigualtat en salut als barris de Barcelona i constitueix, avui dia, una eina bàsica de monitoratge i de disseny de polítiques de promoció de la salut. En l'edició de l'informe de l'any 2014 es van identificar els barris amb més necessitats, en els quals durant el 2015 es van intensificar els programes de "Salut als barris", es van prioritzar els recursos i les noves inversions sanitàries i es van definir les línies prioritàries d'acció, que s'han incorporat al Programa d'Actuació Municipal i al Pla de salut de Barcelona, com la salut mental, sexual, ambiental i laboral.

Algunes de les dades més rellevants de l'informe i la seva matriu d'indicadors per als barris de Barcelona es resumeixen en els punts següents:

- **L'esperança de vida en néixer** (calculada a partir de taules de vida i mortalitat). L'any 2014, l'esperança de vida més baixa es registrava a Ciutat Vella (77,5 anys en homes i 85,7 anys en dones) i la més alta, a les Corts (83,3 anys en homes i 88,2 anys en dones). Tanmateix, on més augmenta l'esperança de vida entre el 2005 i el 2014 és als districtes amb menor nivell socioeconòmic, concretament a Nou Barris, que registra un increment de quatre anys en ambdós sexes.

- **La taxa de fecunditat adolescent** (nombre de naixements per part de noies d'entre 15 i 19 anys per cada 1.000 noies en aquesta edat). L'any 2003 la fecunditat adolescent més alta es va detectar al districte de Ciutat Vella, però l'any 2015 mostra una disminució del 50 %. Al districte de Sants-Montjuïc també es redueix la fecunditat adolescent durant aquest període, la qual esdevé inferior a la dels districtes d'Horta-Guinardó, Sant Andreu i Sant

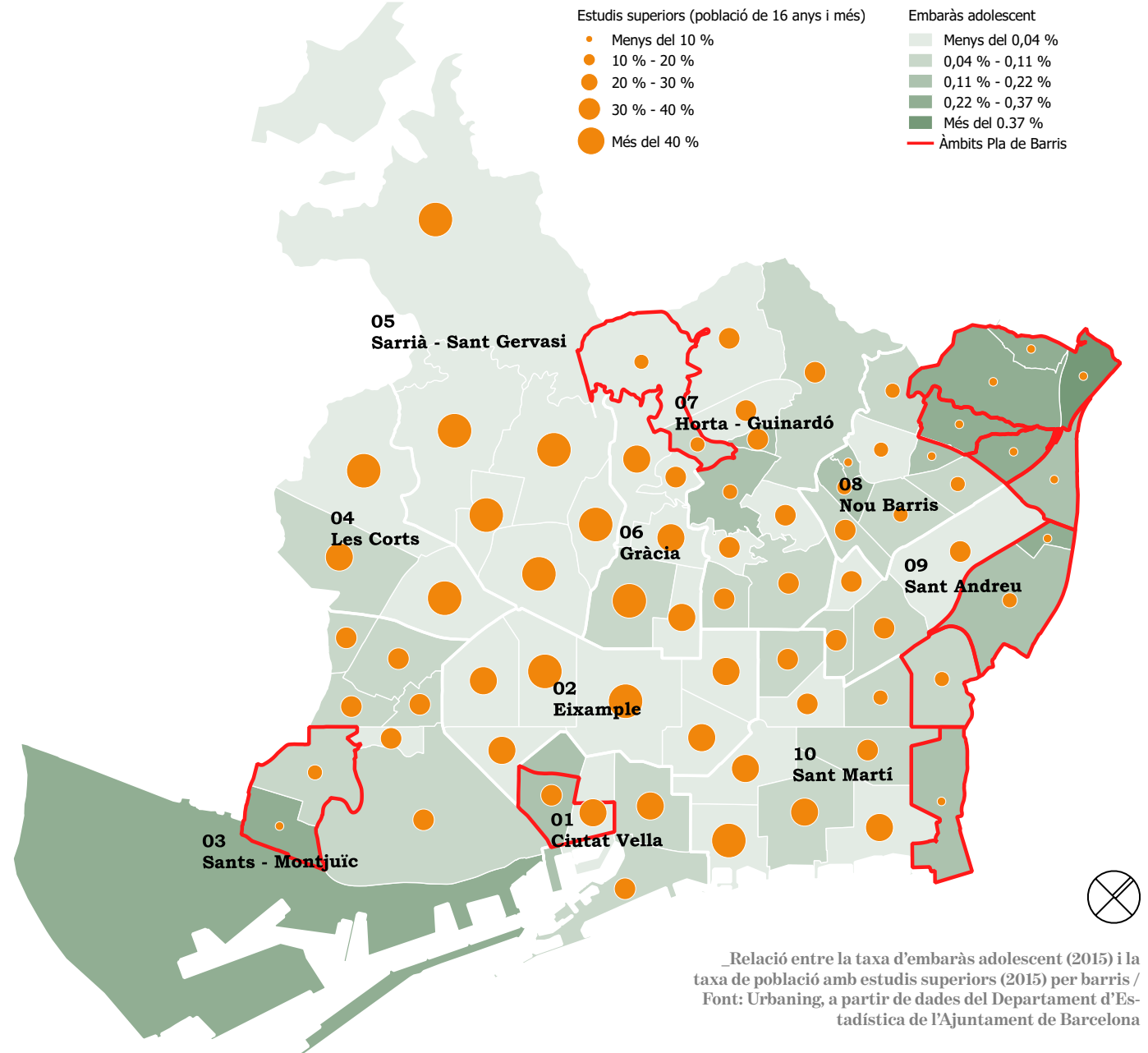
Martí. El districte de Nou Barris també mostrava una fecunditat adolescent alta l'any 2003, la qual s'ha reduït molt lleugerament fins a l'any 2015. D'altra banda, els districtes amb menys fecunditat adolescent eren i són Sarrià-Sant Gervasi, les Corts i l'Eixample, on la baixa fecunditat en l'adolescència continua reduint-se.

- **La taxa de tuberculosi** (nombre de nous casos de tuberculosi diagnosticats per cada 10.000 habitants). El districte de la ciutat amb la incidència més elevada de tuberculosi és Ciutat Vella, seguit de Sants-Montjuïc en homes i de Nou Barris en dones. Agrupant els barris de la ciutat per la RFD, observem que la malaltia és més freqüent en els barris de RFD baixa i que la incidència va disminuint a mesura que augmenta la RFD, tant en homes com en dones.

Des d'un punt de vista estadístic, s'observen relacions significatives entre diversos indicadors de salut i altres variables. Així, s'evidencia que en els barris amb menor esperança de vida hi ha un major nombre d'habitatges en estat deficient, d'expedients de desnonament i d'embaràs entre adolescents. De la mateixa manera, aquest darrer indicador té una correlació positiva significativa amb la taxa d'atur.

En conjunt, les fortes desigualtats de diversos indicadors de salut i els seus determinants socioeconòmics entre els districtes i els barris de la ciutat marquen la necessitat de continuar aprofundint en les mesures de disminució d'aquestes desigualtats.

3 | Indicadors de vulnerabilitat

3.5 | Habitatge

L'habitatge és un dret i un bé de primera necessitat. Tanmateix, no tots els ciutadans de Barcelona hi tenen accés en les mateixes condicions. Hi ha territoris de la ciutat on aquest dret genera desigualtats socials importants, ja sigui en termes d'accés i esforç econòmic o en termes de qualitat del parc d'habitatges.

En aquest sentit, el Pla pel dret a l'habitatge de Barcelona (2016-2025) descriu, en clau de ciutat, l'escenari següent entorn de l'habitatge:

- Augment de població. S'ha produït un guany de població en els districtes amb rendes baixes en relació amb els de rendes més altes des de 2007, a excepció de Sarrià-Sant Gervasi.

- Població en procés d'envelliment. Això comporta un augment dels problemes associats a l'accessibilitat i la mobilitat, a l'infrahabitatge i les necessitats de rehabi-

litació, i a les dificultats per fer front a les despeses.

- Risc d'exclusió. Des de 2007, l'augment de l'atur, la precarietat laboral i la caiguda dels ingressos han provocat un increment de les dificultats per accedir i mantenir els habitatges. Alhora, s'ha produït un augment de les situacions de pobresa energètica lligat a l'existència d'un parc edificat antic que no proporciona un aïllament tèrmic correcte, al descens de la renda mensual de les llars, a l'alt cost de l'habitatge i als preus de subministrament massa elevats en relació amb els ingressos familiars.

- Pagament de l'habitatge. El major esforç es dona als barris amb menor renda.

- Increment dels desnonaments, especialment entre els anys 2008 i 2014. El 70 % dels casos atesos a les oficines de l'habitatge s'han degut a l'impagament del lloguer, el 23 % a ocupacions a precari i únicament

el 7 % a l'impagament de la hipoteca. Aquesta situació no és homogènia, sinó que els districtes de Sants-Montjuïc i Nou Barris han acumulat més de la meitat dels casos atesos; la incidència també és elevada a Ciutat Vella.

- Existència de situacions d'exclusió residencial severa: persones sense llar, residents en assentaments, residents en habitatges sense títol habilitant i persones que viuen en habitacions rellogades, infrahabitatges o habitatges sobreocupats.

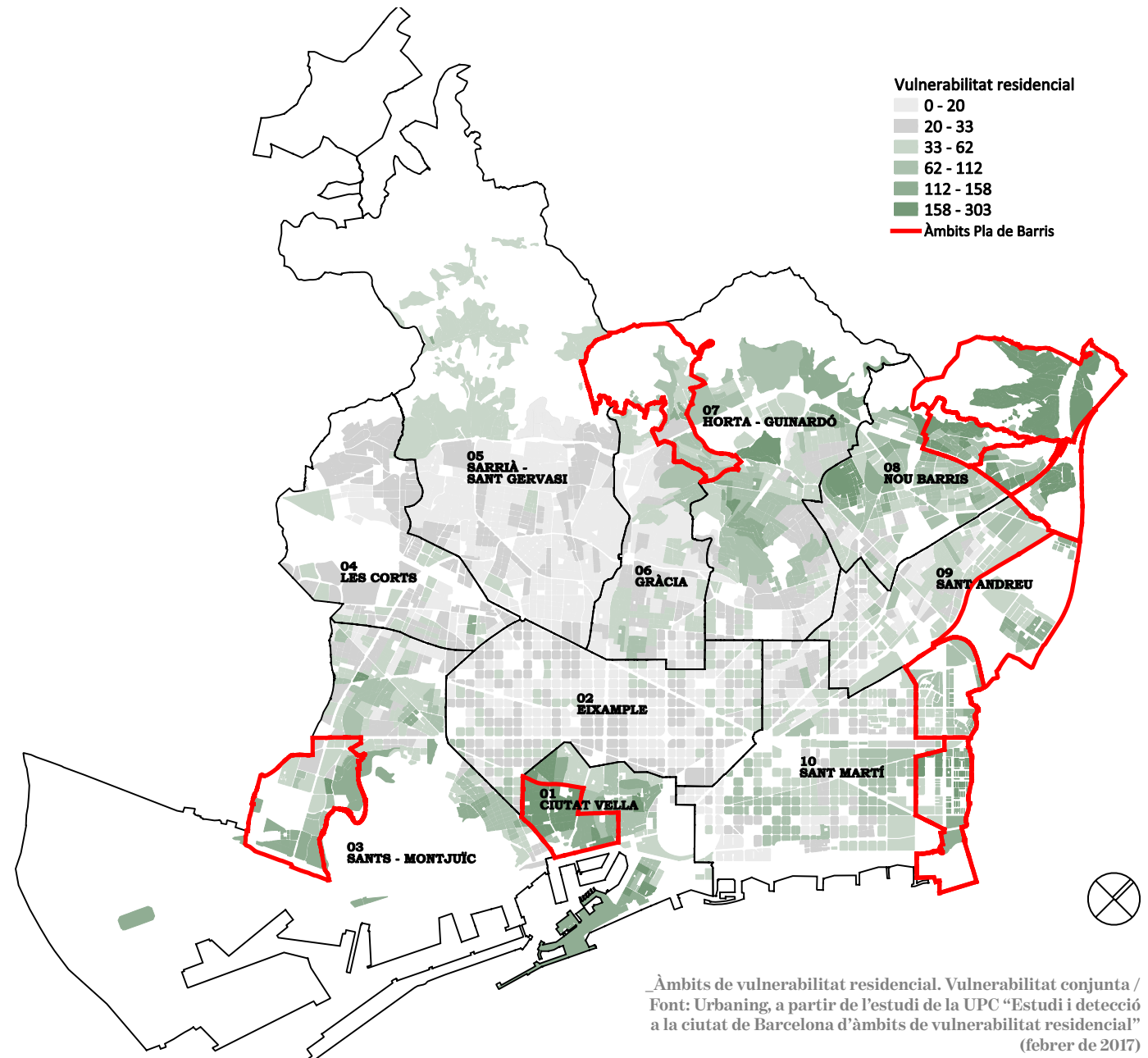
- El mercat immobiliari i els seus efectes. Entre el 2008 i el 2013, el lloguer és el primer mecanisme d'accés a l'habitatge. Aquesta tendència s'ha començat a modificar a partir de l'any 2014, la qual cosa ha tingut una incidència especial en el preu del lloguer, que està patint un augment molt significatiu. Aquesta alça en el preu del lloguer provoca la substitució de llo-

gaters amb rendes mitjanes o baixes per llogaters amb rendes altes i per persones foranes.

- Pressió turística a l'habitatge de primera residència, especialment a Ciutat Vella.

- Existència d'un parc d'habitatges amb deficiències de conservació, accessibilitat i eficiència energètica.

Tots aquests factors apunten a un augment de les desigualtats socials en matèria d'habitatge en els territoris amb RFD més baixes, a les quals cal posar-hi fre.

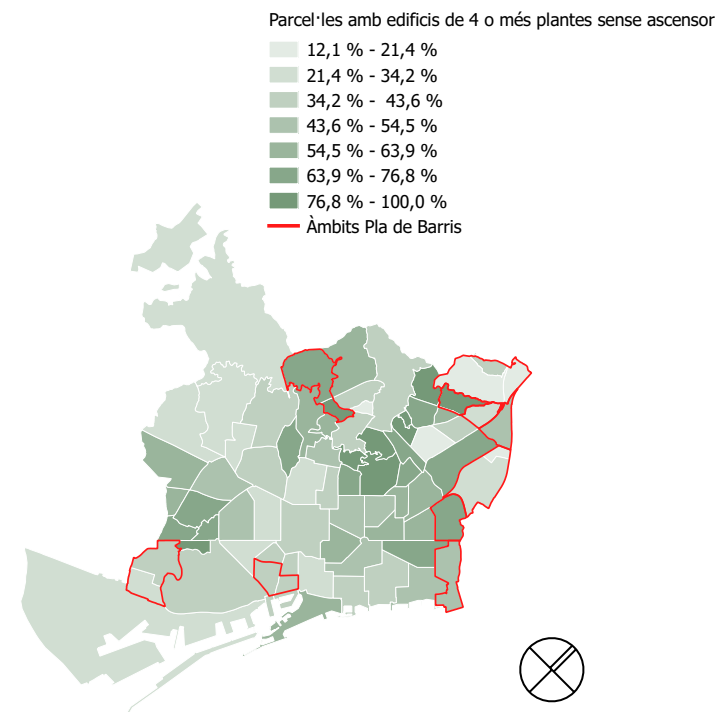
Pel que fa a la qualitat del parc d'habitatges, d'acord amb els resultats del projecte "Estudi i detecció d'àmbits de vulnerabilitat residencial a Barcelona", promogut des del Pla de Barris i dut a terme per l'Ajuntament de Barcelona i la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC), les principals problemàtiques detectades en els territoris objecte del Pla de Barris són les següents:

- Baixa superfície mitjana de l'habitatge i baixa ràtio de superfície de l'habitatge per habitant.
- Proporció elevada d'habitatges de quatre o més plantes sense instal·lacions d'ascensors.
- Proporció elevada de parcel·les amb edificis de més de 40 anys sense expedients

de rehabilitació. Aquesta situació es manifesta amb més força a Ciutat Vella, la Teixonera i Ciutat Meridiana, on es concentra un nombre elevat d'expedients de conservació per falta de manteniment en relació amb el parc total d'habitatges.

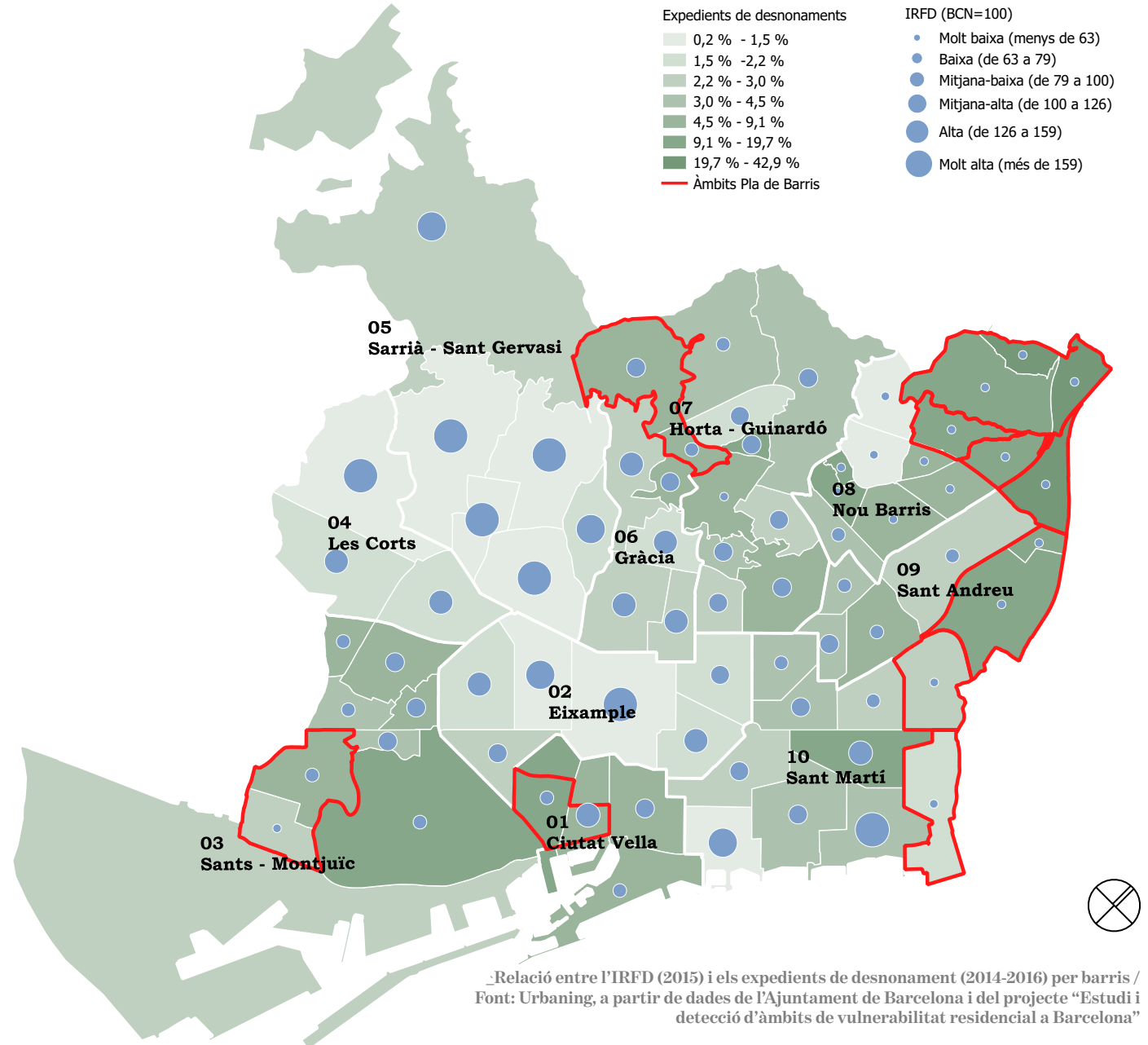
- A Ciutat Vella, la Marina, Sant Genís dels Agudells i Torre Baró hi ha una proporció elevada d'habitatges principals en edificis en estat ruïnós, dolent o deficient.

- En relació amb el règim de tinença de l'habitatge principal, s'observa que a Ciutat Vella hi predomina l'habitatge de lloguer, el qual també té un pes molt significatiu a Sant Genís dels Agudells. Aquests barris, juntament amb Ciutat Meridiana i Torre Baró, són els que tenen un major percentatge d'ajuts per al pagament del lloguer.

_Parcel·les amb edificis de 4 o més plantes sense instal·lacions d'ascensors (2016) per barris / Font: Urbaning, a partir del projecte "Estudi i detecció d'àmbits de vulnerabilitat residencial a Barcelona"

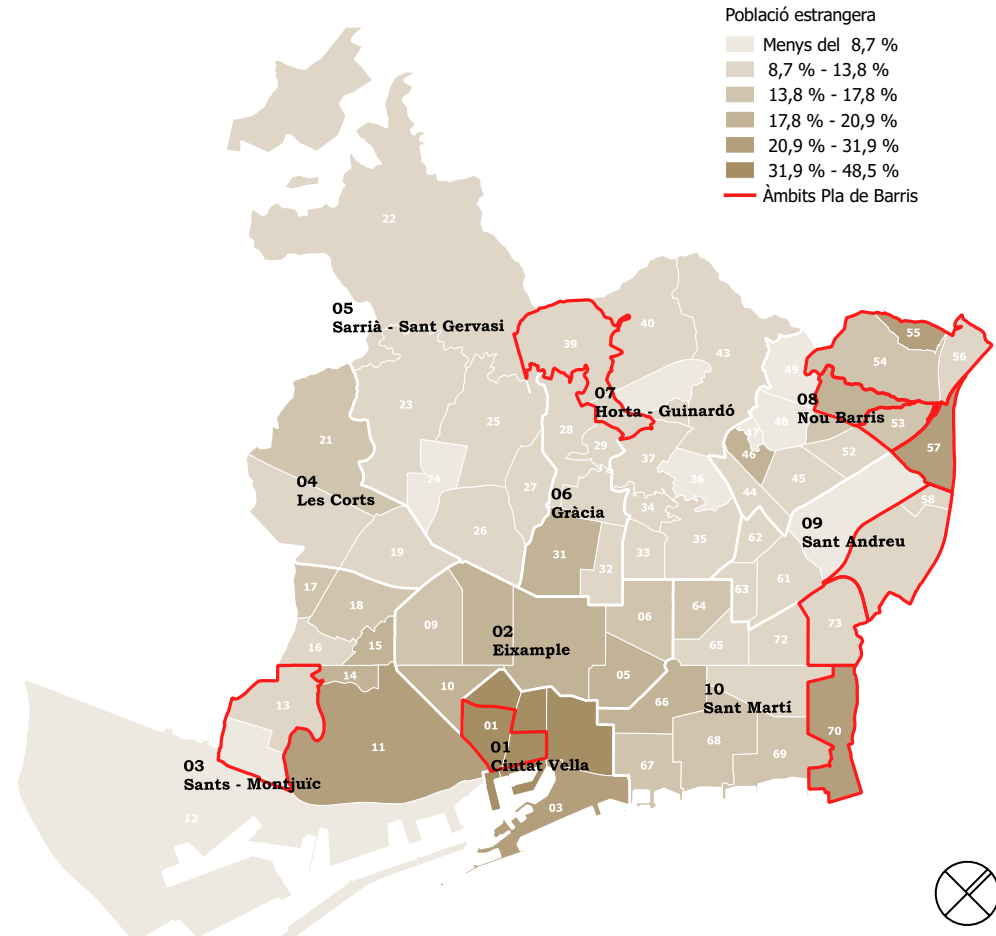
A més, cal dir que els indicadors de l'estat del parc d'habitatges també estan directament relacionats amb altres indicadors socioeconòmics. Així, s'observa una correlació positiva elevada entre l'estat ruïnós, dolent o deficient dels habitatges, la població que està a l'atur i els expedients de desnonament, o entre la manca d'instal·lacions d'ascensor als edificis i els nivells baixos de RFD, la població estrangera i l'embaràs entre adolescents. Totes aquestes evidències posen novament de manifest la concentració de les desigualtats socials en els territoris més desfavorits.

3 | Indicadors de vulnerabilitat

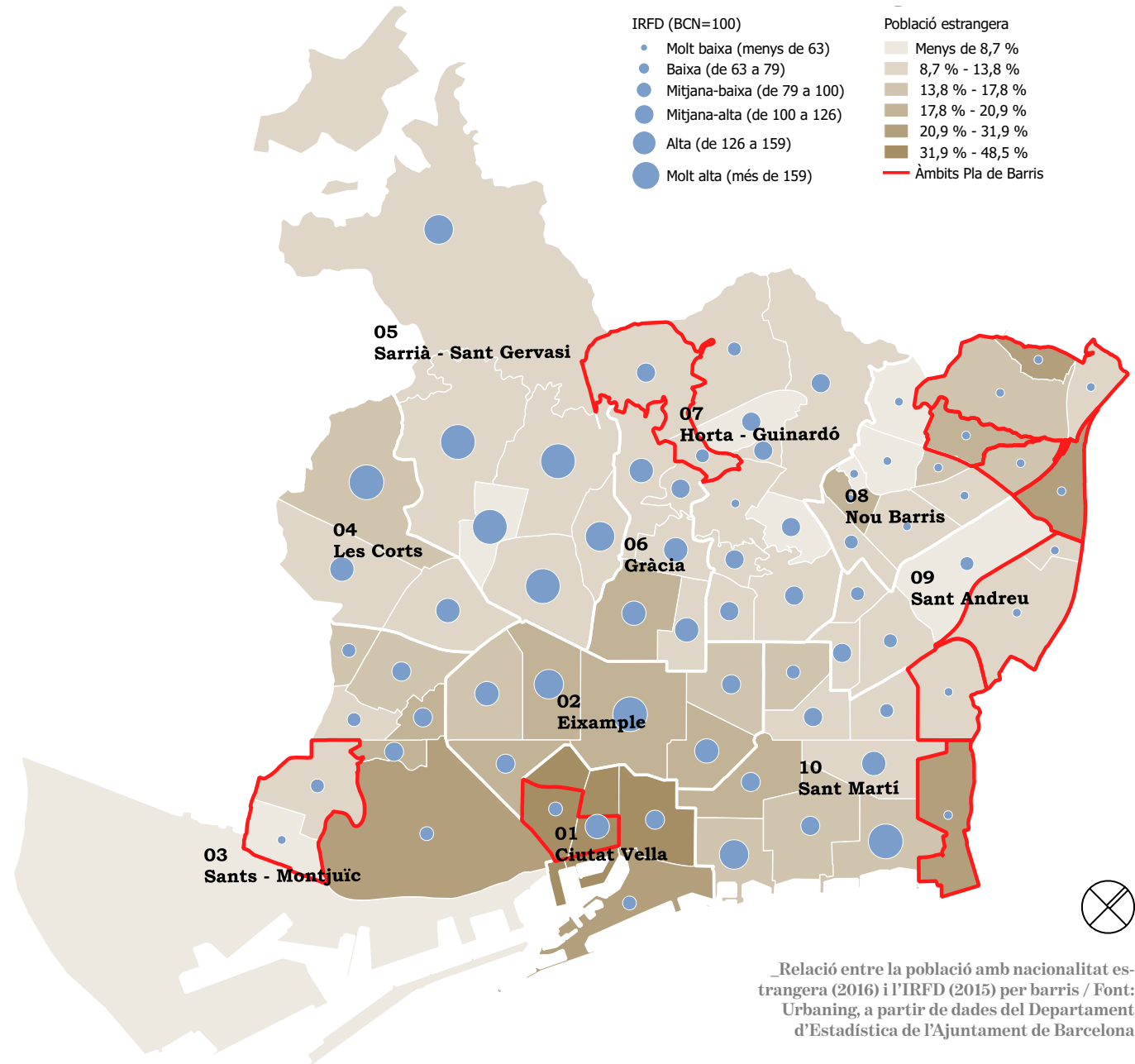
3.6 | Taxa de població estrangera

Tal com s'ha apuntat, la taxa de població estrangera (en situació administrativa regular) presenta una correlació estadísticament significativa amb altres variables, com per exemple els expedients de desnonament, l'antiguitat dels edificis o els edificis en estat ruïnós, dolent o deficient. A més, cal no oblidar que un dels factors de risc estudiats per als centres educatius de la ciutat és la concentració d'alumnes estrangers. Es posa de manifest, doncs, la vulnerabilitat d'aquest col·lectiu i l'interès pels efectes de les actuacions que pretenen desenvolupar-se als barris objecte d'intervenció.

_Distribució per barris de la població amb nacionalitat estrangera (2016) /
Font: Urbaning, a partir de dades del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona

Pel que fa a la distribució de la població estrangera per barris, el Raval i el Gòtic són els que tenen les taxes de població estrangera més elevades (48,52 % i 43,26 %, respectivament), seguits dels altres dos barris del districte de Ciutat Vella (Sant Pere, Santa Caterina i la Ribera, i la Barceloneta), amb taxes superiors al 30 %. A més distància, també destaquen el Poble Sec, la Trinitat Vella i Ciutat Meridiana, amb taxes superiors al 27 %.

Bloc 1 >

4 | Objectius generals

Tenint en compte les desigualtats que s'observen en els principals indicadors de vulnerabilitat, es plantegen una sèrie d'objectius fonamentals que proporcionen molta informació sobre l'objecte de què s'ocupa el Pla de Barris i com funciona:

- Enfortir la xarxa educativa als barris.
- Recuperar i impulsar l'activitat econòmica als barris.
- Establir accions d'atenció i millora de les condicions de vida de la població.
- Fer front als dèficits urbanístics, la baixa qualitat de l'habitatge, la manca d'equipaments, i els dèficits de mobilitat, accessibilitat i connexió dels barris entre si i amb la resta de la ciutat.

- Apoderar els veïns i les veïnes impulsant les pràctiques d'innovació social i la coproducció de polítiques.

De forma resumida, el Pla de Barris pretén desplaçar la centralitat en la visió de la ciutat, per convertir territoris tradicionalment oblidats en nous pols d'atracció pels seus models innovadors en la formulació i la gestió d'iniciatives transformadores. Així mateix, conscients de les seves limitacions, en la formulació del Pla s'han considerat dues qüestions importants per al seu desenvolupament i evolució posterior:

- D'una banda, la necessitat imprescindible de bastir actuacions de forma col·laborativa amb altres actors, siguin públics, privats o comunitaris. Aquesta necessitat es concreta en la forma de tre-

ballar, amb espais de trobada i codecisió conjunts, però també en la cerca de l'encaix amb altres polítiques i projectes, per assolir una major efectivitat en la consecució de resultats a través de la generació de sinergies.

- D'una altra banda, allò que ha de succeir quan finalitzi el programa, és a dir, com garantir la continuïtat de les iniciatives engegades un cop acabat aquest temps excepcional d'intervenció reforçada, mitjançant la introducció d'una perspectiva estratègica sostenible i integral. L'horitzó a mig termini ha de ser aconseguir barris més forts i més capaços d'afrontar les dificultats de la població a través d'eines col·lectives.

Per tant, el Pla de Barris no té un únic fi, sinó que té objectius múltiples que aspiren

a transformar qüestions clau en lògica de ciutat. Per a cadascun dels àmbits abordats (drets socials, educació, activitat econòmica i ecologia urbana) es concreten en una sèrie d'objectius específics. Aquests objectius més operatius són els següents:

- Crear projectes educatius, integrals i transformadors, i donar suport a les escoles en les tasques socioeducatives complementàries.

- Facilitar les transicions vitals entre l'etapa formativa i la laboral, garantint la qualitat en l'oferta educativa.

- Garantir la igualtat d'oportunitats d'infants i joves en l'educació en el lleure i l'accés a la cultura.

- Impulsar la cultura com a eina de transformació social, vinculant-la als equipaments de proximitat, als centres educatius i a l'accés i la participació igualitària de tots els col·lectius.

- Afrontar les principals desigualtats socials que causen problemes de salut, reforçant la perspectiva integral, preventiva i comunitària.

- Promoure el desenvolupament local i de l'economia de proximitat, lligada a les necessitats de les persones, i fomentar-ne les oportunitats laborals.

- Fer front als dèficits urbanístics, a la baixa qualitat de l'habitatge i a la manca d'equipaments.

_Fotografia aèria de Barcelona / Font: Ajuntament de Barcelona

El procés d'elaboració

Una primera constatació que cal posar de manifest és la voluntat transformadora de la política del Pla de Barris, que té com a objectiu revertir les situacions de desigualtat en els barris. Les línies de treball expressades en aquest Pla tenen la clara vocació d'esdevenir una suma d'elements clau en la lluita per una major igualtat entre les persones que viuen a la ciutat, perquè aconseguixin millorar efectivament la seva qualitat de vida.

Per aquest motiu, el procés d'elaboració del Pla de Barris ha estat influenciat per aquesta necessitat d'alterar la situació actual dels territoris objecte del Pla. El canvi previst fins i tot ha afectat els principis inspiradors d'aquesta política de xoc. La filosofia del Pla recull l'experiència de les polítiques públiques en l'àmbit municipal, que compten amb un bagatge extens i intens en referència a les intervencions en territoris on hi ha desigualtats. En aquest sentit, s'ha tingut en compte la feina feta fins ara per les administracions, però també s'ha volgut anar més enllà en aspectes que, si bé s'intuïen en alguna iniciativa concreta, no havien estat generalitzats. El salt que pretén aportar el Pla de Barris consisteix a dotar la planificació de les polítiques

d'una visió més estratègica, que vagi més enllà de les mesures puntuals destinades a afrontar situacions concretes i que tracti d'abordar problemes complexos des de respostes integrals, que incorporin una major capacitat de transformació.

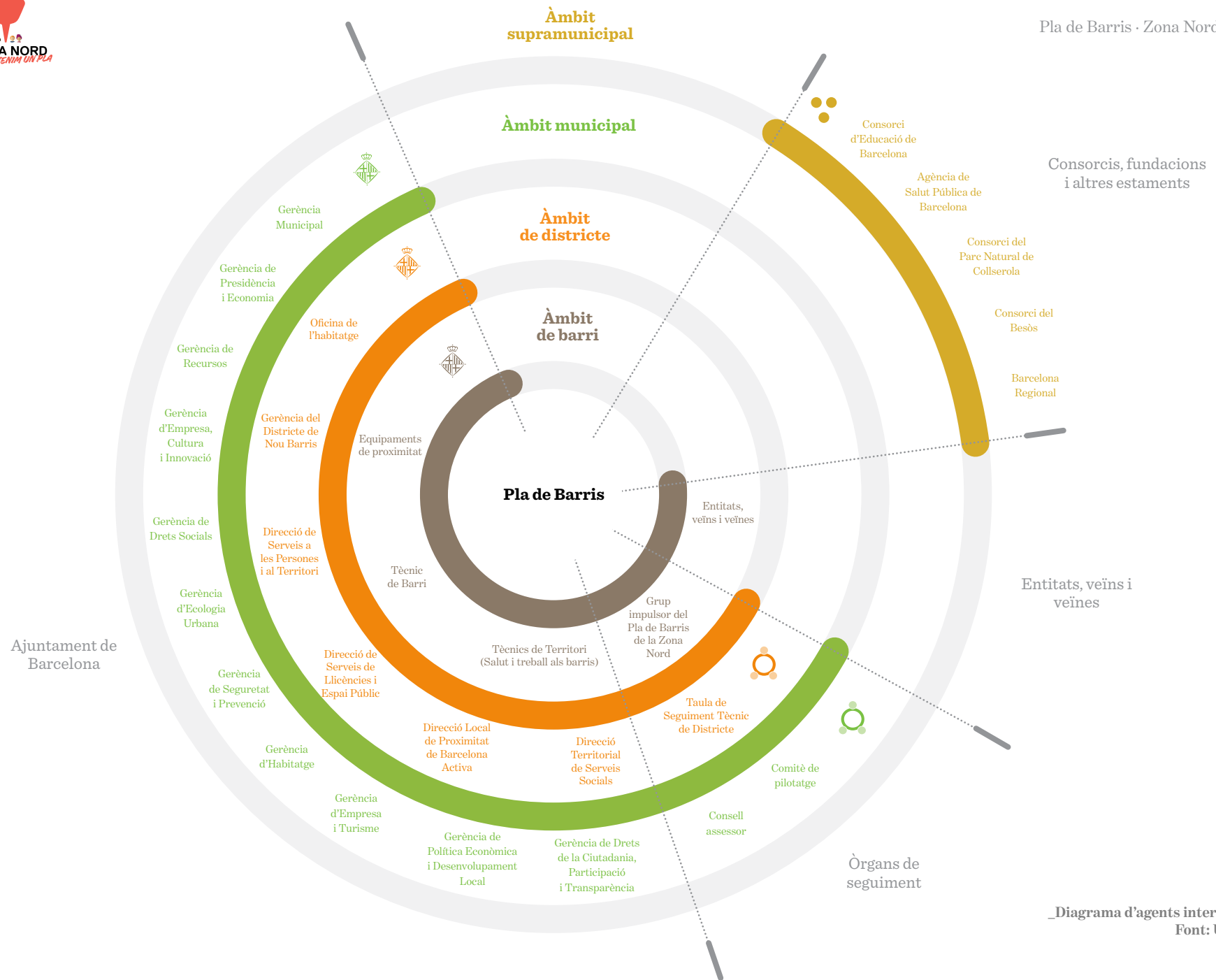
Hi ha, doncs, una aposta decidida per una triple aproximació metodològica a l'hora de formular el Pla de Barris: en primer lloc, el treball en xarxa entre diferents agents, com a via per multiplicar els efectes positius de les polítiques i per generar una visió compartida al territori; en segon lloc, l'aposta decidida per la innovació, amb l'objectiu d'aconseguir, mitjançant propostes diferents i atrevides, posar de manifest i contrarestar els problemes més complicats de resoldre als territoris objecte del Pla; per últim, com a particularitat d'aquest pla de xoc, la definició d'un model d'intervenció que compti des de l'inici amb la participació de la població dels barris i que la converteixi en protagonista en totes les fases del Pla.

Aquesta coproducció de polítiques públiques entre àrees i territoris de l'administració i la ciutadania ha de convertir-se en una ensenya del Pla de Barris. Per això, es

fa imprescindible la implicació del teixit associatiu, el reforç del seu paper com a vertebrador de l'acció col·lectiva dels barris, l'apoderament de moltes capes de la població que no han figurat prèviament en l'esfera pública i el desenvolupament d'eines col·lectives de construcció de comunitat.

El procés d'elaboració del Pla de Barris s'ha efectuat amb la col·laboració de diferents agents. Això aporta un valor afegit a la recollida d'informació i a l'anàlisi, ja que s'ha fet de manera transversal, incloent les diferents visions i perspectives a través d'una diagnosi compartida. D'aquesta manera s'ha recollit la informació aportada pels agents següents:

- Agents de barri. Persones que formen part de l'entorn immediat dels barris: entitats, tècnics, taules i espais comunitaris i veïns i veïnes que treballen i viuen en el territori.
- Agents de districte. Tècnics de l'Ajuntament o personal que treballa a l'Administració en equipaments del districte, que tenen un coneixement detallat del que passa als barris i una perspectiva de districte.
- Agents municipals i supramunicipals. Tenen una perspectiva de ciutat, d'eix o d'àmbit metropolità que permet ubicar els barris en relació amb la ciutat i amb la resta de barris o territoris. S'hi inclouen les àrees, instituts i departaments sectorials de l'Ajuntament.

_Diagrama d'agents intervingents /
Font: Urbaning

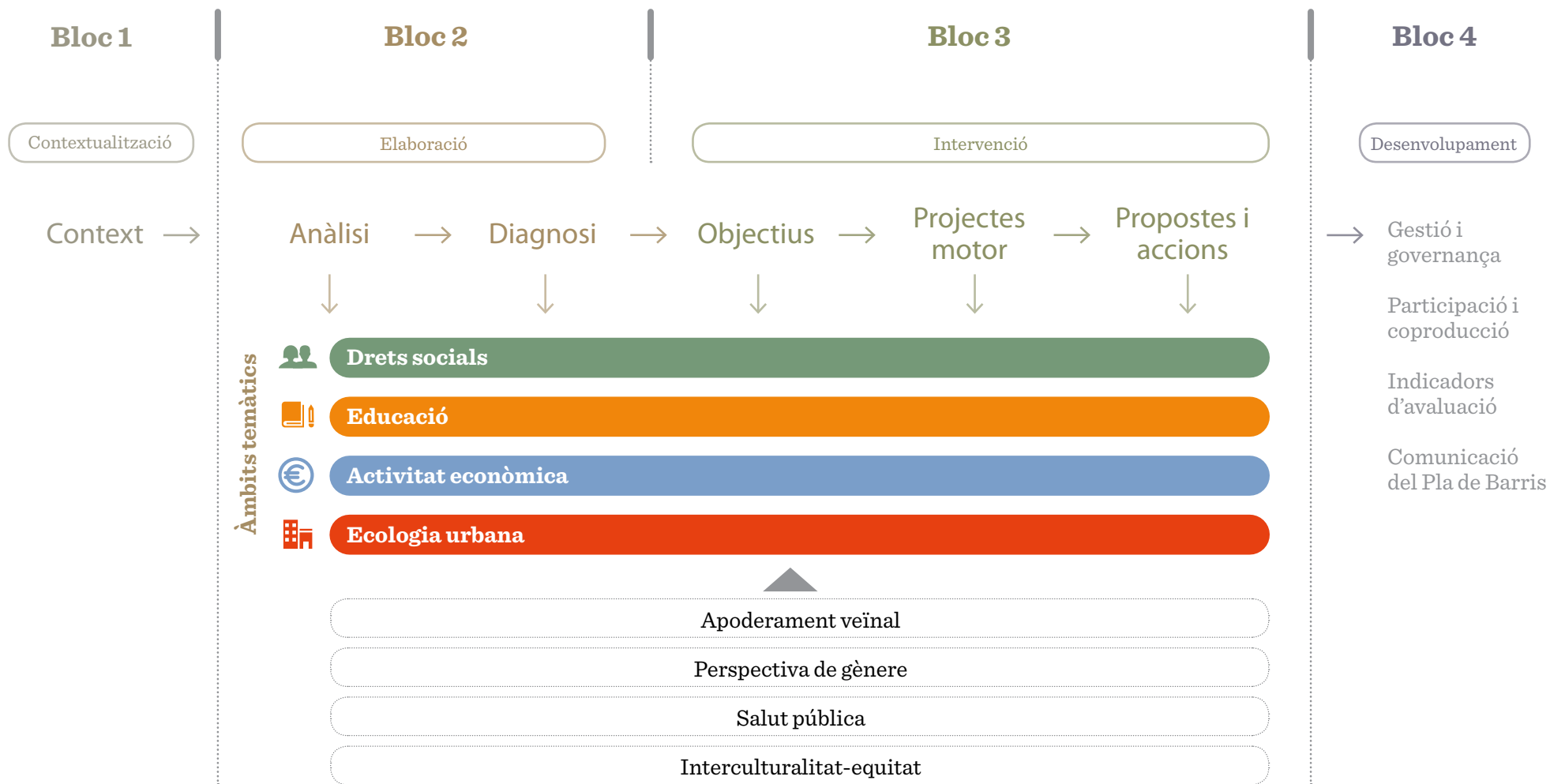
El conjunt d'aportacions i visions des de les diferents escales ha permès elaborar el Pla de Barris. El contingut i l'abast d'aquest document s'estructura en **anàlisi, diagnosi, objectius, projectes motor, i propostes i accions.**

En l'**anàlisi** es realitza una valoració quantitativa de la situació, resultat d'un treball de recerca i d'interlocució amb els diferents agents implicats. En la **diagnosi** s'exposen les conclusions que s'extreuen de l'anàlisi, des d'un punt de vista més qualitatiu. Els **objectius** defineixen quins elements es volen abordar en el territori i fins on es vol arribar. Aquests aspectes estan desenvolupats en el tercer bloc d'aquest document. Els **projectes motor** són els projectes que, per la seva dimensió i transversalitat, abasten diferents àmbits i defineixen la singularitat de cada Pla. Fi-

nalment, el cada pla inclou les **propostes**, que són les eines per assolir els objectius. Aquestes propostes són les que caldrà desplegar de forma comunitària al llarg dels propers anys, executant les **accions concretes** que ja apareixen en el document o definint-ne de noves a mesura que se'n faci el desplegament. En aquest sentit, cal entendre que el desplegament de les accions proposades en cada territori farà que es puguin redefinir en el procés d'implementació del propi pla, el qual, consegüentment, no s'ha d'interpretar com un document tancat, sinó com un full de ruta per seguir.

En paral·lel a aquesta estructura, s'han definit quatre àmbits temàtics que emmarquen el contingut del Pla, des de la part d'anàlisi fins a les propostes i accions, i que són compartits per tots els Plans de

Barri. Els àmbits són el social, l'educatiu, l'econòmic i l'urbà. L'àmbit social el formen totes les accions que intervenen de manera directa sobre les persones, com ara accions de millora de la convivència, de la salut o de l'acció cultural, entre d'altres. L'àmbit educatiu va des de l'educació formal fins a l'educació fora de l'horari lectiu i el lleure. L'àmbit econòmic agrupa el conjunt d'accions de millora de l'economia, des d'accions d'ocupació fins a la millora i l'activació del comerç. Finalment, l'àmbit urbà incorpora les accions urbanes, de rehabilitació i millora de l'espai públic i de l'habitatge. Respecte de l'àmbit educatiu cal precisar que, tot i que l'educació és un dret social reconegut, el paper rellevant que pren a l'hora de corregir desigualtats socials motiva el fet que es consideri com un àmbit independent amb les seves pròpies accions.

_Diagrama de la metodologia d'elaboració del Pla de Barris / Font: Urbaning

Participació ciutadana

La participació ciutadana és present en tota l'execució del projecte, però en aquest document volem destacar el seu paper durant el període d'elaboració del Pla de Barris.

La redacció del Pla es va començar a treballar a partir de l'elaboració d'una diagnosi compartida. Aquesta diagnosi es va crear amb les aportacions i els estudis tècnics dels districtes i de les àrees municipals, així com de les propostes realitzades per la ciutadania recollides en el Pla d'Actuació Municipal (PAM), en els Plans d'Actuació del Districte (PAD) i en les trobades amb entitats del barri. Amb aquesta diagnosi es va construir un primer esborrany amb les línies estratègiques que el Pla de Barris hauria d'abordar. Aquest document es va presentar a les entitats i al veïnat.

A partir d'aquí es va iniciar un procés per generar propostes i actuacions. Internament, es va seguir treballant amb les àrees perquè proposessin accions, basant-se en el seu coneixement. Pel que fa als barris, en funció de les seves característiques, es va buscar la manera d'obrir el document als veïns i veïnes i a les entitats del barri, a través de punts informatius, de jornades participatives obertes o de sessions de treball amb col·lectius específics. Després de fer-ne el buidatge, es van valorar les aportacions i es van incloure en el Pla les que es van considerar viables i eren competència del Pla de Barris. Al final d'aquest document, en el bloc 4, s'exposa com s'ha realitzat el procés de definició del Pla de Barris i com se'n planteja el desenvolupament.

_Sessió de participació a la Trinitat Nova /
Font: Ajuntament de Barcelona

Dades i indicadors emprats

Per a l'elaboració de la diagnosi del Pla de Barris s'ha seleccionat una sèrie d'indicadors clau de cadascuna de les temàtiques que s'hi aborden. Per exemple: factors de risc en educació; percentatge de superfície destinada a equipaments; RFD de 2015; índex de vulnerabilitat social, etc. D'aquesta manera, el criteri seguit per a l'anàlisi quantitativa ha permès uniformitzar i fer comparables les dades dels diferents territoris. En línies generals, s'han emprat les dades del 2015 (les més actuals disponibles en el moment de redactar els documents de diagnosi), excepte per a les dades de població estrangera, per a les quals s'han analitzat les dades disponibles de gener de 2016. En tot moment s'esmenta la font i la data de referència de les dades comentades o representades.

_Fotografia aèria de Barcelona / Font: Ajuntament de Barcelona

Bloc 2

Elaboració del Pla de Barris de la Zona Nord

Bloc 2 >

6

Àmbit territorial d'actuació específic

- 6.1.**
Descripció i encaix territorial
- 6.2.**
Història
- 6.3.**
Dades generals
- 6.4.**
Antecedents
- 6.5.**
Dades sociodemogràfiques

7

Anàlisi

- 7.1.**
Drets socials
  - 7.1.1.**
Salut
  - 7.1.2.**
Distribució d'atur
  - 7.1.3.**
Habitatge
  - 7.1.4.**
Teixit associatiu
  - 7.1.5.**
Serveis socials
- 7.2.**
Educació
  - 7.2.1.**
Nivell formatiu
  - 7.2.2.**
Equipaments docents
  - 7.2.3.**
Escletxa digital

7.3.
Activitat econòmica

7.3.1.
Renda familiar disponible

7.3.2.
Activitat comercial

7.4.
Ecologia urbana

7.4.1.
Planejament urbanístic

7.4.2.
Densitat de població

7.4.3.
Equipaments

7.4.4.
Espais lliures

7.4.5.
Jocs infantils i espais de
joc a l'aire lliure

7.4.6.
Xarxa de bus i la seva
influència

7.4.7.
Xarxa de tren, metro i
tramvia, i la seva
influència

7.4.8.
Xarxa de bici

7.4.9.
Xarxa viària

7.4.10.
Escales mecàniques,
ascensors i pendents
del vial

7.4.11.
Contaminació

8

Diagnosi

9

Plans actius i acció de govern

Bloc 2 >

6 | Àmbit territorial d'actuació específic de la Zona Nord

6.1 | Descripció i encaix territorial

Ciutat Meridiana, Torre Baró i Vallbona, els barris que integren la Zona Nord, formen part del districte de Nou Barris. Situat a l'extrem nord-est de la ciutat, són la porta d'entrada i de sortida de Barcelona i el punt de connexió amb el Vallès, a través de Cerdanyola i de Montcada i Reixac. Els seus límits toquen també el Parc Natural de la Serra de Collserola i el riu Besòs.

L'encaix territorial està molt determinat per la seva ubicació lluny dels nuclis de centralitat que s'han anat constituint al districte i a la ciutat, un fet que ha contribuït a accentuar la sensació d'aïllament de la Zona Nord. Aquesta sensació es fa evident pel trencament del contínuum urbà que suposen les nombroses infraestructures que travessen els barris de la Zona Nord: autopistes, carrils per a vehicles d'alta ocupació i vies de ferrocarril. Només el pont que uneix Vallbona amb Torre Baró, construït l'any 2006 i habilitat per al pas segregat de vianants, vehicles i bicicletes, permet acostar una banda i l'altra de la Zona Nord per sobre de fins a 18 carrils de circulació de vehicles i diverses vies del servei de Rodalies.

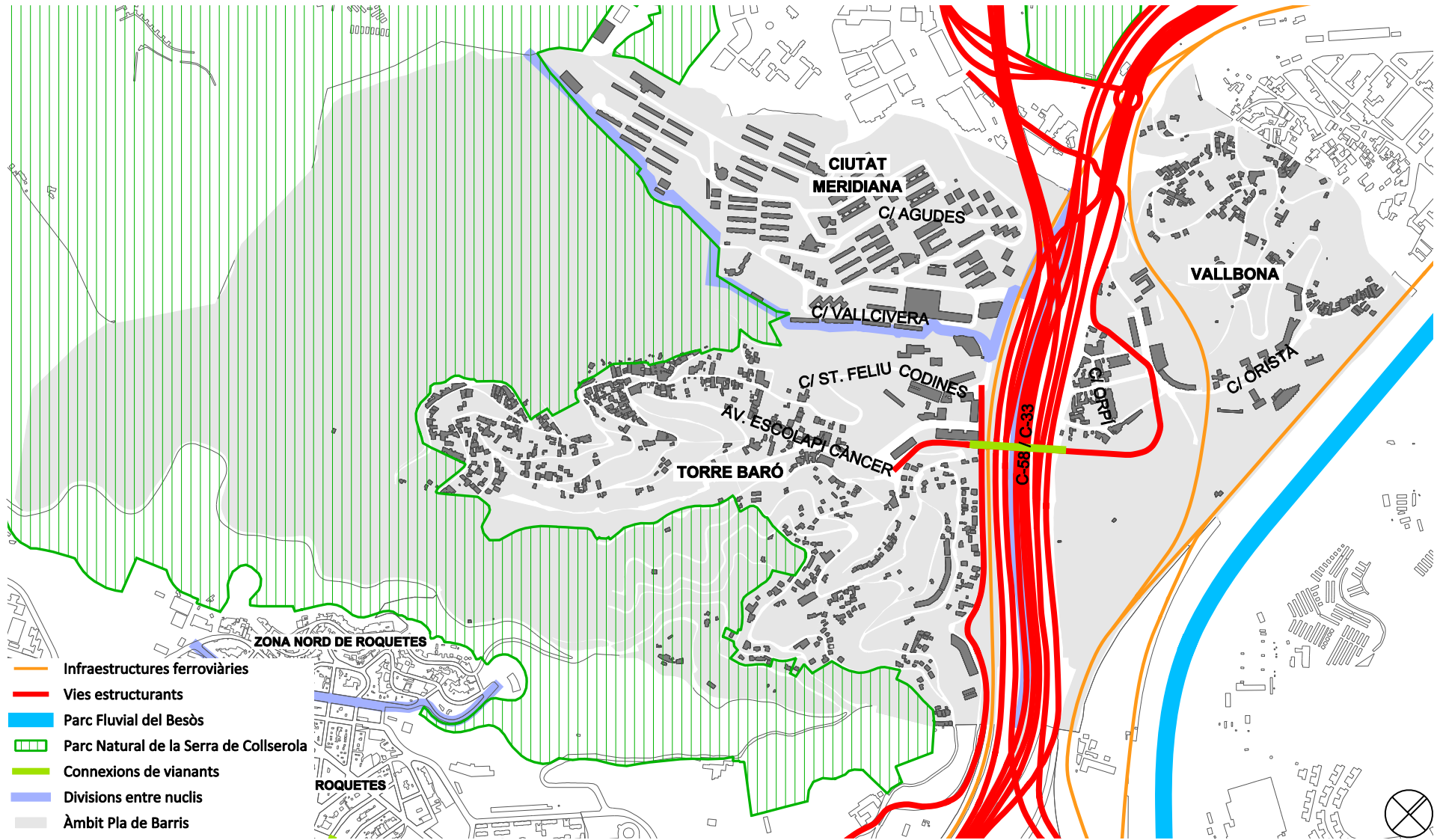
L'orografia esdevé un condicionant evident pel que fa a l'accessibilitat i la connectivitat dins dels propis barris i amb l'entorn que els envolta. Els forts pendents (a Torre Baró, per exemple, més de 180 metres de desnivell separen la zona de la plaça dels Eucaliptus de la zona més alta, al castell) i els desnivells que ocasionen provoquen problemes en els desplaçaments veïnals dins del propi barri i entre els barris.

A Torre Baró, un dels elements més problemàtics relacionat amb la diferència de cotes té a veure amb la impossibilitat de desplaçament entre la part alta del barri i la part baixa mitjançant transport públic, sense haver de passar per la plaça de la República, al nucli del districte de Nou Barris. Vials estrets i costeruts, i amb un traçat ple de voltes, molt condicionat per la desordenada planificació urbanística del barri, dificulten aquesta connexió.

En el cas de Ciutat Meridiana, els pendents provoquen problemes d'accessibilitat a les zones comercials, d'equipaments i de serveis, i limiten les dinàmiques relacionals entre el veïnat que viu en les diferents

_Zona agrícola de Vallbona, amb el barri de Torre Baró al fons /
Font: Ajuntament de Barcelona

Plànol d'encaix territorial /
 Font: Urbaning

parts del barri. Malgrat que s'han fet intervencions a l'espai públic per introduir elements que afavoreixin els desplaçaments de les persones (com ara ascensors i escales mecàniques), la diferència de cotes encara condiciona els desplaçaments veïnals dins del propi barri. És el cas del carrer de les Agudes en el tram que llima amb el barri de Can Cuiàs de Montcada i Reixac, on no hi ha cap element que permeti salvar el pronunciat pendent existent per facilitar la connexió amb la zona del Mercat de Núria, l'entorn de l'Escola Ferrer i Guàrdia i el metro de Ciutat Meridiana. És només un exemple dels diversos que es poden trobar en el conjunt del barri, als quals cal afegir les dificultats de desplaçament per a les persones amb mobilitat reduïda.

_Ascensor a l'avinguda dels Rasos de Peguera, a Ciutat Meridiana / Font: Ajuntament de Barcelona

_Carrer de Sant Feliu de Codines, a Torre Baró / Font: Ajuntament de Barcelona

_Vista aèria de la Zona Nord / Font: Ajuntament de Barcelona

6 | Àmbit territorial d'actuació específic

6.2 | Història

La Zona Nord no es reconeix com a unitat territorial ni administrativa. Els tres barris que la conformen presenten una evolució històrica pròpia amb força punts en comú, però també amb trets diferencials evidents. És al final dels anys 80 i al principi dels 90 quan es comença a fer servir de manera més habitual el concepte de *Zona Nord* per fer referència als barris situats a l'extrem nord del terme municipal de Barcelona que són el nexse d'unió física amb el Vallès.

A la col·lecció *Tots els barris de Barcelona* (Edicions 62; Barcelona, 1977), Josep Maria Huertas Claveria defineix Torre Baró i Vallbona com a germans bessons “quant a orígens històrics i formació del barri mitjançant l'especulació més primitiva”. Tots dos eren, durant el segle XIX, zones de cultius agrícoles (a Vallbona en l'actualitat encara es manté una part agrària), però durant les primeres dècades del segle XX va començar el desgavell urbanístic que va afectar aquests dos barris.

En aquesta època, a Torre Baró es va començar a parlar de la construcció d'una “ciutat-jardí”, amb l'objectiu de transformar el barri en una zona residencial a tocar de Collserola. Aquest projecte, que no va acabar de materialitzar-se mai, va donar pas a l'autoconstrucció i a la urbanització caòtica per encabir les onades migratòries dels anys 60 i 70 que arribaven a Barcelona.

El barri, que deu el seu nom a dues antigues torres, ja desaparegudes, construïdes per la família Pinós els segles XVI i XVIII, està presidit pel “castell”, el qual en realitat és un hotel situat a la cota més alta de Torre Baró; es va construir a inicis del segle XX, però mai no ha funcionat com a hotel. Avui el castell i el seu entorn esdevenen un mirador privilegiat de

_Fotografia antiga de Torre Baró amb el “castell” de fons (data desconeguda) /
Font: Arxiu Històric de Roquetes-Nou Barris

la ciutat de Barcelona. A l'interior hi ha un punt d'informació i d'educació ambiental del Parc Natural de la Serra de Collserola, des d'on es programen activitats lúdiques i de coneixement i descoberta de l'entorn.

L'orografia marca, de manera evident, la història del barri de Torre Baró. Els més de 180 m de desnivell que separen la part alta de la part baixa accentuen les dificultats de mobilitat i connectivitat dins del propi barri i amb els que l'envolten.

Vallbona formava part originàriament del terme municipal de Sant Andreu de Palomar. Situat a la vora del riu Besòs, el barri de Vallbona també es troba al peu de la carena que separa Barcelona de Montcada i Reixac. Encara conserva una part del seu passat agrícola a la zona de cultius de La Ponderosa, que ofereix un paisatge gairebé insòlit a Barcelona. Com en el cas de Torre Baró, l'autoconstrucció i el desordre urbanístic han marcat la configuració de Vallbona. Nous habitatges, construïts

_Evolució del territori / Font: Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya

durant els anys 90, han permès substituir part de les edificacions precàries que hi havia i han millorat la dotació d'equipaments i serveis. Les autopistes i les vies del tren que parteixen en dos la Zona Nord accentuen la sensació d'aïllament de Vallbona respecte de Torre Baró i de Ciutat Meridiana. El pont que connecta Vallbona amb Torre Baró, obert al pas l'any 2006 vora de l'estació de Rodalies de RENFE, ha permès millorar les connexions entre els barris.

Un element importat de la història de Vallbona és el lligam amb el món de l'aigua, comú a molts altres indrets de Nou Barris. El barri està travessat pel Rec Comtal, una infraestructura hidràulica que es remunta al segle x i que durant més de 1.000 anys ha estat la principal séquia per abastir la ciutat de Barcelona. Tot i que bona part del Rec Comtal va ser urbanitzada durant els darrers anys del segle XIX, a Vallbona encara se'n conserva un tram descobert que, en els darrers anys, s'ha convertit en un espai de passeig i de lleure, amb l'enjardinament de la zona que connecta amb Montcada i Reixac i la col·locació d'elements de senyalització que recorden el paper cabdal d'aquest canal en la construcció de la ciutat. A banda de ser un espai d'esbarjo, a Vallbona el Rec Comtal encara manté parcialment la seva funció originària d'infraestructura de rec, ja que alguns dels horts que queden a la zona de La Ponderosa n'aprofiten l'aigua.

Ciutat Meridiana és el barri més “jove” de tots tres. L'any 1963 ni tan sols existia i la seva configuració ha esdevingut

_Fotografia de l'antiga Finca Bonanza, a Vallbona (data desconeguda) / Font: Arxiu Històric de Roquetes-Nou Barris

_Fotografia antiga del barri de Ciutat Meridiana i de la construcció de les vies de circulació que travessen la Zona Nord / Font: Arxiu Històric de Roquetes-Nou Barris

un dels exemples més evidents de l'urbanisme especulatiu de l'època. Ubicat en una vall que havia estat descartada com a futur cementiri per l'elevada humitat i per la inestabilitat del sòl, la construcció d'aquest barri va significar una autèntica mossegada a la serra de Collserola i la construcció de grans blocs d'habitatges en uns terrenys força costeruts que no tenien la dotació de serveis i equipaments més bàsics. La pressió d'entitats i de veïns i veïnes, així com la implementació de diferents programes de polítiques públiques al llarg de molts anys, han contribuït a anar corregint les greus mancances inicials amb què va néixer el barri.

Igual que Torre Baró i Vallbona, Ciutat Meridiana ha estat un barri d'acollida de les onades migratòries successives que han anat arribant a la ciutat de Barcelona. Si els seus inicis van lligats a l'elevada demanda d'habitatge per part de treballadors i treballadores arribats d'arreu de l'Estat espanyol que fins llavors vivien en condicions precàries, el seu passat més recent i el seu present estan íntimament lligats a l'arribada de persones emigrants d'arreu del món que s'hi estableixen.

Ciutat Meridiana ha estat un barri d'acollida de les onades migratòries successives que han anat arribant a la ciutat de Barcelona

---

_Habitatges al barri de Ciutat Meridiana / Font: Ajuntament de Barcelona

6 | Àmbit territorial d'actuació específic

6.3 | Dades generals

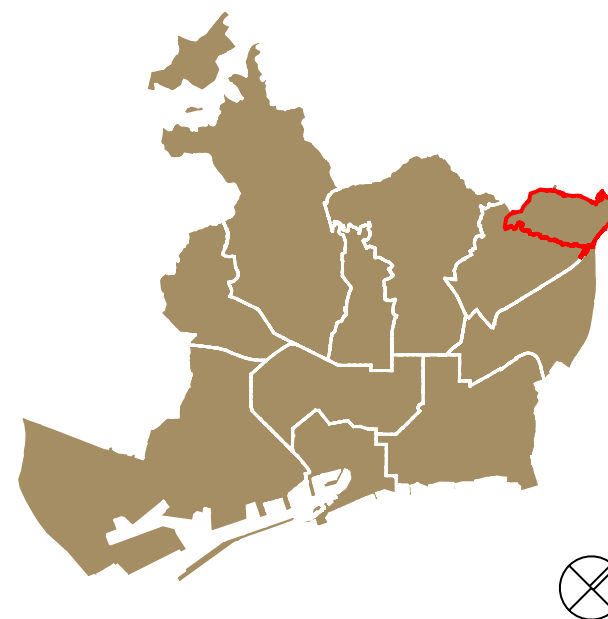
Àmbit

La Zona Nord s'ubica al districte de Nou Barris i està conformada pels barris de Ciutat Meridiana, Torre Baró i Vallbona. Tot i que, com s'apuntava anteriorment, no és una unitat territorial reconeguda administrativament, presenta una morfologia diversa i s'hi mantenen ben presents les dinàmiques pròpies de cada un dels barris, tots tres tenen característiques definitòries semblants pel que fa a les seves problemàtiques, cosa que permet articular de manera conjunta les actuacions emmarcades en el Pla de Barris.

Situats a l'extrem nord-est de la ciutat, els barris que integren la Zona Nord limiten amb el municipi de Montcada i Reixac, i amb el Parc Natural de la Serra de Collserola, en els casos de Torre Baró i Ciutat Meridiana, i amb el riu Besòs, en el cas de Vallbona, que també es troba a tocar del barri de Can Sant Joan de Montcada. El

paisatge de la Zona Nord està marcat per les fractures urbanes que l'envolten, especialment les infraestructures ferroviàries i les vies de circulació d'entrada i de sortida de Barcelona. Ciutat Meridiana i Torre Baró tenen una orografia que ha marcat de manera evident l'actual teixit urbanístic de tots dos barris, amb forts desnivells que comporten problemes d'accessibilitat i de connectivitat dins de cada barri. Pel que fa a Vallbona, situat en un terreny pla a tocar del riu, es manté com una de les poques zones agrícoles que encara existeixen a la ciutat i conserva un tram del Rec Comtal a l'aire lliure.

L'aspecte geogràfic i la morfologia del terreny, sumats a altres factors com les desigualtats i l'empobriment estructural dels veïns i veïnes que hi viuen, accentuen la sensació d'aïllament de la Zona Nord respecte de la resta de la ciutat.

_Situació de l'àmbit respecte de la ciutat de Barcelona /
Font: Urbaning

_Ortofoto de l'àmbit / Font: Urbaning, a partir de dades de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya

Població, superfície i densitat

Amb una superfície de 272,1 ha, en un districte que n'ocupa 804,1, a la Zona Nord hi viuen, segons dades del padró de gener de 2015, un total de 14.335 persones, el 8,7 % de la població total del districte de Nou Barris. Per barris, Ciutat Meridiana és el més poblat (10.156 persones), seguit per Torre Baró (2.828 persones) i Vallbona (1.351 persones).

De tots tres, Ciutat Meridiana és el barri que presenta una densitat neta més elevada (676 habitants per hectàrea residencial), per sota de la mitjana de districte (de 700 habitants per hectàrea residencial) i per sobre de la densitat neta mitjana de la ciutat (de 619 habitants per hectàrea residencial). La configuració territorial de Vallbona i Torre Baró, amb una notable dispersió de les zones d'habitatge, fa que la seva densitat neta sigui la més baixa del conjunt de Nou Barris: 198 i 126 habitants per hectàrea residencial, respectivament, molt lluny de la mitjana de la ciutat.

Població, superfície i densitat (2015)			
	Nombre d'habitants	Superfície (ha)	Densitat neta (hab/ha residencial)
Torre Baró	2.828	176,80	126
Ciutat Meridiana	10.156	35,50	676
Vallbona	1.351	59,80	198
Zona Nord	14.335	272,10	
Districte de Nou Barris	165.404	804,10	700
Barcelona	1.609.550	10.216,70	619

_Quadre de població, superfície i densitat / Font: Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona

---

La configuració territorial de Vallbona i Torre Baró fa que la seva densitat neta sigui la més baixa del conjunt de Nou Barris

---

Indicadors socioeconòmics (2015)

Indicadors socioeconòmics 2015							
	Torre Baró	Ciutat Meridiana	Vallbona	Zona Nord	Districte Nou Barris	Barcelona	
Població (2015)	2.828	10.156	1.351	14.335	165.404	1.609.550	
Superfície (ha)	176,8	35,5	59,8	272,1	804,1	10.216,7	
Densitat neta (hab/ha residencial) (2015)	126,0	676,0	198,0	-	700,0	619,0	
Població per sexe (2015)	Dones	1.413	5.098	685	7.196	87.404	846.992
	Homes	1.415	5.058	666	7.139	78.000	762.558
Població per edat (%) (2015)	0-15	20,4%	16,9%	19,3%	-	13,9%	13,4%
	16-64	66,8%	64,7%	62,9%	-	62,3%	65,0%
	65 i més	12,7%	18,4%	17,8%	-	23,8%	21,6%
Població per lloc de naixement (%) (2015)	Barcelona	50,2%	36,4%	53,0%	40,7%	48,1%	52,0%
	Resta Catalunya	6,0%	3,4%	7,7%	4,3%	4,9%	7,5%
	Resta Espanya	20,8%	22,9%	23,4%	22,6%	25,3%	18,2%
	Estranger	23,0%	37,3%	15,9%	32,5%	21,6%	22,3%
Població per nacionalitat (%) (gener 2016)	Espanyols	84,0%	72,6%	88,3%	76,4%	85,2%	83,4%
	Estrangers	16,0%	27,4%	11,7%	23,6%	14,8%	16,6%
Principals nacionalitats estrangeres (gener 2016)	Marroc, Bolivia, Pakistan	Pakistan, Hondures, Marroc	Pakistan, Marroc, Xina	-	Hondures, Equador, Pakistan	Itàlia, Pakistan, Xina	
% Titulats superiors i CFGS (2015)	8,0%	5,7%	7,7%	6,7%	12,4%	29,4%	
Taxa natalitat / 1000 hab (2014)	8,6	11,8	15,3	-	8,3	8,4	
Població de 65 anys o més que viu sola (%) (2015)	19,4%	21,6%	12,9%	20,4%	24,9%	25,5%	
Índex de sobreenvelliment (2015)	49,4	45,1	63,8	-	54,9	53,3	
Turismes (persones físiques) / 1000 hab (2015)	303,0	290,0	315,0	-	310,0	354,0	
Motos (persones físiques) / 1000 hab (2015)	122,0	73,0	127,0	-	112,0	170,0	
Nombre d'aturats registrats (desembre 2015)	220	1.146	133	1.499	12.274	89.398	
IRFD (2015)	47,1	34,5	37,8	-	53,8	100,0	

_Taula d'indicadors socioeconòmics (2015) / Font: Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona

Índex de vulnerabilitat social

L'índex de vulnerabilitat social (IVS), calculat a partir de diferents indicadors d'exclusió social, és una dada important que ens permet conèixer millor la situació social de la població de cada barri respecte del conjunt de Barcelona. L'IVS estableix un valor per a cada barri i permet obtenir un rànquing de més alt a més baix. Segons les dades de 2015, la Trinitat Nova ocupa el primer lloc del rànquing (IVS 10) i Pedralbes, el darrer (IVS 2,07). Els indicadors que es tenen en compte per calcular l'IVS són la renda familiar disponible, la taxa de titulats superiors, la taxa d'instrucció insuficient, l'atur registrat, l'esperança de vida, el nombre d'estrangers de països no desenvolupats, la ràtio de població estrangera, la població de 65 anys i més que viu sola i la ràtio de dependència.

L'IVS del barri de Torre Baró és de 8,65 (7a posició del rànquing), el de Ciutat Meridiana és de 8,69 (5a posició) i el de Vallbona, de 8,49 (11a posició). Tots tres es troben entre els barris amb pitjors IVS de la ciutat.

Índex de vulnerabilitat social				
	Torre Baró	Ciutat Meridiana	Vallbona	Barcelona
Població resident (2015)	2.828	10.156	1.351	1.609.550
RFD en € (2014)	8.817	7.579	7.715	19.335
IRFD (2014)	45,6	39,2	39,9	100,0
Taxa de titulats superiors (%) (2015)	7,96%	5,72%	7,71%	29,38%
Taxa d'instrucció insuficient (2015)	6,80%	6,10%	8,72%	4,35%
Percentatge d'atur registrat 16-64 anys (novembre 2015)	12,4%	17,9%	16,4%	8,7%
Esperança de vida (2009-2013)	75,20	83,01	83,00	83,80
Nombre d'estrangers de països no desenvolupats	372	2.709	125	168.141
Ràtio de població estrangera	13,50%	26,67%	9,25%	10,45%
Població de 65 anys o més que viu sola	70	404	31	88.723
Ràtio de dependència	2,48%	3,98%	2,29%	5,51%
IVS	8,65	8,69	8,49	6,07

Carrer de Sant Quirze
Safaja, a Torre Baró /
Font: Ajuntament de
Barcelona

6 | Àmbit territorial d'actuació específic

6.4 | Antecedents

Els barris que conformen la Zona Nord han estat, sovint, escenari de diversos projectes d'intervenció comunitària, especialment en els casos de Ciutat Meridiana i Torre Baró, on les experiències d'aquest tipus són més nombroses i es remunten als anys 90. El 1996, per exemple, es va impulsar el Pla de Desenvolupament Comunitari de Torre Baró i, deu anys després, Ciutat Meridiana i Torre Baró van ser seleccionats en el marc de la tercera convocatòria de la Llei de Barris (2006) a través del "Projecte d'intervenció integral als barris de Torre Baró i Ciutat Meridiana".

Aquesta mesura va significar una inversió de 18.042.000 € que es va executar en la seva totalitat. En el mapa de la transformació urbana, algunes de les intervencions que es van dur a terme en el marc de la Llei de Barris van ser la urbanització del carrer d'Escolapi Càncer, de l'avinguda de Vallbona i del carrer de Martorelles; la generació de nous espais cívics a la plaça dels Eucaliptus i a la zona del Campillo de la Virgen; la instal·lació d'un punt verd de barri a Ciutat Meridiana; la supressió de barreres arquitectòniques, etc. Així ma-

teix, sota el paraigües d'aquest projecte es va efectuar la rehabilitació integral del Centre de Serveis Socials i del Centre Cívic de la Zona Nord, el desenvolupament d'accions formatives en matèria de cura de l'espai públic, l'impuls a la xarxa d'activitats esportives i de lleure o accions d'intervenció en el medi obert, entre d'altres.

En ser beneficiaris d'aquesta iniciativa, Torre Baró i Ciutat Meridiana mantenen actualment projectes com ara "Treball als barris", que gestiona Barcelona Activa i que impulsa accions de dinamització i foment de l'ocupabilitat dels veïns i veïnes, i "Salut als barris", impulsat per l'Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB), amb l'objectiu d'introduir la salut com un dels elements principals per millorar les condicions de vida i el benestar de les persones que hi viuen, i reduir les desigualtats socials en salut de la població d'aquests barris. Aquest darrer programa es troba en fase de manteniment.

Els projectes comunitaris que s'han dut a terme han tingut un abast de barri (en moltes ocasions de manera conjunta entre

_Plaça dels Eucaliptus, a Torre Baró /
Font: Ajuntament de Barcelona

Torre Baró i Ciutat Meridiana) i en ocasions han estat intervencions amb una perspectiva de conjunt de la Zona Nord, bressol de moltes de les propostes d'intervenció comunitària vigents actualment. En aquests moments es mantenen actius el Pla de Desenvolupament Comunitari de Ciutat Meridiana, gestionat per la Plataforma d'Educació Social (PES) Cruïlla, i el projecte ICI (Intervenció Comunitària Intercultural), impulsat per la Fundació "La Caixa", amb el suport del districte de Nou Barris, i gestionat per l'Associació Sociocultural El Torrent de la Zona Nord. Tant el Centre de Serveis Socials Ciutat Meridiana-Torre Baró-Vallbona com el CAP Ciutat Meridiana, que presta atenció al conjunt de la Zona Nord, incorporen a la cartera de serveis projectes comunitaris propis així com la participació en altres projectes que es duen a terme al territori i que tenen per escenari equipaments de perfil eminentment comunitari, com ara la Biblioteca Zona Nord, l'Ateneu de Fabricació Ciutat Meridiana o el Centre Cívic Zona Nord.

A partir dels projectes i de les iniciatives esmentades en els paràgrafs anteriors, s'han anat articulant diferents espais de treball que vehiculen l'acció comunitària al territori: taules específiques per matèries que cal abordar,

espais de coordinació entre els professionals que desenvolupen les accions, etc.

Les experiències comunitàries també són, sovint, freqüents a les escoles de la Zona Nord. Es tracta de projectes impulsats des dels propis centres o en col·laboració amb les administracions, les universitats i les entitats socials, els quals configuren un mapa ampli d'iniciatives. El projecte MUS-E, compartit per les escoles de la Zona Nord, que aposta per la inclusió social, cultural i educativa dels infants mitjançant tallers de música, teatre, dansa i arts plàstiques, n'és un exemple.

Tant per part de les administracions públiques com per part d'entitats i associacions, hi ha hagut la tendència a implementar diversos projectes socials a la Zona Nord, ateses les característiques socioeconòmiques de la població que hi viu. Un dels últims a posar-se en marxa ha estat el projecte A-Porta, impulsat durant la tardor de 2016 per la CONFAVC (Confederació d'Associacions Veïnals de Catalunya), que té per objectiu detectar i acompanyar el veïnat —amb altres veïns i veïnes del mateix barri— per afrontar problemes socials, com la pobresa energètica, l'exclusió social o les emergències habitacionals.

_Activitat a l'espai lliure / Font: Ajuntament de Barcelona

6 | Àmbit territorial d'actuació específic

6.5 | Dades sociodemogràfiques

Segons dades del padró de 2015, de les 14.335 persones que viuen a la Zona Nord, 7.196 són dones i 7.139 són homes, i representen un percentatge del 50,2 % i del 49,8 %, respectivament. Aquestes xifres són, en comparació amb el conjunt de Nou Barris, lleugerament superiors en el cas dels homes (que representen un 47,16 % de la població del districte) i al voltant de dos punts inferiors en el cas de les dones (que al districte representen un 52,84 %). El 2016 la població de la Zona Nord va disminuir en 131 persones, fins als 14.204 habitants. Aquesta disminució, comuna en els tres barris de la Zona Nord i també al districte de Nou Barris (que va registrar un descens de 433 habitants respecte del 2015), evidencia una caiguda poblacional que s'inicia en exercicis anteriors i que, en el cas concret de Ciutat Meridiana, es remunta a l'any 2008, amb una pèrdua de veïns i veïnes que se situa al voltant del 10 %, passant dels 11.324 habitants de llavors als 10.055 amb els quals va tancar l'any 2015. Pel que fa als grups d'edat, la població de la Zona Nord és de les més joves de Nou

Distribució de la població per sexes (2015)				
	Nombre de dones	Nombre d'homes	% dones	% homes
Torre Baró	1.413	1.415	49,96%	50,04%
Ciutat Meridiana	5.098	5.058	50,20%	49,80%
Vallbona	685	666	50,70%	49,30%
Zona Nord	7.196	7.139	50,20%	49,80%
Districte de Nou Barris	87.404	78.000	52,84%	47,16%
Barcelona	846.992	762.558	52,62%	47,38%

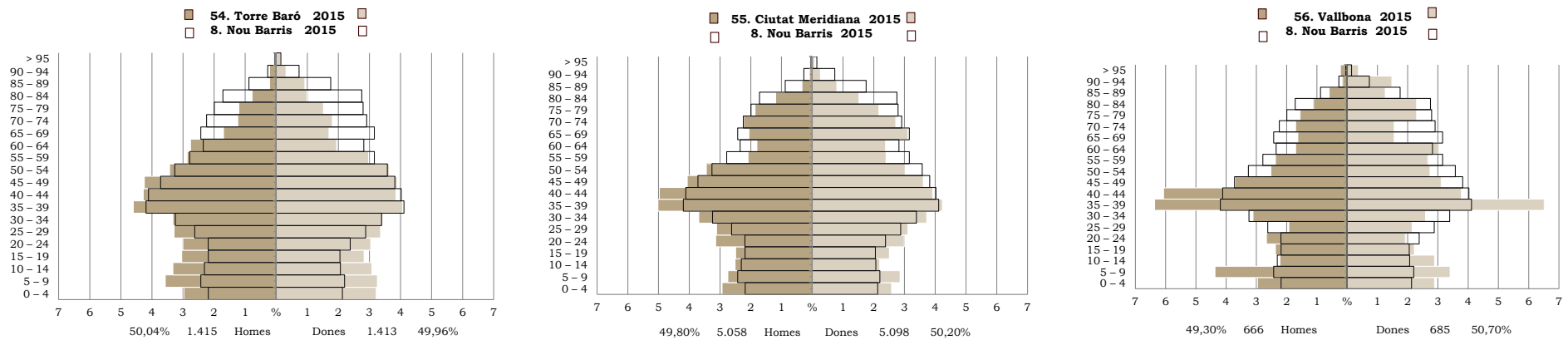
_Distribució de la població per sexes / Font: Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona

---

La població de la Zona Nord és de les més joves de Nou Barris

---

_Piràmides de població del Padró municipal d'habitants per grups d'edat (2015) / Font: Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona

_Distribució de la població per grups d'edat / Font: Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona

	Població per grups d'edat (2015)					%	%			
	0-14 anys	15-24 anys	25-39 anys	40-64 anys	65 anys i més		0-14 anys	15-24 anys	25-39 anys	40-64 anys
Torre Baró	549	337	624	958	360	19,41%	11,92%	22,07%	33,88%	12,73%
Ciutat Meridiana	1.607	1.131	2.325	3.221	1.872	15,82%	11,14%	22,89%	31,72%	18,43%
Vallbona	253	124	306	428	240	18,73%	9,18%	22,65%	31,68%	17,76%
Zona Nord	2.409	1.592	3.255	4.607	2.472	16,81%	11,11%	22,71%	32,14%	17,24%
Districte de Nou Barris	21.623	14.967	33.797	55.614	39.403	13,07%	9,05%	20,43%	33,62%	23,82%
Barcelona	202.685	141.363	367.781	549.474	348.247	12,59%	8,78%	22,85%	34,14%	21,64%

Barris. Al districte, la franja d'edat d'infants i joves (de 0 a 24 anys) representa un 22,1 % de la població i a Barcelona, un 21,4 %. A la Zona Nord, aquest percentatge s'eleva fins al 27,92 %. Resulta especialment significatiu el cas de Torre Baró, el barri amb major percentatge de població entre els 0 i els 24 anys en el conjunt de la ciutat, amb un 31,3 %. També és el barri que té l'edat mitjana més baixa de Barcelona: 37,8 anys.

L'any 2015 la taxa de natalitat dels barris que conformen la Zona Nord era de l'11,9 ‰, situada tres punts per sobre de la mitjana de Nou Barris.

L'índex d'envelliment de la població, que estableix la relació quantitativa entre el nombre de persones més grans (de 65 anys i més) i el nombre de persones més joves (entre 0 i 14 anys) en un territori determinat, se situa a la Zona Nord en un 87,76, molt lluny de les dades de Nou Barris (171). Tanmateix, tal com s'afirma al document "Estudi dels barris de la Zona Nord", elaborat per l'Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP), l'ASPB i l'Institut

Català de Salut (ICS), "el procés d'envelliment també és notori en els darrers anys en aquests barris".

La població de 75 anys i més que viu sola significa un 2,18 % del conjunt de persones que viuen a la Zona Nord. Aquesta xifra es troba per sota de la mitjana del districte (4,08 %) i de la ciutat (3,60 %). La majoria de persones que es troben en aquesta situació a la Zona Nord són dones (79,04 %). La complexa orografia de la Zona Nord i les condicions d'alguns habitatges (amb baixes condicions d'habitabilitat i absència d'elements que afavoreixin l'accessibilitat) fan que s'incrementi la sensació d'aïllament de les persones que viuen soles, especialment de la gent gran i les persones amb mobilitat reduïda.

Segons les dades de l'ASPB de l'any 2013, la mitjana de l'esperança de vida a la Zona Nord és de 79,1 anys, quatre punts per sota de la mitjana de Nou Barris (83 anys) i de la de Barcelona (83,4 anys). Torre Baró, per exemple, ocupa el darrer lloc en el rànquing d'esperança de vida del districte.

La taxa de natalitat dels barris que conformen la Zona Nord és de l'11,9 ‰, tres punts per sobre de la mitjana de Nou Barris

---

_Població de 65 anys i més que viu sola per grups d'edat / Font: Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona

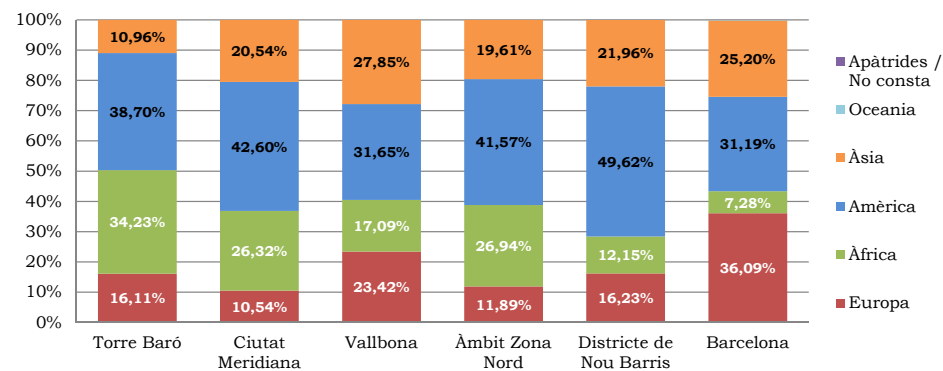
Població de 65 anys i més que viu sola per grups d'edat (2015)						
Dones	Torre Baró	Ciutat Meridiana	Vallbona	Àmbit Zona Nord	Districte de Nou Barris	Barcelona
65-69 anys	11	60	2	73	1.034	10.428
70-74 anys	7	59	5	71	1.197	11.109
75-79 anys	6	75	4	85	1.460	11.917
80-84 anys	8	63	8	79	1.867	15.215
85-89 anys	10	38	0	48	1.391	12.355
90-94 anys	3	13	0	16	559	5.852
95 anys i més	1	4	0	5	90	1.434
Total dones	46	312	19	377	7.598	68.310
Homes	Torre Baró	Ciutat Meridiana	Vallbona	Àmbit Zona Nord	Districte de Nou Barris	Barcelona
65-69 anys	8	19	6	33	428	4.960
70-74 anys	3	24	2	29	425	4.228
75-79 anys	4	17	3	24	433	3.425
80-84 anys	5	24	1	30	456	3.616
85-89 anys	0	6	0	6	305	2.623
90-94 anys	4	2	0	6	136	1.288
95 anys i més	0	0	0	0	18	273
Total homes	24	92	12	128	2.201	20.413

Les dades actualitzades del padró del gener de 2016 situen el nombre de persones estrangeres a la Zona Nord en 3.356, les quals representen un 23,6 % de la població total del territori (14.204 persones). Aquesta xifra està gairebé deu punts per sobre de la mitjana del districte, situada en un 14,8 %, i també per sobre de les dades del conjunt de la ciutat (16,6 %). El percentatge de persones estrangeres a la Zona Nord s'ha anat reduint fins a deu punts percentuals en els darrers set anys.

Dels tres barris que la conformen, és a Ciutat Meridiana on viu un major percentatge de persones d'origen cultural divers (27,4 %), la qual cosa el situa com el 6è barri amb més població migrada de la ciutat. Pakistan, Hondures i el Marroc són les tres nacionalitats amb més presència. També és significativa la presència de persones de Nigèria i de Ghana al barri, comunitats que representen l'11,1 % del total de població estrangera. En el conjunt de la Zona Nord, les comunitats més nombroses són la pakistanesa i la marroquina.

Població estrangera (2016)					
	Nombre d'habitants total	Nombre d'habitants espanyols	% d'habitants espanyols	Nombre d'habitants estrangers	% d'habitants estrangers
Torre Baró	2.795	2.348	84,0%	447	16,0%
Ciutat Meridiana	10.055	7.304	72,6%	2.751	27,4%
Vallbona	1.354	1.196	88,3%	158	11,7%
Zona Nord	14.204	10.848	76,4%	3.356	23,6%
Districte de Nou Barris	164.971	140.563	85,2%	24.408	14,8%
Barcelona	1.610.427	1.342.637	83,4%	267.790	16,6%

_Població estrangera (2016) / Font: "La població estrangera a Barcelona, gener 2016" / Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona

_Distribució de la població estrangera segons nacionalitats per continents (2016) / Font: Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona

El barri de Ciutat Meridiana és el que té un major percentatge de població d'origen cultural divers /
Font: Ajuntament de Barcelona

La població estrangera representa un 23,6 % de la població total de la Zona Nord

---

Bloc 2 >

7 | Anàlisi de la Zona Nord

7.1 | Drets socials

7.1.1 | Salut

Pel que fa als equipaments relacionats amb la salut, la Zona Nord disposa d'un **centre d'atenció primària**, el CAP Ciutat Meridiana, que dona cobertura a tots tres barris, així com a veïns i veïnes del barri de Can Cuiàs (Montcada i Reixac). Disposa d'una línia de treball específica de salut comunitària.

L'any 2009, l'ASPB va engegar a la Zona Nord el programa "Salut als barris", que ara es troba en fase de manteniment. De manera prèvia a la implementació del programa, es va dur a terme l'elaboració d'una diagnosi amb la voluntat d'establir els eixos de treball sobre els quals pivotarien les accions que calia desenvolupar. Els tres àmbits que es van prioritzar van ser la solitud i l'aïllament de la gent gran, el consum de substàncies entre la gent jove i adulta, i la necessitat d'abordar aspectes relatius a l'educació sexual i la prevenció dels embarassos adolescents; tots aquests problemes encara són vigents, especialment els dos últims.

Segons les dades de l'ASPB del període 2012-2014, la **taxa de fecunditat en les dones d'entre 15 i 19 anys** de la Zona Nord es troba en un 80,5 ‰, el doble que a Nou

Barris (40,2 ‰) i molt lluny de les xifres del conjunt de Barcelona (6,7 ‰).

L'informe sobre l'estat de la salut que elabora l'ASPB determina que l'índex de **consum de drogues** a la Zona Nord l'any 2015 és problemàtic a Vallbona i molt problemàtic en barris com Ciutat Meridiana i Torre Baró.

Una revisió de la diagnosi efectuada l'any 2015 (centrada exclusivament en Ciutat Meridiana) ampliava les línies d'actuació amb dues de noves: les problemàtiques relacionades amb la **malnutrició** i les afectacions relatives a la **salut mental**.

L'índex de natalitat global a la Zona Nord també mostra dades que es troben significativament per sobre de les mitjanes del districte i de la ciutat. Entre 2012 i 2014, la xifra de naixements a la Zona Nord s'ha situat en un 32,1 ‰, gairebé 25 punts per sobre de les dades de Barcelona (8,8 ‰) i set punts per sobre de la mitjana de Nou Barris (25,2 ‰).

Les dades a la Zona Nord són més altes tant pel que fa a les dones d'origen espanyol, per a les quals la taxa de naixements

és d'un 20,7 ‰, com pel que fa a les dones estrangeres, per a les quals la taxa puja de manera ben evident fins a la xifra de 104,2 ‰, molt per sobre de les xifres de la ciutat (27,2 ‰) i de Nou Barris (83,8 ‰).

Dues qüestions que cal tenir presents en relació amb la natalitat, i que a la Zona Nord són significatives, són les dades relatives a **prematunitat** i el percentatge de **nadons amb pes baix en néixer**. Les dades de l'ASPB entre el 2012 i el 2014 mostren que, pel que fa als naixements prematurs, les xifres de la Zona Nord (on hi ha un 8,2 % de naixements prematurs) són més elevades que les de Nou Barris (on n'hi ha un 6,8 %) i que les de Barcelona (on n'hi ha un 6,5 %). Pel que fa a la taxa de nadons que neixen amb un pes baix, el percentatge de la Zona Nord (8 %) es troba 0,6 punts per sobre del de Nou Barris (7,4 %) i 1,4 punts per sobre del percentatge corresponent al conjunt de la ciutat (6,6 %).

Quant al registre de **malalties de declaració obligatòria**, que recull tots els casos declarats de determinades malalties transmissibles, segons l'ASPB, les dades globals de la Zona Nord corresponents al quinquenni 2010-2014 situen la taxa d'incidència en 104 casos per cada 100.000 habitants. Aquesta xifra, que es troba per sobre de la mitjana de Nou Barris (96,2) però per sota de la de Barcelona (129,9), ha de ser matisada, a causa e l'elevada incidència de malalties de declaració obligatòria al barri de Ciutat Meridiana (162,5).

Entre les malalties transmissibles amb més presència a la Zona Nord cal destacar la tuberculosi, amb una incidència a Ciutat Meridiana (52,3 per cada 100.000 habitants) que es troba 30 punts per sobre de la mitjana de la ciutat (22,3). L'índex de persones amb VIH (virus de la immunodeficiència humana) a l'àmbit és de 9,76 casos per cada 100.000 habitants. De nou, és el barri de Ciutat Meridiana el que presenta una xifra més elevada de casos (20,5). La mitjana de Nou Barris es troba en 11,3, mentre que la de Barcelona és de 21,8 casos per cada 100.000 habitants.

Pel que fa als indicadors de **mortalitat prematura**, resulta especialment destacable el cas de Torre Baró, amb un indicador de 326,3 (la mitjana de Barcelona és 100), que el situa com el segon barri de la ciutat amb més mortalitat prematura, només per sota de la Marina del Prat Vermell. També Ciutat Meridiana (131) i Vallbona (134) se situen per sobre de la mitjana de la ciutat.

La presència d'un grup nombrós de dones de països de l'Àfrica subsahariana motiva l'existència d'una taula de treball per a la prevenció de la **mutilació genital**, ja que els viatges als seus països d'origen representen un moment de risc, atès que una part d'aquestes comunitats mantenen aquesta pràctica.

L'espai principal de treball comunitari en matèria de salut és el grup motor de salut, constituït per professionals dels diferents serveis de la Zona Nord. Aquest grup motor bus-

ca ser un òrgan aglutinador de totes aquelles actuacions que es fan al barri en aquesta matèria, a més de ser l'escenari de coordinació del programa "Salut als barris". A la taula de treball que constitueix aquest grup motor de salut cal afegir-hi la feina que es duu a terme des de la Taula Social d'Alimentació, constituïda el 2015, que treballa per fomentar els **hàbits d'alimentació saludable** entre la població. En aquesta taula també hi participen responsables del Centre de Distribució d'Aliments que gestiona la Creu Roja.

L'informe "Estudi dels barris de Zona Nord", elaborat per l'IGOP i l'Agència de Salut Pública, posa de relleu que el programa "Salut als barris" va ser la primera iniciativa que va abordar les actuacions en matèria de salut des d'una perspectiva comunitària. També destaca els "efectes positius en el territori" d'aquest projecte, especialment "pel que fa al canvi de les dinàmiques de treball dels equips tècnic-professionals". L'estudi apunta, també, alguns dels reptes que té per endavant aquest programa per consolidar l'actuació al territori. Posa èmfasi, entre altres, en la necessitat de reforçar la implicació més enllà dels professionals que hi treballen i de "redefinir el propi model de gestió de la intervenció, fins ara concentrat en els actors institucionals". Un altre aspecte que cal treballar és el reforç de "la legitimitat en el territori" de l'acció comunitària en salut, de manera que pugui esdevenir una eina per enfortir el teixit social.

_CAP Ciutat Meridiana / Font: Ajuntament de Barcelona

7 | Anàlisi

7.1 | Drets socials

7.1.2 | Distribució d'atur

L'any 2015 es va tancar a la Zona Nord amb un pes de l'atur registrat entre la població adulta (d'entre 16 i 64 anys) del 15,06 %, tres punts per sobre de les dades de Nou Barris (12 %). Un 42,3 % de l'atur registrat al territori és de llarga durada (més de 12 mesos). Tal com s'observa al quadre adjunt, el 2015 es consolida una tendència a la baixa en l'atur registrat que va començar el 2013. Tot i la millora de les dades d'ocupació, el Pla de Desenvolupament Econòmic de Nou Barris recull la preocupació per la generalització d'un fenomen preocupant: les persones treballadores pobres. “No n'hi ha prou de procurar generar llocs de treball, sinó que cal que aquests siguin de qualitat: estables i amb una remuneració que, com a mínim, compleixi els mínims legals”, segons es recull al Pla. Pel que fa a la distribució per barris, Ciutat Meridiana és el que presenta una xifra d'atur més elevada (17,3 %), seguit per Vallbona (15,9 %) i Torre Baró (12 %). Aquest últim és l'únic barri de la Zona Nord que se situa al nivell de la mitjana del districte.

En relació amb la distribució per sexes, el pes de l'atur femení a la Zona Nord és d'un 46,8 %, quatre punts per sota de la xifra de Nou Barris (50,4 %), i l'atur entre els homes és d'un 53,2 %.

Les xifres d'atur entre la població jove (menor de 29 anys) són també més altes a la Zona Nord (16,4 %) que al conjunt del districte (14,6 %). De la mateixa manera, el percentatge de persones d'origen cultural divers que es troben en situació d'atur a la Zona Nord (27,8 %) està gairebé deu

Atur registrat (2015)				
	Nombre d'aturats registrats	% d'aturats	Repartiment per sexes	
			Dones	Homes
Torre Baró	220	12,0%	46,8%	53,2%
Ciutat Meridiana	1.146	17,3%	46,9%	53,1%
Vallbona	133	15,9%	46,6%	53,4%
Zona Nord	1.499	15,1%	46,8%	53,2%
Districte de Nou Barris	12.274	12,0%	50,4%	49,6%
Barcelona	89.398	8,6%	52,0%	48,0%

_Atur registrat (2015) / Font: Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona

---

Les xifres d'atur entre la població jove són més altes a la Zona Nord que al conjunt del districte de Nou Barris

---

punts per sobre de la mitjana de Nou Barris (18,3 %). Aquest és un dels col·lectius més vulnerables.

A Ciutat Meridiana i a Torre Baró, Barcelona Activa hi desenvolupa un dispositiu de suport a la inserció laboral del projecte “Treball als barris”, que combina seguiment individualitzat i accions grupals, tant en formació professionalitzadora com en competències transversals. Entre els mesos de gener i octubre de 2016, aquest dispositiu va atendre 221 persones, la majoria homes d’origen cultural divers, situats en la franja d’edat d’entre 40 i 50 anys, aturats de llarga durada, amb formació molt elemental i amb manca de competències lingüístiques, tant en castellà com en català.

Un altre element que cal tenir present en matèria d’ocupació a la Zona Nord és el programa “Plans d’ocupació”, que compta amb un nombre important de participants. Entre el maig de 2015 i el novembre de 2016, prop d’un centenar de veïns i veïnes van participar en les diferents modalitats del programa, que ofereix tant una part formativa com la contractació durant sis mesos de persones aturades. La millora i la neteja de carrers i places, l’animació social, esportiva i cultural a l’espai públic, la dinamització d’entitats comercials i el manteniment d’equipaments han estat algunes de les actuacions que s’han dut a terme en el marc d’aquesta acció. El Pla de Desenvolupament Econòmic (PDE) de Nou Barris, elaborat per Barcelona Activa i aprovat al Consell de Districte de març de 2017, preveu, entre altres mesures d’experiència laboral, l’increment dels veïns i veïnes en situació d’atur contractats per mitjà de plans d’ocupació.

Evolució de l'atur registrat entre la població de 16 a 64 anys (2011-2015)						
	des. 2011	des. 2012	des. 2013	des. 2014	des. 2015	Variació 2011-2015
Torre Baró	17,5%	17,7%	17,3%	13,8%	12,0%	-5,5%
Ciutat Meridiana	17,9%	18,6%	19,1%	18,8%	17,3%	-0,6%
Vallbona	17,8%	18,3%	18,3%	17,4%	15,9%	-1,9%
Zona Nord	17,7%	18,2%	18,2%	16,6%	15,1%	-2,6%
D. Nou Barris	13,2%	13,9%	13,9%	13,1%	12,0%	-1,2%
Barcelona	10,2%	10,5%	10,2%	9,5%	8,6%	-1,6%

_Evolució de l'atur registrat entre la població de 16 a 64 anys (2011-2015) /
Font: Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona

7 | Anàlisi

7.1 | Drets socials

7.1.3 | Habitatge

Tal com s'apuntava a l'inici, Ciutat Meridiana és un dels exemples més clars de l'urbanisme especulatiu dels anys 60 i 70 del segle passat. El 98,7 % dels habitatges del barri es va construir entre els anys 1960 i 1980, amb una superfície majoritàriament inferior als 60 m² (69,7 %). A Vallbona predominen els edificis construïts des de 1980 en endavant (52,6 %) i a Torre Baró hi ha un equilibri entre l'habitatge construït abans de 1960 (35 %), entre 1960 i 1980 (34,4 %), i de 1980 fins a l'actualitat (30,6 %).

Una part important de les noves edificacions de Torre Baró, executades durant la primera dècada dels anys 2000, són promocions d'**habitatge públic** impulsades pel Patronat Municipal de l'Habitatge de Barcelona (PMHB) i REGESA al voltant de la plaça dels Eucaliptus. Precisament, el PMHB actualment té en procés d'execució una promoció d'habitatge públic al barri per a la construcció de 46 pisos nous. De la mateixa manera, a Vallbona també es van executar durant la primera dècada dels anys 2000 diferents promocions d'ha-

bitatges de protecció oficial impulsades tant pel PMHB com pels sindicats CCOO i UGT.

L'**ocupació mitjana** dels 4.945 domicilis de la Zona Nord (931 a Torre Baró, 3.544 a Ciutat Meridiana i 470 a Vallbona) és de 2,9 persones/habitatge, una xifra superior a la de Nou Barris (2,5) i a la de ciutat (2,46). Per barris, és Torre Baró el que presenta una ocupació més alta (3), seguit per Vallbona (2,88) i Ciutat Meridiana (2,84). Malgrat aquestes dades, diferents entitats i serveis constaten, especialment a Ciutat Meridiana, l'existència de diversos casos d'habitatges amb habitacions rellogades, fet que provoca situacions de sobreocupació.

Al final del segon trimestre del 2016, a la Zona Nord s'havien registrat un total de 87 contractes de lloguer, segons les dades obtingudes a partir de les fiances dipositades a l'Institut Català del Sòl. Pel que fa al **preu dels lloguers**, la mitjana de l'àmbit és de 412,83 €/mes, una xifra força inferior

*_Habitatges a la plaça dels Eucaliptus /
Font: Ajuntament de Barcelona*

a la del districte (540,1 €/mes) i molt lluny de la mitjana de la ciutat (764,10 €/mes). El preu per metre quadrat de lloguer a la Zona Nord, situat entre els 6,6 i els 7,2 €/m², és el segon més baix de la ciutat, només per sobre de Baró de Viver.

La defensa del dret a l'habitatge ha estat un dels eixos centrals de les reivindicacions socials a la Zona Nord en els darrers anys, especialment a Ciutat Meridiana, un dels barris que concentra el major nombre de **desnonaments** de la ciutat. A més, forma part d'un districte on des de l'Oficina de l'Habitatge i des de Serveis Socials s'han detectat durant el 2015 el 20,7 % de les ordres de llançament del conjunt de la ciutat. Diverses entitats socials o la pròpia Associació de Veïns de Ciutat Meridiana duen a terme tasques d'acompanyament a les famílies afectades. El districte també disposa d'un equip de la Unitat contra l'exclusió residencial (UCER), creada el gener del 2016, per intervenir per evitar els desnonaments, resoldre situacions d'ocupació d'habitatges i dur a terme actuacions en matèria de disciplina d'habitatges. Al territori hi actua també el SIPHO (Servei d'intervenció i mediació en

_Vista aèria de Torre Baró / Font: Ajuntament de Barcelona

situacions de pèrdua i/o ocupació d'habitatge), un servei que depèn de l'àrea d'Habitatge.

L'Oficina de l'Habitatge de Nou Barris, situada a la seu del districte, és l'equipament de referència per als veïns i veïnes de la Zona Nord. El registre d'habitatge protegit i les ajudes per al manteniment de l'habitatge són els serveis més demandats al territori.

Segons les dades recollides al Pla pel Dret a l'Habitatge 2016-2025 de l'Ajuntament de Barcelona, Ciutat Meridiana és el barri on es detecta un major nombre d'**ocupacions** d'habitatges vacants i també l'existència de màfies que aprofiten per fer negoci amb la situació d'emergència de les persones que han perdut l'habitatge.

Davant l'existència de força pisos buits, a Ciutat Meridiana es desenvolupa un programa específic de detecció i mobilització d'habitatge buit d'entitats financeres.

A les situacions de vulnerabilitat esmentades anteriorment, cal afegir un element derivat del procés de configuració dels barris de la Zona Nord que també incideix en matèria d'habitatge: la baixa qualitat de les edificaci-

_Habitatges a Vallbona / Font: Ajuntament de Barcelona

ons i els problemes d'habitabilitat que això implica (mancances en matèria d'accessibilitat, problemes d'eficiència energètica, humitats, etc.).

Les **estratègies de rehabilitació** impulsades des de les administracions públiques, però, no han aconseguit donar resposta a aquestes situacions. En el període 2012-2015 només es van obrir dos expedients, un per a la col·locació de quatre ascensors i un altre per a la supressió de barreres arquitectòniques. La situació econòmica de moltes famílies, l'ocupació de pisos buits, l'absència de comunitats constituïdes com a tals i diversos condicionants tècnics, en alguns casos, dificulten l'execució de projectes de rehabilitació en un parc fortament degradat, especialment a Torre Baró i a Ciutat Meridiana. A tall d'exemple, i segons dades de la diagnosi del programa "Salut als barris" de l'ASPB (2009) i de l'estudi "Barris i crisi" de l'IGOP (2014), "el 60 % dels edificis de Ciutat Meridiana no tenen ascensor tot i ser de més de 6 plantes". Aquesta casuística, en un barri amb forts pendents com és Ciutat Meridiana, provoca evidents problemes d'accessibilitat i reforça les situacions d'aïllament i solitud, especialment entre la gent gran.

Habitatges a Torre Baró / Font: Ajuntament de Barcelona

7 | Anàlisi

7.1 | Drets socials

7.1.4 | Teixit associatiu

La transformació dels barris que conformen la Zona Nord no es pot entendre sense la lluita i el treball del teixit veïnal i associatiu per a la seva millora. Des dels anys 60 han estat una constant les reivindicacions per a la millora de la qualitat de vida dels veïns i veïnes del territori. A les primeres mobilitzacions per reclamar l'arribada d'equipaments i serveis bàsics de mobilitat, educació i salut a la Zona Nord, s'uneixen les actuals lluites en defensa de l'habitatge i contra la pobresa energètica, entre d'altres. El reportatge “Ciutat Meridiana, Ciutat Solidària”, elaborat per l'Observatori crític dels mitjans i inclòs a l'*Anuari Mèdia.cat. Els silencis mediàtics de 2012*, fa referència a l'aparició de diverses xarxes de suport mutu entre veïns i veïnes que van permetre “aturar els cops més durs de la crisi”. Les assemblees veïnals per assessorar veïns i veïnes en processos de desnonament i el banc d'aliments, entre altres iniciatives solidàries, han anat apareixent tant en l'àmbit de les entitats com a les escoles, les parròquies, etc. Un element que cal esmentar en l'àmbit associatiu és el baix nivell de participació en les entitats de les persones d'origen cultural

divers, les quals participen preferentment en entitats de l'àmbit religiós i esportiu. Malgrat la tradició associativa de barris com Ciutat Meridiana, l'estudi “Barris i crisi” de l'IGOP (2014) valora com a “escasses” tant el nombre d'associacions de format tradicional com sobretot la seva capacitat de renovació en la participació.

Segons dades del Fitxer General d'Entitats Ciutadanes de l'Ajuntament de Barcelona, a la Zona Nord hi ha inscrites un total de 47 entitats.

Ciutat Meridiana és el barri que concentra un major nombre d'entitats de caire veïnal, cultural i esportiu. Entre les més actives hi ha l'Associació de Veïns de Ciutat Meridiana (que ha centrat bona part de la seva activitat dels darrers anys en la defensa del dret a l'habitatge), l'Associació Sociocultural La Indomable, l'Associació Ubuntu (que treballa en l'àmbit de la infància i el lleure educatiu), el Club de Petanca de Ciutat Meridiana, i l'entitat PES Cruïlla (gestora del Pla de Desenvolupament Comunitari de Ciutat Meridiana i amb un paper molt destacat en l'àmbit de

la formació ocupacional de joves del territori), entre d'altres. Així mateix, des de fa uns anys, són diverses les entitats que s'apleguen sota el paraigües del projecte “Amics de la Festa Major” per a l'organització de la festa major del barri. Amb motiu del procés participatiu del Pla d'Actuació de Districte dut a terme el 2016, es va configurar una taula d'entitats de la qual formen part 11 associacions de Ciutat Meridiana.

A **Torre Baró**, l'Associació de Veïns de Torre Baró, l'Associació de Veïns Els Eucaliptus, el Club de Petanca Torre Baró, el Club Deportivo Torre Baró i l'Associació de Gent Gran de Torre Baró són les entitats més actives del territori. Així mateix, té la seu al barri l'Associació Sociocultural El Torrent de la Zona Nord, encarregada de la gestió del projecte d'Intervenció Comunitària Intercultural (ICI). En el marc del procés participatiu del Pla d'Actuació de Districte, també es va configurar una taula d'entitats a Torre Baró.

En el cas de **Vallbona**, el Club Racing Vallbona C.F. (entitat que té la gestió comunitària del camp de futbol del barri), l'entitat ecoveïnal Vallbona Viu, l'Associació de Jubilats i Gent Gran de Vallbona i l'Associació de Veïns i Veïnes de Vallbona són els agents més actius al barri.

Pel que fa a les comunitats educatives, les associacions de famílies d'alumnes (AFA) existeixen formalment a tots els

centres educatius, però cal treballar per reforçar el seu paper com a espai de referència de la participació de les famílies a la vida de les escoles, així com fomentar la implicació de les famílies en la seva activitat.

En l'àmbit educatiu, en els darrers anys s'ha consolidat a la Zona Nord l'espai "033 Educa", una iniciativa impulsada per mestres i educadores que treballen a la Zona Nord i que volen crear espais de coneixença i relació entre els nens i nenes dels diferents centres educatius del barri a partir d'accions culturals. Alhora, constitueix un espai de treball conjunt i de formació per a professionals de l'àmbit educatiu que té la voluntat de compartir reptes de futur.

En el plànol associatiu, per l'elevada participació que concentren, especialment de persones d'origen cultural divers, cal esmentar també les entitats de caire eminentment religiós, com l'Associació Islàmica de Ciutat Meridiana (AICM) o altres entitats evangelistes i d'altres confessions. L'AICM també programa activitats culturals i esportives a la seva seu.

Un darrer element que cal tenir present en parlar del mapa associatiu de la Zona Nord és

l'absència d'entitats de caire juvenil a la Zona Nord. La inexistència d'un espai per a joves dificulta la possibilitat de consolidar un projecte en aquesta franja d'edat al territori i afavoreix la marxa de joves cap a equipaments d'aquestes característiques situats en barris limítrofs: les Roquetes, Prosperitat... Projectes com Ciutat Esperança (vinculat al Pla de Desenvolupament Comunitari), el Casal de Joves Llops del Taga (liderat per Càritas) o el cau de l'Ubuntu, són algunes de les iniciatives que ofereixen alternatives de lleure per al jovent. Tanmateix, durant els primers mesos del 2017, un grup de joves que havien participat en algun dels projectes esmentats han començat a treballar en la constitució d'un casal de joves des de l'autoorganització dels propis nois i noies dels barris de la Zona Nord.

El teixit associatiu de la Zona Nord és una de les peces clau de l'acció comunitària al territori, com també ho són les diferents entitats que presten serveis a la Zona Nord (gestió de centres oberts, casals infantils, projectes educatius i de salut, etc.), i que compten amb tota una sèrie de professionals amb un alt grau d'implicació en els diferents espais de treball comunitari del barri.

_Biblioteca Zona Nord / Font: Ajuntament de Barcelona

7 | Anàlisi

7.1 | Drets socials

7.1.5 | Serveis socials

En l'àmbit dels drets socials, els equipaments de referència al territori són el Centre de Serveis Socials Ciutat Meridiana-Torre Baró-Vallbona i el CAP Ciutat Meridiana. Tots dos donen servei al conjunt de la Zona Nord i complementen un mapa del qual també formen part tres centres oberts: el Centre Obert Ciutat Meridiana-Salesians Sant Jordi, el Centre Obert Torre Baró i el Centre Obert Ubuntu, ubicat a les instal·lacions de l'Escola Mestre Morera.

Cal esmentar, també, el Punt d'Informació i Atenció a les Dones (PIAD) de Nou Barris Zona Nord, que ofereix el seu servei un dia a la setmana; el Casal de Gent Gran Pedraforca, ubicat a Ciutat Meridiana; una oficina d'Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya; un Punt d'Assessorament Energètic, i un centre de distribució d'aliments gestionat per la Creu Roja.

Segons les dades de l'àrea de Drets Socials, l'any 2015 es van atendre al Centre de Serveis Socials Ciutat Meridiana-Torre Baró-Vallbona un total de 1.813 persones, el 15,3 % del total de persones ateses als centres de serveis socials de Nou Barris (11.817 persones). El nombre

_Centre de Serveis Socials Ciutat Meridiana-Torre Baró-Vallbona /
Font: Ajuntament de Barcelona

de persones que es van atendre en aquest centre de serveis socials de referència a la Zona Nord representa un 12,76 % de la població total del territori, una xifra que és força més elevada que a Nou Barris (7,16 %) i que està molt lluny de les dades del conjunt de la ciutat (5,04 %).

Si s'observen les dades de funcionament dels centres de serveis socials, es veu que el Centre de Serveis Socials Ciutat Meridiana-Torre Baró-Vallbona té un nombre de casos reoberts molt elevat (fet que té relació amb la cronicitat de les situacions amb necessitat d'ajuda) i un nombre d'atencions sense cita prèvia (és a dir, de visites espontànies) també molt elevat. També cal remarcar que és el segon centre de la ciutat amb el temps mig d'espera per a una primera visita més elevat. Paral·lelament, té un índex d'absentisme de primeres visites considerablement alt. Tot seguit es mostren les dades de funcionament d'aquest centre.

_Dades del Centre de Serveis Socials Ciutat Meridiana-Torre Baró-Vallbona (2015) / Font: Ajuntament de Barcelona

NOTA: UGA (unitat de gestió administrativa); UPA (unitat de primera atenció); UPA-P (primera visita de la UPA); UPA-S (visites de seguiment de la UPA); USTAC (unitat de seguiment, tractament i atenció col·lectiva); CSS (centre de serveis socials)

	CSS Ciutat M. - Torre B. - Vallbona	Districte Nou Barris	Barcelona
Total nous usuaris	810	6.151	45.113
Total usuaris reoberts	2.264	11.518	63.498
Total noves atencions (nous+reoberts)	3.074	17.669	108.611
Mitjana usuaris amb atenció oberta a final de mes	2.455	3.590	3.889
Mitjana atenció per usuari atès acumulat	2,82	2,47	2,56
Total nombre d'atencions a la UGA sense cita prèvia	8.218	39.010	214.290
Demanda de primeres visites mensual a la UPA (UPA-P programades en el període)	1.470	8.497	52.003
Temps mig d'espera per una primera visita UPA (dies naturals)	36,40	27,91	21,07
% de visites NO realitzades del total de programades a la UPA (UPA-P i UPA-S) perquè la persona no s'ha presentat (mitjana mensual)	24,42%	23,59%	19,63%
% de visites NO realitzades del total de programades a la UPA-P perquè la persona no s'ha presentat (mitjana mensual)	30,31%	25,40%	20,80%
Total persones ateses amb, almenys, una activitat directa ind./fam./col.	4.628	26.392	174.714
Total activitats d'atenció directa ind./fam./col. realitzades al CSS (UPA+USTAC)	4.691	26.490	190.241

7 | Anàlisi

7.2 | Educació

7.2.1 | Nivell formatiu

En relació amb el nivell acadèmic de la població major de 16 anys, la Zona Nord té un percentatge de persones amb estudis universitaris (6,71 %) situat molt per sota de la mitjana del districte (13,3 %) i lluny de la mitjana de la ciutat (29,98 %). La xifra de persones amb estudis de batxillerat superior, CFGM (cicles formatius de grau mitjà), BUP, COU i FPII (15,27 %) també és força més baixa que en el cas de Nou Barris (21,39 %) i que en el conjunt de Barcelona (25,31 %). El baix nivell formatiu de la població incideix de manera directa en la dificultat de les persones que es troben en situació d'atur per trobar feina.

Alguns recursos que treballen per millorar les capacitats formatives de la població de la Zona Nord són els centres oberts, que enfoquen la seva activitat en la millora de l'atenció socioeducativa a infants i adolescents, l'Aula de Formació d'Adults (AFA) Ciutat Meridiana i la Unitat d'Escolarització Compartida, gestionada pel PES Cruïlla, que permet cursar de manera alternativa i temporal l'ESO.

Nivell formatiu de la població major de 16 anys (2015)				
	Sense estudis	Estudis obligatoris	Batxillerat superior / CFGM	Estudis universitaris / CFGS
Torre Baró	6,8%	71,6%	13,6%	8,0%
Ciutat Meridiana	6,1%	72,5%	15,6%	5,7%
Vallbona	8,7%	70,1%	13,4%	7,7%
Zona Nord	4,8%	71,0%	15,3%	6,7%
Districte de Nou Barris	7,3%	58,7%	21,5%	12,4%
Barcelona	4,4%	41,2%	25,0%	29,4%

_Nivell acadèmic de la població major de 16 anys (2015) / Font: Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona

---

El baix nivell formatiu de la població incideix de manera directa en la dificultat de les persones que es troben en situació d'atur per trobar feina

---

7.2.2 | Equipaments docents

El mapa educatiu de la Zona Nord el conformen deu centres d'ensenyament: dues escoles bressol; quatre escoles d'educació infantil i primària públiques i una de privada-concertada; un institut, que disposa de les especialitats artística, científicotecnològica, biosanitària i humanisticolingüística; una escola d'educació especial, i una aula de formació d'adults. No hi ha cap centre que ofereixi ensenyament de formació professional al territori.

Segons les dades del Consorci d'Educació de Barcelona (CEB), el curs 2016-2017 s'han ofert un total de 2.023 places als centres públics i privats de la Zona Nord, de les quals n'han quedat vacants 338.

Pel que fa a l'Aula de Formació de Persones Adultes Ciutat Meridiana, el centre ofereix formació en idiomes (anglès, català i castellà), competències bàsiques en TIC (tecnologies de la informació i la comunicació) per a persones adultes, cicles de formació instrumental, formació general bàsica adreçada a persones no alfabetitzades, ensenyament d'educació secundària per a persones adultes, etc. En

Llistat d'equipaments docents / Font: Ajuntament de Barcelona

Equipaments docents	Barri
Escola Bressol Municipal Aqüeducte	Ciutat Meridiana
Escola Bressol La Muntanya	Torre Baró
Escola Elisenda de Montcada	Ciutat Meridiana
Escola Ferrer i Guàrdia	Ciutat Meridiana
Escola Mestre Morera	Ciutat Meridiana
Escola Ciutat Comtal	Vallbona
Institut Pablo Ruiz Picasso	Torre Baró
Centre Educatiu Mare Alfonsa Clavín	Ciutat Meridiana
Col·legi d'educació especial Sant Joan de la Creu	Ciutat Meridiana
Aula de Formació de Persones Adultes Ciutat Meridiana	Ciutat Meridiana
Aula Taller Cruïlla - Parròquia de Sant Bernat de Claravall	Ciutat Meridiana
Ateneu de Fabricació Ciutat Meridiana	Ciutat Meridiana

Escola Ciutat Comtal / Font: Ajuntament de Barcelona

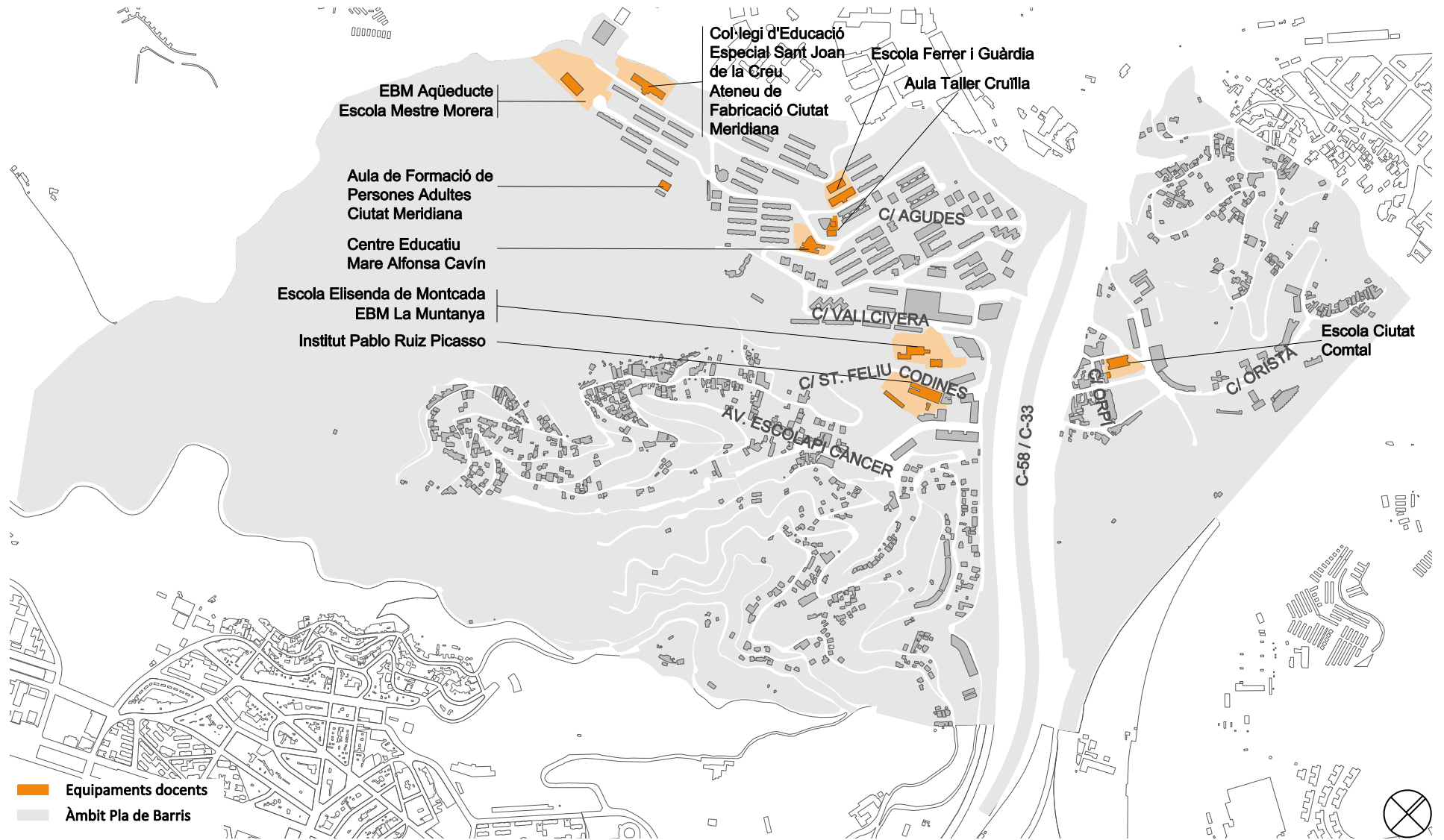
aquests moments el centre es troba situat en un barracó a la zona alta de Ciutat Meridiana.

Més enllà de l'horari escolar, el lleure educatiu de base comunitària és una de les claus per afavorir la cohesió social, la relació entre els infants i el compromís veïnal, a partir de processos educatius i pedagògics. A la Zona Nord, els projectes de lleure que es desenvolupen estan molt vinculats als programes comunitaris del territori, així com als centres educatius. L'Associació Ubuntu, que gestiona el cau de la Ubuntu i un casal infantil, entre altres projectes, i el PES Cruïlla, que duu a terme el projecte "Mou-te" i un casal d'estiu, són dos dels exemples de treball en matèria de lleure a la Zona Nord. Tots dos se situen a Ciutat Meridiana. Els casals infantils de Ciutat Meridiana i Vallbona, el Casal de Joves Llops del Taga, els programes esportius que desenvolupa la FEEB (Fundació Esport i Educació de Barcelona) en el marc del programa "Convivim esportivament" i el projecte VOZES, entre d'altres, conformen el mapa de l'oferta de lleure al territori. Aquesta oferta de lleure es veu notablement incrementada durant l'estiu amb un bon grapat de propostes que es desenvolupen tant en equipaments com en centres educatius, així com a l'espai públic. Casals d'estiu adreçats a infants i joves (impulsats pel projecte VOZES, per Minyons i Escoltes de Catalunya o per La Indomable), de caire esportiu (a càrrec del CEU Ciutat Meridiana), o accions de dinamització a l'espai públic, entre d'altres, són algunes de les iniciatives de lleure durant les vacances estivals.

_Institut Pablo Ruiz Picasso / Font: Ajuntament de Barcelona

Plànol d'equipaments docents / Font: Urbaning

7 | Anàlisi

7.2 | Educació

7.2.3 | Escletxa digital

Segons les dades de l'informe “L'escletxa digital a la ciutat de Barcelona”, elaborat per Mobile World Capital Barcelona el febrer de 2016, un 83,7 % de les llars de la ciutat disposen d'Internet de banda ampla a casa, una xifra que se situa més de 20 punts per sobre del percentatge de la Zona Nord (61,7 %). Els motius principals pels quals els barris de la Zona Nord no estan connectats a Internet són la impossibilitat de fer front a les despeses de connexió (42,9 %) i el fet que no hi arriben les instal·lacions (10,2 %).

El percentatge de connexió a Internet des d'un dispositiu mòbil del tipus telèfon intel·ligent a la Zona Nord (61,9 %) és gairebé 30 punts inferior a la mitjana de la ciutat (91,8 %). Els condicionants econòmics en són una vegada més el motiu. També il·lustren aquesta situació les dades de Torre Baró, que és el barri amb menys telèfons mòbils amb connexió a Internet (55 %).

Els motius principals pels quals els barris de la Zona Nord no estan connectats a Internet són la impossibilitat de fer front a les despeses de connexió i el fet que no hi arriben les instal·lacions

---

_Torre Baró és el barri amb menys telèfons mòbils amb connexió a Internet /
Font: Ajuntament de Barcelona

7 | Anàlisi

€ 7.3 | Activitat econòmica

7.3.1 | Renda familiar disponible

L'estudi sobre l'índex de la renda familiar disponible (IRFD) estableix com a referència la mitjana de Barcelona, que és 100. Segons dades de 2015, Ciutat Meridiana se situa a la cua de la ciutat, amb la renda més baixa de Barcelona (34,5). Respecte de l'any 2014, el barri presenta una davallada superior a quatre punts. Vallbona (37,8) presenta una lleugera baixada respecte de l'any anterior i només Torre Baró (47,1) mostra una pujada de gairebé dos punts en relació amb les dades de 2014. Tanmateix, tots tres barris se situen per sota de la mitjana de Nou Barris (53,8), un districte on

s'ubiquen vuit dels deu barris amb menys renda de la ciutat. Tal com recull l'informe *Distribució territorial de la Renda Familiar Disponible per càpita a Barcelona (2015)*, “ha estat el districte més castigat per la davallada de l'activitat econòmica i on els registres d'atur mesurats com a proporció de la població en edat de treballar han estat, any a any, més elevats. Tot i la millora general del mercat de treball –que també es constata a Nou Barris–, tots els barris sense excepció continuen tenint un nivell d'atur més alt i un nivell d'estudis més baix que la mitjana de la ciutat, i a distància.”

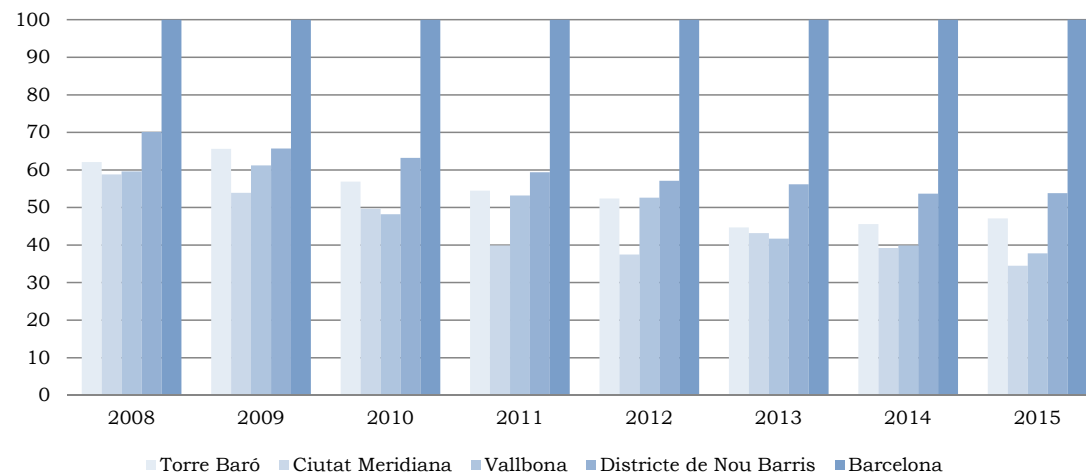

Els tres barris de la Zona Nord tenen un IRFD que se situa per sota de la mitjana de Nou Barris, un districte on s'ubiquen vuit dels deu barris amb menys renda de la ciutat

---

_Evolució anual de l'IRFD (2008-2015) / Font:
 Departament d'Estadística de l'Ajuntament de
 Barcelona

Evolució anual de l'índex de renda familiar disponible (2008-2014)								
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Torre Baró	62,1	65,6	56,9	54,5	52,4	44,7	45,6	47,1
Ciutat Meridiana	58,8	53,9	49,7	39,9	37,5	43,2	39,2	34,5
Vallbona	59,6	61,2	48,2	53,2	52,6	41,7	39,9	37,8
Districte de Nou Barris	70,1	65,7	63,2	59,4	57,1	56,2	53,7	53,8
Barcelona	100	100	100	100	100	100	100	100

7 | Anàlisi

€ 7.3 | Activitat econòmica

7.3.2 | Activitat comercial

El principal node comercial de la Zona Nord s'ubica a Ciutat Meridiana i s'articula al voltant de la plaça Roja de Ciutat Meridiana i la zona del mercat. És aquí on es concentra la major part de l'oferta comercial, i els principals serveis i equipaments. La renovació de la plaça dels Eucaliptus, a la part baixa de Torre Baró, ha motivat la instal·lació d'algunes botigues i serveis també en aquesta zona. Per la seva banda, Vallbona concentra poc més de mitja dotzena de comerços, i hi predominen els bars i els establiments d'alimentació.

L'anomenat *comerç quotidià*, constituït per botigues d'alimentació i de productes bàsics, farmàcies i supermercats, juntament amb els bars, les perruqueries, els locutors i les empreses de serveis (de lampisteria, de petita construcció, etc.), forma majoritàriament la combinació òptima de botigues a la Zona Nord. Així ho revelen les dades de l'*Estudi de les activitats comercials de Barcelona*, publicat per l'Ajuntament de Barcelona l'any 2014. El desglossament per barris constata que el comerç

quotidià i l'alimentació (32,7 %), els serveis comercials (29,9 %), i l'hostaleria i la restauració (14 %) són les activitats principals a Ciutat Meridiana, mentre que a Torre Baró un 50 % del pes comercial recau en l'hostaleria, igual que en el cas de Vallbona, tot i el baix pes del sector en ambdós barris.

Aquest estudi recull també l'índex d'atracció comercial, que correspon al percentatge de comerços d'equipaments per a la llar i la persona, la cultura i el lleure respecte del total de locals amb ús comercial. Aquesta dada, vàlida només per a Ciutat Meridiana (perquè és l'únic barri que té més de mig centenar de locals censats), situa el barri a la cua de la ciutat, amb una taxa de 10,3, només per sobre dels barris de les Tres Torres i Montbau, i lluny del Barri Gòtic (43), que encapçala el rànquing.

La Zona Nord compta amb dos mercats, ambdós situats a Ciutat Meridiana: el Mercat de Ciutat Meridiana, ubicat a la zona

_Mercat de Núria, a Ciutat Meridiana /
Font: Ajuntament de Barcelona

pròxima a la plaça Roja de la Ciutat Meridiana i a l'estació de Rodalies, i el Mercat de Núria, situat a la part alta del barri, amb pitjor salut comercial que el primer i amb una part significativa de parades tancades. L'orografia del territori, la configuració dels habitatges i la seva dispersió, en barris com Torre Baró, són factors que fan que el nombre d'establiments comercials sigui més baix que a la resta del districte.

L'oferta comercial al territori es complementa amb la presència d'un mercat ambulat, fonamentalment de roba i calçat, que té lloc a Ciutat Meridiana cada divendres.

En l'àmbit associatiu comercial, existeix l'Associació de Comerciants de la Zona Nord, que aplega comerços de tots tres barris i parades dels dos mercats de Ciutat Meridiana. Des del programa de Barcelona Activa "Treball als barris" es duu a terme una feina d'activació del teixit econòmic i d'acompanyament, suport i enfortiment a l'entitat. S'han dut a terme algu-

_Establiments comercials a Ciutat Meridiana /
 Font: Ajuntament de Barcelona

nes accions en el marc del calendari festiu (festa major, Sant Jordi, etc.) i la ruta de tapes “Menja’t Collserola”. Aquesta associació de comerciants també participa en les activitats formatives que organitza Barcelona Activa.

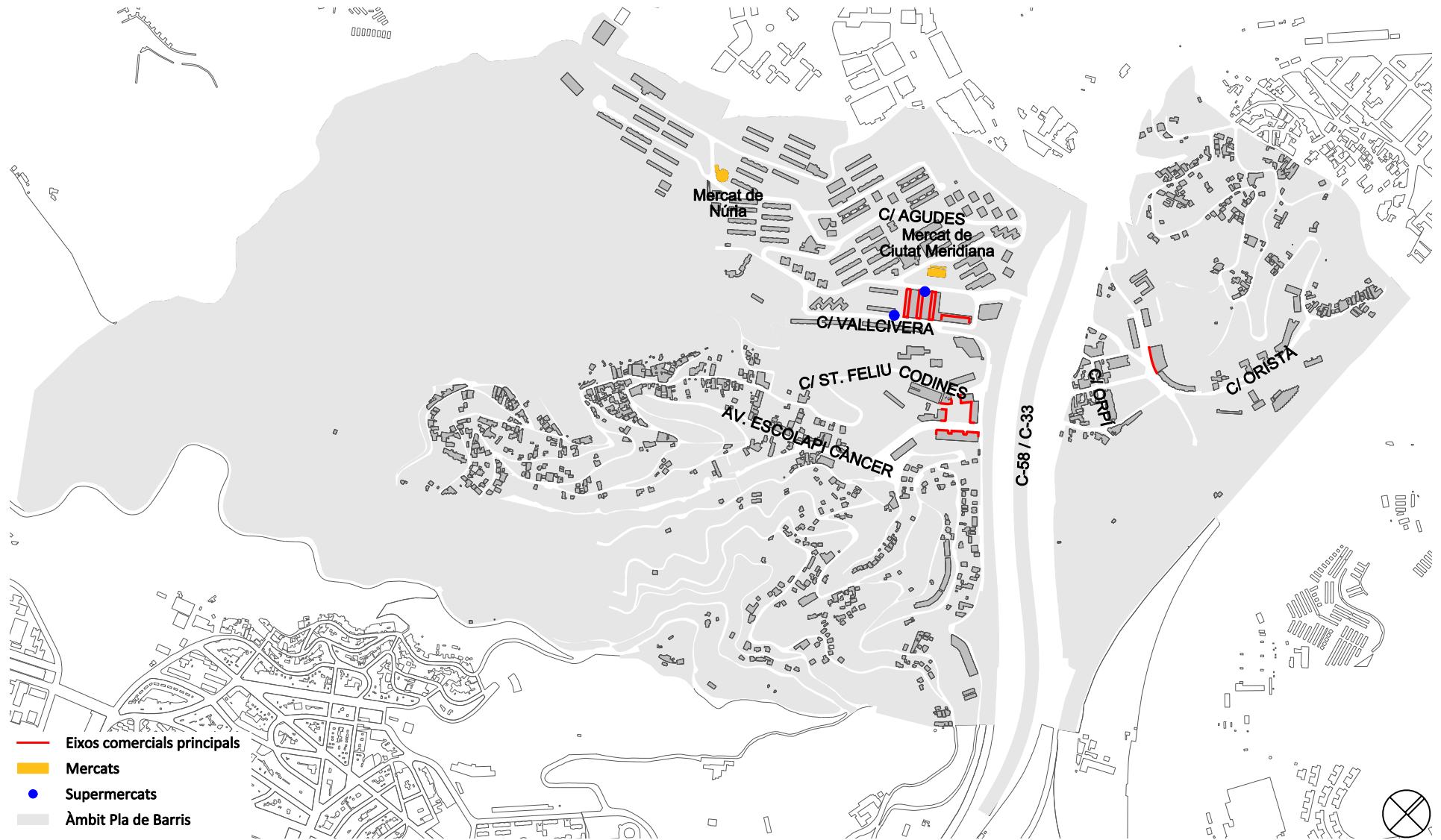
La Zona Nord disposa, segons dades del 2015, de 98.842 m² de superfície cadastral destinada a activitat, una xifra que representa el 6,97 % de la superfície destinada a activitat del districte de Nou Barris (1.418.027 m²). El pes del comerç en aquesta distribució se situa més de deu punts percentuals per sota de la mitjana del districte: a la Zona Nord els usos comercials representen el 25,5 % de la superfície, mentre que a Nou Barris signifiquen el 36,5 %.

L'estudi *L'economia social i solidària a Barcelona*, elaborat per La Ciutat Invisible i el Comissionat d'Economia Cooperativa, Social i Solidària de l'Ajuntament de Barcelona, situa Nou Barris com el districte de la ciutat amb menor nombre d'iniciatives d'economia social i solidària de la ciutat, amb només 289, que representen un 6 % de les que hi ha arreu de Barcelona. Tanmateix, es posa en valor la seva riquesa associativa així com el fet de ser un territori capdavanter en la gestió comunitària d'equipaments (entre d'altres, el Camp Municipal de Futbol Vallbona, gestionat pel club que hi juga, el Club Racing Vallbona C.F.). Així mateix, l'estudi mostra l'existència d'un procés de “reflexió i transició entre un model assistencialista vers un projecte d'empoderament de les classes populars”.

Usos comercials de la superfície cadastral destinada a activitat

	Superfície total destinada a activitat (m ²)	% superfície destinada a usos comercials
Torre Baró		27,2%
Ciutat Meridiana		25,9%
Vallbona		23,5%
Zona Nord	98.842	25,5%
Districte de Nou Barris	1.418.027	36,5%

_Usos comercials de la superfície cadastral destinada a activitat /
Font: Ajuntament de Barcelona

_Plànol de nodes comercials / Font: Urbaning

7 | Anàlisi

7.4 | Ecologia urbana

7.4.1 | Planejament urbanístic

L'ordenació del territori es porta a terme mitjançant el planejament urbanístic general, que a Barcelona correspon al Pla General Metropolità (PGM) de 1976 i a les seves posteriors modificacions, així com mitjançant el desenvolupament de planejament urbanístic derivat.

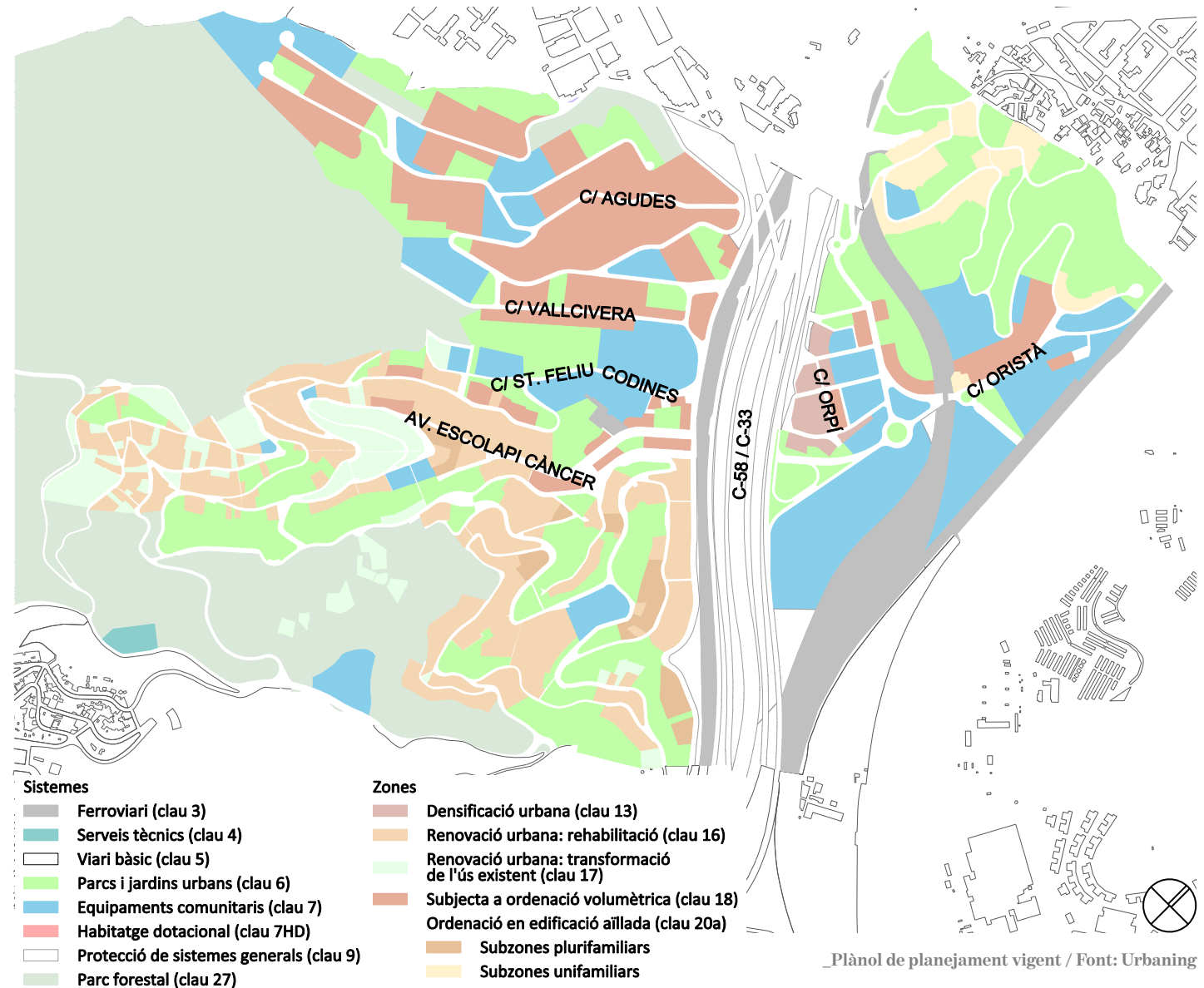
En el cas de la Zona Nord, entre aquestes modificacions cal esmentar el Pla especial de reforma interior (PERI) de Torre Baró. Aquest instrument de gestió urbanística, redactat inicialment l'any 1984 i aprovat definitivament un any després, preveia alliberar espai a la part alta del barri a través de l'enderrocament d'alguns habitatges i el seu trasllat a la part baixa. La complexitat del procés ha estat una constant al llarg dels anys i ha impedit que es materialitzés en la seva totalitat. Al llarg dels anys, el PERI ha sofert diverses revisions. Les darreres han estat el 2003 i el 2005, però encara no s'ha culminat el procés.

Planejament urbanístic				
		Zona Nord	Districte de Nou Barris	Barcelona
Sòl residencial	m ²	435.109	2.353.242	25.910.042
	% respecte total àmbit	16,0%	29,3%	25,4%
	m ² /hab	30,35	14,23	16,10
Sòl d'equipaments	m ²	235.076	810.470	10.275.269
	% respecte total àmbit	8,6%	10,1%	10,1%
	m ² /hab	16,40	4,90	6,38
Sòl de parcs urbans	m ²	422.789	1.226.111	13.369.848
	% respecte total àmbit	15,5%	15,2%	13,1%
	m ² /hab	29,49	7,41	8,31
Superfície total àmbit	m²	2.721.612	8.041.439	102.160.182

_Superfície en metres quadrats segons l'ús del sòl agregat (residencial, equipaments i parcs urbans) /
Font: Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona

Pel que fa a Ciutat Meridiana, el novembre de 2009 es va aprovar de manera definitiva el Pla de millora urbana (PMU) per a la regulació de la instal·lació d'ascensors exteriors als edificis d'habitatges del barri. L'objectiu d'aquest PMU és facilitar i possibilitar la implantació d'ascensors en aquells edificis del barri que no en disposen.

En parlar de la Zona Nord, no podem obviar, pel que fa a normativa urbanística, tot allò relatiu al Parc Natural de la Serra de Collserola i la normativa que l'afecta. Hem de tenir presents, doncs, el Pla especial d'ordenació i protecció del medi natural del Parc de Collserola (PEPCo), el Pla d'espais d'interès natural (PEIN) i la declaració de parc natural, així com les ordenances vigents.

Plànol de planejament vigent / Font: Urbaning

7 | Anàlisi

7.4 | Ecologia urbana

7.4.2 | Densitat de població

Tal com s'ha explicat anteriorment, i com s'observa al plànol adjunt, la Zona Nord presenta una densitat de població ben diversa en funció dels barris que la conformen. És Ciutat Meridiana, especialment a l'entorn de la plaça Roja de la Ciutat Meridiana, el mercat i el metro, el barri que presenta una densitat neta més elevada, amb 676 habitants per hectàrea de mitjana, però amb pics que es troben entre les 1.750 i les 2.000 persones per hectàrea residencial.

Els barris de Torre Baró i Vallbona presenten una situació ben diferent. La seva configuració urbanística, amb nuclis d'habitatge disseminats i amb una evident dispersió, fa que la seva densitat neta sigui força inferior: 198 habitants per hectàrea residencial en el cas de Vallbona i 126 en el cas de Torre Baró, segons les dades de 2015.

Tots tres barris presenten, però, unes dades més baixes que la mitjana del districte, que es troba en 700 habitants per hectàrea residencial, una xifra que en el conjunt de la ciutat baixa fins als 619 habitants per hectàrea residencial.

El barri de Ciutat Meridiana és, dels tres, el que té una densitat neta més elevada /
Font: Ajuntament de Barcelona

Plànol de densitat de població per illa / Font: Urbaning

7 | Anàlisi

7.4 | Ecologia urbana

7.4.3 | Equipaments

Les parts baixes de Ciutat Meridiana i Torre Baró i els entorns de l'estació de Rodalies de Barcelona-Torre del Baró concentren bona part dels equipaments i dels serveis existents al territori, per la qual cosa constitueixen el nucli de centralitat urbana de la Zona Nord. Per dimensions i pes poblacional, Vallbona és el barri que disposa d'un menor nombre d'equipaments.

Una part dels equipaments existents operen amb lògica de Zona Nord i ofereixen els seus serveis a veïns i veïnes de tots tres barris i, fins i tot, de Can Cuiàs, al municipi veí de Montcada i Reixac. És el cas del CAP Ciutat Meridiana, de la Biblioteca Zona Nord, de l'Ateneu de Fabricació, del Centre Esportiu Municipal Can Cuiàs i del Centre Cívic Zona Nord, entre d'altres. L'Institut Pablo Ruiz Picasso i l'Aula de Formació d'Adults de Ciutat Meridiana són també equipaments amb perspectiva de zona.

_Centre Cívic Zona Nord / Font: Ajuntament de Barcelona

Llistat d'equipaments de l'àmbit

Equipaments administratius i de proveïment

1	Oficina d'Atenció al Ciutadà - Zona Nord
2	Oficina de Correus
3	Punt Verd de Barri - Ciutat Meridiana
4	Punt Verd de Barri - Vallbona
5	Mercat de Ciutat Meridiana
6	Mercat de Núria

Equipaments culturals i cívics

7	Ateneu de Fabricació Ciutat Meridiana
8	Casal d'Adolescents i Joves Llops de Taga - Càritas Diocesana de Barcelona
9	Arxiu Parroquial - Parròquia Sant Bernat de Claravall
10	Antena PiJ Ciutat Meridiana
11	Casal de Gent Gran Pedraforca
12	Centre Cívic Zona Nord
13	Casal de Barri Vallbona
14	Casal Infantil Vallbona
15	Biblioteca Zona Nord
16	Casal de Barri Torre Baró
17	Casal Infantil Ciutat Meridiana

Equipaments socials i d'atenció a les persones

18	Centre de Serveis Socials Ciutat Meridiana - Torre Baró - Vallbona
19	Suport Materno-infantil

20	Centre Obert Ciutat Meridiana - Salesians Sant Jordi
21	Dispositiu de Treball als Barris Torre Baró - Ciutat Meridiana
22	Oficina d'Afers Socials i Famílies de Barcelona - Ciutat Meridiana
23	Centre Obert Torre Baró
24	Centre Obert Ubuntu
25	Punt d'Assessorament Energètic
26	Centre de Distribució d'Aliments
Equipaments sanitaris i assistencials	
27	CAP Ciutat Meridiana
Equipaments docents	
28	Escola Bressol Municipal Aqüeducte
29	Escola Bressol La Muntanya
30	Escola Elisenda de Montcada
31	Escola Ferrer i Guàrdia
32	Escola Mestre Morera
33	Escola Ciutat Comtal
34	Institut Pablo Ruiz Picasso
35	Centre Educatiu Mare Alfonsa Clavín
36	Col·legi d'Educació Especial Sant Joan de la Creu
37	Aula de Formació de Persones Adultes Ciutat Meridiana
38	Aula Taller Cruïlla - Parròquia de Sant Bernat de Claravall

Equipaments esportius

39	Centre Esportiu Municipal Can Cuiàs
40	Camp Municipal de Futbol Ciutat Meridiana
41	Camp Municipal de Futbol Vallbona
42	Instal·lació esportiva provisional - Av. Rasos de Peguera

Equipaments religiosos

43	Església de Sant Marc
44	Església de Sant Bernat de Claravall
45	Església de Santa Bernardeta
46	Església de Sant Lluc
47	Església Christ Revelation Spiritual Church of God
48	Església Evangèlica Ciutat Meridiana
49	Església Evangèlica Congregació Cristiana Cristo Viene - Despierta España
50	Església Evangèlica Rey de Reyes
51	Mesquita Madani - World Islamic Mission
52	Església Evangèlica de Filadèlfia - Vallbona
53	Associació Islàmica de Ciutat Meridiana

Llistat d'equipaments de l'àmbit /
Font: Ajuntament de Barcelona

Un tret diferencial és l'existència d'equipaments que disposen d'una subseu a la Zona Nord. És el cas de l'Oficina d'Atenció Ciutadana (OAC), del Punt d'Assessorament Energètic i del PIAD, que disposen d'un espai específic al territori.

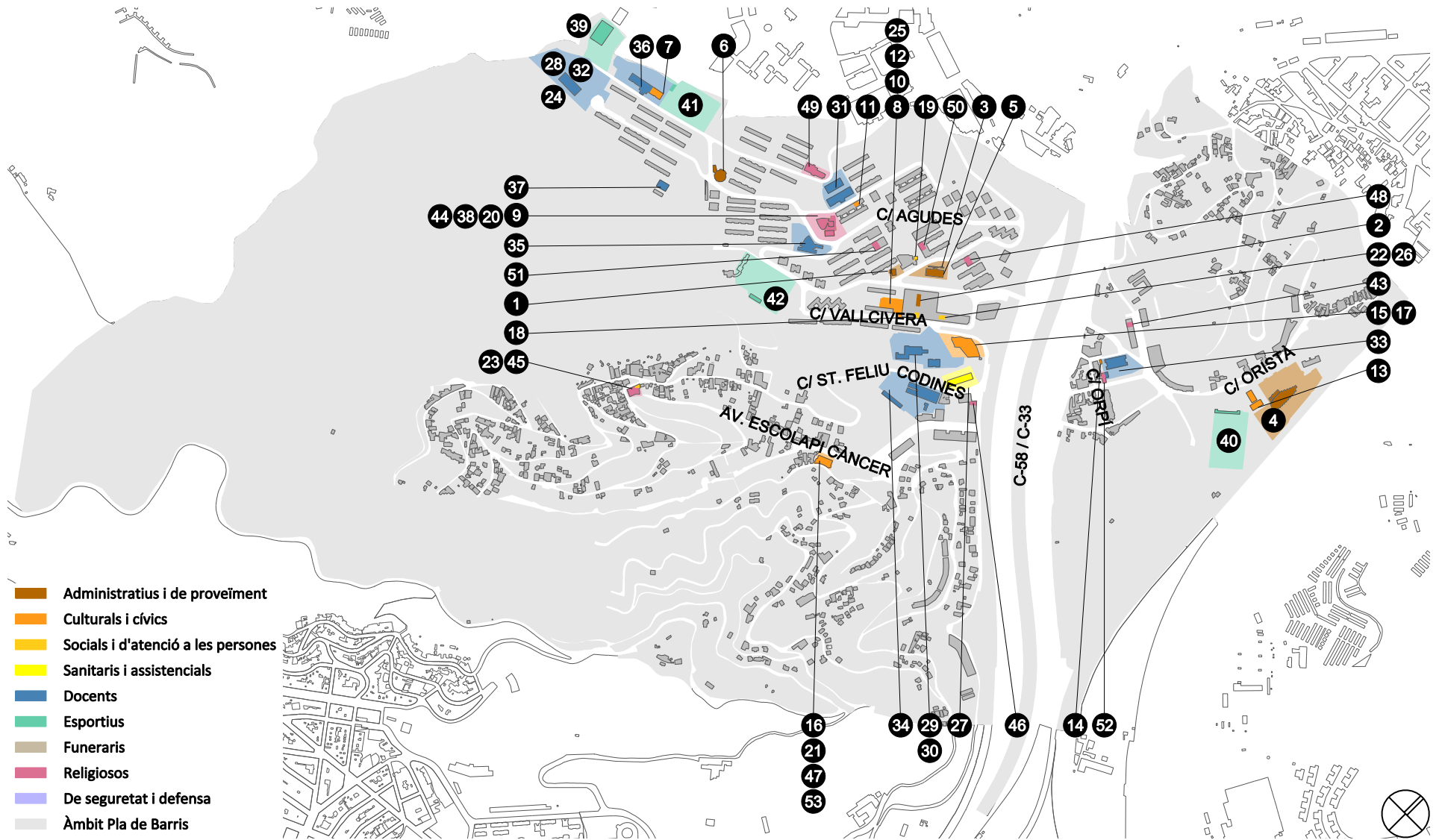
En el plànol adjunt es poden veure els equipaments de l'àmbit.

_Ateneu de Fabricació Ciutat Meridiana /
Font: Ajuntament de Barcelona

_Oficina d'Atenció Ciutadana de Nou Barris /
Font: Ajuntament de Barcelona

Plànol d'equipaments / Font: Urbaning

7 | Anàlisi

7.4 | Ecologia urbana

7.4.4 | Espais lliures

Un planejament que no s'ha executat totalment en el cas de Torre Baró, l'existència de diferents solars provisionals pendents de desenvolupar i una tipologia d'habitatges amb espais interblocs a Ciutat Meridiana, i el passat agrícola de Vallbona fan de la Zona Nord un territori força ric en espais lliures i zones verdes. La proximitat del Parc Natural de la Serra de Collserola incideix en aquesta situació. La transformació d'aquests espais en escenaris que puguin afavorir les relacions entre el veïnat és un dels reptes en un territori com la Zona Nord on, per la seva configuració urbana i orogràfica, la manca d'espai públic és evident.

Alguns dels espais lliures o dels espais en situació de provisionalitat de la Zona Nord s'han transformat en els darrers anys en zones d'activitat ludicoesportiva (l'exemple més evident és l'anomenada *Zona Esportiva Provisional*, a Ciutat Meridiana), però altres es troben en desús o bé s'han convertit en espais d'estacionament de vehicles.

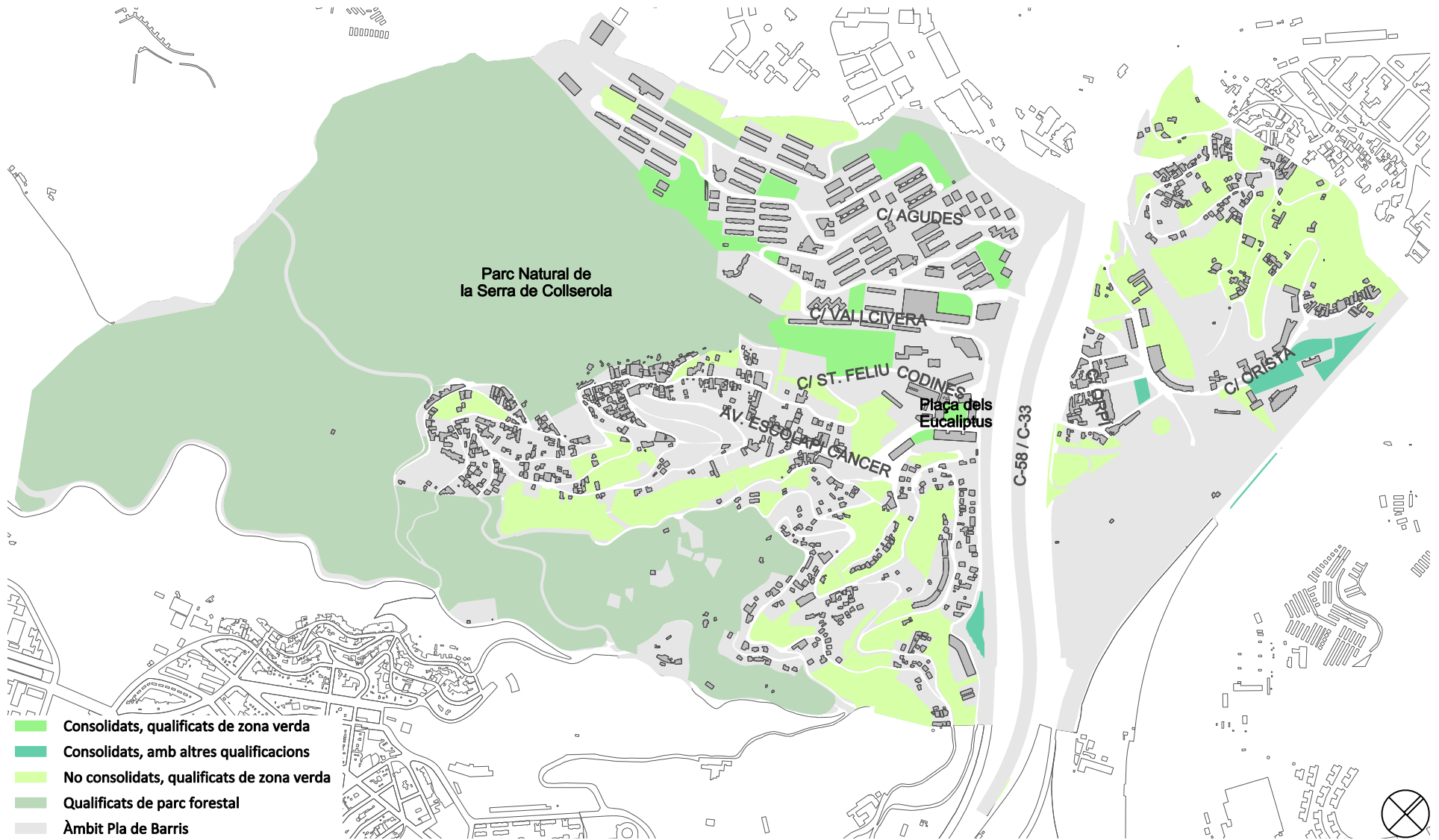
Espais lliures		
		Zona Nord
Qualificats de zona verda	ha	31,37
No consolidats		
Qualificats de parc forestal	ha	104,96
Qualificats de zona verda	ha	5,88
Consolidats		
No qualificats de zona verda	ha	1,44
Consolidats		

_Comptabilització de zones verdes /
Font: Urbaning

_Torrent Font d'en Magues, a Torre Baró /
Font: Ajuntament de Barcelona

_Plànol d'espais lliures / Font: Urbaning

7 | Anàlisi

7.4 | Ecologia urbana

7.4.5 | Jocs infantils i espais de joc a l'aire lliure

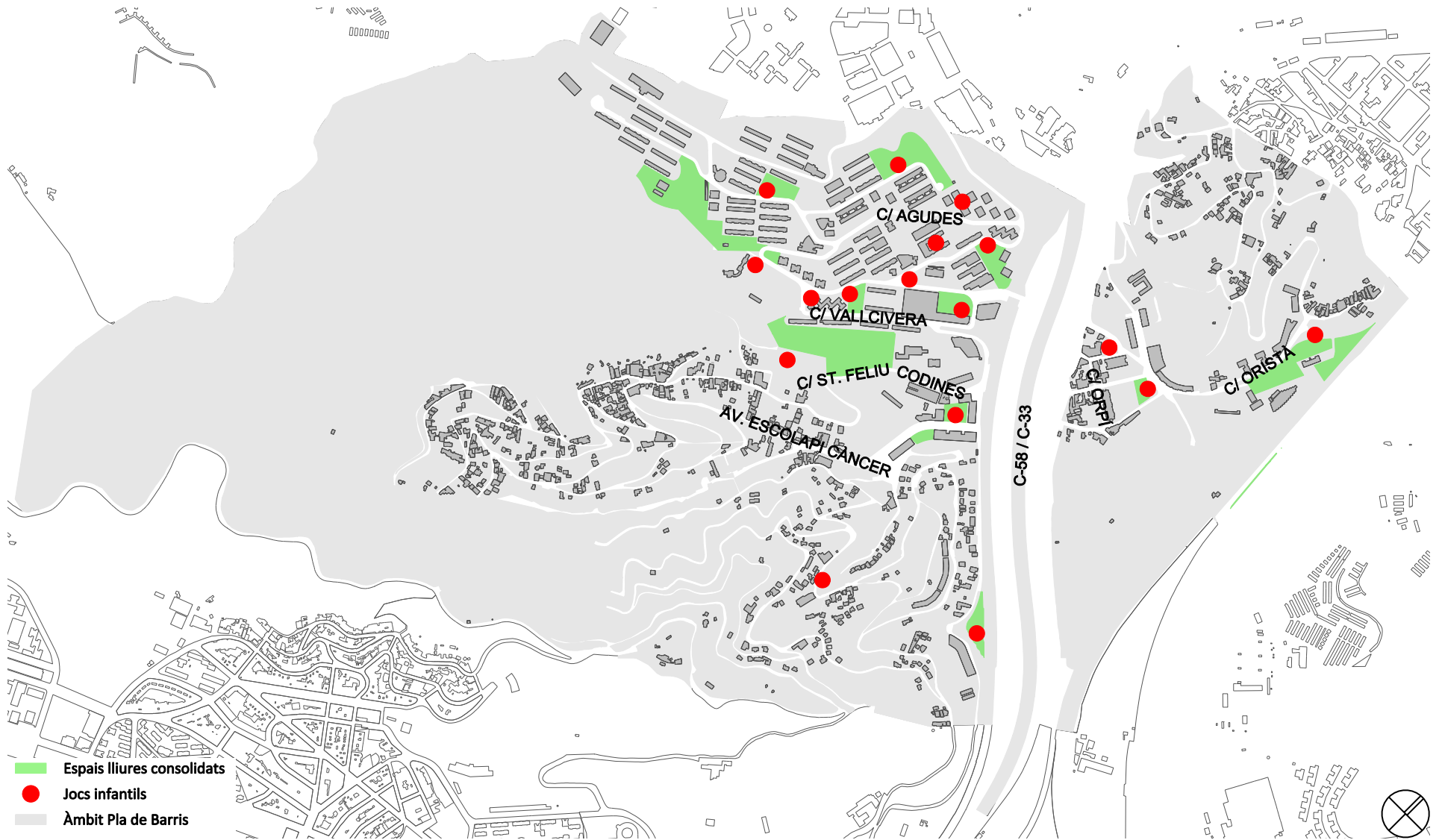
Una dotzena de parcs infantils componen el mapa d'aquest tipus d'instal·lacions a la Zona Nord. Les diferències de cotes entre les diverses parts dels barris de Ciutat Meridiana i Torre Baró fan que, en ocasions, aquests equipaments no puguin ser utilitzats per una part dels veïns i veïnes.

El districte de Nou Barris, juntament amb el departament de Parcs i Jardins de l'àrea d'Ecologia Urbana, ha iniciat una acció de remodelació i millora de parcs infantils al districte, que inclourà també algun dels que s'ubiquen a la Zona Nord. Aquesta actuació dona resposta a una de les demandes més repetides en diversos espais de participació i treball a la Zona Nord: la manca de manteniment de les zones de joc infantil i la necessitat d'incorporar-ne de noves, adaptades a les diferents edats.

A banda dels espais de joc infantil, les pistes esportives de les escoles i de l'Institut Pablo Ruiz Picasso funcionen com a escenaris de joc a l'aire lliure, especialment per la manca d'espais per a la pràctica esportiva i per a altres activitats en grup. La sobresaturació d'aquestes pistes i la necessitat de millorar-ne el manteniment són alguns dels aspectes més demandats per part de qui en fa ús.

Àrea de jocs infantils en un dels espais interblocs del carrer de les Agudes, a Ciutat Meridiana /
Font: Ajuntament de Barcelona

_Plànol de jocs infantils / Font: Urbaning

7 | Anàlisi

7.4 | Ecologia urbana

7.4.6 | Xarxa de bus i la seva influència

La comunicació mitjançant busos queda coberta per nombroses línies que connecten els barris de la Zona Nord amb el centre del districte, així com amb el centre de la ciutat i també amb els hospitals de referència de la zona, com és el cas de l'Hospital de la Vall d'Hebron. El servei està dividit entre els autobusos que gestiona directament Transports Metropolitans de Barcelona (línies 51, 62, 76, 96, 97 i 104) i els que opera l'empresa Bus Nou Barris (línies 80, 81, 82 i 83), que donen servei als barris de la Zona Nord i a les Roquetes.

Cal esmentar les dificultats que presenta l'orografia de la part alta de Torre Baró, on no existeix cap possibilitat de connexió de manera directa en transport públic entre la zona baixa, on es concentra bona part dels serveis i els equipaments (a tocar de

Ciutat Meridiana), i la zona alta (a tocar del "castell").

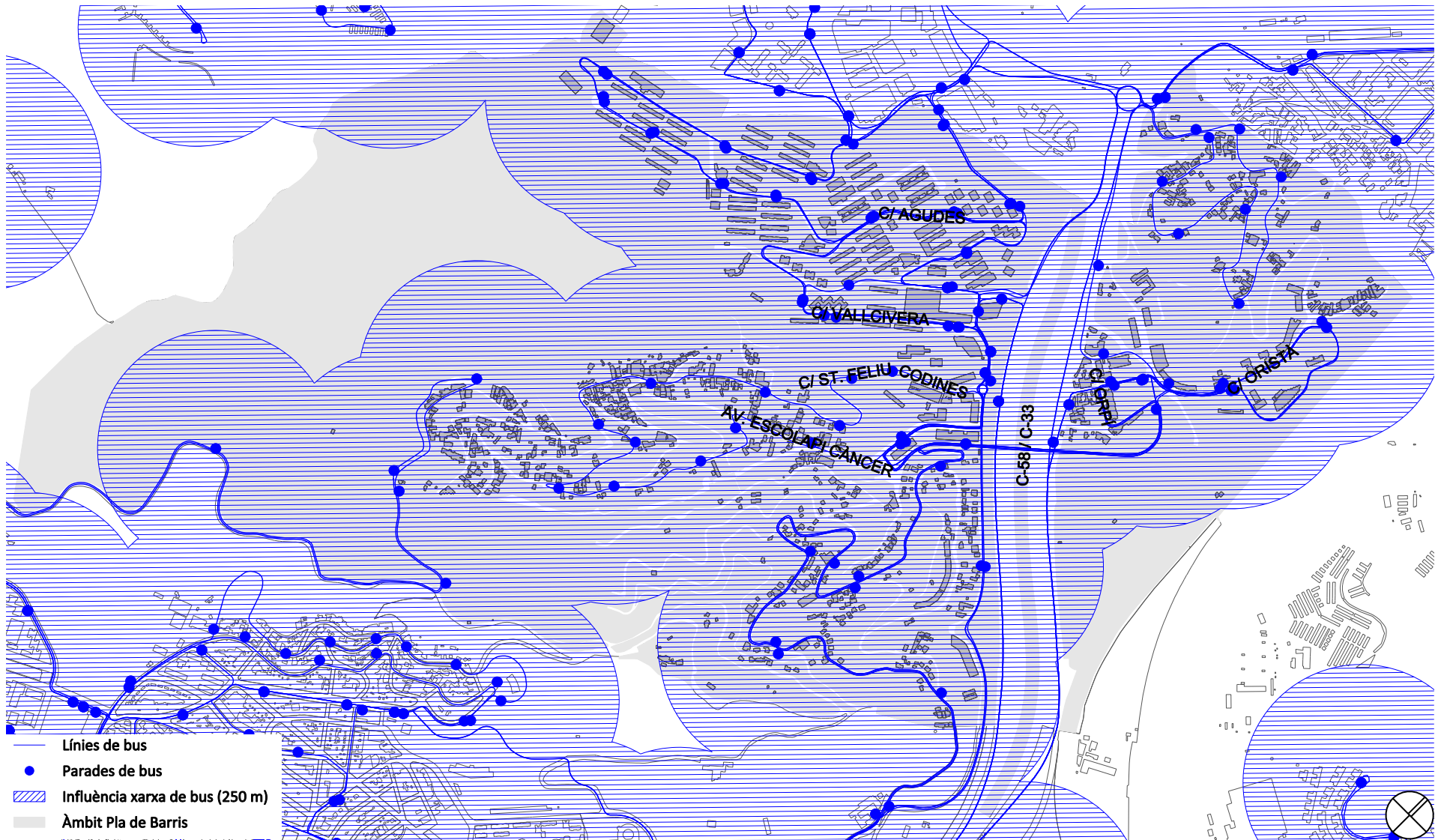
En el plànol adjunt es pot observar com tot el territori urbanitzat dels tres barris queda cobert per l'àrea d'influència de la xarxa de bus, que és l'àrea situada a un màxim de 250 m d'una parada, que equival a poc més de tres minuts caminant.

La posada en marxa de la cinquena fase de la nova xarxa de bus planteja modificacions en algunes línies de bus de la Zona Nord, la supressió d'altres, millores de freqüència i la posada en servei de noves línies. En una sessió de treball amb veïns, veïnes i entitats s'ha treballat l'escenari final de la xarxa de bus i la cobertura dels recorreguts habituals dels participants.

_Parada de bus al carrer de Llerona, a Torre Baró /
Font: Ajuntament de Barcelona

_Plànol de la xarxa de bus i la seva influència / Font: Urbaning

7 | Anàlisi

7.4 | Ecologia urbana

7.4.7 | Xarxa de tren, metro i tramvia, i la seva influència

L'arribada de la línia 11 de metro, en funcionament des de l'any 2003, ha permès connectar la Trinitat Nova amb el barri de Can Cuiàs, situat al municipi de Montcada i Reixac, amb parades a Torre Baró i a Ciutat Meridiana. D'aquesta manera, és possible l'enllaç amb les línies 3 i 4 de metro, que comuniquen amb els centres sanitaris de la Vall d'Hebron i l'Hospital de Sant Pau, amb el centre de la ciutat i amb la zona del Front Marítim.

L'altre mitjà de comunicació de referència per connectar els barris de la Zona Nord amb el centre de la ciutat i l'àrea metropolitana és la xarxa de Rodalies de RENFE, amb l'estació Barcelona-Torre Baró.

Aquesta estació permet arribar a les estacions de La Sagrera, Plaça Catalunya, Sants i la Universitat Autònoma de Barcelona, entre d'altres.

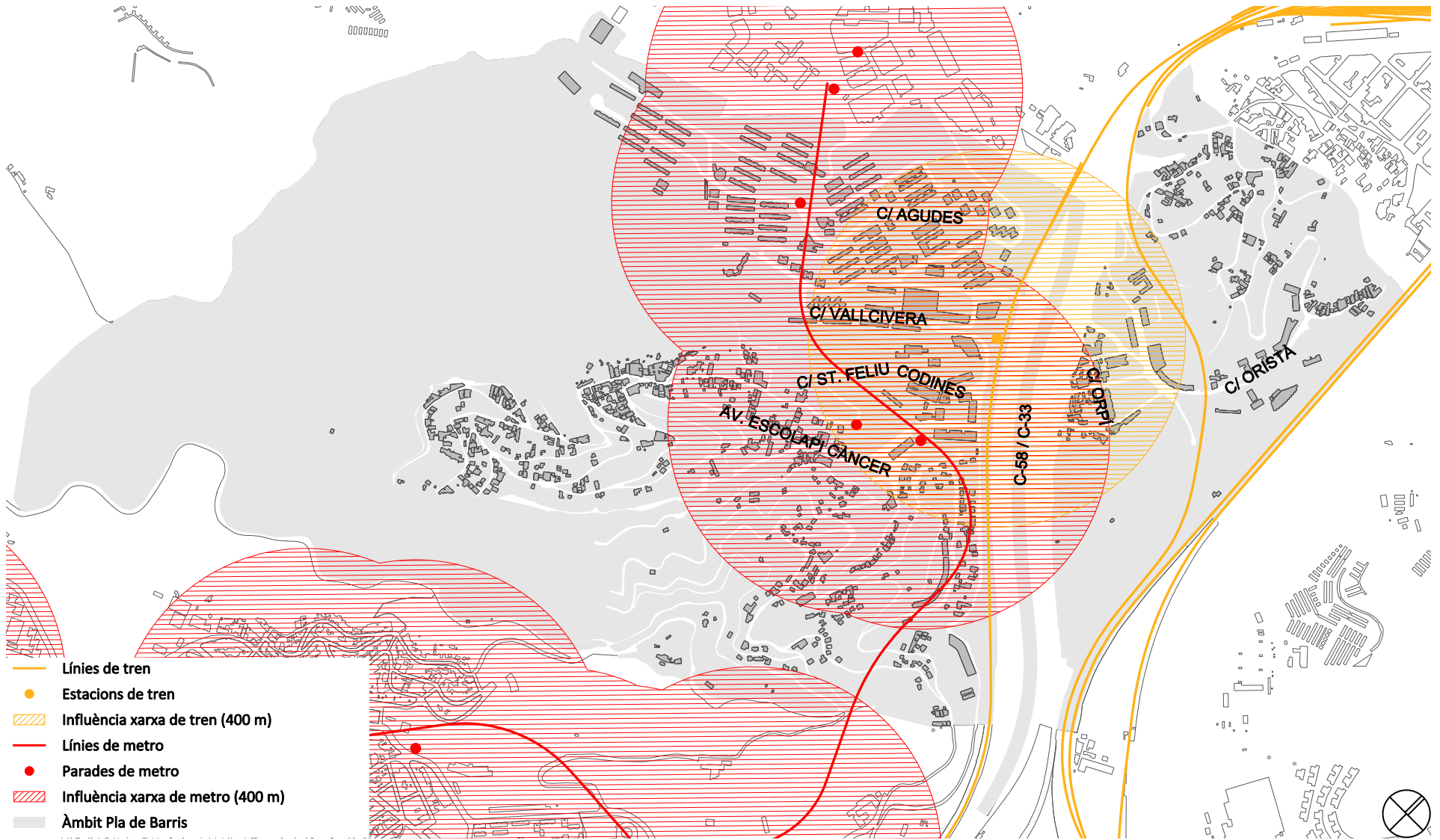
La connexió del barri de Vallbona amb les estacions de metro i tren s'ha de fer mitjançant el pont que creua les diferents vies rodades d'entrada a Barcelona.

En aquest cas, l'àrea d'influència de la xarxa de metro i de tren, de 400 metres, cobreix el territori més proper a les vies ràpides d'entrada a la ciutat, on se situen totes les estacions. La resta de l'àmbit queda fora d'aquesta àrea d'influència (vegeu el plànol adjunt).

_Vies ferroviàries i estació de tren Torre Baró, amb el barri de Ciutat Meridiana de fons /
Font: Ajuntament de Barcelona

_Plànol de la xarxa de metro, tren i tramvia, i la seva influència / Font: Urbaning

7 | Anàlisi

7.4 | Ecologia urbana

7.4.8 | Xarxa de bici

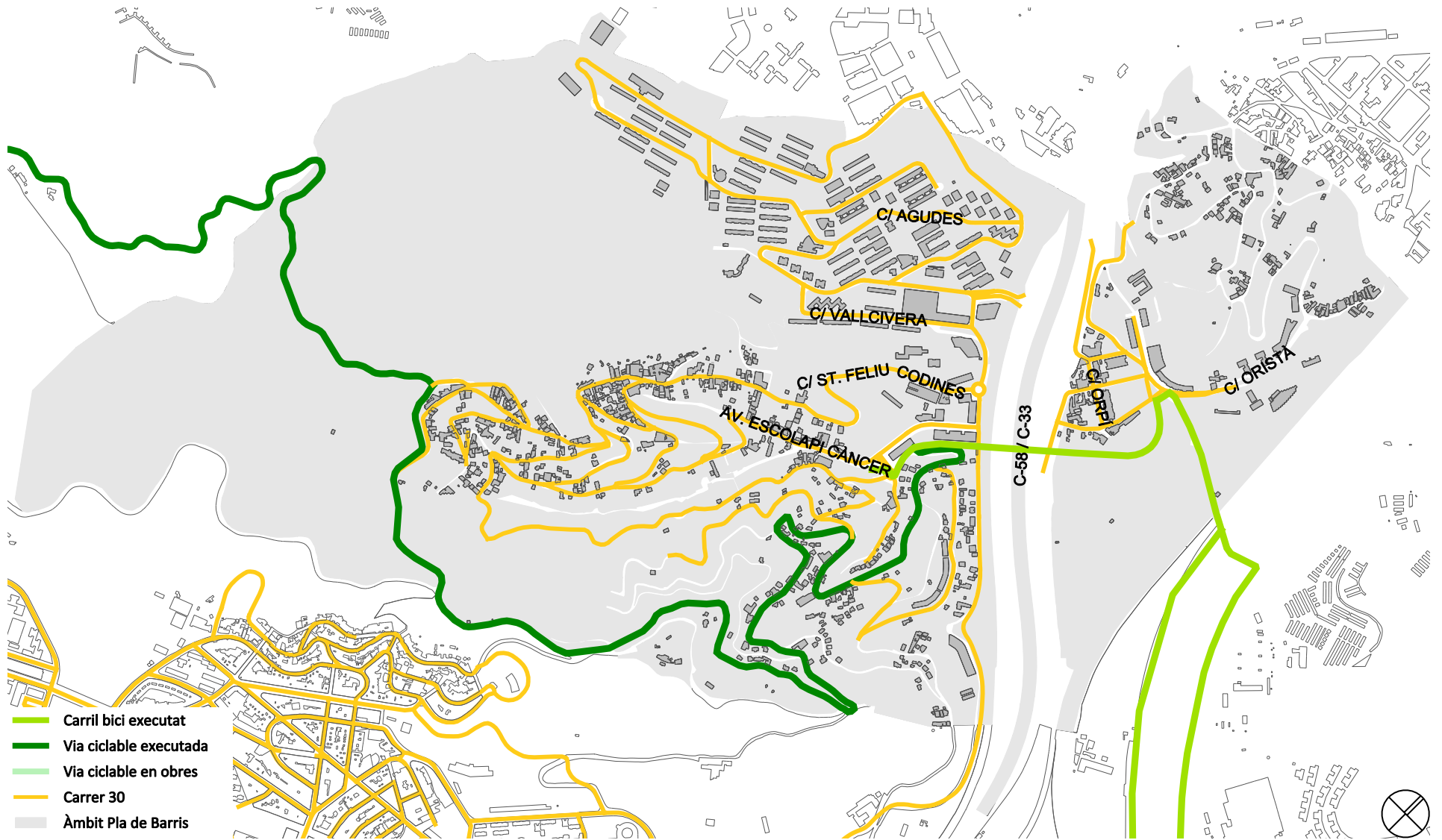
Els barris de la Zona Nord no disposen de cap estació del servei de Bicing.

Pel que fa a la xarxa de circulació en bicicleta, només hi ha un carril bici que uneix Vallbona i Torre Baró, que està ubicat al lateral del pont que creua les vies d'entrada i sortida de Barcelona. La resta de carrers són, majoritàriament, carrers 30, que permeten la circulació de bicicletes per la calçada. De totes maneres, els forts pendents dels vials que hi ha en determinades zones de l'àmbit dificulten la circulació amb aquest mitjà de transport. Per últim, hi ha un tram de la Ronda Verda que connecta la Zona Nord amb la serra de Collserola, per la part alta del castell de Torre Baró.

En tot l'àmbit només hi ha tres punts d'ancoratge de bicicletes habilitats, dos situats a l'avinguda dels Rasos de Peguera (un a la parada de metro Ciutat Meridiana i l'altre a l'alçada del Centre Educatiu Mare Alfonsa Cavín) i l'altre al carrer d'Oristà, al barri de Vallbona.

_Mirador del Besòs, per on passa la Ronda Verda, a Torre Baró /
Font: Ajuntament de Barcelona

- Carril bici executat
- Via ciclable executada
- Via ciclable en obres
- Carrer 30
- Àmbit Pla de Barris

_Plànol de la xarxa de bici / Font: Urbaning

7 | Anàlisi

7.4 | Ecologia urbana

7.4.9 | Xarxa viària

Les diferents vies de comunicació que travessen la Zona Nord en marquen de manera determinant la connectivitat, així com el lligam entre els barris i el lligam dels barris amb la resta del districte i amb el conjunt de la ciutat. Aquestes vies d'entrada i sortida de la ciutat (C17, C33, C58 i carril VAO) representen una fractura urbana molt important i dificulten la connexió entre Ciutat Meridiana, Torre Baró i Vallbona.

El districte de Nou Barris està treballant en la definició i el disseny d'un pla de mobilitat per als barris que conformen la Zona Nord.

En relació amb els aparcaments, Ciutat Meridiana disposa d'un pàrquing públic de lloguer per a residents gestionat per Barcelona de Serveis Municipals (BSM). Existeix la demanda veïnal que aquest pàrquing sigui de rotació i permeti resoldre la manca de places d'estacionament al barri.

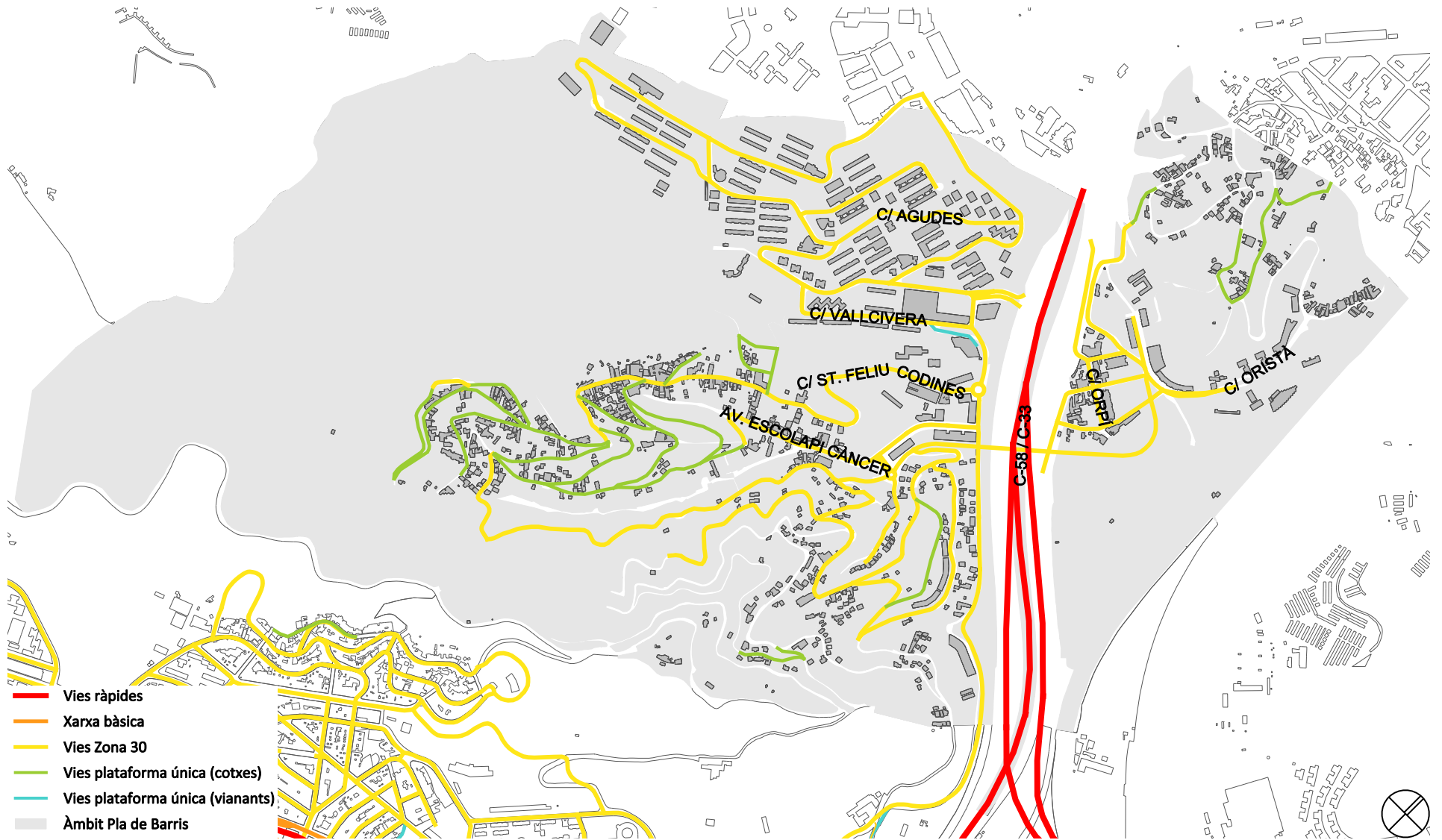
Al conjunt de la Zona Nord no hi ha cap zona d'estacionament regulat. Sí que existeixen, però, espais buits que es fan servir com a zones d'estacionament en diferents punts, especialment a Torre Baró i a Ciutat Meridiana, en alguns casos de manera formal i en d'altres de manera informal.

En relació amb el parc de vehicles, el nombre de turismes per cada 1.000 habitants se situa en 302 ‰, per sota de la mitjana del districte de Nou Barris (310 ‰) i força lluny de les dades del conjunt de la ciutat (354 ‰). L'antiguitat del parc de turismes és superior a la mitjana tant del districte com de la ciutat (un 66 % dels vehicles tenen més de 10 anys, una xifra sis punts per sobre del conjunt de Nou Barris i deu punts per sobre de les dades de la ciutat). El nombre de motos i ciclomotors per cada 1.000 habitants es de 107 ‰, per sota de la mitjana de Nou Barris (112 ‰) i molt lluny de les 170 ‰ de Barcelona.

_Pont del carrer de Castelldefels, l'únic pas que uneix Vallbona amb Torre Baró i Ciutat Meridiana, per damunt de les autopistes /
Font: Ajuntament de Barcelona

_Plànol de la xarxa viària / Font: Urbaning

7 | Anàlisi

7.4 | Ecologia urbana

7.4.10 | Escales mecàniques, ascensors i pendents del vial

L'orografia i, per tant, la diferència de cotes i els pendents elevats, condicionen de manera evident els desplaçaments dels veïns i veïnes a Torre Baró i a Ciutat Meridiana. L'accessibilitat és especialment difícil a la part alta de Torre Baró, a tocar del “castell”.

Les escales mecàniques i d'obra i els ascensors tracten de millorar l'accessibilitat de la zona, especialment a l'entorn dels equipaments.

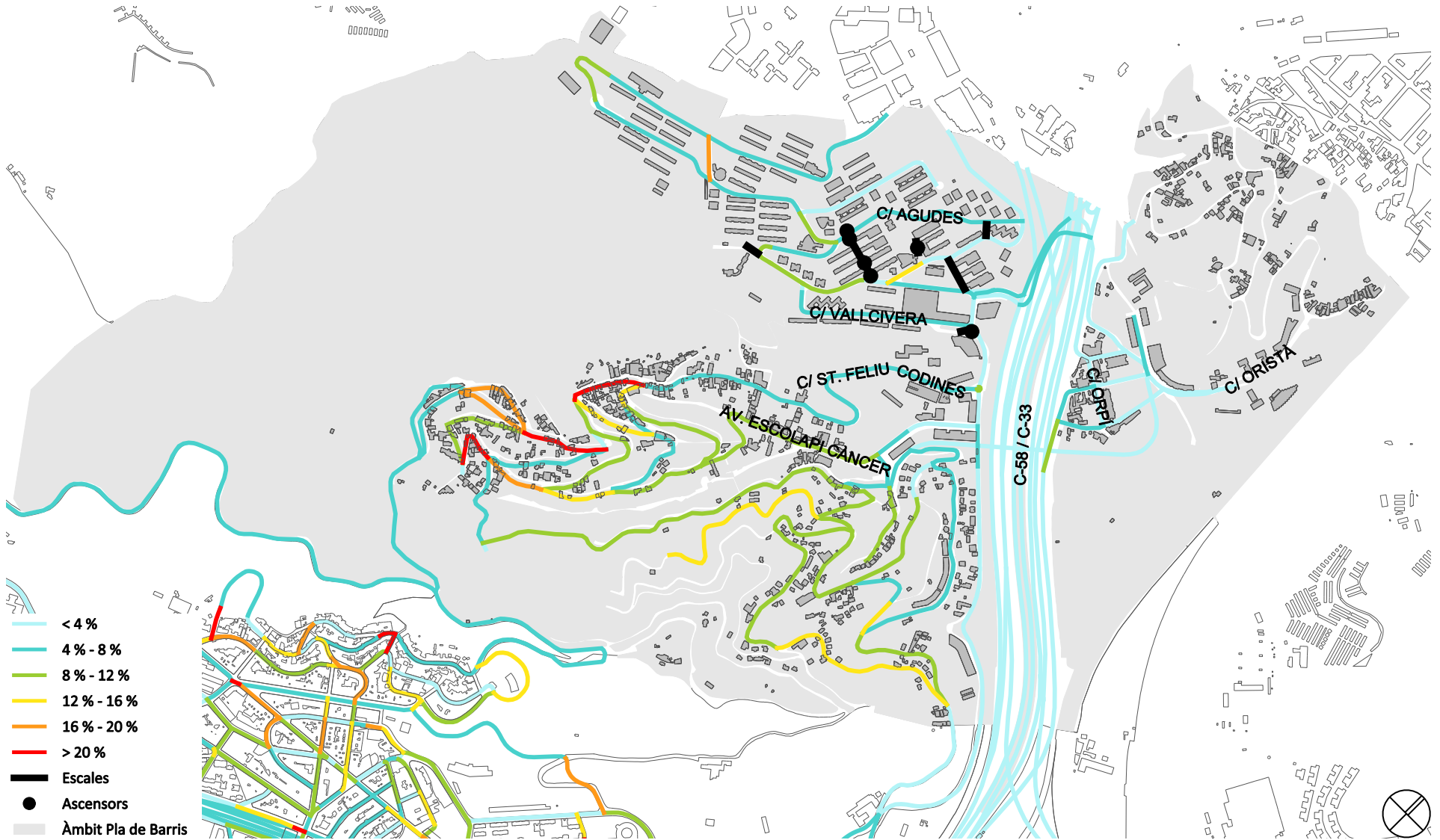
Pendents del vial (metres lineals)		Zona Nord
Vials amb pendent entre 0-8%	(ml)	21.520
Vials amb pendent entre 8-12%	(ml)	5.021
Vials amb pendent entre 12-16%	(ml)	1.499
Vials amb pendent entre 16-20%	(ml)	573
Vials amb pendent > 20%	(ml)	463

_Comptabilització del pendent dels vials /
Font: Urbaning

_Escales mecàniques i d'obra a l'avinguda dels Rasos de Peguera /
Font: Ajuntament de Barcelona

_Plànol dels pendents del vial / Font: Urbaning

7 | Anàlisi

7.4 | Ecologia urbana

7.4.11 | Contaminació

Millorar la qualitat de l'aire és un dels reptes més importants en matèria de salut que té per davant la ciutat de Barcelona, un repte al qual la Zona Nord no és aliena, sinó al contrari, atès que la pol·lució a la ciutat prové majoritàriament del trànsit rodat. La situació de la Zona Nord, al costat de les vies d'entrada i de sortida de la ciutat, fa que la qualitat de l'aire en aquests entorns (especialment a la part baixa de tots tres barris) sigui entre deficient i molt deficient, una situació que millora a mesura que ens allunyem del focus de contaminació principal, segons les dades del mapa de la qualitat de l'aire.

A la contaminació provocada pels desplaçaments dels vehicles de motor, cal afegir-hi els efectes que pugui tenir sobre la qualitat de l'aire la contaminació derivada de les activitats industrials que es desenvolupen als entorns de la Zona Nord, al polígon industrial de Can Cuiàs i a les dues cimenteres situades als voltants de la C17.

*_Les nombroses infraestructures que travessen la Zona Nord contribueixen a la contaminació acústica i atmosfèrica de l'àmbit /
Font: Ajuntament de Barcelona*

En relació amb la contaminació acústica, les zones més properes a les vies de circulació, que concentren un major pas de vehicles, són les que tenen un major impacte del soroll –per sobre dels 65 dB(A)– i, en casos com el pont que uneix Vallbona i Torre Baró, aquesta xifra se situa entre els 75 i els 80 dB(A) en la franja diürna.

Una part del barri de Torre Baró, la que es troba a tocar de Collserola, està qualificada com una de les zones d'especial protecció de la qualitat acústica (ZEPQA). És una àrea en què, per les seves característiques singulars, es considera convenient conservar una qualitat acústica d'interès especial.

_Balanç de qualitat de l'aire de Barcelona (2013): immissió mitjana anual de NO₂ / Font: Ajuntament de Barcelona

_Balanç de qualitat de l'aire de Barcelona (2013): immissió mitjana anual de PM₁₀ / Font: Ajuntament de Barcelona

La diagnosi és el vincle necessari entre l'anàlisi feta fins ara i la definició de les estratègies que desplegarà el Pla de Barri (objectius, projectes motor, propostes i accions), i que ocupen els apartats posteriors d'aquest mateix document. S'estructura, tal com s'ha fet fins ara, mitjançant els quatre àmbits d'actuació, és a dir, drets socials, educació, activitat econòmica i ecologia urbana. A diferència de l'anàlisi, en la diagnosi s'aporta una visió més qualitativa que no pas quantitativa de la situació.

Prèviament a la presentació de la diagnosi, es poden veure uns diagrames sintètics que tenen per objectiu comparar la situació de cada barri en relació amb el districte i el conjunt de la ciutat. Per fer aquests diagrames s'han escollit dotze indicadors

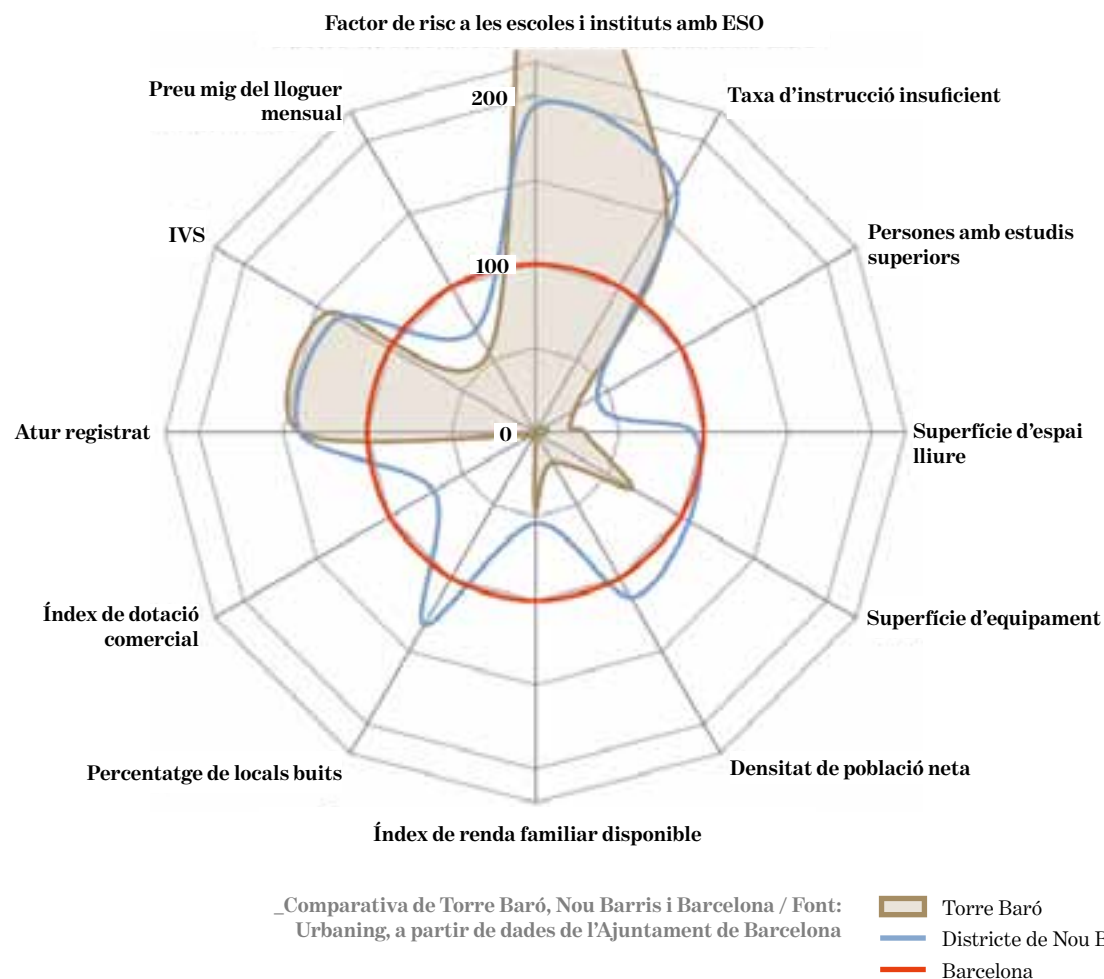
representatius, tres de cadascun dels àmbits d'actuació estratègica, que posen de manifest les desigualtats socioeconòmiques i el desequilibri territorial existents entre els habitants de la Zona Nord i la resta de la població barcelonina. La comparativa s'ha fet prenent com a valor de referència 100, que és la mitjana de Barcelona per a cada indicador; i comparant en termes relatius aquest valor amb el valor del barri i del districte. El resultat d'aquest creuament de dades es pot observar en els diagrames següents.

El total de **locals buits** respecte del total de locals comercials està calculat en base a l'Estudi de les activitats comercials de Barcelona, del maig de 2014. Cal aclarir que a Torre Baró i a Vallbona, aquests

percentatges no són representatius, ja que Vallbona tenia el 2014 un únic local buit d'un total de cinc locals i Torre Baró no tenia cap local buit d'un total de dos locals.

El percentatge de **superfície qualificada com a sistema d'equipaments** al barri de Vallbona és força alt perquè hi ha una quantitat important de sòl agrícola amb aquesta qualificació.

Pel que fa al percentatge de **superfície d'espai lliure**, inclou tots els espais consolidats, sigui quina sigui la seva qualificació urbanística dins de la superfície de sòl urbà. S'exclou, per tant, la superfície qualificada com a sòl forestal i la superfície qualificada com a sistema de parcs i jardins urbans que no està desenvolupada.

DRETS SOCIALS

- **Atur registrat** (desembre 2015)
- **IVS**: índex de vulnerabilitat social (2015)
- **Preu mig del lloguer mensual** acumulat d'habitatge (4t trimestre 2015)

EDUCACIÓ

- **Factor de risc a les escoles i instituts amb ESO** (2016)
- **Taxa d'instrucció insuficient**: percentatge de població sense estudis respecte del total de població de 16 anys i més (2015)
- Percentatge de **persones amb estudis superiors** respecte del total de població de 16 anys i més (2015)

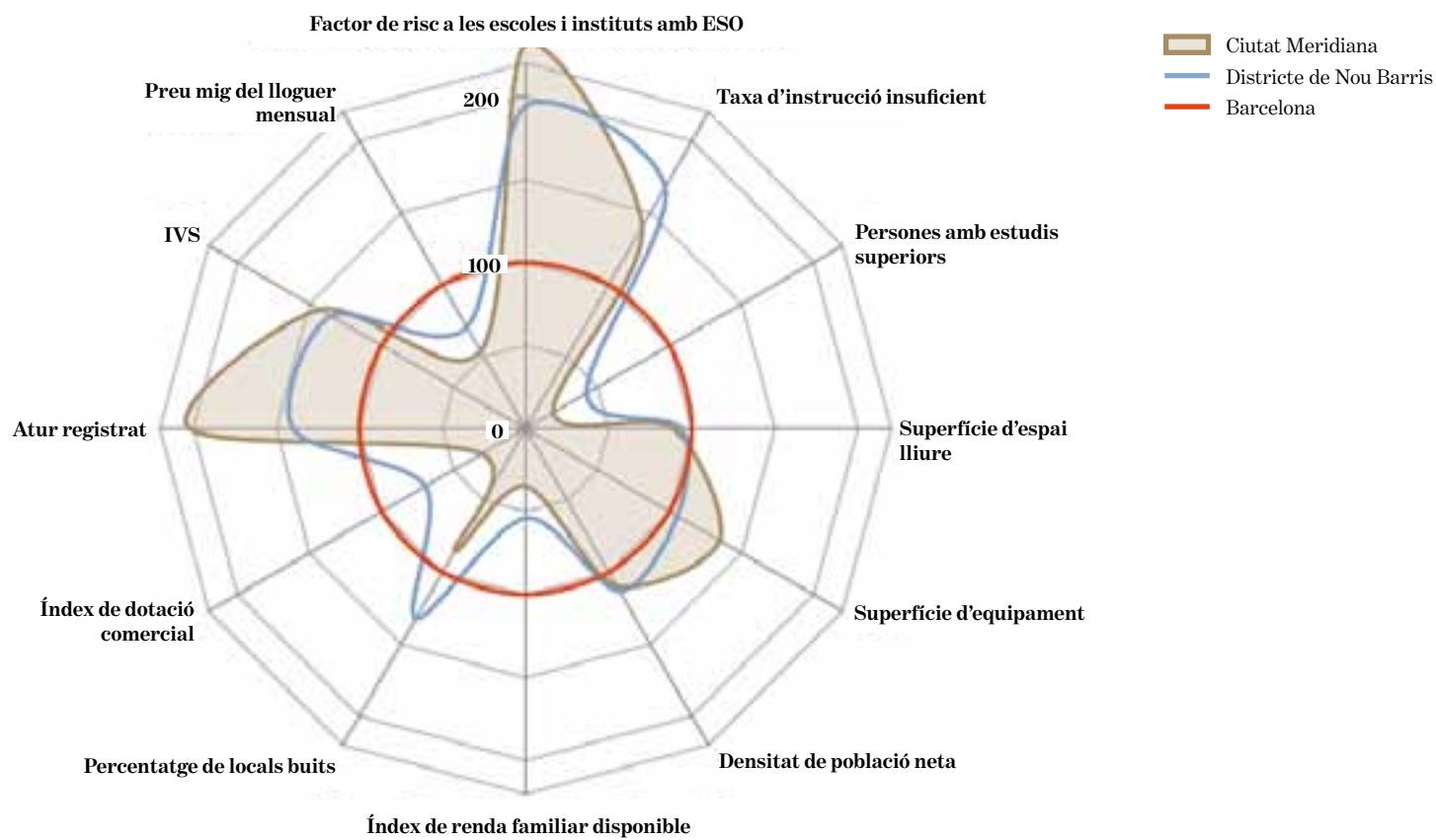
ACTIVITAT ECONÒMICA

- **IRFD**: índex de renda familiar disponible (2015)
- **Percentatge de locals buits** respecte del total de locals comercials (2014)
- **Índex de dotació comercial**: nombre de locals amb ús comercial per cada 100 habitants (2014)

ECOLOGIA URBANA

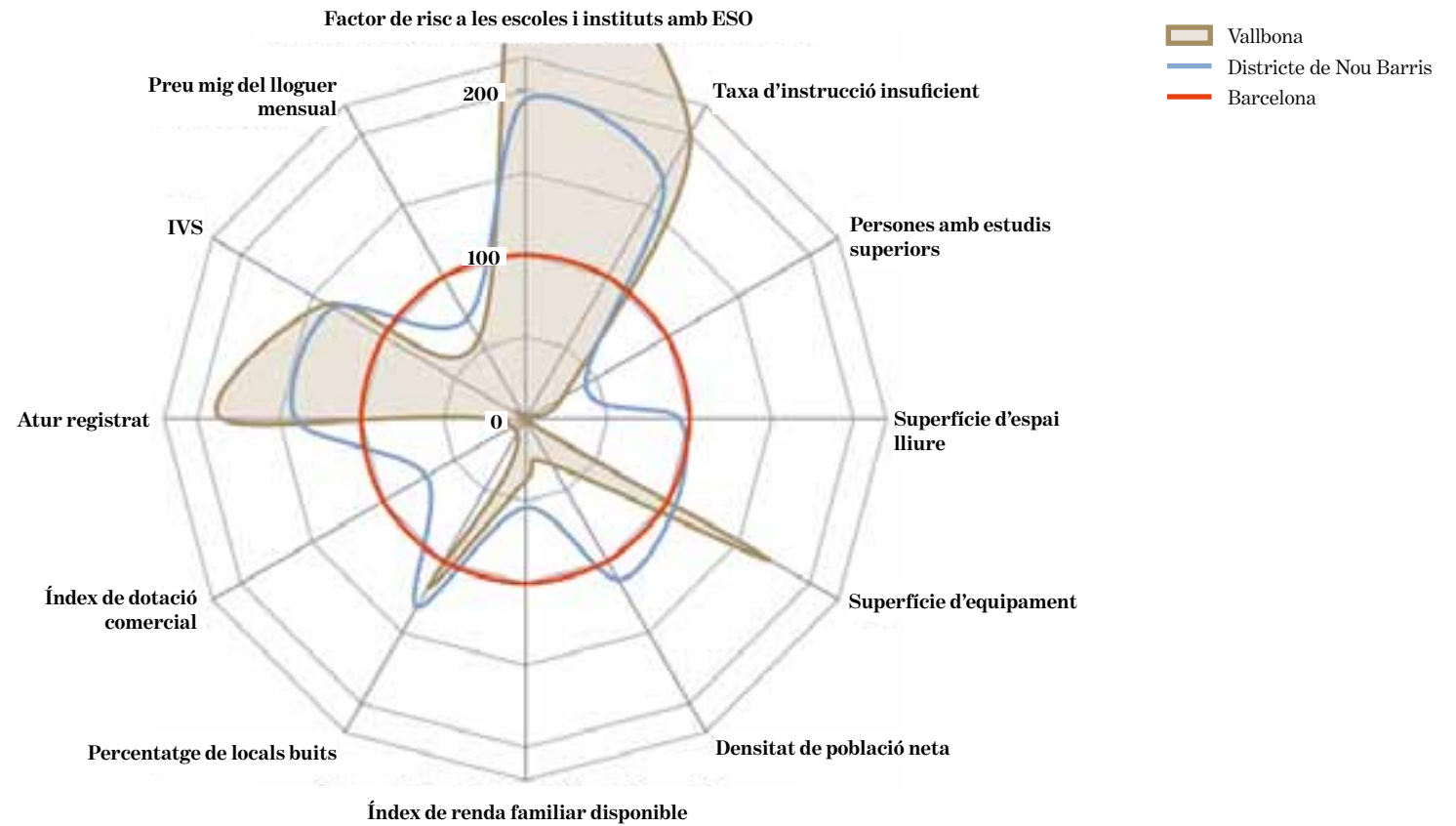
- **Superfície d'espai lliure**: percentatge de superfície d'espai lliure consolidat respecte de la superfície total de sòl urbà (2015)
- **Superfície d'equipament**: percentatge de superfície qualificada com a sistema d'equipaments respecte del total de la superfície de sòl urbà (2015)
- **Densitat de població neta** (2015)

_Comparativa de Ciutat Meridiana, Nou Barris i Barcelona / Font: Urbaning, a partir de dades de l'Ajuntament de Barcelona

_Comparativa de Vallbona, Nou Barris i Barcelona / Font: Urbaning, a partir de dades de l'Ajuntament de Barcelona

Drets socials

A partir de la diagnosi efectuada l'any 2009 en el marc del programa “Salut als barris” i la seva revisió posterior, s'estableixen una sèrie d'accions per donar resposta a les problemàtiques plantejades en aquest àmbit. És així com comencen a implementar-se programes encara vigents, com “Baixem al carrer”, d'acompanyament a la gent gran que viu sola, el qual no acaba de consolidar-se atesa la dificultat per accedir-hi per part de les famílies; els “Divendres Alternatius”, un programa que fomenta l'oci saludable, molt assentat al barri i que forma part de la vida comunitària a la Zona Nord, i projectes de prevenció d'embarassos adolescents que es duen a terme des dels equipaments de proximitat i els centres educatius.

Un dels temes que més preocupa els professionals que treballen al territori són els **trastorns mentals**, sovint relacionats amb situacions socials i laborals precàries. Les llargues esperes per ser atesos als

centres de salut mental d'adults (CSMA) i als centres de salut mental infantil i juvenil (CSMIJ) dificulten l'abordatge d'unes patologies que afecten de manera més evident les persones adultes però que també incideixen en les conductes d'infants i joves.

Un altre dels aspectes en què incideixen els equips que treballen tant en matèria de salut com en matèria de serveis socials

a la Zona Nord és l'**augment de les conductes violentes** i, especialment, de la violència masclista. Tot i que s'aborda la perspectiva de gènere a través de tallers de formació en matèria de prevenció del masclisme en col·laboració amb els serveis socials (per exemple, el projecte JASP, Joves i Adolescents Sexualment Preparats), cal reforçar tant les línies de prevenció com les de detecció de la violència vers les dones.

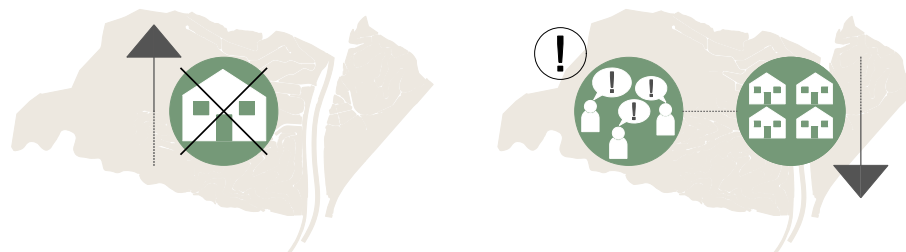

En matèria d'habitatge, més enllà de l'**elevat nombre d'ordres de desnonament**, no es pot obviar la situació de complexitat que presenten moltes de les comunitats veïnals a la Zona Nord. L'**alt índex d'ocupacions i de pisos buits**, la vulnerabilitat de les persones que hi viuen i la manca de recursos econòmics, entre d'altres, són aspectes que afecten les comunitats de veïns i veïnes: n'hi ha poques de constituïdes o

que tinguin la situació regularitzada, la qual cosa dificulta, per exemple, l'accés a les ajudes públiques per a la rehabilitació. Aquesta situació, unida a diverses conductes incíviques i a la manca de coresponsabilitat en els elements comuns, fa que hi hagi un **nombre important d'edificis amb les zones comunitàries deteriorades**, amb manca de manteniment, amb ascensors que no funcionen, amb absèn-

cia de subministrament elèctric a l'escala, etc. Sovint, aquests escenaris plantegen **problemes de convivència entre el veïnat**. El Servei de suport a les comunitats de veïns/es i espai públic de Nou Barris, amb un equip adreçat de manera exclusiva a la Zona Nord, treballa en la detecció i el plantejament de solucions a aquestes situacions.

A més, des del novembre de 2016 funciona a Ciutat Meridiana el projecte A-Porta, liderat per la Confederació d'Associacions Veïnals de Catalunya (CONFAVC), que pretén detectar situacions de vulnerabilitat entre els veïns i veïnes a partir de la visita a domicili.

En matèria de convivència, a la Zona Nord bona part dels problemes tenen a veure amb un **ús intensiu de l'espai públic**, així com amb el soroll que s'hi produeix. Els espais privats d'ús públic que es formen entre els edificis del barri i la zona esportiva provisional a Ciutat Meridiana, el Campillo de la Virgen i la plaça dels Eucaliptus a Torre Baró, i els entorns del Rec Comtal a Vallbona són, sovint, escenaris on es produeixen conflictes de convivència: incivisme, consum d'alcohol a la via pública, locals que no compleixen els horaris o que duen a terme activitats no adequades a la llicència, i problemes derivats de la tinen-

ça d'animals, entre d'altres, són les problemàtiques més freqüents.

En matèria de convivència, l'enquesta sobre convivència intercultural en l'àmbit local, elaborada per C. Giménez el 2010 i citada a l'"Estudi dels barris de la Zona Nord" elaborat per l'IGOP, l'ASPB i l'ICS, evidencia que els barris de la Zona Nord presenten reptes importants en matèria de convivència i cohesió. L'elevat grau de sentiment de pertinença al barri (manifestat per un 83 % de les persones enquestades) contrasta amb el baix percentatge de relacions de bona convivència entre les

persones del barri (35 %) o amb el veïnat de l'edifici o de la casa contigua (47 %).

La Zona Nord, especialment Ciutat Meridiana, és un territori amb una **presència important de persones d'origen cultural divers**. Tot i que les dinàmiques de la zona no plantegen problemes relacionals ni de convivència greus, tots els agents que actuen a la Zona Nord consideren que cal continuar treballant per consolidar un treball comunitari que permeti eradicar i **evitar problemes de xenofòbia** latents, i que enforteixi les accions en matèria d'interculturalitat. Cal reconèixer, en aquest àmbit, el treball del teixit associatiu dels barris, un dels principals agents antirumors de què disposa el territori.

La feina feta per part de projectes comunitaris ha contribuït a reforçar les relacions interculturals, especialment entre els infants i joves. Així mateix, les accions en defensa del dret a l'habitatge de diverses entitats actives al territori han aconseguit la participació de persones d'origen divers en processos associatius.

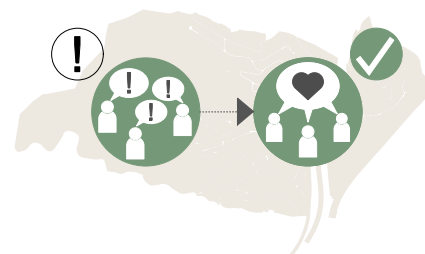
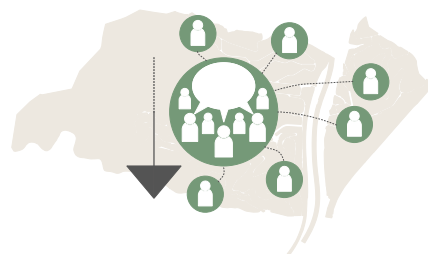
Tanmateix, és encara baixa la seva **implicació en els diversos processos comunitaris** que es desenvolupen a la Zona Nord i en el món associatiu, cosa que continua essent una de les mancances més importants en relació amb la població d'origen cultural divers. Sovint són els espais d'àmbit religiós els que esdevenen un dels principals escenaris de la seva participació en la comunitat. Quan la participació es produeix és habitualment de caire individual i no continuada, cosa que en dificulta la consolidació. Per això, cal continuar aprofundint en **processos de reconeixement mutu entre les diverses comunitats del**

territori que permetin reforçar la convivència intercultural i la cohesió social.

Un altre àmbit de treball que cal reforçar té a veure amb la **comunitat gitana**, força present a Vallbona i a Torre Baró des de fa anys, però que fins ara no ha participat de manera continuada i majoritària en el teixit comunitari del territori.

En matèria comunitària, el principal rept que s'ha d'afrontar passa per **superar una cultura relacional fonamentalment basada en el conflicte** (entre les pròpies entitats, amb les administracions, amb els

professionals que treballen al territori...) i caminar cap a un horitzó que permeti revertir desconfiances i **apostar per una actitud propositiva i constructiva**, a partir d'objectius i projectes comuns en l'àmbit comunitari. Així mateix, un altre aspecte que cal treballar és l'**enfortiment dels equipaments de proximitat com a motors de la vida comunitària**. Altres actius destacats en matèria comunitària a la Zona Nord són aquells recursos, serveis i equipaments que tenen un gran potencial i que han de desenvolupar un paper clau en l'àmbit comunitari: la Biblioteca Zona Nord, els casals infantils, els centres oberts, els casals de barri, el Centre Cívic Zona Nord, l'Ateneu de Fabricació de Ciutat Meridiana, etc.

Educació

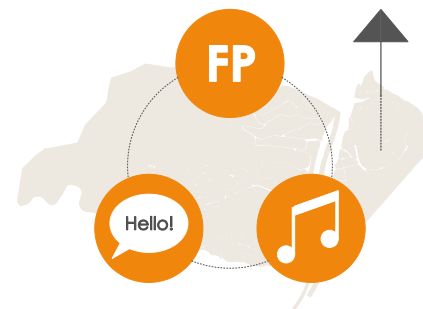
Les escoles i l'institut que conformen el mapa educatiu de primària i secundària de la Zona Nord presenten una sèrie de característiques comunes: es tracta de **centres d'alta complexitat** molt condicionats pels determinants socioeconòmics de l'entorn on s'ubiquen (pobresa que afecta les condicions de vida saludables, problemàtiques de salut mental, atur crònic, infrahabitatge...), amb un alt nivell d'absentisme entre l'alumnat i on, sovint, les dades en relació amb les competències bàsiques

en llengua i matemàtiques són inferiors a la mitjana. Altres elements definitoris dels centres educatius de la Zona Nord són l'elevat nombre d'infants amb necessitats educatives especials a les aules i el pes significatiu de l'alumnat d'origen cultural divers.

Aquestes situacions fan necessari un **treball continuat amb els equips de serveis socials i amb les àrees de salut bàsiques** (els CAP), a través de les comissions soci-

als, per fer-ne un seguiment i definir com cal actuar. Una de les demandes de la comunitat educativa és reforçar els recursos disponibles en matèria de serveis socials i d'atenció a la salut mental.

Cal reforçar, també, les accions de seguiment i d'acompanyament en el pas de l'educació primària a la secundària, especialment als **estudis postobligatoris**, per evitar situacions d'abandonament escolar prematur.

Tot i que l'estat dels edificis de les escoles de la Zona Nord és força bo, s'apunta la necessitat de fer una reflexió sobre l'adequació dels edificis i la seva disposició als projectes educatius de cada un dels centres. De la mateixa manera, cal revisar l'estat de les escoles i l'institut pel que fa a la **digitalització i l'adaptació a les TIC**, per veure quines actuacions s'han de dur a terme en aquest àmbit.

A la Zona Nord hi ha centres especialment innovadors, que tenen **diversos projectes actius de caire comunitari**, els quals desenvolupen en col·laboració amb uni-

versitats, instituts de recerca, museus, administracions públiques, etc. Tanmateix, bona part dels programes sovint es desenvolupen de manera unitària, sense establir lligams amb les escoles de l'entorn. Per tant, cal treballar per enfortir les dinàmiques relacionals entre els centres educatius i desenvolupar un full de ruta que plantegi una sèrie d'accions i objectius que contribueixin a millorar l'èxit educatiu de la Zona Nord.

De l'anàlisi del territori també se n'extreu la necessitat de reconèixer i potenciar les iniciatives d'educació no reglada existents,

que són de caire educatiu, de lleure, esportives, culturals... Es detecta l'oportunitat de reforçar les iniciatives que es desenvolupen fora de l'horari lectiu (una de les demandes més repetides per part de professionals, veïnat i entitats és treure un major profit de les instal·lacions dels centres escolars més enllà de l'horari de classes), especialment durant els caps de setmana. Els professionals dels serveis socials i educatius també posen èmfasi a plantejar alternatives que permetin el treball amb el conjunt de la família, no només amb els infants i joves.

En l'àmbit comunitari, dos centres de la Zona Nord ofereixen **patis oberts com a espais de lleure educatiu** i compartit durant els caps de setmana: l'Escola Ciutat Comtal a Vallbona i l'Escola Elisenda de Montcada a Torre Baró.

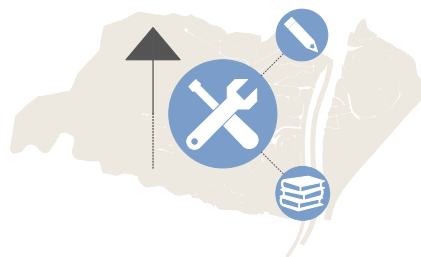
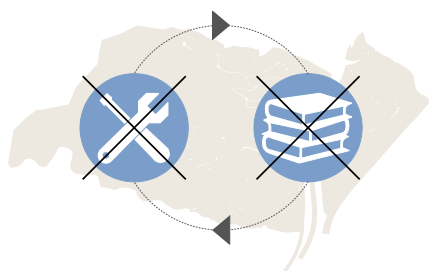
Activitat econòmica

En parlar d'activitat econòmica i ocupació, els dos principals aspectes a destacar a la Zona Nord són l'**elevada taxa de persones aturades**, especialment les que porten més d'un any en aquesta situació, i la **baixa qualificació acadèmica de la població**, fet que en dificulta l'ocupabilitat. Precisament són els aturats de llarga durada, els joves i les dones en situació de vulnerabilitat les persones sobre les quals la crisi ha tingut un major impacte. El fet que la Zona Nord hagi estat un dels barris més colpejats per l'atur ha fet que esdevingués un dels territoris prioritaris per a

l'establiment de **recursos de suport a la millora de l'ocupabilitat**, ja siguin de caire formatiu, d'assessorament, etc. El concurs de Ciutat Meridiana i Torre Baró a la Llei de Barris el 2006 ha permès habilitar el dispositiu de suport a la inserció sociolaboral, el programa "Treball als barris", que atén veïns i veïnes d'ambdós barris amb un equip format per dues persones. Aquest programa impulsa accions de dinamització, formació i foment de l'ocupació, i facilita que les persones usuàries puguin participar en itineraris personalitzats d'acompanyament en la recerca de feina,

així com en la convocatòria de plans d'ocupació que lideren el Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC) i Barcelona Activa. Com que Vallbona no és un barri beneficiari de la Llei de Barris, una de les mancances del dispositiu "Treball als barris" és la impossibilitat d'atendre les **persones aturades de Vallbona, que han d'adreçar-se als recursos ordinaris en matèria d'ocupació**, ja sigui en l'àmbit del districte o de la ciutat.

L'Ateneu de Fabricació de Ciutat Meridiana ha estat, també, escenari del programa de plans d'ocupació, amb el desenvolupament de dos projectes que vinculen la renovació urbana i la sostenibilitat. El programa de plans d'ocupació complementa l'oferta formativa ordinària d'un equipament que s'ha consolidat com un actiu de l'activitat comunitària al territori i que esdevé un aliat a tenir present en el disseny de les polítiques d'ocupabilitat que s'hi vulguin dur a terme.

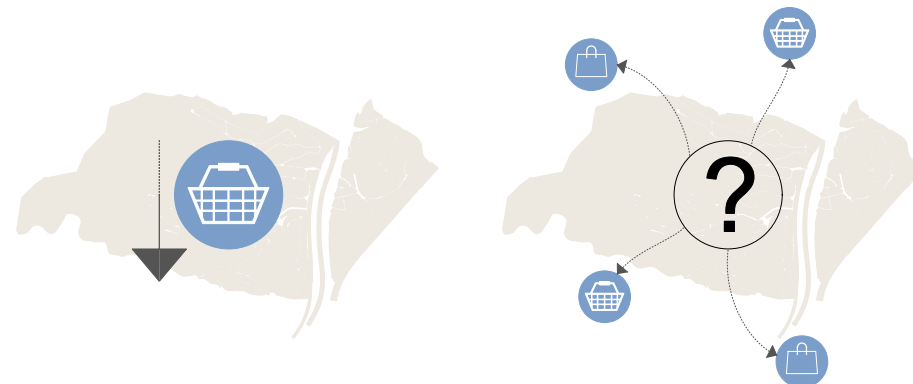
En el marc del programa “Treball als barris” també existeix la figura d’una professional de la dinamització econòmica que se centra en l’impuls de la promoció econòmica del territori.

Cal dir que, a l’oferta pública de formació i inserció laboral que lideren tant el districte com Barcelona Activa, s’hi ha d’afegir la que ofereixen les entitats del territori, com és el cas del PES Cruïlla, una entitat d’iniciativa social que promou la inserció sociolaboral de joves amb dificultats especials. Tanmateix, una de les qüestions que es posa de manifest de manera reiterada és la manca d’una oferta formativa més àmplia i diversificada que incorpori un reforç de les competències lingüístiques de la població.

En l’àmbit comercial, tal com s’apuntava en l’apartat d’anàlisi, existeix un **teixit comercial feble i no gaire dinàmic**, especialment a Torre Baró i a Vallbona, dos barris on el comerç és força escàs.

Tot i que no existeix un estudi específic pel que fa als hàbits de consum, es pot afirmar que una **part de les compres dels veïns i veïnes de la Zona Nord es duen a ter-**

me en eixos i centres comercials situats fora dels barris que la formen. De la mateixa manera, cal esmentar els efectes perjudicials que provoca en el comerç de proximitat l’existència de diverses grans superfícies a l’entorn de la Zona Nord, tant dins de la pròpia ciutat de Barcelona com en comarques properes, com el Vallès.

Ecologia urbana

Una orografia que presenta **forts pendents**, la situació en un dels extrems de la ciutat, les múltiples fractures urbanes provocades per les infraestructures que la travessen, àmbits de planejament pendents de desenvolupar i la proximitat al Parc Natural de la Serra de Collserola i al riu Besòs són, a grans trets, els elements definitoris de la Zona Nord i els barris que la conformen pel que fa a l'àmbit de l'ecologia urbana.

A Torre Baró un dels elements més problemàtics relacionat amb la diferència de cotes té a veure amb la **impossibilitat de desplaçament** entre la part alta del barri

i la part baixa mitjançant transport públic, sense haver de passar per la plaça de la República, al centre del districte de Nou Barris. Els vials estrets i amb un traçat ple de voltes, molt condicionat per la desordenada planificació urbanística del barri, dificulten aquesta connexió.

En el cas de Ciutat Meridiana, malgrat les intervencions fetes per afavorir els desplaçaments de les persones (ascensors i escales mecàniques), les pendents provoquen **problemes d'accessibilitat** a les zones comercials, d'equipaments i de serveis, i limiten les dinàmiques relacionals entre el veïnat que viu en les diferents parts del

barri. Cal afegir-hi, també, les dificultats que això comporta en els desplaçaments de les persones amb mobilitat reduïda.

Pel que fa a Vallbona, situada en un terreny pla i amb pendents molt més suaus que els altres dos barris, l'accessibilitat als equipaments de què disposa és molt més senzilla. Tanmateix, cal reforçar la **connectivitat** amb el barri veí de Can Sant Joan (a Montcada i Reixac), tal com figura al mapa d'equipaments que s'inclou en aquest document.

Una mirada de conjunt a la Zona Nord permet identificar **nombrosos espais buïts o en situació de provisionalitat**. L'origen d'aquesta situació es troba en l'existència d'entorns on el planejament previst està encara sense desenvolupar (és el cas de Torre Baró, tal com s'explicava en apartats anteriors) i d'àmbits on la previsió de definició i construcció d'equipaments encara no s'ha materialitzat (la zona esportiva provisional de Ciutat Meridiana, la Granja del Ritz a Vallbona, els equipaments esportius al Torrent del Bosc...). En alguns casos s'han anat consolidant usos

provisionals, però en altres l'abandonament de l'espai provoca queixes veïnals per l'acumulació de brutícia i pel deteriorament. Algunes actuacions recents, com la col·locació d'una pèrgola a la zona esportiva provisional de Ciutat Meridiana (que ha estat elaborada en el marc d'un projecte de foment de l'ocupabilitat amb la col·laboració de l'Ateneu de Fabricació), demostren l'elevat potencial d'aquests espais com a escenari per al desenvolupament d'actuacions de millora amb un clar component comunitari.

A la Zona Nord no es pot parlar de necessitats d'adequació de l'espai públic sense fer referència als anomenats **espais privats d'ús públic**: espais aterrassats entre els blocs d'habitatges, fruit de la disposició de les edificacions. Malgrat que en diferents moments s'han dut a terme actuacions d'adequació d'alguns d'aquests entorns, es tracta d'iniciatives força complicades, atès que els espais són privats i per tant

les actuacions requereixen complexos processos de negociació amb les comunitats, sovint poc consolidades.

Un element que aporta oportunitats per a la Zona Nord, tant des del punt de vista paisatgístic com de qualitat de vida i d'activitat econòmica, és la **proximitat a dos entorns naturals de referència** a la ciutat: el Parc Natural de la Serra de Collserola i el riu Besòs. A aquests dos àmbits cal afegir-hi també els entorns del Rec Comtal i la darrera zona eminentment agrícola de què disposa la ciutat: La Pon-

derosa, a Vallbona. En diferents espais de participació del districte de Nou Barris vinculats a la Zona Nord s'ha posat de manifest la demanda veïnal de reforçar els lligams comunitaris amb aquests entorns, promovent-ne els usos cívics, afavorint-ne el manteniment i definint-los com una oportunitat per al foment de l'ocupabilitat. En el cas del Parc Natural de la Serra de Collserola, una de les queixes més repetides té a veure amb la presència, cada cop més habitual, de pores senglars a Ciutat Meridiana i a Torre Baró.

Bloc 2 >

9 | Plans actius i acció de govern a la Zona Nord

El Pla de Barris és una iniciativa extraordinària de l'Ajuntament de Barcelona dotada de pressupost propi. Té com a objectiu complementar i accelerar l'acció ordinària que duen a terme al territori tant el districte de Nou Barris com les diferents àrees del consistori. Des de l'equip de govern del districte s'han aprovat, des de l'inici de la legislatura, diverses mesures de govern amb l'objectiu de marcar el rumb de les polítiques públiques amb impacte a Nou Barris. Alhora, el marc en què es desplegarà el Pla de Barris està definit per altres propostes a escala de ciutat que impulsen les diferents àrees i departaments de l'Ajuntament de Barcelona i que tenen incidència al districte de Nou Barris. Finalment, cal destacar altres actuacions específiques d'àmbit territorial de barri.

Tot seguit es presenta un resum dels plans actius i de l'acció de govern a la Zona Nord, agrupats segons els quatre àmbits temàtics en què s'estructura aquest document. Cal tenir present, però, que el gruix de les actuacions que es duen a terme al districte es troben emmarcades en la Mesura de govern d'actuacions al districte de Nou Barris 2016-2019, que es va presentar al Consell plenari del districte de desembre de 2016 i que és fruit del procés de participació Decidim Barcelona, el qual va comptar amb la participació digital a través del web habilitat i es va completar amb un grup motor amb el conjunt d'entitats i associacions representants dels 13 barris del districte, amb sessions de treball específiques a cada barri, etc. Aquest document recull una sèrie de línies d'actuació adreçades a generar mesures que combatin les desigualtats socials i que impulsin la transició cap a un nou model socioeconòmic i urbà més just i sostenible.

*_Imatge aèria de la Zona Nord /
Font: Ajuntament de Barcelona*

Drets socials

Pel que fa a drets socials, des de l'inici de la legislatura s'han aprovat diverses iniciatives que tindran impacte a la Zona Nord. És el cas de la Mesura de govern **Pla d'Acció per a la Cohesió i els Drets Socials de Nou Barris 2016-2019**, elaborada arran de la demanda de les entitats que conformen la campanya “Nou Barris cabrejada”, que procura combatre l'augment de les desigualtats i garantir els drets socials. Es tracta d'un full de ruta per desenvolupar polítiques públiques amb un objectiu doble: aplicar mesures d'urgència per atendre les necessitats dels veïns i veïnes, i alhora revertir la tendència assistencialista de les mesures socials per avançar cap a un model de ciutat justa.

En l'àmbit de la infància, la **Mesura de govern “Infància en risc”** pretén garantir el dret a l'alimentació, a l'educació i al lleure dels infants, promoure la igualtat d'oportunitats educatives més enllà de les escoles i reforçar els programes contra l'absentisme, l'abandonament i el fracàs escolar, entre d'altres.

Quant a la convivència, el districte de Nou Barris va aprovar l'estiu de 2016 un paquet de mesures agrupades sota el paraigua del **Pla d'impuls i promoció de la convi-**

ència a Nou Barris. Aquest pla neix amb la voluntat de generar un espai públic de convivència, accessible per a tots i totes, que prioritzi la vida quotidiana dels veïns i veïnes i que esdevingui lloc de desenvolupament de la vida comunitària, d'enfortiment de les xarxes relacionals i de promoció dels valors democràtics. El document inclou 14 actuacions agrupades en tres eixos estratègics: tolerància, cooperació i inclusió; drets i deures en l'espai públic, i xarxes de coresponsabilitat.

Així mateix, el districte de Nou Barris treballa en el desenvolupament d'una **Mesura de govern de dignificació de la memòria històrica de Nou Barris**, de la qual ja s'han visualitzat algunes accions, com l'inici dels tràmits per a la retirada de les plaques franquistes de les façanes dels edificis, el canvi de nom a la plaça de la República, exposicions fotogràfiques, etc.

Ja a escala de ciutat, però amb un clar impacte a la Zona Nord, hi ha el Pla pel dret a l'habitatge de Barcelona (2016-2025), que es marca com a objectiu garantir la funció social de l'habitatge i avançar en la construcció d'un servei públic d'habitatge a l'alçada de les millors pràctiques d'altres ciutats europees. Aquest pla, pro-

mogut per la Regidoria d'Habitatge, determina objectius i accions concretes que cal desenvolupar per defensar l'habitatge com un bé d'interès general i planifica tot un conjunt de polítiques en la línia de garantir la funció social de l'habitatge. Algunes de les accions previstes en el marc d'aquest pla són les següents: augment del parc públic d'habitatges, a través tant de la promoció pública com de la col·laboració amb entitats socials i cooperatives; creació d'un cens d'habitatges buits en els propers cinc anys, que permeti també aprofundir en el coneixement de l'estat del parc d'habitatges de Barcelona, o increment de la prevenció i la mediació per aturar els desnonaments, a través del reforç del paper que està desenvolupant la Unitat contra l'exclusió residencial (UCER), instrument creat a finals del 2015 per treballar en el camp de l'emergència.

Tal com s'ha esmentat en altres punts d'aquest document, a la Zona Nord es manté actiu el programa “Salut als barris”, liderat per l'ASPB, que actualment es troba en fase de manteniment.

Així mateix, en matèria de seguretat i convivència, Nou Barris esdevé un districte prioritari per a la implementació de la policia de barri, que estableix l'existència d'un agent com a referent de cada un dels barris amb la voluntat d'aconseguir una major prevenció dels conflictes i dels problemes de convivència des de la proximitat i la mediació. Els dispositius de la policia de barri treballaran de manera conjunta amb la resta de serveis ja operatius al territori, com el Servei de suport a la convivència en l'espai públic i a les comunitats, actiu a la Zona Nord.

Educació

El febrer de 2016 es va impulsar, a escala de ciutat, la **Mesura de govern per a l'impuls al projecte educatiu de ciutat** per fer de Barcelona capital de la innovació pedagògica. Així mateix, en matèria educativa, es planteja el desplegament del **model d'Escoles Enriquides**, que té una incidència especial als barris on hi ha Pla de Barris, amb la voluntat de combatre el fracàs i l'abandonament escolar.

Val la pena esmentar també el **canvi de tarifes en les escoles bressol** i el pas que s'ha fet cap a un model establert en funció de la renda familiar. Així, s'elimina la quota única i s'ajusta el preu de la matrícula a la capacitat econòmica de cada família.

Activitat econòmica

En matèria de promoció econòmica i ocupació, el **Pla de Desenvolupament Econòmic (PDE) de Nou Barris** esdevindrà el full de ruta per a la dinamització i la transformació socioeconòmica dels barris del districte. Aquest pla ha estat construït a partir de processos participatius previs, com Decidim Barcelona, i del diàleg amb el teixit social, comercial i comunitari. El document recull tot un seguit de propostes i estratègies per assolir un model d'economia plural, diversa i sòlida que respongui a les necessitats del veïnat del barri. Les actuacions en matèria d'activació econòmica recollides en el Pla de Barris de la Zona Nord segueixen les línies estratègiques marcades pel PDE i focalitzen els objectius a atendre els tres col·lectius que s'han definit com a prioritari a escala de districte, que coincideixen també amb els col·lectius més afectats per la manca d'ocupació a la Zona Nord: persones aturades de llarga

durada, dones en situació de vulnerabilitat i població jove. Així mateix, els àmbits d'actuació que es revelen com a prioritaris són les feines de cures i d'atenció a les persones, les ocupacions relacionades amb el món del lleure, la cultura, l'esport i l'educació, i les ocupacions vinculades a la sostenibilitat i al medi ambient (conservació del medi natural, jardineria...).

A més, pel que fa a ocupació, en compliment del que estableix el **Pla de salut mental de Barcelona 2016-2022**, Nou Barris disposarà d'un servei pioner de Barcelona Activa destinat a la **inserció laboral de joves amb problemes de salut mental**, que permetrà una atenció descentralitzada, específica i personalitzada. Aquest servei estarà ubicat en un equipament ja existent al districte, l'Espai Jove Les Basses.

Ecologia urbana

L'acció de govern al districte de Nou Barris també articula accions de millora de l'espai públic i de la xarxa d'equipaments, algunes de les quals ja estan en marxa i d'altres, en projecte. És el cas del Casal de Barri Torre Baró, que s'obrirà durant la tardor del 2017; la reurbanització dels carrers del Pedraforca i d'Oristà a Ciutat Meridiana i a Vallbona, respectivament; les millores previstes en les àrees de jocs infantils situades a la Zona Nord, o l'adequació de les connexions entre els barris de Ciutat Meridiana i Vallbona amb el municipi de Montcada.

De la mateixa manera, en l'àmbit de la promoció dels espais verds que envolten la Zona Nord, el districte de Nou Barris té previst millorar la connectivitat amb Collserola a través de corredors verds, promovent i millorant l'accés a aquest entorn natural i creant un lligam més fort entre

la trama urbana i l'entorn natural més proper. També es preveu la promoció del camí del Rec Comtal amb activitats lúdiques i culturals, amb la voluntat de sensibilitzar la població sobre aquest recurs històric i natural, i que això contribueixi a un millor manteniment i dignificació d'aquest espai.

Pel que fa a l'espai públic, tal com s'ha esmentat en l'àmbit de drets socials, cal remarcar el paper del **Pla d'impuls i promoció de la convivència a Nou Barris**. És el full de ruta que s'ha marcat el govern municipal per fer de l'espai públic un lloc que fomenti les relacions socials, on els veïns i veïnes puguin gaudir i compartir els usos des de la quotidianitat, per fomentar la inclusió i l'enfortiment de les xarxes veïnals.

Bloc 3

Intervenció a la Zona Nord

Bloc 3>

10

**Objectius
específics**

11

**Projectes
motor**

12

**Propostes
i accions**

13

**Pressupost
desglossat
per conceptes**

14

**Visió
global**

Bloc 3 >

10 | Objectius específics de la Zona Nord

En la diagnosi s'apunta quines mancances o debilitats té el territori, però també quines oportunitats o fortaleses. A partir de la diagnosi, el Pla de Barris proposa una sèrie d'objectius específics que són els que defineixen quins elements es volen abordar en el territori i fins on es vol arribar. Per tant, els objectius donen resposta a la diagnosi realitzada i indiquen quin és el futur desitjat.

S'agrupen d'acord amb l'estructura dels quatre àmbits temàtics en què s'estructura el Pla (drets socials, educació, activitat econòmica i ecologia urbana), els quals esdevenen el fil conductor o leitmotiv de les diferents propostes en què els objectius s'acabaran concretant.

Tot seguit es mostren els objectius específics del Pla de Barris de la Zona Nord.

Drets socials

A | Afavorir el dret a l'habitatge digne i millorar les condicions d'habitabilitat del parc d'habitatges de la Zona Nord

Tenint en compte que el parc d'habitatges té problemes d'accessibilitat, que existeixen mancances en matèria d'habitabilitat, que les zones comunes estan deteriorades i que hi ha diverses comunitats en situació de vulnerabilitat, cal treballar per a la millora de l'habitatge amb una mirada transversal: fent que les estratègies de rehabilitació arribin als veïns i veïnes amb menys recursos, que abordin les complexitats de les comunitats en què s'ha d'actuar i que contribueixin al seu enfortiment i a la millora de la convivència i les relacions comunitàries.

B | Enfortir l'acció comunitària al territori a partir de projectes transversals, que actuïn amb lògica de Zona Nord i que donin resposta a les necessitats del veïnat

L'acció comunitària ha de contribuir de manera significativa a l'abordatge dels diversos problemes complexos que afecten la Zona Nord. Per la seva complexitat, només es poden dur a terme amb èxit des de la complicitat de les administracions, les professionals que treballen al territori, els veïns i veïnes i el teixit associatiu, és a dir, amb accions comunitàries. Això requereix un nou marc relacional basat en la coresponsabilitat. També cal que els

equipaments de proximitat del territori siguin motors de la vida comunitària. Un treball de suport i enfortiment d'aquestes xarxes ha de permetre afavorir conductes cíviques i de respecte mutu.

C | Ampliar els espais per al foment de les relacions interculturals a la Zona Nord

La Zona Nord ha estat històricament un territori d'arribada de persones d'origen divers. Cal, doncs, un treball sòlid des del vessant comunitari que permeti reforçar-ne l'acollida, que faciliti la seva participació en les dinàmiques associatives i comunitàries del territori, i que ajudi a eradicar i/o a evitar problemes de xenofòbia i racisme.

D | Reforçar les actuacions de sensibilització i prevenció de la violència masclista

Les conductes violentes vers les dones requereixen un compromís ferm de l'administració per eradicar-les. Cal, doncs,

treballar en la promoció de l'educació en la igualtat i en la prevenció de les relacions de domini i subordinació per raons de sexe, especialment entre infants i joves. També cal reforçar les accions de sensibilització contra la violència masclista.

E | Promoure la salut comunitària i els hàbits d'oci saludable

Les situacions socioeconòmiques són un dels determinants clau en la salut de la població. Aspectes com l'atur de llarga durada i l'empobriment de la població hi tenen conseqüències directes. Segons dades de l'ASPB, els barris que conformen la Zona Nord presenten indicadors elevats en determinats aspectes que cal revertir, com és el cas dels trastorns mentals, el consum d'estupefaents o l'elevada incidència d'embarassos adolescents. El Pla de Barris ha de fomentar i reforçar els programes de prevenció i promoció de la salut, tenint en compte els ja existents, amb l'objectiu d'augmentar la qualitat de vida dels veïns i veïnes de la Zona Nord.

Educació**F | Promoure la igualtat d'oportunitats en l'àmbit educatiu**

El combat contra el fracàs escolar, la millora de les competències bàsiques i el rendiment educatiu, la reducció de l'abandonament escolar i la garantia de la qualitat de les transicions entre les diverses etapes de l'ensenyament obligatori per afavorir la continuïtat en els estudis són alguns dels aspectes que cal abordar en l'àmbit educatiu amb la voluntat de reduir les desigualtats i millorar la cohesió social.

G | Potenciar el lleure de base comunitària com a eina de transformació a partir d'iniciatives artístiques, esportives, associatives, culturals, etc.

L'esport, la cultura, l'art, l'associacionisme, etc. són eines amb un gran potencial de cohesió i de transformació social. L'existència de centres educatius, projectes, entitats i equipaments de referència en aquests àmbits a la Zona Nord ha d'esdevenir un potencial de treball per promoure experiències de lleure de caire comunitari que permetin configurar una oferta adreçada a infants i joves que vagi més enllà de les hores lectives i que afavoreixi una educació integral que possibiliti la millora i la transformació de la comunitat.

Activitat econòmica**H | Impulsar l'ocupabilitat prioritzant les actuacions adreçades als col·lectius més vulnerables**

Amb una taxa d'atur que gairebé dobla la mitjana de la ciutat, l'impuls de l'ocupabilitat dels veïns i veïnes ha d'esdevenir un dels pilars de treball del Pla de Barris. Els projectes d'experienciació laboral i les accions d'assessorament i acompanyament en la recerca de feina han de permetre incrementar les possibilitats d'inserció dels veïns i veïnes al mercat laboral. Aquesta intervenció ha de tenir presents aquells sectors de la població que es troben especialment afectats per l'atur: dones, joves, majors de 45 anys, persones migrades...

Aquesta situació requereix una revisió i una ampliació de l'oferta formativa i capacitadora que s'ofereix a la Zona Nord. Cal

adequar-la als sectors i als àmbits que generen un valor afegit (cures i serveis a les persones, treballs relacionats amb el medi ambient i l'entorn forestal...) i cal articular itineraris que combinin la formació amb la pràctica laboral.

I | Afavorir la implementació de projectes d'activació econòmica del territori, especialment en el marc de l'economia cooperativa, social i solidària

La promoció d'activitats econòmiques sostenibles i de qualitat esdevé una línia de treball per combatre les desigualtats socials de la Zona Nord. Cal fer-ho, però, a través d'estratègies d'acompanyament, d'assessorament i de suport a les iniciatives emergents, incidint en els projectes d'economia cooperativa, social i solidària (ECSS), i en les iniciatives d'autoocupació.

Ecologia urbana

J | Millorar la connectivitat i l'accessibilitat als barris i entre els barris de la Zona Nord

Les fractures urbanes i l'orografia marquen de manera determinant els desplaçaments de la Zona Nord i les connexions entre els barris que la conformen. Cal avançar, doncs, en la millora de l'accessibilitat i de les connexions entre els barris i els municipis propers. També cal promoure les condicions que afavoreixen la mobilitat interna dels veïns i veïnes i la seva connexió amb les zones d'equipaments i serveis.

K | Garantir l'adequació, el manteniment i la dinamització dels espais d'ús provisional de la Zona Nord

A la Zona Nord hi ha diversos espais que es troben en situació de provisionalitat. Cal treballar per transformar-los i dignificar-los, promovent la participació dels veïns i veïnes en la seva definició i afavo-

rint-ne l'ús per part d'infants i gent gran, alhora que s'implementa una mirada de gènere en la seva transformació.

L | Reforçar l'estratègia de digitalització als equipaments de la Zona Nord

A la Zona Nord es fa evident l'esqueletxa digital, amb un nivell de connexió a Internet 20 punts per sota de la mitjana de la ciutat. Davant d'aquest escenari, tant les escoles com els equipaments públics han de ser espais que permetin l'accés a Internet, en els quals es desenvolupin accions d'alfabetització digital.

M | Avançar en la definició del mapa d'equipaments de la Zona Nord

Són diversos els equipaments que estan pendents de desenvolupar als barris que conformen la Zona Nord. En el marc del Pla de Barris, i a partir del mapa d'equipaments del territori, es proposa d'avançar en la planificació i la preparació del terreny (possibles canvis de planejament, redacció d'avantprojectes i projectes...) per a la futura execució de les propostes que, per la seva magnitud i complexitat, requereixen més abast temporal.

Bloc 3 >

11 | Projectes motor de la Zona Nord

Els projectes motor són aquells que, per la seva dimensió i transversalitat, són capaços de travessar i fer confluïr tots els àmbits d'intervenció del Pla de Barris: drets socials, educació, activitat econòmica i ecologia urbana. En aquest sentit, són projectes temàtics que vertebraven i articulen totes les propostes i accions entorn a un eix conductor del propi barri. A continuació es descriuen els projectes motor que articulen el Pla de Barris de la Zona Nord.

Dret a l'habitatge: creació d'una oficina de l'habitatge a la Zona Nord

La millora de l'espai públic com a eix de vertebració de la Zona Nord

Enfortiment de l'acció comunitària al territori i posada en marxa de l'Espai Zona Nord

Dret a l'habitatge: creació d'una oficina de l'habitatge a la Zona Nord

Les problemàtiques relacionades amb el dret a l'habitatge són ben presents als barris de la Zona Nord. De fet, alguns dels trets definitoris del territori són un nombre important d'ordres de llançament, un elevat nombre d'ocupacions d'habitatges vacants, un parc residencial amb mancances d'accessibilitat evidents (provocades tant per l'estructura dels propis edificis com per una pronunciada topografia), deficiències en matèria d'eficiència energètica i l'existència de comunitats veïnals vulnerables.

Una part d'aquestes situacions s'està abordant en el marc de l'acció ordinària de l'administració, ja sigui a través de la feina que duu a terme el districte en matèria de gestió, mediació i intervenció en situacions de risc de pèrdua d'habitatge (amb la creació de la Unitat contra l'exclusió residencial (UCER) i el Servei d'intervenció i mediació en situacions de pèrdua i/o ocupació d'habitatge (SIPHO)), a través dels programes i les línies d'actuació de l'Oficina de l'habitatge o amb la feina del Servei de Suport a les Comunitats i l'Espai Públic, entre d'altres.

En el marc del Pla de Barris cal treballar, però, en accions extraordinàries que reforcin i complementin les intervencions en les comunitats de veïns i veïnes amb major grau de vulnerabilitat, que no poden accedir a les ajudes a la rehabilitació, que pateixen problemes de conservació dels elements comuns, que tenen deficiències d'accessibilitat i que presenten problemàtiques relacionades amb la convivència. L'acompanyament de les comunitats de veïns i veï-

nes durant els tràmits administratius que se'n deriven i el suport per a la millora de la convivència i les relacions de proximitat han de ser eines clau per assolir els objectius d'aquest projecte motor.

S'ha de fer, a més, des de la proximitat i amb una mirada transversal, perquè l'actuació en matèria d'habitatge esdevingui també una oportunitat per generar espais d'enfortiment comunitari i per donar resposta a situacions de vulnerabilitat social (solitud, problemes d'accessibilitat i mobilitat, etc.). Per això, cal aprofitar els actius i les accions que ja existeixen al territori, com el projecte A-Porta o el Servei de Suport a les Comunitats i l'Espai Públic.

Així, entre altres accions proposades, destaquen les següents:

- Creació d'una oficina de l'habitatge a la Zona Nord que dugui a terme serveis d'atenció i assessorament.
- Estratègia de suport a les comunitats veïnals per millorar la convivència i enfortir les relacions comunitàries.
- Implementació d'un programa de rehabilitació adreçat a les finques d'alta complexitat.
- Acompanyament de les comunitats i mediació en els processos de tramitació d'ajuts.

Edificis d'habitatges a Ciutat Meridiana /
Font: Ajuntament de Barcelona

La millora de l'espai públic com a eix de vertebració de la Zona Nord

Hi ha quatre elements que defineixen de manera ben evident l'espai públic a la Zona Nord: les fractures urbanes que travessen els tres barris, una orografia que provoca forts pendents i desnivells, una tipologia de construcció que fomenta l'existència d'espais privats d'ús públic i la presència de nombrosos espais buits pendents de desenvolupament o en situació de provisionalitat. Tots aquests elements són condicionants físics que incideixen de manera directa en la vida de les persones, ja sigui en la mobilitat o en la relació amb l'entorn que les envolta, i fan que l'adequació de l'espai públic i la reordenació dels seus usos siguin els reptes del territori que cal abordar en el marc del Pla de Barris.

A més, cal treballar les intervencions en el medi urbà amb perspectiva de futur: cal analitzar els dèficits d'equipaments del territori i definir les necessitats actuals i futures, de manera que el Pla de Barris pugui esdevenir també un espai per preparar el terreny per a la seva materialització (definició d'usos, redacció d'avantprojectes i projectes executius, modificacions de planejament, etc.).

La transformació en l'àmbit del medi urbà prevista en el marc del Pla de Barris de la Zona Nord estableix cinc eixos d'actuació:

- Millora de la mobilitat i de la connectivitat dins dels barris i amb els barris veïns, ja sigui a través de l'adequació de les calça-

des per facilitar la mobilitat o a través de la potenciació d'itineraris per a vianants.

- Adequació dels espais que es troben en situació de provisionalitat, amb la voluntat de redefinir-ne els usos i de convertir-los en espais per a activitats comunitàries.

- Dignificació dels espais que esdevenen zona de contacte entre el Parc Natural de la Serra de Collserola i la ciutat, per afavorir-ne l'ús per part dels veïns i veïnes.

- Afavoriment de l'accessibilitat dels veïns i veïnes a les zones de serveis, comerços i equipaments, sense que els desnivells del territori siguin un impediment.

- Millora de la xarxa d'equipaments de la Zona Nord, a partir de la definició d'un pla d'equipaments del territori.

Disposar d'un espai públic accessible, que esdevingui escenari de joc i de trobada i que dignifiqui els entorns dels habitatges, també significa millorar la qualitat de vida de les persones. Cal veure aquestes intervencions com una oportunitat per generar ocupació, per fomentar la convivència i per enfortir els lligams comunitaris, ja que cal implicar els veïns i veïnes en l'adequació dels espais i promoure que es converteixin en entorns de relació i de reforç de la cohesió social.

*_Zona esportiva provisional a Ciutat Meridiana /
Font: Ajuntament de Barcelona*

Enfortiment de l'acció comunitària al territori i posada en marxa de l'Espai Zona Nord

Ciutat Meridiana, Torre Baró i Vallbona han estat escenari de diversos projectes de desenvolupament comunitari, impulsats i liderats per l'àmbit públic, pel tercer sector o per ens privats, en el marc de les seves accions de responsabilitat social corporativa, i desenvolupats tant en el marc del teixit associatiu com dels equipaments. Bona part d'aquestes iniciatives han estat pensades en clau de barri i algunes encara continuen actives. Malgrat els esforços significatius de coordinació dels darrers anys, es detecten encara intervencions aïllades, forats i duplicitats per als quals no s'ha trobat un mecanisme de correcció eficaç.

A més, durant els darrers anys, diferents serveis de l'administració s'han anat establint a la Zona Nord. Aquesta situació ha contribuït a eixamplar el mapa de recursos públics del territori i a completar una xarxa comunitària on l'escola, el centre de salut i el centre de serveis socials han de ser pilars cabdals.

El Pla de Barris ha d'esdevenir una oportunitat per potenciar el sistema comunitari existent, per reforçar el teixit associatiu, per impulsar el paper dels equipaments com a motors de la vida comunitària i per reforçar la transversalitat i la col·laboració entre els projectes que s'hi desenvolupen, a partir d'una mirada que vagi més enllà dels barris i d'una feina que es desenvolupi en clau de Zona Nord pel que fa a l'acció comunitària. Quant als dispositius i serveis que actuen al territori, el Pla de Barris s'entén com una oportunitat per generar espais de treball conjunt que permetin aprofitar al màxim les sinergies entre ells, aprofitant-ne el potencial per treballar la generació de comunitat i la cohesió social.

La proposta que planteja el Pla de Barris en matèria d'acció comunitària s'articula en quatre línies d'actuació:

- Definició d'una nova estratègia d'acció comunitària que incorpori una mirada comuna en la cerca de solucions i respostes a

les necessitats dels veïns i veïnes dels barris que constitueixen la Zona Nord i que reforci la transversalitat i la col·laboració entre els projectes.

- Desenvolupament d'una estratègia per enfortir i recolzar el teixit associatiu existent, afavorint la participació de les persones d'origen cultural divers, de la gent gran, dels joves, etc. en les dinàmiques comunitàries i en les entitats.

- Creació de l'Espai Zona Nord: un espai que agrupi diversos serveis públics que actualment es troben disgregats, amb la voluntat d'aprofitar sinergies i de reforçar la perspectiva del treball cooperatiu com una oportunitat per reforçar els processos comunitaris de la Zona Nord. En una primera fase, al voltant de la creació de l'Oficina del Pla de Barris, s'integrarien en aquest espai tant l'equip tècnic del districte com els dispositius de Barcelona Activa, l'ASPB, etc.

- Articulació d'un pla operatiu en matèria educativa que ajudi a millorar l'èxit escolar.

Un altre dels trets definitoris de les polítiques d'acció comunitària en el marc del Pla de Barris ha de ser la transversalitat. Les accions que es duguin a terme en els diferents àmbits han d'esdevenir una oportunitat per promoure la resposta comunitària als reptes col·lectius que afecten el territori: la necessitat de millorar les condicions d'habitabilitat del parc d'habitatges, les propostes per millorar l'ocupabilitat dels veïns i veïnes, el foment de les relacions interculturals, la connexió amb l'entorn, la millora de la xarxa d'equipaments, etc.

_Biblioteca Zona Nord / Font: Ajuntament de Barcelona

Bloc 3 >

12 | Propostes i accions a la Zona Nord

Les propostes són les eines emprades per assolir els objectius. Es desplegaran de forma comunitària al llarg dels propers anys i, generalment, comportaran l'execució de més d'una acció en el territori.

En aquest document es concreten algunes de les accions que caldrà executar per al desenvolupament de les propostes corresponents. Tanmateix, cal entendre que el desplegament de les accions és un procés viu, inherent a la implementació del propi Pla de Barris, de manera que es poden redefinir i en poden aparèixer de noves al llarg del temps respecte de les previstes inicialment.

Per tant, les propostes i les accions, juntament amb els projectes motor que, atès el seu caràcter transversal, tenen entitat pròpia, constitueixen les bases del marc operatiu del Pla, que no s'ha d'interpretar com un document tancat, sinó com un full de ruta per seguir.

La voluntat de fer del Pla de Barris de la Zona Nord un projecte de transformació que abordi les problemàtiques que afecten els veïns i veïnes del territori i hi doni resposta, el converteix en un programa estratègic d'actuació amb una mirada doble: oferir respostes a les demandes i a les necessitats que es poden materialitzar a curt termini, i planificar i preparar el terreny per a l'execució futura de les propostes de llarg recorregut que, per la seva magnitud i complexitat, requereixen un abast temporal major. Aquesta perspectiva temporal s'ha tingut present a l'hora d'incorporar propostes a llarg termini, amb la voluntat d'anar avançant allò que sigui possible en el marc del Pla de Barris per a la seva futura materialització.

Tot seguit es mostren les propostes i les accions del Pla de Barris de la Zona Nord.

Pàgina A

educació 06 2016-2020 Pressupost 800.000 € Objectius vinculats B · C · D · E · I · J

Potenciació de projectes culturals i d'educació en el lleure i comunitària

Aposta per l'educació no reglada promoguda pel teixit professional i associatiu del territori per potenciar des d'una mirada intercultural, de gènere i intergeneracional, la vessant comunitària de la cultura i el lleure i la implicació dels infants, joves, famílies, centres i entitats en l'apropiació de l'espai públic per desenvolupar aquestes activitats i aprofitar recursos existents (patis, aules, etc.).

Accions a desplegar

6.1 Suport al procés "Educació Comunitària" i desplegament d'accions per reforçar la relació de les famílies amb els centres educatius.

Programes de relació famílies-escoles: treball conjunt amb el procés de "Educació Comunitària" i desplegament, entre d'altres, d'accions específiques per reforçar la relació de les famílies amb els centres educatius i els sabers que es poden transmetre entre si. Per exemple, promouent la diversitat lingüística: fomentant l'aprenentatge de les llengües minoritzades (activitats extraescolars per l'aprenentatge de les llengües familiars a les escoles i vinculant les AFAP, incorporació de llibres d'altres llengües a les biblioteques dels centres escolars i municipals...).

6.2 Redisseny d'espais de relació famílies-escoles.

Redisseny d'espais de relació famílies-escoles: redisseny participat entre famílies, joves i centres educatius dels espais d'entorn als centres educatius com a "menú-aula de l'escola" per afavorir més i millor la interrelació centre-famílies. Plantjar amb els centres i les famílies camins escolars innovadors adaptats a les necessitats i especificitats urbanes i socials dels barris.

Ajuntament de Ciutat Vella
- ICEB
- IRE
- Institut Indúcia

Consell d'Immigració, Interculturalitat i Diversitat
- Equipaments culturals
- CEB

Entitats
- Fundacions
- Apropiacions culturals, religioses, esportives...

AFAP
- Comunitat educativa
- Ciutadania no associada

A qui no ens podem dir

Bloc 8 | Propostes i accions

● Dades generals de la proposta

● Descripció de la proposta

● Accions que cal desplegar

● Agents implicats

Pàgina B

educació 06 Potenciació de projectes culturals i d'educació en el lleure i comunitària

6.3 Impulsar projectes amb el teixit professional i associatiu que treballin l'educació i la cultura.

Cultura i cohesió social: impulsar projectes amb el teixit professional i associatiu del territori que treballin l'educació, la cultura i l'acompanyament des de la línia comunitària amb especial mirada intercultural, intergeneracional i de gènere i una atenció especial a aquells de veïns educatius i d'acompanyament fora d'hores lectives i caps de setmana.

Bloc 8 | Propostes i accions

● Accions que cal desplegar (continuació)

drets
socials

01

2016-2020
Pressupost
515.000 €

Objectius
vinculats
A · B · C · E · J

Reforç de l'atenció a la Zona Nord per garantir el dret a l'habitatge

L'habitatge és un dels àmbits que més preocupa a la Zona Nord. Per això, cal treballar per oferir una atenció de proximitat que permeti abordar la complexitat de les problemàtiques relacionades amb l'habitatge: cal apropar la feina d'assessorament i d'acompanyament que s'està duent a terme en els serveis existents, i cal impulsar iniciatives i propostes que ajudin a garantir aspectes clau per a la qualitat de vida, com la convivència, la bona conservació de l'habitatge, l'enfortiment de les relacions comunitàries, etc.

Accions a desplegar

1.1 | Creació d'una oficina de l'habitatge.

Cal crear una oficina de l'habitatge a la Zona Nord que dugui a terme serveis d'atenció i assessorament.

1.2 | Suport a les comunitats veïnals per a la millora de la convivència.

Cal desenvolupar una estratègia de suport a les comunitats veïnals per millorar la convivència i l'enfortiment de les relacions comunitàries, en coordinació amb projectes i accions ja existents (Servei de Suport a les Comunitats i l'Espai Públic, Projecte A-Porta...).

1.3 | Difusió i formació en eficiència energètica en espais comunitaris.

Cal dur a terme accions de difusió i formació en eficiència energètica en espais comunitaris (AFA, casals de gent gran...).

Agents municipals
implicats

- Districte de Nou Barris
- Consorci de l'Habitatge
- BAGURSA

- Àrea de Drets Socials
- Servei de Suport a les
Comunitats i l'Espai Públic

A qui no ens
podem deixar

- Entitats veïnals i teixit comunitari
- Veïnat no associat

drets socials

02

 2016-2020
 Pressupost
 1.700.000 €

 Objectius
 vinculats
 A · B · C · E · J

Rehabilitació, dignificació i millora del parc d'habitatges de la Zona Nord

Cal afavorir els mecanismes per a la dignificació dels espais domèstics privats (habitatges) així com dels elements comuns (escales i entrades), a través d'una línia d'ajudes per a la rehabilitació, coordinades amb les ja existents, però que prestin una atenció especial a les finques d'alta complexitat (finques d'alta vulnerabilitat i difícil rehabilitació) i que potenciïn la figura de la subvenció de cohesió social i l'acompanyament integral a les famílies que hi viuen per tramitar-la. Es posarà un èmfasi especial en allò que té a veure amb la millora de l'accessibilitat així com en les mesures d'estalvi i d'eficiència energètica.

Accions a desplegar

2.1 | Implementació d'un programa de rehabilitació adreçat a finques d'alta complexitat.

2.2 | Acompanyament i mediació en els processos de tramitació d'ajuts per a les comunitats.

 Agents municipals
 implicats

- Districte de Nou Barris
- Consorci de l'Habitatge
- BAGURSA
- Àrea de Drets Socials
- Servei de Suport a les Comunitats i l'Espai Públic

 A qui no ens
 podem deixar

- Entitats veïnals i teixit comunitari
- Veïnat no associat

 drets
socials

03

 2016-2020
Pressupost
200.000 €

 Objectius
vinculats
B · C · D · E · G

Millora de la salut al llarg de la vida des del vessant comunitari

L'any 2009, l'Agència de Salut Pública de Barcelona va posar en marxa l'estratègia de salut comunitària "Barcelona Salut als barris" (BSaB) a la Zona Nord. BSaB té per objectiu millorar la salut i la qualitat de vida de les persones que viuen en aquest territori. Planteja un abordatge de la salut amb una visió que va més enllà del tractament de les malalties promocionant aquelles intervencions intersectorials que faciliten les conductes saludables i/o milloren les condicions de vida i de treball.

Actualment, a la Zona Nord hi ha un Grup Motor de Salut on participen diferents agents que treballen en el territori. En aquest espai és on s'articulen les accions relacionades amb la salut. Actualment s'estan treballant els següents temes: habilitats parentals, prevenció d'embarassos adolescents, alimentació, envelliment actiu, salut mental i emocional, promoció de l'oci saludable i prevenció dels diferents tipus de violència.

Aquesta proposta neix amb la voluntat de donar suport a les actuacions que treballin en aquest àmbit, així com en altres que es puguin proposar.

Accions a desplegar

3.1 | Desenvolupament d'accions i projectes que abordin les problemàtiques relacionades amb la salut mental i emocional.

3.2 | Impuls dels programes de foment dels hàbits d'oci saludable i de prevenció de les addiccions.

Els programes que es desenvolupin en aquest àmbit han de fomentar l'autoorganització dels joves i oferir recursos que permetin la generació de noves dinàmiques d'oci.

 Agents municipals
implicats

 - Districte de Nou Barris
- ASPB
- Àrea de Drets Socials

 - CEB
- Regidoria de Cicle de
Vida, Feminismes i LGTBI

 A qui no ens
podem deixar

 - Entitats veïnals i teixit comunitari
- Grup motor de salut
- Veïnat no associat

03

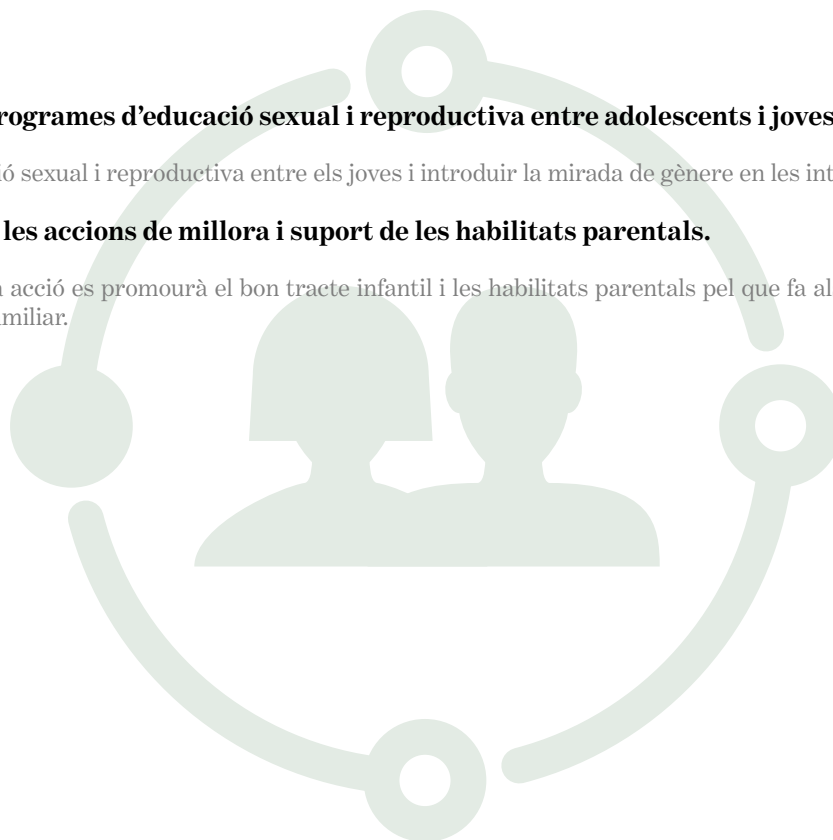
Millora de la salut al llarg de la vida des del vessant comunitari

3.3 | Reforç dels programes d'educació sexual i reproductiva entre adolescents i joves.

Cal abordar l'educació sexual i reproductiva entre els joves i introduir la mirada de gènere en les intervencions que es duguin a terme.

3.4 | Ampliació de les accions de millora i suport de les habilitats parentals.

En el marc d'aquesta acció es promourà el bon tracte infantil i les habilitats parentals pel que fa als reptes educatius dels fills i filles, tant en l'àmbit educatiu com en el familiar.

04

 2016-2020
 Pressupost
 200.000 €

 Objectius
 vinculats
 B · D · E · F · G

Reorientació i reforç de l'estratègia en matèria d'acció comunitària al territori, incorporant la lògica de Zona Nord

Els projectes comunitaris són ben freqüents als barris que conformen la Zona Nord. Impulsats tant per la pròpia administració pública com per part dels centres educatius i del teixit associatiu, han estat eines clau per fomentar la cohesió social i per enfortir les relacions de proximitat. Tanmateix, encara hi ha reptes en aquest àmbit: enfortir les entitats i les associacions del territori i el treball en xarxa, fomentar la participació de les persones d'origen cultural divers en les dinàmiques comunitàries, promoure accions formatives adreçades al teixit comunitari, etc. Aquests aspectes, entre d'altres, són els que cal abordar sota el paraigua d'aquesta proposta.

El reforç de l'estratègia comunitària ha de ser l'espai per treballar l'enfortiment del sentiment de pertinença al territori i l'orgull dels barris que conformen la Zona Nord. Cal promoure una imatge positiva que reconegui i posi en valor tot el potencial que hi ha: el paisatge, la riquesa i la diversitat culturals, la tradició associativa, les xarxes de suport mutu i solidaritat que s'hi conformen, etc.

En aquesta mirada de reforç de l'àmbit comunitari cal tenir present, també, el paper que desenvolupen els serveis públics ubicats a la Zona Nord. Es proposa reforçar les sinergies, la cohesió, el treball en xarxa i la transversalitat en la seva acció al territori, amb la voluntat d'impulsar projectes col·lectius que ajudin a donar resposta a les problemàtiques socials existents.

Accions a desplegar

4.1 | Definició d'una nova estratègia d'acció comunitària a la Zona Nord que doni resposta a les necessitats del territori i reforci la transversalitat i la col·laboració entre els projectes.

Cal establir una estratègia comunitària que, amb una perspectiva de Zona Nord, permeti donar respostes col·lectives a les problemàtiques complexes que afronta el territori. L'enfortiment dels equipaments de proximitat (escoles, centre d'atenció primària, centre cívic i casals de barri, biblioteca, etc.) com a motors de la vida comunitària i l'aposta per una cultura relacional basada en la coresponsabilitat són dos dels eixos que han de ser pals de paller en aquest full de ruta de l'acció comunitària que s'ha de construir amb la col·laboració dels diferents agents comunitaris del territori.

 Agents municipals
 implicats

- Districte de Nou Barris
- ASPB
- Àrea de Drets Socials
- CEB
- Biblioteques de Barcelona
- ICUB
- Àrea de Drets de Ciutadania i Participació

 A qui no ens
 podem deixar

- Entitats veïnals i teixit comunitari
- Veïnat no associat

4.2 | Espai Zona Nord: generació d'un espai que agrupi en un mateix local diversos serveis públics que actualment es troben disgregats al territori.

L'objectiu és aprofitar les sinergies i reforçar la transversalitat de la seva feina. En una primera fase, la creació de l'Oficina del Pla de Barris permetrà integrar en un mateix equipament el departament de la Zona Nord del districte, els dispositius de què disposa Barcelona Activa, l'equip de "Salut als barris" i el personal d'altres àrees de l'Ajuntament de Barcelona que treballen a la Zona Nord. Aquesta acció s'anirà ampliant amb el desplegament d'altres serveis, com ara l'oficina d'habitatge.

4.3 | Formació de professionals i entitats que treballen en l'acció comunitària.

4.4 | Estratègia de reforç del teixit associatiu de la Zona Nord.

Aquesta acció, adreçada a entitats de caire social, cultural o veïnal, així com a les AFA de les escoles del territori, entre d'altres, ha de permetre el seu enfortiment i la consolidació dels seus projectes.

05

2016-2020
Pressupost
120.000 €

Objectius
vinculats
B · C · D · G

Generació d'un marc d'actuació en l'àmbit de l'acció comunitària per treballar la prevenció i la detecció de la violència, amb especial atenció a la violència masclista

La violència vers les dones és un problema públic de gran envergadura que requereix l'impuls d'accions de prevenció i que fa necessari continuar desplegant actuacions de sensibilització, especialment adreçades a la població jove, per potenciar el treball en xarxa i comunitari. L'àmbit educatiu i del lleure han d'esdevenir escenaris clau per al desenvolupament d'accions que abordin la coeducació i la visibilització de la diversitat sexual i de gènere com un riquesa i un valor.

A més, en línia amb el que determina la mesura de govern "Urbanisme amb perspectiva de gènere", es proposa implementar criteris i mecanismes de gènere en les actuacions urbanístiques que es duguin a terme, a partir de l'anàlisi del territori mitjançant marxes exploratòries amb perspectiva de gènere.

Accions a desplegar

5.1 | Prevenció de la violència masclista.

5.2 | Impuls de la coeducació des de l'àmbit escolar i del lleure.

L'objectiu és visibilitzar la diversitat sexual i de gènere com una riquesa i un valor.

5.3 | Treball per a la prevenció del conflicte i la promoció de les conductes no violentes des de l'àmbit educatiu i comunitari.

Cal contemplar accions que atenguin als diferents eixos que provoquen violència per motius d'identitat: gènere, raça, classe, orientació sexual, diversitat funcional, situació administrativa, etc.

5.4 | Estudi de l'espai públic amb perspectiva de gènere i incorporació d'aquesta mirada a les noves actuacions urbanístiques.

Agents municipals
implicats

- Districte de Nou Barris
- Regidoria de Cicle
de Vida, Feminismes i
LGTBI
- ASPB
- CEB
- Àrea d'Ecologia Urbana

A qui no ens
podem deixar

- Entitats veïnals i teixit comunitari
- Veïnat no associat

 drets
socials

06

 2016-2020
Pressupost
100.000 €

 Objectius
vinculats
B · C · E · G · H

Enfortiment de les relacions interculturals a la Zona Nord, aprofitant el teixit comunitari existent

La Zona Nord és un territori on les comunitats i les persones d'origen cultural divers que hi viuen són nombroses. Aquest fet obliga que el desplegament del conjunt d'actuacions que planteja el Pla de Barris inclogui de manera transversal una mirada intercultural. Cal tenir present aquesta mirada sobre l'espai públic en el reconeixement dels usos que en fan les diferents comunitats i col·lectius d'origen divers i en la promoció del seu ús per a la pràctica d'esports no hegemònics (equavòlei, criquet...). En l'àmbit cultural, cal fomentar el coneixement de la diversitat cultural en les seves diferents expressions: en l'acció comunitària, donant suport a la formació en perspectiva intercultural dels professionals dels serveis públics, els equipaments i les entitats que treballen al territori; enfortint els projectes i les accions que ajudin a combatre el racisme i la discriminació, o fent visibles les aportacions de les comunitats i els col·lectius de contextos culturals diversos generades a través d'espais de participació no necessàriament formals, però que són significatius per a les comunitats.

Accions a desplegar

6.1 | Promoció dels projectes de reconeixement i visibilització dels coneixements i sabers de les comunitats d'origen cultural divers.

6.2 | Impuls i acompanyament de la participació de les comunitats d'origen cultural divers en les dinàmiques comunitàries.

Cal impulsar i acompanyar la participació de les comunitats d'origen cultural divers en les dinàmiques comunitàries del territori a partir de la detecció i el reconeixement de figures de referència a les comunitats.

 Agents municipals
implicats

 - Districte de Nou Barris
- Àrea de Drets de Ciutadania

 - Servei de Suport a les
Comunitats i l'Espai Públic
- CEB
- ASPB

 A qui no ens
podem deixar

 - Entitats veïnals i teixit comunitari
- Comunitats religioses
- Veïnat no associat

 drets
socials

07

 2016-2020
Pressupost
50.000 €

 Objectius
vinculats
B · C

Foment de les relacions de proximitat i de la cohesió social

L'espai públic i els espais comuns són escenaris d'oportunitats per vertebrar uns barris més cohesionats i per desenvolupar accions de caire comunitari que ajudin a teixir relacions de proximitat entre els veïns i veïnes. Per fer-ho possible, cal fomentar pràctiques de coresponsabilitat que permetin a tothom gaudir d'un espai públic accessible, compartit i inclusiu. Per aconseguir-ho, cal reforçar les campanyes i les actuacions en matèria de responsabilitat compartida en el manteniment i l'accés a l'espai públic entre les persones que en gaudeixen.

Accions a desplegar

7.1 | Desenvolupament de campanyes de reforç del civisme.

Cal desenvolupar campanyes de reforç del civisme, tant a l'espai públic com a les comunitats i els equipaments, que afavoreixin les relacions de proximitat i la convivència. Per millorar la seva efectivitat, aquestes accions han d'incorporar la detecció i el reconeixement de figures de referència de les diferents comunitats que viuen a la Zona Nord amb la voluntat de reforçar el bon funcionament de les campanyes.

 Agents municipals
implicats

 - Districte de Nou Barris - Àrea d'Ecologia Urbana
- Servei de Suport a les Comunitats i l'Espai Públic

 A qui no ens
podem deixar

 - Entitats veïnals i teixit comunitari
- Veïnat no associat

educació **08**

 2016-2020
 Pressupost
320.000 €

 Objectius
 vinculats
B · F · G
Definició i execució d'un pla operatiu en matèria educativa a la Zona Nord que incideixi en la millora de l'educació al territori i que enforteixi el treball en xarxa

Cal impulsar la definició d'un full de ruta que, partint d'una diagnosi pedagògica en l'àmbit educatiu del territori, plantegi una sèrie d'objectius i accions que donin resposta a les necessitats de la Zona Nord en aquesta matèria. En el seu desenvolupament caldrà implicar el conjunt de membres de la comunitat educativa del territori (professionals dels centres i dels serveis vinculats, associacions de famílies d'alumnes, teixit veïnal i comunitari...). La voluntat és millorar l'èxit educatiu a la Zona Nord, enfortir el treball en xarxa i proposar actuacions que donin resposta a les necessitats socioeducatives del territori.

Accions a desplegar
8.1 | Desenvolupament d'un pla coordinat d'actuacions per abordar de manera integral el fracàs i l'abandonament escolars.

En el marc de la definició del pla operatiu en matèria educativa de la Zona Nord cal impulsar accions que incorporin una mirada integral per a l'abordatge del fracàs escolar i l'abandonament escolar, així com per garantir les transicions educatives entre els cicles de primària i secundària.

8.2 | Impuls d'un projecte que combini l'educació, les arts i l'acció social, i que vinculï els programes educatius de les escoles amb l'àmbit del lleure i els equipaments culturals del territori.

Cal promoure el lleure educatiu, les arts i la música com a eines transformadores i generadores de noves dinàmiques que impulsin nous espais i vincles comunitaris.

 Agents municipals
 implicats

- Districte de Nou Barris
- CEB
- IMEB
- Àrea de Drets Socials
- IMSS

 A qui no ens
 podem deixar

- Entitats veïnals i teixit comunitari
- AFA
- Xarxa socioeducativa
- Veïnat no associat

2016-2020
Pressupost
500.000 €

Objectius
vinculats
F · G

Suport als centres educatius per avançar cap al model d'Escoles Enriquides

Cal assegurar l'atenció global dels infants i les seves famílies als centres escolars públics dels barris, i facilitar el treball conjunt i la mirada comuna entre els professionals de l'àmbit educatiu, social i de salut.

Accions a desplegar

9.1 | Reforç del personal de l'àmbit psicosocial als centres educatius.

En el marc de l'educació reglada, cal donar suport a les accions proposades pel CEB per avançar cap al model d'Escoles Enriquides, i dotar els centres de professionals de l'àmbit psicosocial de manera extraordinària.

Agents municipals
implicats

- Districte de Nou Barris
- CEB
- IMEB
- Àrea de Drets Socials

A qui no ens
podem deixar

- AFA
- Xarxa socioeducativa
- Veïnat no associat

educació 10

2016-2020
Pressupost
250.000 €

Objectius
vinculats
B · F · G

Promoció, ampliació i reforç dels projectes educatius i de lleure de base comunitària

L'educació entesa com allò que es treballa tant dins com fora de l'horari escolar (al pati, a l'aula, als casals, a les activitats extraescolars...), el reforç dels vincles entre els projectes educatius que es desenvolupen dins de l'escola i els que ho fan en l'àmbit extraescolar i la promoció del teixit comunitari que duu a terme iniciatives de lleure a la Zona Nord són alguns dels aspectes que cal treballar en el marc d'aquesta proposta. Així mateix, aquesta acció ens ha de permetre treballar la implicació de pares i mares en el procés educatiu i de lleure, les propostes que plantegen la millora de les habilitats parentals i el reforç del teixit associatiu que conformen les AFA de les escoles. Cal fer-ho des d'una mirada intercultural, de gènere i intergeneracional, tenint presents les iniciatives existents per enfortir-les, omplint els buits que no estan coberts actualment i implicant en aquest procés els centres educatius, els equipaments i les entitats que participen en l'àmbit comunitari.

Accions a desplegar

10.1 | Reforç de la xarxa socioeducativa i el treball conjunt entre l'ensenyament reglat i el lleure educatiu (educació a temps complet).

Cal garantir el dret a l'educació d'infants i adolescents, des de la primera infància, passant pels centres educatius i fins al lleure, amb perspectiva de gènere i amb una mirada intercultural. Les arts, la cultura i l'esport, entre d'altres, han d'esdevenir eines socialitzadores i transformadores que han de permetre estendre l'educació més enllà de l'horari escolar, incorporant tot allò que té a veure amb el lleure.

10.2 | Definició d'un projecte d'atenció a la petita infància i a les seves famílies.

Aquest espai ha d'esdevenir un escenari de trobada entre les famílies per compartir experiències. Ha d'afavorir l'aprenentatge de la petita infància i reforçar el vincle afectiu amb els nadons. En el desenvolupament d'aquesta acció caldrà tenir present el mapa de projectes i serveis que ja s'està duent a terme, tant per part de l'administració com del teixit comunitari del territori.

Agents municipals
implicats

- Districte de Nou Barris
- CEB
- IBE
- Àrea de Drets Socials
- IMEB
- ICUB

A qui no ens
podem deixar

- Entitats veïnals i teixit comunitari
- AFA
- Xarxa socioeducativa
- Veïnat no associat

10

Promoció, ampliació i reforç dels projectes educatius i de lleure de base comunitària

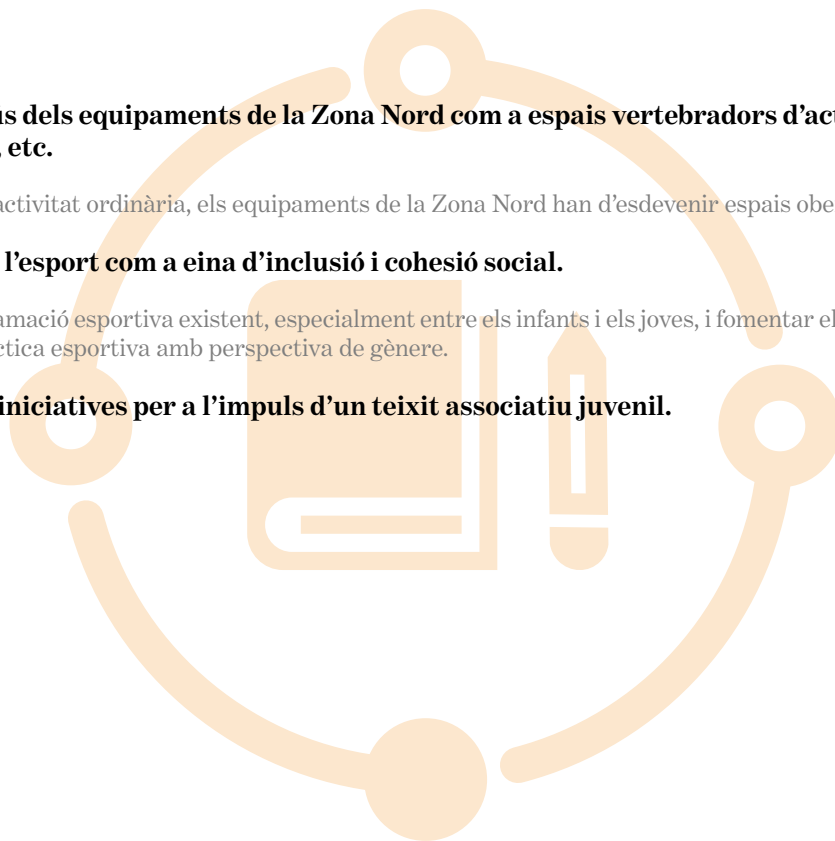
10.3 | Impuls de l'ús dels equipaments de la Zona Nord com a espais vertebradors d'activitats comunitàries, de reforç escolar, de pràctica artística, etc.

Més enllà de la seva activitat ordinària, els equipaments de la Zona Nord han d'esdevenir espais oberts al desenvolupament d'activitats comunitàries.

10.4 | Promoció de l'esport com a eina d'inclusió i cohesió social.

Cal reforçar la programació esportiva existent, especialment entre els infants i els joves, i fomentar el vessant inclusiu i comunitari de l'esport, així com l'abordatge de la pràctica esportiva amb perspectiva de gènere.

10.5 | Suport a les iniciatives per a l'impuls d'un teixit associatiu juvenil.

activitat econòmica **11**

 2016-2020
 Pressupost
733.000 €

 Objectius
 vinculats
E · H · I
Promoció de la formació ocupacional per millorar l'ocupabilitat de les persones aturades

A partir de l'anàlisi dels perfils de les persones aturades de la Zona Nord, cal definir un programa de formació i pràctica laboral orientat a la formació i a la capacitat tècnica professional, així com a les competències clau i a la facilitació per accedir al món laboral.

Accions a desplegar
11.1 | Desenvolupament d'un programa de formació i pràctica laboral per millorar la inserció de les persones aturades d'acord amb les potencialitats del territori i el seu entorn.

Cal desenvolupar un programa de formació a mida que combini la formació i la pràctica laboral, i que es defineixi tenint presents les necessitats de les persones aturades del territori, així com les potencialitats del mercat laboral.

11.2 | Suport a les iniciatives de formació i d'altres tipus que emanin del teixit d'entitats del territori i que permetin millorar l'ocupabilitat de persones en situació d'atur.

Cal donar suport a les iniciatives de formació i d'altres tipus de les entitats i del teixit comunitari de la Zona Nord amb l'objectiu de millorar l'oferta formativa existent, adaptar-la a les necessitats del territori i millorar l'ocupabilitat dels veïns i veïnes que es troben en situació d'atur.

11.3 | Establiment de les línies de treball de l'AFA Ciutat Meridiana.

Cal treballar de manera coordinada amb l'Aula de Formació d'Adults de Ciutat Meridiana per potenciar els itineraris educatius que permetin obtenir el graduat en educació secundària i les línies que aborden l'alfabetització digital.

 Agents municipals
 implicats

- Districte de Nou Barris
- Barcelona Activa
- CEB

 A qui no ens
 podem deixar

- Entitats veïnals i teixit comunitari
- Xarxa d'Inserció Laboral
- Veïnat no associat

activitat
econòmica 12

2016-2020
Pressupost
262.000 €

Objectius
vinculats
B · E · H · I

Impuls a les accions en matèria d'economia cooperativa, social i solidària

L'objectiu d'aquesta proposta és donar suport a aquelles iniciatives que es desenvolupin en el marc de l'economia cooperativa, social i solidària, amb la voluntat de generar oportunitats d'ocupació en aquest àmbit.

Accions a desplegar

12.1 | Acompanyament i formació per al desenvolupament de projectes d'economia cooperativa, social i solidària.

Cal desenvolupar programes de formació i acompanyament en el procés de creació i de consolidació de projectes d'activació econòmica en el marc de l'economia cooperativa, social i solidària. Aquests programes han de posar especial atenció a l'àmbit de l'economia de les cures i els treballs a la comunitat (arranjament i dinamització de l'espai públic, neteja d'espais verds, etc.).

Agents municipals
implicats

- Districte de Nou Barris
- Barcelona Activa
- Comissionat d'ECSS

A qui no ens
podem deixar

- Entitats veïnals i teixit comunitari
- Xarxa d'Inserció Laboral
- Veïnat no associat

activitat econòmica **13**

 2016-2020
 Pressupost
50.000 €

 Objectius
 vinculats
E · H · I
Support a les iniciatives en matèria d'activació econòmica que emanin del territori

Cal donar suport de formació i d'acompanyament als projectes d'activació econòmica que emanin de les possibilitats que ofereix el territori amb la voluntat d'afavorir-ne el desenvolupament i la consolidació.

Accions a desplegar
13.1 | Estudi de les possibilitats d'activació econòmica del territori i suport a les iniciatives i projectes que se'n derivin.
13.2 | Accions de suport al teixit comercial de proximitat.

Ampliar les propostes de formació que ajudin a millorar la qualitat del servei que ofereix el comerç de proximitat, visibilitzar l'oferta de béns i serveis existents al territori a través de campanyes de promoció, així com afavorir la participació i la implicació del teixit comercial d'origen cultural divers en les entitats comercials, són algunes de les accions que es proposen en el marc del Pla de Barris. Aquestes actuacions es desenvoluparan d'acord amb el que determina el Pla de Desenvolupament Econòmic del Districte.

 Agents municipals
 implicats

- Districte de Nou Barris
- Barcelona Activa
- Comissionat d'ECSS

 A qui no ens
 podem deixar

- Entitats veïnals i teixit comunitari
- Xarxa d'Inserció Laboral
- Veïnat no associat

ecologia urbana **14**

 2016-2020
 Pressupost
240.000 €

 Objectius
 vinculats
B · C · L
Reducció de l'esclatxa digital a la Zona Nord

La manca de cobertura de xarxa de banda ampla o la impossibilitat de disposar de connexió per motius econòmics són les raons que expliquen l'esclatxa digital existent actualment a la Zona Nord, la qual se situa 20 punts per sota de la ciutat en percentatge de llars amb Internet de banda ampla. Per modificar aquesta situació, cal dotar els equipaments públics de la Zona Nord d'una bona connexió a Internet i reforçar les accions d'alfabetització digital, especialment entre la gent gran.

Accions a desplegar
14.1 | Millora de la xarxa de connexió a Internet dels equipaments públics i dels centres educatius.

Cal potenciar l'existència d'una xarxa de punts de connexió a Internet de proximitat en equipaments i en centres escolars del territori, que ajudin a evitar l'esclatxa digital.

14.2 | Desenvolupament d'accions formatives per a l'alfabetització digital.

La formació per a l'alfabetització digital ha d'anar dirigida al conjunt de la població, però posant una atenció especial en la gent gran. També cal fomentar la formació d'ajuda a la realització de tràmits administratius a través d'Internet.

**Agents municipals
implicats**

- Districte de Nou Barris
- IMI
- Comissionat de Tecnologia i Innovació Digital
- CEB
- Consorci de Biblioteques de Barcelona

**A qui no ens
podem deixar**

- Casal de gent gran
- Teixit associatiu i comunitari
- Veïnat no associat

2016-2020
Pressupost
1.350.000 €

Objectius
vinculats
B · E · J · K · M

Millora de la xarxa d'equipaments de la Zona Nord

A la Zona Nord hi ha diverses actuacions en relació amb la construcció d'equipaments pendents de desenvolupar, en les quals caldrà avançar en el marc del Pla de Barris, d'acord amb el que determini el pla d'equipaments. En alguns casos, cal executar l'actuació prevista i, en altres, l'objectiu en el Pla de Barris és avançar en aspectes previs a l'execució, com la definició dels usos, la redacció d'avantprojectes i projectes executius, els canvis de planejament que pertocquin, etc.

Accions a desplegar

15.1 | Definició del pla d'equipaments de la Zona Nord.

El mapa d'equipaments és l'eina d'orientació de les prioritats pel que fa als equipaments a la Zona Nord, en funció de les necessitats presents i futures en aquest àmbit. Aquest mapa ha de preveure tant el tipus d'equipament necessari com la seva ubicació al territori, en funció de les característiques demogràfiques, orogràfiques...

15.2 | Definició de la futura zona d'equipaments esportius a Can Cuiàs.

Sota el paraigües d'allò que es determini al Pla d'Equipaments, cal impulsar la implicació veïnal en la transformació de Can Cuiàs, així com en la definició dels equipaments esportius que se'n derivin a l'entorn de Can Cuiàs. També cal avançar en la redacció dels projectes constructius.

15.3 | Estudi de la ubicació provisional d'un espai per a joves.

A la Zona Nord no existeix cap espai on els joves puguin desenvolupar un projecte associatiu des de l'autoorganització. Les iniciatives adreçades als joves que existeixen estan liderades per entitats i cobreixen, bàsicament, la franja fins als 16 o 18 anys. Tanmateix, comencen a aflorar iniciatives de grups de joves que treballen en la construcció d'un projecte propi de casal i demanen poder disposar d'un espai per dur a terme aquesta activitat.

Agents municipals
implicats

- Districte de Nou Barris
- Àrea d'Ecologia Urbana
- IBE
- Àrea de Drets de Ciutadania i Participació
- Consorci del Besòs
- Consorci del Parc de Collserola
- Àrea de Drets Socials
- BIMSA

A qui no ens
podem deixar

- Teixit associatiu i comunitari
- Veïnat no associat

15

Millora de la xarxa d'equipaments de la Zona Nord

15.4 | Millora de les instal·lacions del Campillo de la Virgen per a la pràctica esportiva i comunitària.

El Campillo de la Virgen, a Torre Baró, ha d'esdevenir un espai que doni resposta a dues demandes ben presents al territori i que, de manera reiterada, apareixen en els diferents processos participatius que es duen a terme en el marc del Pla de Barris: la necessitat de noves zones per a la pràctica esportiva i l'adequació de l'espai per al desenvolupament d'activitats comunitàries.

15.5 | Adequació dels vestidors del camp de futbol de Ciutat Meridiana.

Mentre no es fan realitat els nous equipaments esportius de la Zona Nord, cal adequar i mantenir en bon estat els vestidors del camp de futbol de Ciutat Meridiana.

ecologia urbana 16

2016-2020
Pressupost
1.690.768 €

Objectius
vinculats
B · E · J · K · M

Estratègia integral per a la dignificació de l'espai públic de la Zona Nord

L'existència de diversos espais públics en situació de provisionalitat o bé situats en àmbits de planejament pendents de definició fa necessària una intervenció per adequar-los a les necessitats veïnals, mentre no es culminin les transformacions previstes. Aquesta adequació n'ha de permetre l'ús com a espais per enfortir les relacions comunitàries.

Accions a desplegar

16.1 | Adequació d'espais actualment en desús per al desenvolupament d'activitats comunitàries.

Atesa l'existència d'espais actualment buits i sense un ús definit, es proposa modificar-ne la situació de provisionalitat i millorar-los, amb la voluntat de dignificar-los i possibilitar-ne la transformació cap a espais per a l'ús comunitari (espais de joc, de lleure, d'estada, etc.).

16.2 | Millora de la zona de l'antic camp de futbol de Ciutat Meridiana i definició de la futura zona d'equipaments.

La zona on es trobava ubicat l'antic camp de futbol de Ciutat Meridiana, coneguda també com a *zona esportiva provisional*, és avui un espai en què es duen a terme activitats comunitàries diverses, tant de manera esporàdica (festes majors, revetlles, concerts...) com diària (pràctiques esportives, zona de passeig, jocs infantils...). Tenint present el futur desenvolupament d'equipaments en aquest entorn, es proposa la dignificació i la millora d'aquest espai i dels elements esportius i de joc que hi ha. Així mateix, el Pla de Barris proposa impulsar la implicació veïnal en la transformació d'aquest àmbit, així com en la definició dels equipaments comunitaris que se'n derivin. També cal avançar en la redacció dels projectes constructius.

Agents municipals
implicats

- Districte de Nou Barris
- Àrea d'Ecologia Urbana
- Consorci del Parc de
Collserola

- Consorci del Besòs
- BIMSA
- IBE

A qui no ens
podem deixar

- Teixit veïnal i comunitari
- Veïnat no associat

16

Estratègia integral per a la dignificació de l'espai públic de la Zona Nord**16.3 | Millora de la senyalització de carrers i serveis.**

A partir de la realització d'un estudi de la senyalística de la Zona Nord, es proposa actuar per millorar-la, reforçant les indicacions dels carrers, dels equipaments i dels serveis del territori.

16.4 | Adequació de la zona del Parc Central de Torre Baró.

Aquest espai, que és una zona de contacte amb el Parc Natural de la Serra de Collserola des de la part baixa de Torre Baró, és actualment un viver d'arbrat al qual resulta complicat d'accedir. A causa del seu estat, no permet la realització de cap activitat comunitària. El que es proposa amb aquesta actuació és la millora dels accessos i la seva dignificació.

16.5 | Estudi per a la identificació dels espais públics-privats de Ciutat Meridiana.

Amb l'objectiu de poder definir la seva tipologia i titularitat, i analitzar la seva millora per als usos públics i comunitaris que es poden derivar d'aquests espais, es planteja dur a terme un estudi dels espais interblocs de Ciutat Meridiana.

16.6 | Generació de noves àrees de joc infantil i manteniment de les existents.

Aquesta proposta es troba molt relacionada amb l'adequació d'espais actualment en desús i aposta per la millora i la generació de noves àrees de joc infantil, adaptades a la vida en cota.

16.7 | Definició i elaboració d'un Pla director per a la transformació urbana a Vallbona.

Cal impulsar la implicació veïnal en l'elaboració d'un Pla director per a la transformació urbana a Vallbona, concretament a l'àmbit comprès entre la Granja del Ritz, els entorns del Rec Comtal, la zona agrícola i la llera del riu Besòs, que englobi les actuacions que altres agents de caire supramunicipal (el Consorci del Besòs, entre d'altres) duen a terme en aquest sector. Aquest Pla director hauria de permetre definir l'abast de les actuacions que cal dur a terme, els usos d'aquests espais i els equipaments que se'n derivin. També cal avançar en la redacció dels projectes constructius.

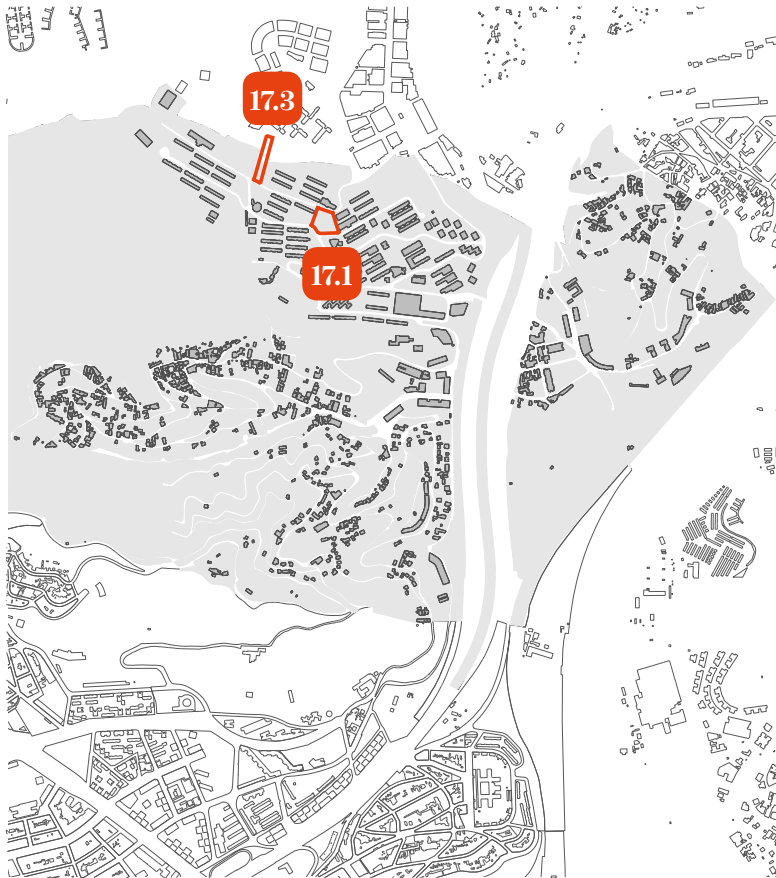

ecologia urbana 17

2016-2020
Pressupost
4.593.752 €

Objectius
vinculats
E · J · K

Actuacions per a la millora de la connectivitat i l'accessibilitat als barris de la Zona Nord

Les fractures urbanes i l'orografia condicionen tant la connectivitat com l'accessibilitat als barris de la Zona Nord. Per això, es requereixen actuacions que permetin afavorir la mobilitat interna dels veïns i veïnes, per salvar les dificultats que plantegen els nombrosos pendents existents.

Accions a desplegar

17.1 | Instal·lació d'escapes mecàniques entre el carrer de les Agudes i la plaça del metro de Ciutat Meridiana, i adequació de l'entorn per millorar-ne l'accessibilitat.

Cal executar la instal·lació de les escapes mecàniques i dur a terme actuacions de millora en la urbanització del perímetre d'actuació.

17.2 | Millora de la connectivitat a Torre Baró.

Cal adequar els vials per millorar la connectivitat entre la part alta i la part baixa de Torre Baró. A partir d'una proposta sobre la mobilitat a Torre Baró, es planteja dur a terme actuacions que permetin apropar el transport públic a la zona alta del barri i generar una millora de la connectivitat per a vianants. Així mateix, s'estudiarà la millora dels accessos a l'Escola Elisenda de Montcada i a l'Escola Bressol Municipal La Muntanya des del carrer de Sant Feliu de Codines.

17.3 | Encàrrec del projecte per a la millora de la connexió entre Ciutat Meridiana i Can Cuiàs per la zona del Torrent del Bosc.

Cal analitzar les possibles propostes de millora de la connexió existent entre Ciutat Meridiana i Can Cuiàs per la zona del Torrent del Bosc (zona de l'aqüeducte) i encarregar el projecte perquè s'executi.

Agents municipals
implicats

- Districte de Nou Barris
- Àrea d'Ecologia Urbana
- BIMSA
- Barcelona Regional

A qui no ens
podem deixar

- Teixit veïnal i comunitari
- Veïnat no associat

Resum i localització de totes les accions del Pla de Barris de la Zona Nord

- 1.1 | Creació d'una oficina de l'habitatge
- 1.2 | Suport a les comunitats veïnals per a la millora de la convivència
- 1.3 | Difusió i formació en eficiència energètica en espais comunitaris
- 2.1 | Programa de rehabilitació adreçat a finques d'alta complexitat
- 2.2 | Acompanyament i mediació en els processos de tramitació d'ajuts
- 3.1 | Accions i projectes que abordin les problemàtiques relacionades amb la salut mental i emocional
- 3.2 | Impuls dels programes de foment d'hàbits d'oci saludable i de prevenció de les addiccions
- 3.3 | Reforç dels programes d'educació sexual i reproductiva entre adolescents i joves
- 3.4 | Ampliació de les accions de millora i suport de les habilitats parentals
- 4.1 | Definició d'una nova estratègia d'acció comunitària
- 4.2 | Espai Zona Nord: espai que agrupi en un mateix local diversos serveis públics presents al territori
- 4.3 | Formació de professionals i entitats que treballen en l'acció comunitària
- 4.4 | Estratègia de reforç del teixit associatiu
- 5.1 | Prevenció de la violència masclista
- 5.2 | Impuls a la coeducació des de l'àmbit escolar i del lleure
- 5.3 | Treball per a la prevenció del conflicte i la promoció de les conductes no violentes
- 5.4 | Estudi de l'espai públic amb perspectiva de gènere
- 6.1 | Projectes de reconeixement i visibilització de les comunitats d'origen cultural divers
- 6.2 | Impuls de la participació de les diferents comunitats en les dinàmiques comunitàries
- 7.1 | Campanyes de reforç del civisme
- 8.1 | Pla per abordar el fracàs i l'abandonament escolars
- 8.2 | Impuls d'un projecte que combini l'educació, les arts i l'acció social
- 9.1 | Reforç del personal de l'àmbit psicosocial als centres educatius
- 10.1 | Reforç de la xarxa socioeducativa i el treball conjunt entre l'ensenyament reglat i el lleure educatiu
- 10.2 | Projecte d'atenció a la petita infància i a les seves famílies
- 10.3 | Impuls de l'ús dels equipaments com a espais vertebradors d'activitats comunitàries

- 10.4 | Promoció de l'esport com a eina d'inclusió i cohesió social
- 10.5 | Suport a les iniciatives per a l'impuls d'un teixit associatiu juvenil
- 11.1 | Programa de formació i pràctica laboral per millorar la inserció de les persones aturades
- 11.2 | Suport a les iniciatives de formació que emanin del teixit d'entitats
- 11.3 | Establiment de les línies de treball de l'AFA Ciutat Meridiana
- 12.1 | Acompanyament i formació per al desenvolupament de projectes d'ECSS
- 13.1 | Estudi de les possibilitats d'activació econòmica del territori
- 13.2 | Accions de suport al teixit comercial de proximitat
- 14.1 | Millora de la xarxa de connexió a Internet dels equipaments públics
- 14.2 | Desenvolupament d'accions formatives per a l'alfabetització digital
- 15.1 | Definició del pla d'equipaments de la Zona Nord
- 15.2 | Definició de la futura zona d'equipaments esportius a Can Cuiàs
- 15.3 | Estudi de la ubicació provisional d'un espai per a joves
- 15.4 | Millora de les instal·lacions del Campillo de la Virgen per a la pràctica esportiva i comunitària
- 15.5 | Adequació dels vestidors del camp de futbol de Ciutat Meridiana
- 16.1 | Adequació d'espais actualment en desús per al desenvolupament d'activitats comunitàries

- 16.2 | Millora de la zona de l'antic camp de futbol de Ciutat Meridiana
- 16.3 | Millora de la senyalització de carrers i serveis
- 16.4 | Adequació de la zona del Parc Central de Torre Baró
- 16.5 | Estudi per a la identificació dels espais públics-privats de Ciutat Meridiana
- 16.6 | Generació de noves àrees de joc infantil
- 16.7 | Definició d'un Pla director per a la transformació urbana a Vallbona
- 17.1 | Escales mecàniques entre el carrer de les Agudes i la plaça del metro de Ciutat Meridiana
- 17.2 | Millora de la connectivitat a Torre Baró
- 17.3 | Projecte per a la millora de la connexió entre Ciutat Meridiana i Can Cuiàs per la zona del Torrent del Bosc

Plànol amb la ubicació de les primeres accions a desplegar. Les que no estan marcades al plànol afecten la totalitat de l'àmbit / Font: Urbaning

Bloc 3 >

13 | Pressupost desglossat per conceptes de la Zona Nord

El pressupost del Pla de Barris es divideix en dues grans partides: la despesa corrent i la inversió.

D'una banda, la **despesa corrent** correspon a les despeses relacionades amb els aspectes següents:

- Organització d'esdeveniments concrets (festes populars, jornades, fires, debats, processos participatius, etc.).

- Projectes o campanyes educatives (d'educació no formal o informal, però no d'educació formal o reglada) i de sensibilització.

- Projectes de salut comunitària.

- Processos d'apoderament de col·lectius determinats (gent gran, joves, dones, immigrants).

- Exposicions i intervencions urbanes artístiques o socials efímeres (no inventariables, com per exemple senyalística no vial; decoració de mitjaneres, persianes, murs, zones verdes; il·luminacions efímeres puntuals; camins escolars, etc.).

- Dinamització de teixit associatiu, veïnal,

educatiu i esportiu.

- Enquestes o estudis.

- Serveis que han de realitzar entitats sense ànim de lucre, empreses, cooperatives o autònoms.

- Planificació d'una possible futura inversió.

D'una altra banda, la **inversió** correspon a les despeses relacionades amb els aspectes següents:

- Creació de noves infraestructures o reposició d'infraestructures existents (urbanització, mobiliari urbà, enllumenat, parcs, jardins, zones verdes, adequació de solars, fonts, remodelació de voreres o asfaltat, senyalística vial, passos a nivell, etc.).

- Compra, construcció o reforma d'edificis.

- Construcció o adequació d'equipaments (escoles, centres de salut, centres de dia, centres cívics, casals de barri, biblioteques, etc.).

- Adquisició o reposició d'elements de transport.

- Aplicacions informàtiques i propietat intel·lectual.

- Serveis de competència o abast de ciutat o superior (xarxa de transport públic, formació reglada, serveis bàsics de salut, guàrdia urbana, serveis de neteja i recollida de residus, serveis d'adequació de parcs i jardins).

- Subvencions i ajuts a associacions, institucions, fundacions i empreses amb o sense ànim de lucre.

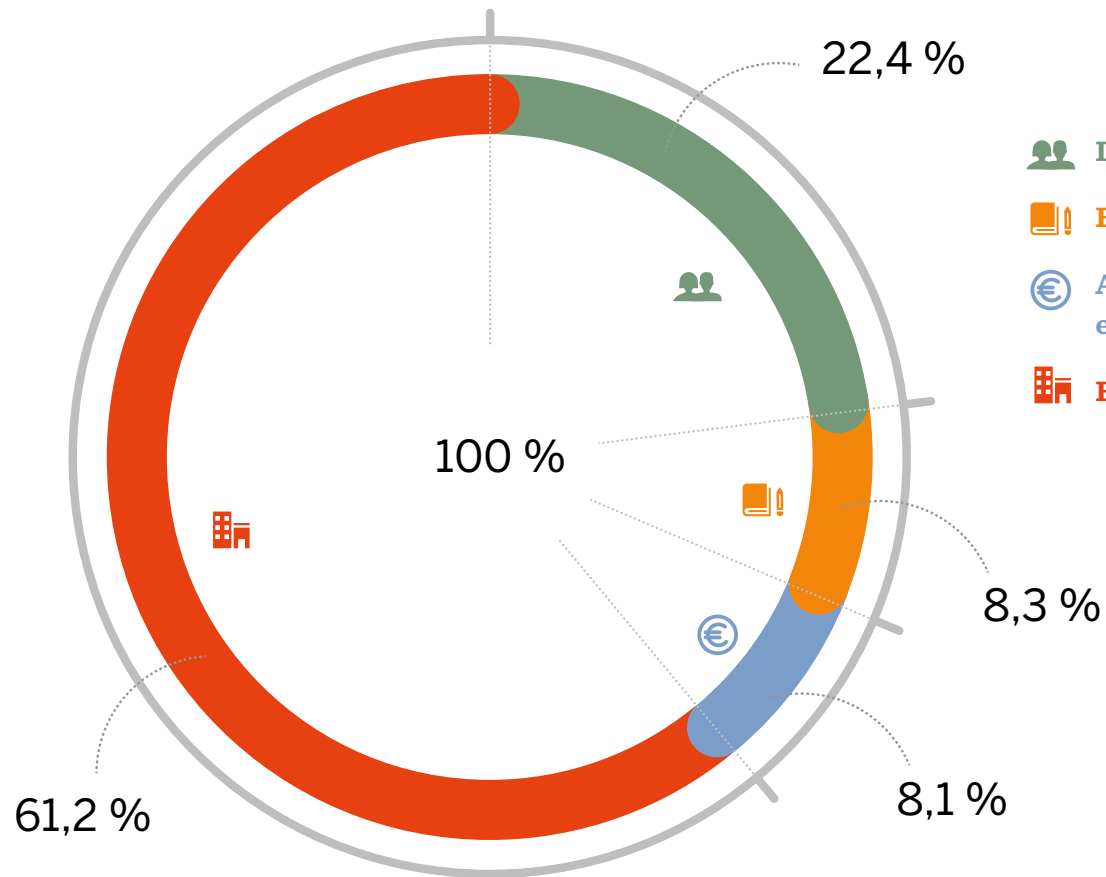
- Subvencions i ajuts a famílies i individus.

- Concessió de beques, crèdits o altres tipus d'assistència econòmica.

El Pla de Barris de la Zona Nord té un **pressupost assignat de 12.874.520 €** per al període 2016-2020, que es divideix en 3.605.000 € de despesa corrent (que representa un 28 % del pressupost total) i 9.269.520 € d'inversió (que representa un 72 % del pressupost total).

Si es desglossa el pressupost segons l'àmbit d'actuació, a l'àmbit de drets socials s'hi destinen 2.885.000 € (un 22,4 % del pressupost total); a l'àmbit d'educació, 1.070.000 € (un 8,3 % del pressupost total); a l'àmbit d'activitat econòmica, 1.045.000 € (un 8,1 % del pressupost total), i a l'àmbit d'ecologia urbana, 7.874.520 € (un 61,2 % del pressupost total).

	Inversió	D. corrent	Total
Drets socials	1.450.000 €	1.435.000 €	2.885.000 €
Educació	- €	1.070.000 €	1.070.000 €
Activitat econòmica	- €	1.045.000 €	1.045.000 €
Ecologia urbana	7.819.520 €	55.000 €	7.874.520 €
	9.269.520 €	3.605.000 €	12.874.520 €

		Inversió	Despesa corrent	Total
Drets socials		1.450.000 €	1.435.000 €	2.885.000 €
1 Reforç a l'atenció per garantir el dret a l'habitatge	1.1 Creació d'una oficina de l'habitatge 1.2 Suport a les comunitats veïnals per a la millora de la convivència 1.3 Difusió i formació en eficiència energètica en espais comunitaris	100.000 €	415.000 €	515.000 €
2 Rehabilitació, dignificació i millora del parc d'habitatges	2.1 Programa de rehabilitació adreçat a finques d'alta complexitat 2.2 Acompanyament i mediació en els processos de tramitació d'ajuts	1.350.000 €	350.000 €	1.700.000 €
3 Millora de la salut al llarg de la vida des del vessant comunitari	3.1 Accions i projectes que abordin les problemàtiques relacionades amb la salut mental i emocional 3.2 Impuls dels programes de foment d'hàbits d'oci saludable i de prevenció de les addiccions 3.3 Reforç dels programes d'educació sexual i reproductiva entre adolescents i joves 3.4 Ampliació de les accions de millora i suport de les habilitats parentals	- €	200.000 €	200.000 €
4 Reorientació i reforç de l'estratègia d'acció comunitària incorporant la lògica de Zona Nord	4.1 Definició d'una nova estratègia d'acció comunitària 4.2 Espai Zona Nord: espai que agrupi en un mateix local diversos serveis públics presents al territori 4.3 Formació de professionals i entitats que treballen en l'acció comunitària 4.4 Estratègia de reforç del teixit associatiu	- €	200.000 €	200.000 €
5 Generació d'un marc d'actuació en l'àmbit de l'acció comunitària per treballar la prevenció i la detecció de la violència, amb especial atenció a la violència masclista	5.1 Prevenció de la violència masclista 5.2 Impuls a la coeducació des de l'àmbit escolar i de lleure 5.3 Treball per a la prevenció del conflicte i la promoció de les conductes no violentes 5.4 Estudi de l'espai públic amb perspectiva de gènere	- €	120.000 €	120.000 €
6 Enfortiment de les relacions interculturals aprofitant el teixit comunitari existent	6.1 Projectes de reconeixement i visibilització de les comunitats d'origen cultural divers 6.2 Impuls de la participació de les diferents comunitats en les dinàmiques comunitàries	- €	100.000 €	100.000 €
7 Foment de les relacions de proximitat i de la cohesió social	7.1 Campanyes de reforç del civisme	- €	50.000 €	50.000 €
Educació		- €	1.070.000 €	1.070.000 €
8 Definició i execució d'un pla operatiu educatiu que incideixi en la millora de l'educació enfortint el treball en xarxa	8.1 Pla per abordar el fracàs i l'abandonament escolars 8.2 Impuls d'un projecte que combini l'educació, les arts i l'acció social	- €	320.000 €	320.000 €
9 Suport als centres educatius per avançar cap al model d'Escoles Enriquides	9.1 Reforç del personal de l'àmbit psicosocial als centres educatius	- €	500.000 €	500.000 €
10 Promoció, ampliació i reforç dels projectes educatius i de lleure de base comunitària	10.1 Reforç de la xarxa socioeducativa i el treball conjunt entre l'ensenyament reglat i el lleure educatiu 10.2 Projecte d'atenció a la petita infància i a les seves famílies 10.3 Impuls de l'ús dels equipaments com a espais vertebradors d'activitats comunitàries 10.4 Promoció de l'esport com a eina d'inclusió i cohesió social 10.5 Suport a les iniciatives per a l'impuls d'un teixit associatiu juvenil	- €	250.000 €	250.000 €

		Inversió	Despesa corrent	Total
€	Activitat econòmica	- €	1.045.000 €	1.045.000 €
11 Promoció de la formació ocupacional per millorar l'ocupabilitat de les persones aturades	11.1 Programa de formació i pràctica laboral per millorar la inserció de les persones aturades 11.2 Suport a les iniciatives de formació que emanin del teixit d'entitats 11.3 Establiment de les línies de treball de l'AFA Ciutat Meridiana	- €	733.000 €	733.000 €
12 Impuls a les accions en matèria d'ECSS	12.1 Acompanyament i formació per al desenvolupament de projectes d'ECSS	- €	262.000 €	262.000 €
13 Suport a les iniciatives d'activació econòmica que emanin del territori	13.1 Estudi de les possibilitats d'activació econòmica del territori 13.2 Accions de suport al teixit comercial de proximitat	- €	50.000 €	50.000 €
🏠	Ecologia urbana	7.819.520 €	55.000 €	7.874.520 €
14 Reducció de l'escaleta digital	14.1 Millora de la xarxa de connexió a Internet dels equipaments públics 14.2 Desenvolupament d'accions formatives per a l'alfabetització digital	200.000 €	40.000 €	240.000 €
15 Millora de la xarxa d'equipaments	15.1 Definició del pla d'equipaments de la Zona Nord 15.2 Definició de la futura zona d'equipaments esportius a Can Cuiàs 15.3 Estudi de la ubicació provisional d'un espai per a joves 15.4 Millora de les instal·lacions del Campillo de la Virgen per a la pràctica esportiva i comunitària 15.5 Adequació dels vestidors del camp de futbol de Ciutat Meridiana	1.350.000 €	- €	1.350.000 €
16 Estratègia integral per a la dignificació de l'espai públic	16.1 Adequació d'espais actualment en desús per al desenvolupament d'activitats comunitàries 16.2 Millora de la zona de l'antic camp de futbol de Ciutat Meridiana 16.3 Millora de la senyalització de carrers i serveis 16.4 Adequació del Parc Central de Torre Baró 16.5 Estudi per a la identificació dels espais públics-privats a Ciutat Meridiana 16.6 Generació de noves àrees de joc infantil 16.7 Definició d'un Pla director per a la transformació urbana a Vallbona	1.675.768 €	15.000 €	1.690.768 €
17 Actuacions per a la millora de la connectivitat i l'accessibilitat	17.1 Escales mecàniques entre el carrer de les Agudes i la plaça del metro de Ciutat Meridiana 17.2 Millora de la connectivitat a Torre Baró 17.3 Projecte per a la millora de la connexió entre Ciutat Meridiana i Can Cuiàs per la zona del Torrent del Bosc	4.593.752 €	- €	4.593.752 €
Total		9.269.520 €	3.605.000 €	12.874.520 €

Bloc 3 >

14 | Visió global

Diagnosi

Drets socials

- Trastorns mentals relacionats amb situacions socials i laborals precàries
- Augment de conductes violentes, especialment de violències masclistes
- Alt índex de desnonaments, ocupacions i pisos buits
- Nombre important d'edificis amb les zones comunitàries deteriorades
- Problemes de convivència
- Notable presència de població d'origen cultural divers
- Desenvolupament de diversos projectes de caire comunitari impulsats per administracions, entitats, etc.
- Necessitat de fomentar la implicació del veïnat en els processos comunitaris
- Necessitat d'enfortir la xarxa d'equipaments de proximitat com a motors de la vida comunitària

Educació

- Centres d'alta complexitat
- Necessitat d'un treball continuat amb els equips de serveis socials i les àrees de salut bàsiques
- Necessitat de digitalització i adaptació a les TIC d'escoles i instituts

Activitat econòmica

- Elevada taxa d'atur, especialment de llarga durada
- Teixit comercial feble
- Baix nivell de població amb estudis superiors

Ecologia urbana

- Forts pendents
- Nombrosos espais buits o en situació de provisionalitat
- Entorns naturals de referència

Objectius específics

A | Afavorir el dret a l'habitatge digne i millorar les condicions d'habitabilitat

B | Enfortir l'acció comunitària

C | Ampliar els espais per al foment de les relacions interculturals

D | Reforçar les actuacions de sensibilització i prevenció de la violència masclista

E | Promoure la salut comunitària i els hàbits d'oci saludable

F | Promoure la igualtat d'oportunitats educatives

G | Potenciar el lleure de base comunitària

H | Impulsar l'ocupabilitat prioritzant les actuacions adreçades als col·lectius més vulnerables

I | Afavorir la implementació de projectes d'activació econòmica, especialment en el marc de l'ECSS

J | Millorar la connectivitat i l'accessibilitat

K | Garantir l'adequació, el manteniment i la dinamització dels espais d'ús provisional

L | Reforçar l'estratègia de digitalització als equipaments

M | Avançar en la definició del mapa d'equipaments

Projectes motor	Propostes	Accions	Pressupost
Dret a l'habitatge: creació d'una oficina de l'habitatge a la Zona Nord La millora de l'espai públic com a eix de vertebració de la Zona Nord Enfortiment de l'acció comunitària al territori i posada en marxa de l'Espai Zona Nord	01 Reforç de l'atenció per garantir el dret a l'habitatge 02 Rehabilitació, dignificació i millora del parc d'habitatges 03 Millora de la salut al llarg de la vida des del vessant comunitari 04 Reorientació i reforç de l'estratègia d'acció comunitària incorporant la lògica de Zona Nord 05 Generació d'un marc d'actuació en l'àmbit de l'acció comunitària per treballar la prevenció i la detecció de la violència, amb especial atenció a la violència masclista 06 Enfortiment de les relacions interculturals aprofitant el teixit comunitari existent 07 Foment de les relacions de proximitat i de la cohesió social	1.1 1.2 1.3 2.1 2.2 3.1 3.2 3.3 3.4 4.1 4.2 4.3 4.4 5.1 5.2 5.3 5.4 6.1 6.2 7.1	2.885.000 €
	08 Definició i execució d'un pla operatiu educatiu que incideixi en la millora de l'educació enfortint el treball en xarxa 09 Suport als centres educatius per avançar cap al model d'Escoles Enriquides 10 Promoció, ampliació i reforç dels projectes educatius i de lleure de base comunitària	8.1 8.2 9.1 10.1 10.2 10.3 10.4 10.5	1.070.000 €
	11 Promoció de la formació ocupacional per millorar l'ocupabilitat de les persones aturades 12 Impuls a les accions en matèria d'ECSS 13 Suport a les iniciatives d'activació econòmica que emanin del territori	11.1 11.2 11.3 12.1 13.1 13.2	1.045.000 €
	14 Reducció de l'esclatxa digital 15 Millora de la xarxa d'equipaments 16 Estratègia integral per a la dignificació de l'espai públic 17 Actuacions per a la millora de la connectivitat i l'accessibilitat	14.1 14.2 15.1 15.2 15.3 15.4 15.5 16.1 16.2 16.3 16.4 16.5 16.6 16.7 17.1 17.2 17.3	7.874.520 €

Bloc 4

Marc de coproducció i
governança.

Desenvolupament

Bloc 4>

15

Gestió i
governança

16

Participació i
coproducció

17

**Indicadors
d'avaluació del
projecte**

18

**La comunicació
del Pla de Barris**

Bloc 4 >

15 | Gestió i governança

L'Ajuntament de Barcelona ha encarregat a Foment de Ciutat la gestió i la coordinació del Pla de Barris. Foment de Ciutat és una societat municipal, amb llarga experiència en la gestió de projectes integrals, vinculats als territoris i que requereixen la coordinació de múltiples agents, interns i externs.

Foment de Ciutat no executa directament totes les actuacions que inclou el Pla de Barris, sinó que és la responsable d'aglutinar la governança municipal necessària per poder-les desenvolupar amb el major grau de transversalitat possible.

A aquest efecte, s'ha creat un departament propi dins de la societat que té dedicació exclusiva en el Pla de Barris. A més, tots els serveis transversals de Foment de Ciutat (contractació, recursos, comunicació, etc.) estan a disposició del Pla de Barris. Cal destacar que s'ha creat la figura del cap de projecte per a cadascun dels plans, que és la persona que lidera i

coordina amb dedicació exclusiva cada pla. L'equip de Foment de Ciutat treballa conjuntament amb tots els tècnics municipals de totes les àrees de l'Ajuntament de Barcelona i amb tots els tècnics dels districtes que han de tenir una vinculació en les actuacions del Pla de Barris.

Per articular aquesta governança s'ha establert un marc de coordinació. Cal posar de relleu que aquest marc té múltiples derivacions en el dia a dia de la gestió dels plans. El marc de coordinació estableix tres nivells:

- Òrgans de seguiment polític.
- Governança interna de l'Ajuntament.
- Territori: veïns i veïnes, entitats.

En paral·lel a aquest marc s'ha constituït un Consell assessor per assistir en el disseny i l'aplicació del Pla de Barris.

Consell assessor

La voluntat del Pla de Barris de ser una política transformadora ha provocat la creació d'un Consell assessor. La seva funció és aconsellar sobre el desenvolupament dels plans i contribuir a la difusió dels resultats, en especial de les actuacions que puguin ser de major interès per a altres barris o àrees urbanes. Els membres del Consell assessor són els següents: Carme Borrell (salut pública, sanitat), Andreu Domingo (demografia, immigració), Francesc Muñoz (urbanisme, disseny d'estratègies urbanes), Carles Llop (urbanisme, àrea metropolitana), Carlos Losada (empresa, formació), Pere Serra (rehabilitació, habitatge), Marina Subirats (educació, estructura social), Mercè Tatjer (patrimoni, associacionisme veïnal), Carme Trilla (habitatge, entitats del tercer sector) i Ismael Blanco (polítiques públiques).

_Sessió de treball en el marc del Pla de Barris de la Zona Nord /
Font: Ajuntament de Barcelona

Òrgans de seguiment polític

El lideratge del projecte és del govern municipal, i de l'alcaldeessa de Barcelona. L'òrgan de seguiment polític és el Consell d'administració de Foment de Ciutat, en el qual hi estan representats tots els grups municipals, de manera que s'hi reproduceix la mateixa distribució que al ple municipal.

Dins de l'estructura tècnica, la responsabilitat recau en la gerència municipal, que és qui efectua l'encàrrec a Foment de Ciutat.

Governança interna de l'Ajuntament

El Comitè municipal de pilotatge és l'òrgan de coordinació municipal en el qual hi estan representades totes les àrees i districtes.

Per a alguns temes d'especial rellevància s'han creat taules específiques, també en l'àmbit municipal, com la Taula sectorial d'educació, la Taula sectorial d'habitatge i la Taula sectorial d'activació econòmica. Aquestes taules són els espais de definició

estratègica en els quals l'àrea, els agents o operadors que hi estan vinculats, els districtes, Foment de Ciutat i la gerència municipal defineixen les prioritats compartides respecte dels temes tractats.

A cada districte s'ha creat una Taula de seguiment tècnic, que és l'espai de seguiment i de presa de decisions estratègiques en el qual hi ha tots els tècnics del districte vinculats a cada pla de barris i les àrees que tenen un paper més important en aquell territori. De les Taules de seguiment tècnic se'n desprenen les Taules de treball tècnic informal, que conformen múltiples espais de treball per anar definint i executant cadascuna de les línies dels plans.

En el dia a dia, hi ha un equip més executiu, la Taula executiva, liderada pel Cap de projecte del Pla i formada per les persones més vinculades a cada barri.

Cal destacar el valor afegit que generen aquesta transversalitat i aquest treball compartit en l'àmbit municipal. També cal posar en valor la creació de nous proces-

sos de coordinació que no existien prèviament. En aquest escenari, el Pla de Barris actua com a ròtula per articular aquests nous processos i per garantir-ne el funcionament correcte. I això és així perquè en dels objectius del Pla de Barris, més enllà de la transformació dels barris, és impulsar un canvi de treball en l'àmbit municipal, basat en compartir els objectius i alinear tots els agents implicats en la manera de resoldre'ls.

Territori: veïns i veïnes, entitats

El Pla de Barris posa molta èmfasi en què la transversalitat interna es traslladi al treball als barris i a vincular tots els nous espais de treball municipal interns amb les dinàmiques de participació i coproducció que, al mateix temps, s'impulsen amb els veïns i veïnes. Aquí és on tenen un paper important el Grup impulsor, com a espai de seguiment, i les taules de treball, que són els espais amb els veïns i veïnes en els quals es coproduiran les accions.

Òrgans de seguiment polític

Consell d'administració de Foment de Ciutat
Espai de seguiment polític del Pla de Barris

Alcaldia - Gerència municipal
Definició estratègica del Pla de Barris

Comitè de pilotatge
Òrgan de seguiment gerencial en l'àmbit de tot l'Ajuntament

Taules sectorials
Espais de definició estratègica d'àmbit general del Pla de Barris. Espais de coordinació sectorial entre les gerències de districte, les àrees i la gerència municipal

Taula de seguiment tècnic
Espai de seguiment tècnic del Pla de Barris i de presa de decisions estratègiques. Espai de coordinació entre el districte, Foment de Ciutat i les àrees

Treball tècnic informal
Espais, grups i/o reunions de treball (districte, àrea o qui convingui) per a la definició o desplegament de temes concrets

Taula executiva permanent
Grup executiu transversal que pilota el dia a dia del Pla de Barris. Espai de rendiment de comptes permanent

Grup impulsor
Grup de veïns i veïnes que tenen per objecte fer el seguiment i vetllar pel desenvolupament del Pla de Barris

Taules de treball
Espais de treball permanent que executen i donen contingut a les accions del Pla de Barris, formats per entitats i veïns i veïnes

Governança interna de l'Ajuntament

Territori, veïns i veïnes, i entitats

Consell d'administració de Foment de Ciutat

Alcaldia / Gerència

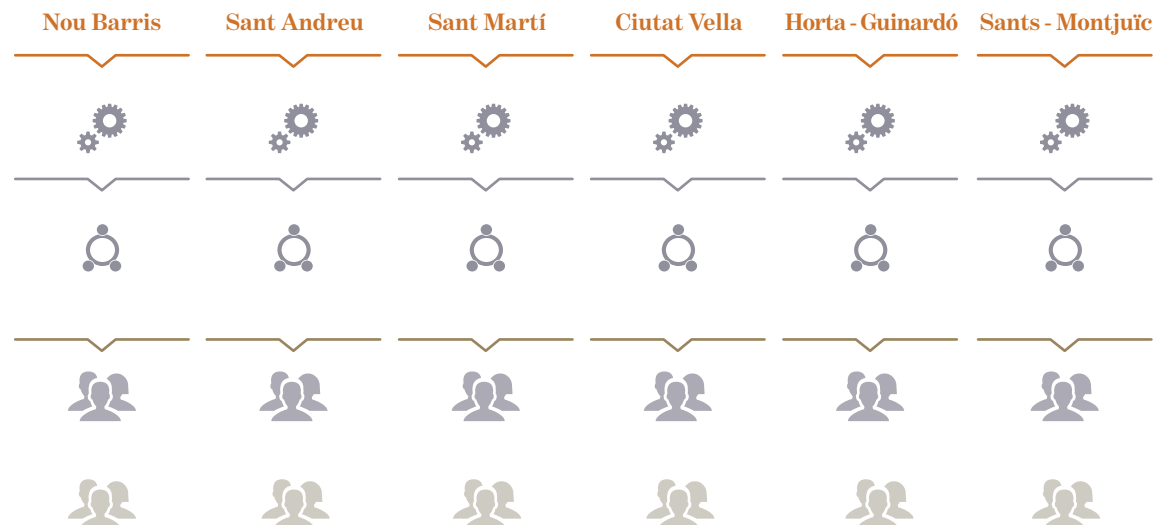
Consell assessor

Comitè de pilotatge

Taula de seguiment tècnic de districte

_Esquema general de la governança del Pla de Barris

Bloc 4 >

16 | Participació i coproducció

Una de les línies estratègiques del programa del Pla de Barris és l'apoderament veïnal com un dels elements que pot contribuir a la millora del barri i a la reducció de les desigualtats. La implicació dels veïns i les veïnes, així com del teixit associatiu o dels agents i els serveis del barri, en la transformació de l'àmbit local és indispensable per a l'èxit del programa i ha de respondre a una nova lògica relacional que inclogui la participació i la coproducció. En aquest sentit, cal tenir en compte dos moments importants del procés: la definició del procés i l'execució del Pla.

_Sessió de treball en el marc del Pla de Barris de la Zona Nord /
Font: Ajuntament de Barcelona

Participació en la definició del Pla de Barris de la Zona Nord

La participació ciutadana en la definició del Pla de Barris de cada territori, tot i partir d'una metodologia general, s'ha adaptat a cadascuna de les realitats dels barris sobre els quals actua.

La presentació pública del projecte del Pla de Barris es va dur a terme en el marc dels Consells de Barri, com a òrgans de participació oberts a la ciutadania. En paral·lel, es van fer una sèrie de trobades amb equipaments i serveis que treballen al territori, així com amb les entitats i el teixit associatiu de la Zona Nord, per recollir les seves aportacions a la diagnosi i per engegar la fase de redacció de les propostes.

Amb l'objectiu de recollir les aportacions veïnals en forma de propostes i accions a desplegar, es van dur a terme dues sessions obertes a veïns i veïnes i es van realitzar sessions informatives a peu de carrer als barris que conformen la Zona Nord.

Així mateix, es va formalitzar la constitució del Grup Impulsor amb entitats i veïns i veïnes del territori, que va celebrar dues sessions en què es va presentar el retorn de les sessions de participació així com el resultat final del document i els espais on fer-ne el seguiment.

Finalment, el retorn de les sessions participatives i la presentació del document final del Pla de Barris de la Zona Nord al conjunt de veïns i veïnes es va fer en una jornada de treball celebrada el juny de 2017.

Tot seguit es mostra el calendari detallat del procés de participació en la definició del Pla de Barris de la Zona Nord.

Presentació als Consells de Barri

16 de novembre de 2016: Vallbona

30 de novembre de 2016: Ciutat Meridiana

19 de desembre de 2016: Torre Baró

Reunions amb equipaments i serveis

D'octubre a desembre de 2016

Reunions amb les entitats veïnals

De gener a abril de 2017: trobades amb el teixit associatiu

14 de març de 2017: primera sessió participativa oberta als veïns i veïnes

4 d'abril de 2017: segona sessió participativa oberta als veïns i veïnes

Punts informatius a la via pública

27, 28 i 29 d'abril de 2017: Ciutat Meridiana, Vallbona i Torre Baró

Grup impulsor

2 de maig de 2017: constitució del Grup impulsor

29 de maig de 2017: segona sessió del Grup impulsor

Presentació del document de Pla de Barris

19 de juny de 2017: sessió de retorn i presentació del document del Pla de Barris

Presentació de la Mesura de govern del Pla de Barris

6 de juliol de 2017

Participació en el desplegament del Pla de Barris

La voluntat del Pla de Barris és implicar i involucrar els veïns i veïnes, tant els que estan associats a entitats com els que no ni estan associats. Per això, s'han definit diferents espais en els quals la ciutadania pot participar activament:

- El Grup impulsor, que té per objecte vetllar pel desplegament del Pla de Barris i fer-ne el seguiment. Està format per veïns i veïnes i per entitats del territori.

- Les taules de treball, que són taules temàtiques que desenvolupen les propostes del Pla. Poden ser creades expressament en el marc del Pla de Barris o bé poden ser espais ja existents al barri, als quals el Pla se suma. Les taules de treball volen ser l'espai de coproducció del Pla de Barris.

- Les accions participades, que són les sessions o els processos específics i temporals que es realitzen amb la finalitat d'incorporar la veu ciutadana en diferents projectes del Pla de barris.

Participació en la definició

- Presentació al Consell de Barri
- Trobada amb les entitats
- Sessions de treball / Accions concretes
- Tancament del document i presentació pública

Participació en el desplegament

- Grup impulsor
- Taules de treball: salut, convivència, jove
- Accions participades o coproduïdes

_Esquema general de la participació al Pla de Barris

_Sessió de treball en el marc del Pla de Barris del Raval Sud i Gòtic Sud / Font: Ajuntament de Barcelona

Bloc 4 >

17 | Indicadors d'avaluació del projecte

Organització del procés d'avaluació i seguiment del Pla de Barris

El desplegament del Pla de Barris es fa amb el compromís d'avaluar-ne els resultats i de capitalitzar-ne les experiències. Aquesta avaluació i seguiment comptarà amb diverses línies i espais de treball:

- Una avaluació externa del Pla de Barris. Ivàlua (Institut Català d'Avaluació de Polítiques Públiques) ha estat l'entitat encarregada de la definició del marc metodològic de l'avaluació, la qual ha posat una èmfasi especial en l'impacte de les actuacions que són més susceptibles de ser avaluades.

- Un sistema d'indicadors del Pla de Barris per a la recollida i el seguiment de les diferents accions, el qual ha posat una èmfasi especial en els indicadors que donen una mesura de l'assoliment dels objectius perseguits, a curt, a mig i a llarg termini.

- Els òrgans interns de coordinació i de seguiment del Pla de Barris: Consell d'administració, Comitè de pilotatge, taules sectorials i taules de seguiment amb els districtes. En aquesta línia, el Consell assessor pren un protagonisme especial en l'avaluació, perquè reuneix experts de diferents àmbits de treball.

- Els òrgans de coordinació i de seguiment amb representació ciutadana: el Grup impulsor i les taules de treball.

Tot seguit s'exposa amb més detall en què consisteix el sistema d'indicadors per a la recollida i seguiment de les diferents accions.

Sistema d'indicadors per al seguiment del Pla de Barris

El sistema d'indicadors del Pla de Barris té per objectiu oferir un instrumental analític que pugui resultar d'utilitat per a la implementació, el seguiment i l'avaluació del Pla des del punt de vista de les propostes i les accions que conté.

Els indicadors que s'han tingut en compte es classifiquen en tres tipus bàsics:

- Indicadors d'*input* (recursos). Mesuren els recursos utilitzats per posar en marxa les accions previstes. Remeten, per tant, de forma prioritària, als recursos humans, materials i financers utilitzats per dur a terme el programa d'accions.
- Indicadors d'*output* (productes). Remeten al compliment i a les característiques dels "productes" o "realitzacions" de les activitats o conjunts d'activitats contemplats en els diferents programes d'intervenció: nombre i característiques de la població atesa, cobertura de la població diana, nombre de sessions o d'hores que ha requerit l'actuació o les actuacions, inversió per unitats de població, etc.
- Indicadors d'*outcome* (resultats). Fan referència a les variables de canvi o resultat de les accions, aquelles que més directament s'associen als objectius de millora i transformació que persegueixen. Per exemple, en l'àmbit de la salut, es podria considerar de reduir les desigualtats socials en salut o, en l'àmbit educatiu, de reduir l'abandonament educatiu prematur. En darrer terme, aquests indicadors són els que mesuren l'èxit dels programes i a partir dels quals se n'estima l'impacte.

Model global del Pla de Barris

Tipus d'indicadors

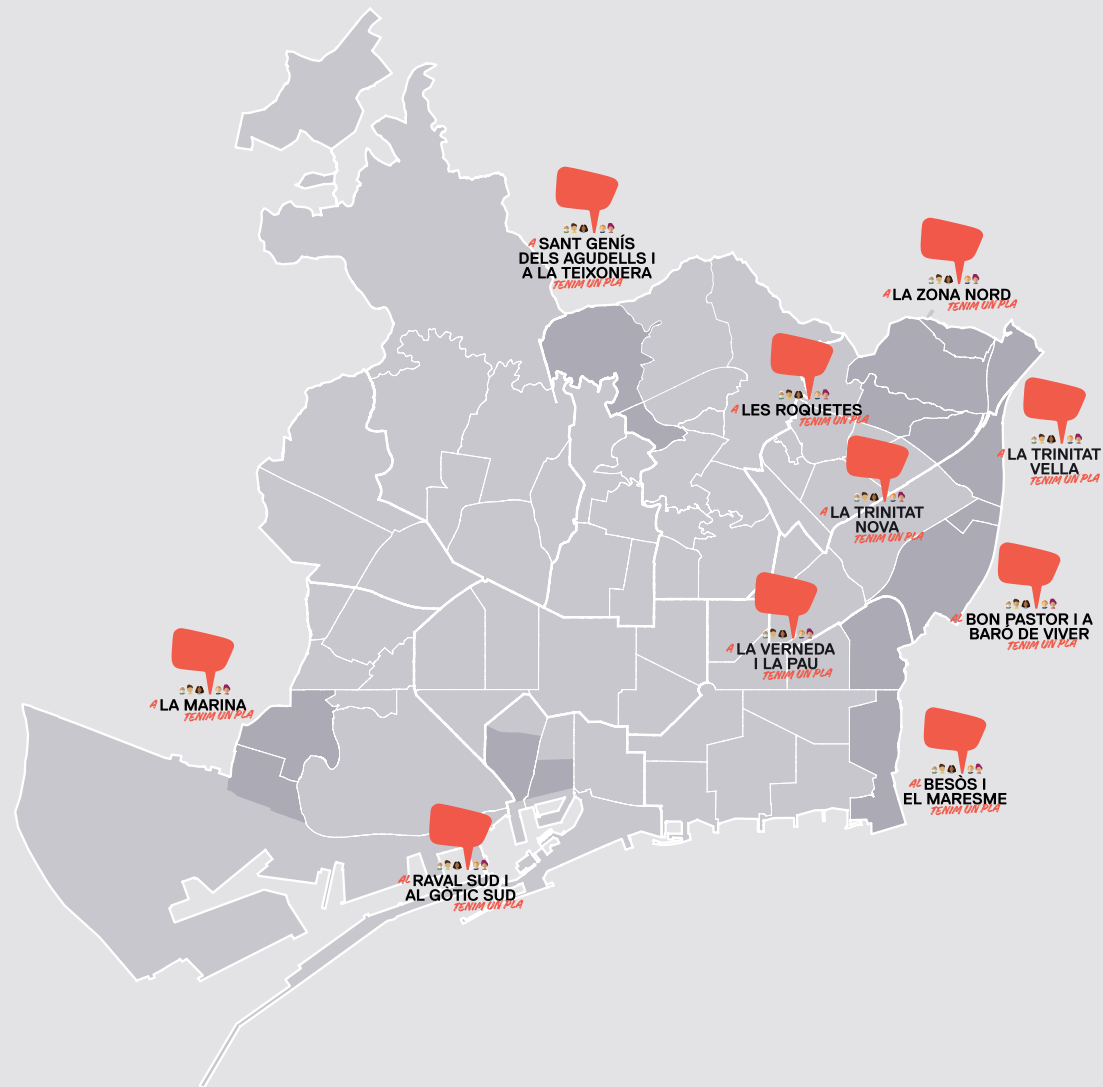
_Esquema general del sistema d'indicadors per al seguiment del Pla de Barris /
Font: Ivàlua

Bloc 4 >

18 | La comunicació del Pla de Barris

El programa del Pla de Barris vol promoure la implicació ciutadana en el seu desplegament. La comunicació ha de ser l'eina que permeti arribar al territori. Per tant, cal abordar de manera adequada com es difon per maximitzar-ne la incidència i la implicació ciutadana.

Amb aquest propòsit s'han definit uns objectius de comunicació, una narrativa, un grafisme identificador i unes eines que permetin assolir l'impacte desitjat.

Objectius

Cal plantejar una comunicació global i general per al conjunt del Pla de Barris que abordi i expliqui el programa com una política de govern. A la vegada, cal plantejar una comunicació més local, específica i personalitzada per a cada barri concret on es desplega el Pla, que pugui assolir els objectius següents:

- Transmetre de manera directa i clara les actuacions i propostes del Pla de Barris.
- Aconseguir la màxima participació i col·laboració de les entitats i dels veïns i veïnes de cada barri en la definició i en la coproducció de les actuacions concretes.
- Transmetre de manera transparent el desplegament del Pla de Barris i els resultats o l'avaluació que se'n derivi.

En aquest sentit, el Pla de Barris ha elaborat una estratègia de comunicació basada en la coproducció com a eix vertebrador. L'objectiu principal de la comunicació del

Pla ha de ser, en última instància, posar en valor el barri. La comunicació del Pla de Barris busca generar un nou paradigma de relació, capgirant els protagonistes en el relat comunicatiu. Així doncs, l'Ajuntament es converteix en l'ens que dona suport als barris.

L'estratègia de comunicació ha establert tres nivells d'actuació:

- Mitjans de comunicació, periodistes, bloguers, institucions i altres públics influents.
- Consells de Barri i altres òrgans de participació ciutadana: eines necessàries per traslladar el Pla de Barris als veïns i veïnes que ja estan mobilitzats, i a les associacions i entitats dels barris.
- Veïns i veïnes en general: accions per fer arribar a la ciutadania les intervencions del Pla dels Barris d'una forma significativa.

_Punts informatius a la via pública. Carretó /
Font: Ajuntament de Barcelona

Narrativa

La comunicació del Pla de Barris es basarà en experiències per desenvolupar les accions comunicatives que pertoquin. Aquestes accions-experiència es construiran a partir de quatre eixos, que es corresponen amb les quatre fases que conformen qualsevol procés de descoberta i aprenentatge: inspiració, exploració, construcció i comunicació.

L'estratègia de comunicació prendrà els projectes motor de cada Pla de Barris com a punt de partida per tal d'elaborar les accions al seu voltant.

Grafisme

Pel que fa al grafisme del Pla de Barris, la voluntat és poder identificar tots els plans de la ciutat i alhora poder arribar a la precisió i l'especificitat de cadascun dels barris. Per aquest motiu, el logotip del Pla de Barris és el mateix per a tots els districtes i inclou el nom del barri o dels barris en qüestió.

La proposta en aquest sentit és utilitzar aquest logotip (en les diferents variants i opcions) per a la comunicació de cada actuació que es desplegui del Pla de Barris, amb la voluntat de facilitar una lectura de conjunt que permeti identificar cada acció concreta com una part d'un projecte més ampli. El logotip, doncs, se suma a l'estratègia de posar el barri al centre de les actuacions.

_Cartell informatiu d'una sessió de treball del Pla de Barris de la Zona Nord /
Font: Ajuntament de Barcelona

Eines

Per aconseguir una comunicació d'impacte territorial, el Pla de Barris aprofitarà totes les eines de comunicació que té a l'abast. Destaquen les següents:

- Web del Pla de Barris (www.pladebarris.barcelona). És l'eina principal de comunicació de totes les accions del Pla de Barris i el punt de referència per als veïns i les veïnes a l'hora de trobar informació sobre els seus barris. Mitjançant el web es garanteix la màxima transparència en l'ús de recursos públics. A més, permet una actualització constant de la informació i un seguiment de tot el programa, amb tots els indicadors.

- Xarxes socials. L'estratègia de comunicació també inclou les xarxes socials com a eina de difusió de les sessions de treball i de les jornades participatives de cada barri. Segons el tipus d'activitat que calgui difondre, es treballarà amb les diverses xarxes amb les quals compta l'Ajuntament, com ara Twitter i Facebook. L'etiqueta principal que farà servir l'Ajuntament per fer el seguiment del programa a les xarxes socials serà **#PladeBarrisBCN**. D'aquesta manera es vol accedir a la gent jove i aconseguir uns nivells de participació més alts dels que hi ha actualment en aquest col·lectiu.

- Suports físics: rètols. Els suports tradicionals de comunicació són fonamentals per arribar a tothom, inclòs el veïnat que no està acostumat a l'ús de les xarxes socials. Totes les accions del Pla de Barris que es considerin necessàries es difondran a través de la cartelleria bàsica que es penja a les porteries i/o dels fulletons que es considerin necessaris. La seu del districte, els centres cívics, els casals de barri, els mercats i els equipaments municipals en general seran punts d'informació importants a l'hora de difondre les accions del Pla a través d'aquest tipus de suport.

- Altres formats. En funció de les necessitats comunicatives, es generaran eines específiques. En són un exemple les unitats mòbils per informar sobre trobades o accions que cal difondre, ja que, per la seva fàcil mobilitat, permeten l'accés a tot el territori. Un altre exemple d'interès són les rutes exploratòries o temàtiques. També serà fonamental generar propostes que impliquin l'acció comunicativa ciutadana, implicant les entitats i el veïnat en la generació del seu propi relat de barri, amb el suport del Pla de Barris.

_Relat visual del Pla de Barris /
Font: Ajuntament de Barcelona

ELS **BARRIS DE
BARCELONA**
TENIM UN PLA

EL PLA DELS BARRIS DE BARCELONA

**Ajuntament
de Barcelona**